

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Petr Jurečka

**Analýza Obamova „Pivotu“ do asijsko-tichomořského regionu.
Neoliberální, nebo neorealistická strategie?**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar, Ph.D.

Olomouc 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou prací na téma „*Analýza Obamova „Pivotu“ do asijsko-tichomořského regionu. Neoliberální, nebo neorealistická strategie?*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat Mgr. Hynkovi Melicharovi, Ph.D. za jeho odborné rady, ochotu a čas, který mi věnoval při vedení této práce. Dále bych chtěl poděkovat svojí rodině za podporu během celé doby mého studia na univerzitě. Poděkování patří také všem, kteří mě během psaní této práce a studia jakýmkoliv způsobem pomohli nebo mě podpořili.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
1.1. Americká strategie vůči Číně z pohledu neoliberalismu.....	11
1.1.1. Strategická a bezpečnostní dimenze.....	12
1.1.2. Diplomatická dimenze.....	16
1.1.3. Ekonomická dimenze.....	18
1.2. Americká strategie vůči Číně z pohledu neorealismu.....	21
1.2.1. Strategická a bezpečnostní dimenze.....	23
1.2.2. Diplomatická dimenze.....	28
1.2.3. Ekonomická dimenze.....	30
2. PIVOT – OBAMOVA GRAND STRATEGY.....	32
2.1.1. Cíle, Reakce, Rizika, Kritika.....	36
2.1.2. Role Číny.....	38
3. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH DIMENZÍ STRATEGIE.....	41
3.1. Strategická a bezpečnostní dimenze.....	41
3.1.1. Bezpečnostní strategie Spojených států amerických.....	42
3.1.2. Rozmístění amerických vojenských jednotek.....	46
3.1.3. Důraz na námořnictvo a letectvo.....	48
3.1.4. Posilování vojenských schopností spojenců.....	51
3.1.5. Americko-čínské vojenské vztahy.....	52
3.1.6. Hodnocení.....	55
3.2. Diplomatická dimenze.....	65
3.2.1. Bilaterální vztahy.....	66
3.2.1.1. Japonsko.....	67
3.2.1.2. Indie.....	69
3.2.1.3. Ostatní státy.....	72
3.2.2. Multilaterální rámec.....	77

3.2.2.1. Regionální organizace	78
3.2.3. Americká soft power	79
3.2.4. Americko-čínské diplomatické vztahy	80
3.2.5. Hodnocení.....	87
3.3. Ekonomická dimenze	92
3.3.1. Transpacifické partnerství	94
3.3.2. Vzájemný obchod a investice	98
3.3.3. Postavení americké ekonomiky	100
3.3.4. Americko-čínské ekonomické vztahy	102
3.3.5. Hodnocení.....	105
ZÁVĚR	116
Prameny a literatura.....	125
Rozhovory	125
Prameny.....	125
Literatura	129
Seznam použitých zkratk	150
Přílohy.....	152
Abstrakt.....	157
Abstract.....	158

ÚVOD

Mocenský růst Číny¹ představuje bezpochyby jednu z nejpozoruhodnějších událostí 21. století (Ikenberry 2008: 23). Čínská ekonomika rostla v posledních několika desetiletích bezprecedentním tempem, které představuje nejrychlejší hospodářský vzestup, jakého kdy velký stát dosáhl. Podle amerického ekonoma Jeffreyho Sachse je Čína dokonce příkladem nejúspěšnějšího hospodářského rozvoje ve světových dějinách (Zakaria 2010a: 81). V nejbližší budoucnosti by se měla čínská ekonomická moc podle většiny odhadů ještě zvýšit. V příštím desetiletí by měla ČLR přispět největším dílem ke světovému ekonomickému růstu a někdy kolem roku 2030 by se poté měla stát největší světovou ekonomikou a sesadit tak z prvního místa Spojené státy americké² (Kennedy 2018). Ekonomická moc se přitom promítá i v politickou a vojenskou sílu. Vzrůstající čínský vliv je již možné naplno pozorovat nejen v rámci asijsko-pacifického regionu, ale i globálně. Čína svým ekonomickým, politickým a vojenským potenciálem proto začíná v mnoha oblastech představovat vážného konkurenta Spojeným státům, jakožto stávající dominantní světové velmoci. To, jakým způsobem budou Spojené státy reagovat na její růst a mocenské ambice, představuje podle řady expertů a analytiků hlavní výzvu pro americkou zahraniční politiku v tomto století (Bader 2016: 1).

Zároveň to znamená velice složitou situaci pro stabilitu a povahu mezinárodního systému jako celku. Historická zkušenost ukazuje, že v momentě, kdy nějaká velmoc začne mocensky překonávat stávající vůdčí mocnost, může daná situace snadno skončit válečným konfliktem nebo minimálně obdobím nestability. V období posledních 500 let došlo k podobným situacím šestnáctkrát, z toho dvanáct případů skončilo válkou (Allison 2017). Jak konstatuje bývalý americký ministr zahraničních věcí Henry Kissinger ve své knize *Uspořádání světa*, vyplývá tato nelichotivá bilance z dynamiky vzájemného vztahu. Vzmáhající se velmoc začne logicky pronikat do sfér, které byly do té doby považovány za výhradní dominantu etablované mocnosti. Na druhou stranu chová nastupující velmoc podezření, že se ji etablovaná velmoc bude snažit eliminovat mnohem dřív, než pro ni bude pozdě (Kissinger 2016: 235). To, jakým způsobem budou Spojené státy konfrontovat růst Číny, představuje v mnoha ohledech také hlavní zahraničněpolitickou a geopolitickou událost dnešní doby.

Tato magisterská diplomová práce se zabývá analýzou americké strategické politiky v asijsko-tichomořském regionu, známé jako *Pivot* do Tichomoří. Danou politiku deklaroval v roce 2011 při návštěvě Austrálie tehdejší prezident Spojených států Barack Obama. Asijsko-

---

¹ Oficiálně Čínská lidová republika, ČLR.

² Také jen Spojené státy, USA.

tichomořská oblast měla podle ní získat z amerického pohledu klíčovou geopolitickou prioritu. Obama doslova prohlásil: „*Udělal jsem strategické rozhodnutí, podle něhož budou Spojené státy jako tichomořský národ hrát větší a dlouhodobější roli v tomto regionu a jeho budoucnosti.*“ (Obama 2011). V rámci *Pivotu* proto měly Spojené státy posílit svoji přítomnost v regionu ve všech třech hlavních dimenzích moci – politické, ekonomické a vojenské. Daná strategie si kladla za cíl reagovat na dynamické procesy v asijsko-tichomořském regionu, především pak na čínský mocenský růst. Obamova administrativa sice veřejně několikrát deklarovala, že daná politika není zacílená na žádnou konkrétní zemi, většina pozorovatelů nicméně konstatuje, že *Pivot* je alespoň částečnou reakcí na vzrůstající čínský vliv (Manyin et al. 2012: 2-8). Analýzou této komplexní strategické iniciativy Spojených států vůči regionu, v jehož středu se nachází Čína, tak můžeme vyhodnotit přístup Obamovy administrativy k dané velmoci. Kromě růstu Číny měl však *Pivot* reagovat na širší procesy v asijsko-tichomořském regionu. Tato oblast totiž pro Spojené státy představuje ohromnou geopolitickou, ekonomickou a bezpečnostní příležitost, ale také výzvu (Logan 2013: 2).

Práce se snaží podat komplexní analýzu dané politické iniciativy a zhodnotit, zda došlo k naplnění strategických cílů, které si v rámci ní Spojené státy vytyčily. Analytickým rámcem práce budou dvě velká paradigmatu mezinárodních vztahů – neorealismus a neoliberalismus. Ta představují v řadě ohledů hlavní konkurenční pojetí sledování mezinárodních vztahů. Také v rámci americké politické tradice probíhá dlouhodobá ideologická debata mezi realisty a liberály (někdy též idealisty) o tom, jaké ideologické směřování by zahraniční politika Spojených států měla mít (Dougherty 2018). Tento klíčový názorový střet probíhá také ve vztahu, jakým způsobem by měla americká zahraniční politika přistupovat k Číně. Určení, nakolik se *Pivot* přibližuje nebo odpovídá jednomu z těchto paradigmat, proto představuje jednu z oblastí, kterou může předložená práce přispět do probíhající akademické debaty. Mezi experty, akademiky a odborníky na mezinárodní vztahy totiž nepanuje jednoznačný konsensus v dané otázce. Akademická debata se rovněž vede nad určením ideologického ukotvení Obamovy zahraniční politiky. Barack Obama nastupoval do úřadu amerického prezidenta jako politický liberál a mnozí vnímají jeho zahraniční politiku právě jako liberální nebo idealistickou. Někteří experti jsou však jiného názoru a hodnotí Obamu jako zahraničněpolitického realistu nebo dokonce izolacionistu (Krauthammer 2016; Joffe 2016). Výzkum politiky *Pivotu*, který tvořil jeden z hlavních pilířů zahraniční politiky jeho administrativy, tak může přinést také významný příspěvek

k definování možné Obamovy zahraničněpolitické doktríny. Hlavní část výzkumu této práce bude zkoumat odpověď na následující výzkumnou otázku:

Kterému z velkých paradigmat mezinárodních vztahů – neorealismu, či neoliberalismu – spíše odpovídá zahraniční politika Obamovy administrativy vůči asijsko-tichomořskému regionu v rámci tzv. strategického „Pivotu“?

K nalezení věrohodné odpovědi na hlavní výzkumnou otázku bude nutná podrobná analýza jednotlivých aspektů americké politiky, které spadají do politické, ekonomické a vojenské nebo bezpečnostní oblasti. To by mělo umožnit vyhodnocení, zda došlo k naplnění strategických cílů, které si v rámci ní Spojené státy vytyčily. Vzhledem k tomu, že strategie *Pivotu* byla oznámena Barackem Obamou v roce 2011, umožňuje současný časový odstup (rok 2019) již poměrně přesně analyzovat (ne)úspěchy dané iniciativy v její celkové komplexnosti. K tomuto účelu si práce stanovuje druhou výzkumnou otázku:

Podarilo se Obamově administrativě naplnit strategické cíle, které si v rámci „Pivotu“ vytyčila?

Předložená práce je z metodologického hlediska pojata jako (kvalitativní) jedno-případová studie. Ta představuje detailní analýzu zkoumaného jevu (*Pivotu*) za účelem jeho komplexního porozumění nebo příčinného vysvětlení. Zkoumaným případem je dostatečně ohraničená historická událost, a to jak z hlediska časového (2008-2017), tak tematického (analýza *Pivotu*). V této analýze se jedná konkrétně o disciplinovanou interpretativní studii, která se vyznačuje tím, že na zkoumaný fenomén (*Pivot*) je využito existující teorie (neorealismus a neoliberalismus). Toto teoretické ukotvení posléze slouží jako klíčové vodítko pro práci s případem v analytické části a mělo by dokázat identifikovat hlavní jevy a procesy odehrávající se v případě (Kořan 2008: 32-34).

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. V první kapitole je představen teoretický rámec práce. Autor se v ní věnuje dvěma hlavním paradigmatům, která jsou pro výzkum daného zahraničněpolitického fenoménu použita, tedy neoliberalismu a neorealismu. Autor v nich formuluje hypotetické přístupy obou paradigmat k tomu, jak by Spojené státy měly přistupovat k mocenskému růstu Číny. Tohoto cíle je částečně dosaženo definováním základních teoretických principů, na kterých neorealismus a neoliberalismus stojí a které jsou posléze aplikovány na americkou strategii vůči Číně. Především se však

teoretická kapitola ve svých závěrech opírá o studium názorů předních teoretiků obou paradigmat. V případě neorealismu se jedná především o Johna Mearsheimera a Stephena Walta. Neoliberalismus reprezentuje Joseph Nye, John Ikenberry nebo Fareed Zakaria. Nejprve jsou shrnuty náhledy obou paradigmat na dlouhodobou americkou politiku a strategii vůči ČLR. Posléze dochází k nezávislé analýze postojů obou zkoumaných teorií na jednotlivé aspekty amerického strategického *Pivotu*, tak jak budou následně zkoumány v analytické části – strategické (jinak také bezpečnostní), diplomatické a ekonomické dimenzi. V rámci popisu každé jednotlivé dimenze v teoretické části byly na závěr definovány konkurenční hypotézy obou zkoumaných paradigmat, které budou následně ověřovány v analytické části.

Druhá kapitola již avizuje analytickou část. Je v ní představen *Pivot* jako zahraničněpolitická strategie. Autor se bude zabývat pozadím jejího vzniku a strategickým významem této iniciativy. Druhá kapitola se zaměřuje na zkoumání dané politiky v její komplexní podobě a poskytne proto dostatečnou informační základnu pro následný podrobný výzkum ve třetí kapitole. V této kapitole již proběhne částečný výzkum hlavní výzkumné otázky zaměřené na paradigmata. Samotná skutečnost, že se USA rozhodly ze strategických důvodů posílit svoji přítomnost v určitém světovém regionu, může mít teoretické vysvětlení v jednom ze dvou paradigmat.

Ve třetí kapitole bude autor analyzovat jednotlivé hlavní dimenze americké strategie, tak jak byly představeny v teoretické části. Tato kapitola tak kopíruje dané rozdělení na tři hlavní dimenze. V úvodu každé dimenze bude představena daná oblast a hlavní cíle, strategie a iniciativy, které v ní Spojené státy představily. Jejich podrobnější analýza a zkoumání, do jaké míry došlo k jejich naplnění, posléze proběhne v druhé části. V poslední části každé dimenze dojde k vyhodnocení závěrů a jejich následné analýze. Toho bude primárně dosaženo na základě konfrontování reálné politiky Obamovy administrativy v Tichomoří s dvěma hypotetickými (teoretickými) strategiemi. Třetí kapitola by tak měla v rámci jednotlivých zkoumaných oblastí přinést dílčí odpovědi na obě výzkumné otázky. Jedná se proto o zásadní část celé diplomové práce, ve které bude provedena klíčová analýza dané problematiky. V závěru práce bude posléze provedena syntéza všech těchto zjištění.

Geograficky je práce vymezena především asijsko-tichomořským regionem. Vzhledem ke globálnímu politickému, vojenskému a hospodářskému působení Spojených států jako jediné supervelmoci však práce rovněž zasahuje svým výzkumem do ostatních světových oblastí. Časově se práce zabývá především obdobím od roku 2008, kdy byl Barack Obama poprvé zvolený prezidentem Spojených států, a rokem 2017, kdy ukončil své druhé prezidentské období. Přestože byl strategický *Pivot* oficiálně ohlášen až v roce 2011, tak mu

předcházela v průběhu Obamova prezidentství řada událostí, která k němu směřovala. Jistý časový přesah je možné zaznamenat rovněž jak do období předchozích administrativ, tak i do současné administrativy Donalda Trumpa.

Přestože je diplomová práce psaná v českém jazyce, vyskytuje se v ní řada anglických výrazů, především institucionálního rázu (vládní a mezinárodní organizace, vzdělávací zařízení atd.), které pro svoji poměrně jasnou interpretaci mnohdy nevyžadují překlad, a autor se je proto rozhodl v řadě případů ponechat v jejich originální podobě. To se týká rovněž klíčového pojmu *Pivot*, s kterým je operováno v rámci celé práce a jenž Obamova administrativa využívala pro označení své tichomořské strategie³. Ten se posléze všeobecně používal pro charakterizování dané politiky, a to i v rámci českého akademického prostředí, kde většinou nedochází k jeho překládání (Přesun). Všechna cizí slova a názvy jsou pro svoji přehlednost označena kurzívou.

Problematicke čínského mocenského růstu a jeho vlivu na americké mezinárodní postavení se dostává v posledním desetiletí ve Spojených státech i mimo ně značné pozornosti, a to jak v řadách amerického zahraničněpolitického establishmentu, tak i mezi experty na mezinárodní vztahy. Vzhledem k těmto skutečnostem je téma předložené diplomové práce zpracováno velice kvalitním a obsáhlým způsobem v současném akademickém diskurzu. Toto konstatování můžeme opřít o velké množství zdrojů rozličného charakteru, které se mu věnují. Práce čerpá jak z primárních, tak sekundárních zdrojů, kdy jde z převážné většiny o texty amerických a jiných zahraničních autorů. Text se kromě monografií opírá především o články ve významných žurnálech a periodikách věnujících se mezinárodním vztahům, jakými jsou *Foreign Affairs*, *Foreign Policy*, *International Security* nebo *International Organization*. Dalšími hlavními zdroji, které práce využívá ve velkém

---

³ Kromě výrazu *Pivot* Spojené státy oficiálně často užívaly pro označení svého asijsko-tichomořského obratu rovněž anglické slovo *Rebalancing*, které si však nezískalo takovou všeobecnou asociaci s danou politikou například v akademické sféře nebo mediální oblasti jako právě *Pivot*. Kurt M. Campbell popisuje, že *Pivot* byl výraz upřednostňovaný ministerstvem zahraničních věcí a naopak *Rebalancing* Bílým domem a Radou pro národní bezpečnost. Ministerstvo obrany (*Pentagon*) bylo v této věci spíše ambivalentní, ale spíše používalo slovo *Rebalancing*. Prezident sám nicméně často užíval ve svých projevech slovo *Pivot* (Campbell 2016a: 29). To, že výběr označení není pouze formální záležitostí, ale hraje posléze poměrně významnou roli v tom, jak je tato iniciativa vnímaná, popisuje Kenneth G. Lieberthal z *Brookings Institution*: „*Rebalancing* bylo původní označení pro danou strategii, které bylo hojně využíváno členy administrativy. Někteří uvnitř administrativy (ne Bílého domu) však chtěli danou iniciativu nazývat „*Pivot*“, což je okázalejší a ostřejší výraz. Koho zajímá *Rebalancing*, když můžete „pivotovat“? Dopady těchto slov však mají posléze silné implikace při popisu toho, co se ve skutečnosti děje hlavně s ohledem na naše stahování se ze Středního východu. „Pivotujeme do Asie“ zní tak, že daná oblast je pro nás najednou centrem všeho a ostatní oblasti jsou pouze kulisy.“ (Lieberthal citován in Dews 2014).

množství, jsou analýzy prestižních washingtonských *think-tanků* věnujících se politické, bezpečnostní a ekonomické problematice: *Brooking institute*, *Peterson Institute for International Economics*, *Center for Strategic and International Studies*⁴, *Cato Institute*, *Carnegie Endowment* nebo *Council on Foreign Relations*. Mezi zpravodajskými servery jsou využívány především *The New York Times*, *BBC News*, *The Washington Post*, *The Guardian* nebo *Forbes*. V rámci primárních pramenů text čerpá z rozmanité palety amerických vládních dokumentů, které se věnují *Pivotu*. Autor rovněž prezentuje projevy předních amerických představitelů vyjadřujících se k tichomořské iniciativě. Především v ekonomické podkapitole bylo také využito množství kvantitativních dat.

V případě první teoretické kapitoly autor čerpá primárně z prací předních představitelů obou zkoumaných paradigmat. Věrohodnému formulování neoliberální strategie vzhledem k Číně přispělo několik klíčových textů. Tím prvním je článek *The Rise of China and the Future of the West Can the Liberal System Survive?* od Johna Ikenberryho, který vyšel v roce 2008. V něm se tomuto americkému politologovi podařilo poměrně přesně zachytit základní premisy, o které se neoliberálové ve vztahu k Číně opírají a které můžeme vysledovat v nějaké podobě také u dalších představitelů tohoto proudu. Klíčový význam při popisu neoliberální vojenské strategie měl článek, který vyšel v žurnále *International Security* pod názvem *Competing Visions for U.S. Grand Strategy*. Jeho dvěma autorům Barry R. Posenovi a Andrew L. Rossovi se podařilo vypracovat ucelenou a komplexní analýzu možných variant amerických bezpečnostních (vojenských) strategií, mezi nimiž představili rovněž jednu, která odpovídá neoliberálnímu paradigmatu (*cooperative security*). Tento článek a popis oné strategie dopomohly překonat jistá badatelská úskalí, protože neoliberálové se ve svých dílech příliš nezmiňují o vojenském postupu vůči Číně. To je v ostrém kontrastu k představitelům neorealismu, pro které je tato oblast stěžejní. Nejnosnějším dílem, z kterého autor formuluje neorealisticou strategii vůči Číně, je kniha *The Tragedy of Great Power Politics* od Johna Mearsheimera z roku 2001. Ta se zařadila od svého vydání mezi jedny z nejvýznamnějších děl současné realistické tradice. Mearsheimer v ní detailně představuje východiska a nejvhodnější strategie jeho teorie ofenzivního realismu, a také se v ní věnuje americké strategii vůči Číně, která je však dnes již relativně zastaralá vzhledem k poměrně „dlouhému“ časovému období od jejího vydání. To však nepředstavuje velký problém, protože Mearsheimer svoje názory na Čínu neustále aktualizuje. V roce 2011 vyšel v *The National Interest* Mearsheimerův článek s názvem *Imperial by Design*, ve kterém na jedné

---

⁴ CSIS

straně kritizuje americkou neaktivitu vůči Číně a na straně druhé velice negativně hodnotí americkou zahraniční politiku po konci studené války a formuluje v ní nejvhodnější *grand strategy* pro Spojené státy (*offshore balancing*), kterou představil již ve své knize v roce 2001. Tu prosazuje také v dalším zásadním článku, který měl klíčový význam při popisu neorealisticke *grand strategy*. Ten napsal Mearsheimer spolu s dalším předním neorealistou Stephenem M. Waltem a vyšel pod názvem *The Case for Offshore Balancing* v periodiku *Foreign Affairs* v roce 2016. Oba autoři se v něm rovněž vyjadřují kriticky k americké zahraniční politice, včetně té z probíhajícího období Obamy administrativy, a argumentují přijetím nové *grand strategy* zaměřené proti Číně. Zajímavostí, kterou z tohoto článku můžeme vyvodit, je, že Mearsheimer patrně nevypozoroval svojí argumentací výraznou transformaci v americké politice během zkoumaného období Obamovy administrativy. Další významný článek, který má přesah do obou zkoumaných paradigmat, napsal Thomas J. Christensen pod názvem *Fostering Stability or Creating a Monster? The Rise of China and U.S. Policy toward East Asia*. Ten velice detailně a přesně zachycuje proběhlou politickou a akademickou debatu ve Spojených státech mezi neoliberály a neorealisty směrem k Číně po konci studené války do roku 2006, kdy byl napsán.

V analytických kapitolách se většina použitých zdrojů odlišuje v závislosti na jednotlivých zkoumaných dimenzích americké politiky. Přesto existují dvě stěžejní monografie, které nás provázejí téměř celým textem analytické části a svým přínosem pro tuto práci stojí nad ostatními zdroji. Tou první je kniha *The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia* od bývalého amerického náměstka ministra zahraničí pro záležitosti východní Asie a Pacifiku, Kurta M. Campbella. Ten sloužil v dané pozici mezi lety 2009 a 2013, tedy v době, kdy byl *Pivot* ohlášen, a je tak právem považován za jednoho z hlavních architektů dané politiky⁵ (White 2016). Campbellova kniha je především velice užitečným informačním zdrojem politiky *Pivotu*, protože představuje mimořádně obsáhlý a komplexní popis celé strategie v celé její šíři, která je velice vhodná i pro laiky usilující o pochopení americké politiky v Tichomoří. Jejím limitem je téměř nekritická (pochopitelná) obhajoba americké strategie. Campbell tak přichází s interpretací *Pivotu*, na které se sám aktivně podílel a která je velice podobná té, jak celou strategii prezentovala americká vláda. Druhou klíčovou monografií je *Obama's Challenge to China: The Pivot to Asia* od amerického autora čínského původu Chi Wanga. Ta se navzdory svému názvu zabývá primárně popisem vývoje americko-čínských vztahů během Obamovy administrativy. Ty však byly *Pivotem* zásadně ovlivněny, a

---

⁵ <https://theasiagroup.com/staff/kurt-m-campbell/>

Wang mu proto věnuje značnou pozornost. Přestože se kniha snaží o neutralitu, její autor se k *Pivotu* vyslovuje nesouhlasně. Wangova kniha tak přináší mnohem kritičtější pohled na politiku Obamovy administrativy směrem k Číně, než kterou nabízí Campbell. Obě monografie se tak svými konkurenčními východisky v této práci poměrně vhodně doplňují. Z dalších zdrojů, které jsou hojně využity v rámci celé práce, je třeba zmínit jednak analýzu *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia* z roku 2012, vypracovanou *Congressional Research Service*, která shrnuje základní východiska a cíle americké strategie tak, jak byly vnímány pár měsíců po jejím oficiálním představení. Mimořádně obsáhlou publikací, zabývající se dosavadním *Pivotem* a jeho budoucností, představuje editovaná analýza *Avoiding the Trap: U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*, která vyšla od autorů z *The United States Army War College* v roce 2018 a naopak se jedná o velice aktuální příspěvek. V neposlední řadě je to dnes již klasická kniha v oblasti mezinárodních vztahů a příbuzných disciplín *Postamerický svět* od Fareeda Zakarii z roku 2008. Ta dopodrobna zachycuje, jakou výzvu, ale také příležitost představuje vznikající multipolární svět pro Spojené státy, včetně kapitoly věnující se výhradně Číně.

V rámci strategické a bezpečnostní dimenze se autor opírá o primární dokumenty amerického ministerstva obrany a Bílého domu, které popisují bezpečnostní strategii a politiku Spojených států. Ty jsou volně dostupné na veřejných zdrojích a přináší jedinečný materiál pro studium americké vojenské a bezpečnostní politiky. Klíčovým strategickým dokumentem amerického ministerstva obrany zabývajícího se tichomořským *Pivotem* je *Defense Strategic Guidance* z roku 2012. Doplněním amerických vládních dokumentů a zdrojů v bezpečnostní oblasti je obsáhlá analýza *think-tanku* CSIS – *Asia-Pacific Rebalance 2025 Capabilities, Presence, and Partnerships* z roku 2016, která přichází s nezávislým hodnocením bezpečnostní dimenze *Pivotu* ke konci Obamovy administrativy, a také nabízí doporučení do budoucího období (použitá rovněž v diplomatické dimenzi). Naopak do historického kontextu zasazuje *Pivot* Philip Chr. Ulrich v analýze *The US Pivot towards Asia-Pacific - Third Time's the Charm*, ve které mapuje opakovanou snahu třech amerických administrativ⁶ (dvakrát neúspěšnou) na přeorientování amerického geopolitického zájmu do asijsko-tichomořského regionu po konci studené války ke konfrontování Číny.

V rámci diplomatické dimenze jsou stěžejními zdroji představené monografie od Campbella a Wanga. Významným informačním nosičem popisujícím diplomatické úsilí

---

⁶ Clintonovy, Bushovy, Obamovy administrativy.

Obamovy administrativy představuje rovněž analýza *Assessing the Obama Administration's Pivot to Asia* z *University of Washington* v americkém Seattlu. Čínské (ne)reakce na americký *Pivot* a jeho dopady na americko-čínské diplomatické vztahy popisuje Dr. Feng Zhang v analýze *Challenge Accepted: China's Response to the US Rebalance to the Asia-Pacific*, ve které se pouští do polemiky s Campbellovou interpretací *Pivotu*. Jaké dopady měl *Pivot* na patrně nejvýznamnější americký bilaterální vztah v Asii, tedy s Japonskem, analyzuje Brad Glosserman v analýze *The US 'rebalance' and the US-Japan alliance*.

Zásadním tématem ekonomické dimenze byla analýza smlouvy Transpacifické partnerství (*Trans-Pacific Partnership*, TPP) vzhledem k tomu, že se jednalo o hlavní ekonomický instrument Obamovy administrativy v její tichomořské strategii. Čistě ekonomickými důsledky dané dohody se zabývala analýza s názvem *The Economic Effects of the Trans-Pacific Partnership: New Estimates* vypracovaná think-tankem *Peterson Institute for International Economics*. Ten se specializuje na mezinárodní ekonomické vztahy a jeho experti se tak smlouvě TPP intenzivně věnovali i ve svých dalších analýzách. K popisu možných geopolitických implikací TPP bylo použito několik analytických akademických článků – *Containment Through Trade? Explaining the US Support for the Trans Pacific Partnership* od italského politologa Arla Polettiho. Dále to byly dva články od profesora z *Ohio State University* Daniela C. K. Chowa *How the United States Uses the Trans-Pacific Partnership to Contain China in International Trade* z roku 2016 a *How the United States Withdrawal from the Trans-Pacific Partnership Benefits China*, který napsal společně s Ianem Sheldonem a Williamem McGuirem. Do nejširšího globálního ekonomického a geopolitického kontextu zasazuje smlouvu TPP Ashley J. Tellis svojí analýzou *The geopolitics of the TTIP and the TPP*, ve které se zabývá tím, jaký strategický význam má přijetí obou dohod (TPP a TTIP) pro postavení Spojených států vzhledem k Číně. Kritikům, kteří argumentovali tím, že se Spojené státy prostřednictvím TPP snažily oslabit Čínu, oponuje Mireya Solísová z *Brookings Institution* v analýze *The Containment Fallacy: China and the TPP*. Ekonomická kapitola také využívá řady amerických vládních dokumentů, věnujících se ekonomickým záležitostem a v největším množství v rámci celé práce jsou v ní využita kvantitativní data. Jako mimořádně přínosné se ukázaly datové soubory Mezinárodního měnového fondu (*International Monetary Fund*, IMF), obsahující velké množství aktuálních makroekonomických a socioekonomických dat všech jeho členských států.

Exkurzí do českého akademického prostředí můžeme zaznamenat, že *Pivot* i americko-čínské vztahy v rámci něj představují relativně málo zkoumanou oblast bádání,

pokud použijeme měřítko a kontext toho, jaký zásadní význam mají pro současnou světovou politiku. Předložená práce proto čerpá pouze z jedné české publikace, a to ze sborníku *Prezidentství Baracka Obamy: naplněné vize?*, který vznikl na půdě Univerzity Karlovy v Praze. Ten je však využíván spíše pro doplňování dílčích informací vzhledem k tomu, že americký strategický *Pivot* v něm tvoří poměrně nevelkou kapitolu. U řady českých autorů, kteří se ve svých textech věnují americké zahraniční politice, můžeme rovněž při jejich odkazování k *Pivotu* zaznamenat značnou dávku eurocentrismu. Ten je nejvíce patrný v jejich hodnocení americké politiky vůči Číně *vis-à-vis* Rusku, kdy někteří čeští politici a experti na mezinárodní vztahy kriticky hodnotí americký přesun do Asie v souvislosti s jeho dopady na českou a evropskou bezpečnost v kontextu ruské asertivní politiky⁷. Předložená diplomová práce se tak svým komplexním přístupem k americké tichomořské iniciativě a porovnáním názorů předních teoretiků americké akademické obce v oblasti mezinárodních vztahů částečně pokouší tuto mezeru v českém akademickém prostředí zacelit.

---

⁷ Tento názor zastává například bývalý ministr zahraničních věcí České republiky a velvyslanec ve Spojených státech Alexandr Vondra, který vyjadřuje následující kritiku tichomořskému *Pivotu*: „*Další Obamovou chybou byla teze o „pacifickém Pivotu“ jako prioritě zahraniční politiky. Strategicky je důraz na Tichomoří a východní Asii – vzhledem k rostoucí síle Číny a k závazkům, které má Washington vůči Japonsku a Koreji – pochopitelný. Ale takticky to neplatí. Velcí hráči s odpovědností na více adresách musí ovládat umění ambivalence, udržovat své rivaly v nejistotě. Vládcí v Kremlu jsou silní v geopolitice a basketbalovou terminologií o americkém „Pivotu“ v Pacifiku si Putin logicky přeložil tak, že má zelenou v Eurasii. Výsledkem je anexe Krymu a rozvrat na Ukrajině.*“ (Vondra 2016: 8).

1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1.1. Americká strategie vůči Číně z pohledu neoliberalismu

Neoliberální paradigma se snaží reagovat na dramatické změny v mezinárodním a ekonomickém systému v druhé polovině 20. století. Svět se podle něj stal mnohem více komplikovanější a propojenější, než jak ho zachycují realisté. Moc se začíná atomizovat a tradiční zaměření na *hard power*⁸ nedokáže dostatečně zachytit celkové mocenské kapacity států. Do popředí se naopak dostává hospodářská moc a další aspekty moci, jako například *soft power*⁹, kterou definoval americký politolog Joseph Nye. Mezi státy vznikají komplikované vztahy, které se nadále vyznačují na jedné straně konkurencí, ale také spoluprací. Do popředí se rovněž dostávají nová témata, jakými jsou například ekonomické problémy nebo hospodářský rozvoj. S těmito problémy si mnohdy nejsou schopny poradit ani ty nejmocnější státy, a proto je velký důraz kladený na spolupráci, mezinárodní organizace a pravidla (Rana 2015: 291-292; Shah 2014).

Podle většiny analýz byla americká politika ve vztahu k Číně v posledních desetiletích vedená právě převážně neoliberálním paradigmatem¹⁰ (Bader 2018: 5-6; The Economist 2018; Feaver: 1). Americká strategie byla založená na předpokladu, že Spojené státy a mezinárodní systém, který po druhé světové válce vytvořily, dokáží transformovat Čínu v zodpovědného partnera a vzájemná interakce povede k omezení možnosti konfliktu mezi oběma velmocemi. Tím, že bude Peking zapojen do daného systému a bude z něj profitovat, získá podle neoliberálů výraznou iniciativu na jeho udržování a bude ho považovat za nezbytný pro vlastní rozvoj. Podle profesora politických věd na *Duke University* Petera Feavera byla daná strategie založena na ambiciózním předpokladu, podle kterého: „*Spojené státy dokážou změnit čínské chování tím, že budou tvarovat jeho zájmy, vnímání a v konečné podobě i politický systém.*“ (Feaver: 1). Vnitropolitický systém Číny je rovněž velice důležitý pro dané paradigma. Neoliberalismus předpokládá, že s tím, jak bude růst čínské hospodářství, bude zároveň docházet k procesům politické liberalizace (Campbell, Ratner 2018: 60-61). Pokud by se Čína demokratizovala, tak by se to následně pozitivně projevilo na eliminování bezpečnostních rizik pro Spojené státy. Neoliberálové totiž předpokládají, že

---

⁸ Vojenská moc

⁹ Měkká moc

¹⁰ Neoliberalismus a idealismus v americké zahraniční politice však nebyl hlavním motivem, který vedl k obnovení vzájemných vztahů mezi Spojenými státy a Čínou podepsáním tzv. Šanghajského komuniké v roce 1972. Tím bylo mocenské soupeření v rámci studené války a daná politika tak byla výlučně realistická. Jak konstatuje Henry Kissinger, byl tehdejší americký prezident Richard Nixon prvním prezidentem od dob Theodora Roosevelta, který v americké zahraniční politice prosazoval primárně národní zájem a můžeme ho považovat za realistu (Kissinger 1996 761-765).

demokratické státy spolu neválčí, ale naopak spolu budou pravděpodobněji spolupracovat v bezpečnostních otázkách mnohem více než státy s méně progresivním zřízením (Posen, Ross 1996: 24). V momentě, kdy by se proto Čína demokratizovala, tak by mohla podle neoliberalů nadále mocensky růst a nemělo by to přílišný efekt na americké mocenské postavení (Logan 2013: 3).

Dané paradigma tedy nevidí v čínském mocenském růstu pro USA bezprostřední bezpečnostní riziko, pokud k němu dojde zodpovědnou cestou. Spojené státy by proto měly kultivovat svoji velmocenskou strategii takovým způsobem, aby umožnily pokud možno co nejhladší a mírový růst čínské moci. Jak konstatoval John Ikenberry, v případě, že Washington bude formulovat svoji strategii zodpovědně, učiní liberální světový řád a pořádek natolik nepostradatelným, že Čína nebude mít možnost operovat mimo něj (Tamtéž: 3). Ten by měl pak patrně zajistit, že nedojde k nějaké výrazné mocenské konfrontaci mezi Spojenými státy a Čínou. Ta by se touto strategií posléze měla stát zodpovědným společníkem mezinárodního systému, k čemuž ji veřejně vyzval v roce 2005 tehdejší zástupce amerického ministra zahraničí Robert Zoellick (Zoellick 2005).

1.1.1. Strategická a bezpečnostní dimenze

Pro zástupce neoliberálního paradigmatu představuje mocenský růst Číny pouze jednu z mnoha bezpečnostních hrozeb, kterým čelí Spojené státy. To vychází z jejich odlišného vnímání bezpečnostního prostředí oproti zástupcům neorealismu. Na rozdíl od nich není pro neoliberaly mocenské soupeření mezi velmocemi jednoznačně nejdůležitějším aspektem mezinárodního systému, na který by se měli Američané svoji bezpečnostní strategii soustředit, ale pouze jednou jeho částí. Neoliberalové tak vnímají bezpečnostní prostředí mnohem komplexněji a zaměřují se na širší spektrum bezpečnostních ohrožení. Mezinárodní bezpečnostní systém se z jejich pohledu vyznačuje vysokou strategickou provázaností a nestabilita v nějaké části světa se může rychle projevit jinde. Jako ve všech ostatních oblastech je pro dané paradigma důležitá role mezinárodních organizací a institucí při řešení bezpečnostních problémů (Posen, Ross 1996: 24-25).

Optimální geopolitická strategie Spojených států vůči Číně by se tak z neoliberálního pohledu patrně vyznačovala snahou o spolupráci a integraci, ale zároveň by byla podpořena principem prověřování. To potvrzuje také jeden z předních představitelů neoliberalismu Joseph Nye. Ten se ve svém hodnocení správného amerického postupu vůči Číně vrací do 90.

let, kdy pracoval v *Pentagonu* na východoasijské strategii během Clintonovy administrativy¹¹ (Nye 2013). V té době stály Spojené státy poprvé před otázkou, jakým způsobem konfrontovat rostoucí čínskou moc. Někteří experti tehdy tvrdili, že Spojené státy by měly zvolit strategii zadržování předtím, než se Čína stane silnou velmocí. Nye však tvrdí, že zvolení dané strategie by bylo chybné z několika důvodů. Za prvé by bylo takřka nemožné vytvořit antičínskou koalici v regionu, protože většina zemí usiluje o dobré vztahy jak s Washingtonem, tak i s Pekingem. Především by však taková politika podle něho vedla k tomu, že by se z Číny stal s určitostí nepřítel Spojených států. Jak sám tvrdí: „*Pokud se budete k Číně chovat jako k nepříteli, tak máte garantované, že se oním nepřítelem stane.*“ (Nye 2017). Spojené státy se tehdy i zásluhou Josepha Nyeho nakonec rozhodly pro jiný přístup. Čína byla na jedné straně podporována v tom, aby se zapojila do stávajícího mezinárodního systému, což demonstroval například její vstup do Světové obchodní organizace (*World Trade Organization, WTO*) (Nye 2013). Washington však zároveň v roce 1996 potvrdil poválečnou japonsko-americkou bezpečnostní smlouvu jako základ pro stabilitu a prosperitu východní Asie. Clintonova administrativa rovněž usilovala o vylepšení vztahů s Indií jako protipólem Číny. Tato strategie si tehdy získala nadstranickou podporu. Podle Nyeho v ní do velké míry pokračoval i George W. Bush, jehož administrativa na jedné straně usilovala o prohlubování ekonomické integrace s Čínou, ale také o partnerství s Indií (Nye 2017).

Spojené státy by také podle neoliberálů měly nadále hrát výraznou roli v jejím regionu ve vojenské oblasti, ale primárně za tím účelem, aby pomáhaly udržovat rozložení moci a formovaly jeho prostřednictvím prostředí, ve kterém může nadále probíhat kooperace s Čínou a ostatními státy (Tamtéž). Neoliberálové se tedy domnívají, že americká vojenská přítomnost je nutná hlavně k tomu, aby Čína neodhadla špatně svoje mocenské možnosti a nezačala se chovat nezodpovědně. Jejím primárním cílem tedy není jako v případě neorealistů zadržování nebo eliminování čínského mocenského konkurenta, ale naopak udržení současného systému, ze kterého mají podle nich všechny země v regionu včetně Spojených států i samotné Číny prospěch. Neoliberálové se rovněž domnívají, že bezpečnostní prostředí je do velké míry samoregulační a pokud Čína zneužije svého mocenského postavení a bude vystupovat agresivně, tak její politika bude značně kontraproduktivní. Jak konstatuje Nye, může pouze Čína mocensky zadržet samu sebe (Nye 2013). Zástupci vstřícného přístupu k Číně se také

---

¹¹ Joseph Nye pracoval v letech 1993-1994 jako předseda Národního výboru pro zpravodajství, jenž poskytuje prezidentovi Spojených států předpovědi budoucího vývoje. V letech 1994-1995 sloužil jako zástupce ministra obrany pro mezinárodní bezpečnostní záležitosti (Harvard Kennedy School). Během svého působení na ministerstvu obrany se Nye koncentroval ve zvýšené pozornosti na Čínu a její region (Pazzanese 2017).

domnívají, že pokud Čína mocensky poroste, měly by to Spojené státy reflektovat ve své strategii, která by měla brát ve větší míře ohledy na čínské mocenské a geopolitické ambice například v západním Tichomoří (Bader 2016: 4).

Jednu z možných forem *grand strategy*, kterou by Spojené státy vůči Číně a zbytku světa mohly zvolit, představuje ve své knize *Postamerický svět* Fareed Zakaria¹². Spojené státy by se podle něj měly snažit být spíše bismarckovským Německem než Velkou Británií. Ta se pokoušela vyvažovat svou pozici proti zemím na vzestupu, jež ji ohrožovaly, ale jinak se na evropském kontinentě držela zpátky (Zakaria 2010a: 199). Tato mocenská politika, kterou Britové uplatňovali po staletí, vycházela ze strategie *offshore balancing*, kterou navrhuji přední neorealisté pro Spojené státy (McClam 2016: 19). Podle Zakarii by však byl daný postup chybný. Svět se podle něj radikálně změnil od druhé světové války nebo studené války, kdy Spojené státy danou taktiku také používaly. Dnes je však vlivem globalizace a dalších jevů čím dál tím propojenější a komplikovanější. Vyvažovat mocnosti na vzestupu by proto bylo velice problematické a spíše by to vedlo ke zvýšení napětí a způsobilo Washingtonu řadu vedlejších problémů. Američané by se danou strategií mohli dostat do izolace ekonomické i politické, protože jak konstatuje Zakaria, sami by byli rozvratnou silou v systému (Zakaria 2010a: 199-200).

V případě kopírování velmocenské strategie bismarckovského Německa namísto *offshore balancing*, jak Zakaria navrhuje, by byla americká strategie postavena na odlišných principech. Henry Kissinger popisuje v knize *Umění diplomacie* politiku Bismarcka snahou o to, aby mělo Prusko a posléze sjednocené Německo ke každému soupeřícímu státu blíže, než by ony měly navzájem (Kissinger 1996: 123). Také Američané by se podle Zakarii měli snažit v rámci své *grand strategy* mít se všemi mocnostmi lepší vztahy, než jaké mají ony mezi sebou navzájem. Spojené státy k tomu mají podle něj jedinečné předpoklady a daná strategie poskytne Washingtonu největší vliv, maximalizuje jeho schopnost utvářet světové dění a umožní mu „hrát“ roli zprostředkovatele (Zakaria 2010a: 199-200).

---

¹² Nad zařazením Fareeda Zakarii pod neoliberální paradigma mohou existovat určité rozpory. Tento Američan indického původu bývá totiž v rámci teorií mezinárodních vztahů nejčastěji „oficiálně“ označován jako jeden ze zakladatelů neoklasického realismu (Dawood 2016). Skutečností nicméně je, že nad Zakariovým ideologickým ukotvením nepanuje jednoznačná shoda. To potvrzuje například zařazení „realisty“ Zakarii mezi 25 nejvýznamnějších liberálů v rámci americké mediální sféry časopisem *Forbes* v roce 2009 (Varadarajan, Eaves, Alberts 2009). Mnohé své názorové kontradikce přiznal dokonce samotný Zakaria ve svém pořadu *Fareed Zakaria GPS*, kde pronesl: „Nejsem příliš politicky vyhraněný člověk. Mám postoje, které jsou nalevo od středu, a naopak jiné, které jsou konzervativní.“ (Zakaria 2016a). Podle autora této práce tak můžeme Zakariu na základě analýzy jeho postojů k americké politice ve vztahu k Číně poměrně věrohodně přiřadit k neoliberálnímu paradigmatu.

Zástupci daného paradigmatu zároveň zdůrazňují, že v současné době existuje poměrně výrazná iniciativa pro spolupráci mezi velmocemi a bariéry pro ni jsou menší než v minulosti, což dává poměrně velký prostor pro možnou kooperaci mezi Spojenými státy a Čínou (Posen, Ross 1996 24-25). Ta by se mohla odehrávat v oblastech, ve kterých čelí obě velmoci společným výzvám. Jedná se například o boj proti proliferaci zbraní hromadného ničení, konfrontování klimatických změn, boj proti terorismu a pirátství nebo řešení severokorejského nukleárního programu. Neoliberálové také zdůrazňují příklady, ve kterých již vzájemná spolupráce úspěšně probíhá, jako byla například snaha společně konfrontovat iránský nukleární program (Campbell 2016a: 247).

Důraz na kooperaci s Čínou je z pohledu neoliberálního paradigmatu důležitý především z jeho pohledu vnímání bezpečnostních hrozeb. Proliferace zbraní hromadného ničení nebo mezinárodní terorismus představuje z jeho perspektivy stejnou nebo možná ještě větší hrozbu než nekontrolovatelný mocenský růst Číny. To by také měla reflektovat bezpečnostní strategie Spojených států. Barry R. Posen a Andrew L. Ross ve svém článku *Competing Visions for U.S. Grand Strategy* z roku 1996 popisují *cooperative security* jako jedinou neoliberální *grand strategy* ze čtyř představených strategií, které v něm zkoumají (Posen, Ross 1996: 24). Daná strategie se nezaměřuje primárně na eliminaci potencionálních hegemonů jako v případě *offshore balancing*, ale definuje americké národní zájmy velice široce¹³ (Worley 2012; Mearsheimer, Walt 2016: 71). Velký důraz je v ní kladen především na konfrontaci asymetrických hrozeb a vzájemnou bezpečnostní provázanost. Spojené státy nemůžou ignorovat nestabilitu v žádné části světa, protože ta může v globalizovaném světě snadno představovat ohrožení jejich vlastní bezpečnosti. Bezpečnostní problémy se mají podle dané strategie řešit multilaterálním způsobem a za pomoci mezinárodních organizací. Spojené státy mají podle daného paradigmatu také národní zájem na tom, aby byl na světě zachován mír (Posen, Ross 1996: 23-25). Z těchto premis logicky vyplývá, že Spojené státy budou ve vztahu k Číně upřednostňovat spíše takový přístup, který bude založený na spolupráci, ne eskalaci ve vzájemných vztazích, aby se tak neohrozila mezinárodní bezpečnost. V případě jiných ohrožení by však měly Spojené státy v rámci strategie *cooperative security* aktivně přistupovat k jejich eliminování, a to i za použití vojenské síly.

---

¹³ V praxi se dá konstatovat, že Spojené státy uplatňovaly jako svoji *grand strategy* nějakou upravenou formu *cooperative security* za administrativy Billa Clintona a George W. Bushe. V jejím jádru sice nadále zůstávalo udržení amerického dominantního postavení v mezinárodním systému, ale Spojené státy měly brát také nově zřetel na jiné cíle, jako je například šíření demokracie. Podle kritiků neměla daná strategie jasně stanovené priority a definovala americké národní zájmy téměř neomezeně (Mearsheimer 2011: 19-21).

Daná *grand strategy* dokonce stanovuje nízké nároky na její použití. Američané by se měli například vojensky angažovat v nestabilních oblastech nebo vojensky zasahovat proti státům, které mohou získat jaderné zbraně (Worley 2012). *Cooperative security* je tak spojena s humanitárními intervencemi. Daná strategie proto rovněž klade vysoké nároky na operační tempo u amerických ozbrojených sil. Jak konstatují ve svém článku Posen a Ross, Spojené státy měly být vzhledem k bezpečnostní situaci v 90. letech, kdy svůj článek napsali, zapojeny v rámci *cooperative security* patrně do několika válečných konfliktů současně¹⁴ (Posen, Ross 1996: 30).

Hypotéza (H1a): *Neoliberalismus v zahraniční politice USA vedl k volbě cooperative security za grand strategy.*

1.1.2. Diplomatická dimenze

Při formulování americké strategie v politické a diplomatické oblasti by neoliberalové patrně usilovali o těsnou spolupráci se zeměmi v oblasti včetně Číny, a především by kladli zvýšený důraz na roli regionálních a mezinárodních organizací, které by se snažili posílit. Toto konstatování vychází z jejich vnímání povahy mezinárodních vztahů a možnosti spolupráce mezi státy v ní. Ty totiž nejsou motivovány primárně *zero-sum* přístupem a mocenskými zájmy, ale mají výraznou iniciativu ke kooperaci (Rana 2015: 291). Mezinárodní instituce podle nich posléze sehrávají nezastupitelnou úlohu v mezinárodním systému. Jak konstatuje profesor politologie na *Princeton University* Robert O. Keohane, instituce pomáhají vytvářet rámec, který ovlivňuje očekávání, dodávají důvěru, že nenastane konflikt, snižují existenci *security dilemma*. Těmito vlastnostmi tak efektivně snižují negativní dopady anarchie v mezinárodních vztazích, jak ji vnímají realisté (Nye 2007: 46).

John Ikenberry analyzuje v článku pro prestižní časopis amerického zahraničněpolitického establishmentu *Foreign Affairs* význam mezinárodních institucí pro americkou strategii vůči Číně: „*Spojené státy by si měly být vědomy skutečnosti, že vedoucí postavení v západním systému jim umožňuje tvořit prostředí, ve kterém bude Čína činit strategická rozhodnutí. Pokud si chce Washington zachovat toto vedení, tak musí pracovat na posílení pravidel a institucí, které vytváří daný pořádek. Měl by ho proto udělat co možná nejvíce inkluzivní a složitý na demontování. Americká grand strategy by se měla řídit mottem*

---

¹⁴ To odpovídá americkým vojenským intervencím v 90. letech. Spojené státy byly v daném období současně zapojeny do několika vojenských konfliktů (Posen, Ross 1996: 30).

„*Cesta na Východ vede přes Západ.*“ *Také by měl zapustit kořeny daného systému co možná nejhluběji, poskytnout Číně větší iniciativu pro integraci než opozici a zabezpečit, že daný pořádek vydrží i po relativním úpadku americké moci.*“ (Ikenberry 2008: 24-25). Daná analýza se týká především celosvětových organizací vybudovaných Spojenými státy po 2. světové válce, jako je například Světová obchodní organizace nebo Mezinárodní měnový fond. Dá se nicméně předpokládat, že podobně integrační pohled bude mít neoliberální paradigma také na instituce v asijsko-tichomořském prostředí, do kterých by měl být Peking také zapojen. Jak zároveň upozorňuje Thomas J. Christensen v článku *Fostering Stability or Creating a Monster? The Rise of China and U.S. Policy toward East Asia*, pokud nebude Čína zapojena do regionálního multilaterálního rámce, tak ten bude mít jenom omezenou legitimitu. Také dává pozitivní příklady toho, jakým způsobem Čína přispěla svojí participací v regionální institucionální architektuře na řešení složitých problémů v oblasti (Christensen 2006: 92-93).

Druhou oblastí, na kterou by neoliberální paradigma v politické nebo diplomatické rovině bezpochyby kladlo velký důraz, by byly vzájemné bilaterální vztahy mezi státy v oblasti, a to včetně Číny. Podle Josepha Nyeho by se daly vztahy mezi Spojenými státy a Čínou definovat termínem „spolupracující rivalové“. Jakékoliv analogie se studenou válkou jsou však z jeho pohledu nepřesné: „*Pokud se zaměříme na období studené války, tak si musíme uvědomit, že tehdy neprobíhal téměř žádný obchod nebo mezilidská interakce mezi oběma velmocemi. S Čínou je to samozřejmě jiné, probíhá mezi námi impozantní obchodní výměna a máme (v USA) 370 000 čínských studentů a miliony turistů.*“ (Nye 2019). Mezi Spojenými státy a Čínou by tak měla probíhat spolupráce v řadě oblastí, s kterými si podle něj ani jedna mocnost nedokáže poradit sama, jako je například boj proti klimatickým změnám nebo v otázkách finanční regulace (Tamtéž). S důrazem na vzájemnou americko-čínskou spolupráci souhlasí také Fareed Zakaria. Jak navíc zdůrazňuje ve svém komentáři pro magazín *Newsweek* v roce 2010, vyskytly se v předchozích dvou dekadách situace, které nutí obě velmoci k těsnější spolupráci, což si také uvědomují (Zakaria 2010b).

Důležitost ostatních zemí v asijsko-tichomořském regionu by byla pro celkový úspěch americké strategie z pohledu daného paradigmatu ještě významnější. To je způsobeno tím, že neoliberálové opouštějí důraz na *hard power* a vnímají mezinárodní vztahy v rámci vzájemné provázanosti. Jedním z důležitých měřítek dané teorie pro vliv státu tak bude, jakými disponuje spojenci. Jak zdůrazňuje Nye, bude se v řadě ohledů jednat o klíčovou proměnnou, kterou se bude měřit mezinárodní vliv Washingtonu a Číny. Peking bude nucen vybudovat více těsných diplomatických a vojenských spojení, než mají v současné době Američané.

Žádná velmoc na světě se totiž bez blízkých spojenců neobejde. V současné době má navíc Washington v dané oblasti výrazně navrch. Spojené státy disponují spojeneckými závazky s přibližně šedesáti státy. Čína má oproti tomu pouze několik aliančních spojenectví. Výraznou převahu spojeneckých zemí na americké straně také potvrdil britský týdeník *The Economist* studií, podle které ze sto padesáti největších zemí na světě tíhne skoro sto na stranu USA, pouze 21 projevuje náklonnost k Číně (Nye 2017). To vypovídá o přetrvávající atraktivitě Spojených států pro ostatní státy. Tato skutečnost vychází v mnohém z konceptu moci, který charakterizoval Joseph Nye pod všeobecně známým pojmem *soft power*¹⁵. Tu definoval jako schopnost ovlivňovat preference ostatních aktérů a států. Dá se konstatovat, že Spojené státy jsou v daném poli celkovým mezinárodním šampionem, nicméně Čína se snaží rovněž položit základy svojí *soft power* (Aamer 2018). Americká strategie *Pivotu* by se tak z pohledu neoliberalů měla jistě ve velké míře opírat o tento koncept moci, protože především v současném propojeném a informačním světě má aktér, který dokáže ovlivňovat názory a vnímání protistrany, jednoznačnou strategickou výhodu. *Soft power* také v řadě ohledů reflektuje jejich decentralizované vnímání moci státu.

Hypotéza (H2a): *Spojené státy se snažily v rámci politické dimenze „Pivotu“ klást důraz na multilaterální institucionální regionální rámec.*

1.1.3. Ekonomická dimenze

V ekonomické oblasti obhajuje neoliberalismus dlouhodobě hospodářskou strategii, která vedla k zapojení Číny do světového hospodářství. Tento postoj vychází z předpokladu, podle kterého ekonomická interakce mezi státy vede ke společným zájmům a redukuje možnost vzájemného konfliktu (Friedberg 2005: 12). Americký politolog Richard Rosecrance ve své knize *The Rise of the Trading State* demonstruje, že mezinárodní obchod plošně zvyšuje bohatství mezi státy. Úměrně s tím, jak se zvyšují ekonomické výhody plynoucí z obchodu, také rostou ztráty z možného konfliktu, což odrazuje země od zahájení války (Echeverri-Gent, Herlevi: 3). Neoliberálové upozorňují na to, že vzájemná hospodářská interakce mezi Čínou a Spojenými státy se zvýšila velice výrazným způsobem od 70. let minulého století, což

---

¹⁵ *Soft Power* představuje jednu z poměrně těžce uchopitelných a kvalifikovatelných dimenzí moci, na kterou klade důraz především neoliberalismus. *Soft power* můžeme definovat primárně jako schopnost jednoho aktéra ovlivňovat ostatní, a to především na základě přitažlivosti a nikoliv nátlakem. V zahraniční politice potom *soft power* značí legitimitu státu. V momentě, kdy je stát schopný svoji moc a chování prezentovat jako legitimní, tak jsou posléze jeho zahraničně politické cíle a zájmy přijímány ostatními státy s menším odporem (Flanderová 2013).

pomáhá vytvářet společné zájmy a výrazně snižuje riziko války mezi oběma velmocemi (Friedberg 2015: 13).

Neoliberálové rovněž upozorňují na převažující hospodářské výhody, které pro Spojené státy plynou z otevřené ekonomické interakce s Čínou. Výrazný hospodářský růst Číny přispěl ke globálnímu ekonomickému růstu a pozitivně se odrazil rovněž na americké ekonomice. Spojené státy mají možnost exportovat svoje produkty s vysokou přidanou hodnotou na ohromný čínský trh a američtí spotřebitelé mají na druhé straně možnosti nakupovat širší výběr produktů za nižší ceny. Čínská ekonomická politika také pozitivně přispěla k vyřešení dopadů hospodářské krize v roce 2008 (Bader 2018: 2). Podle Ikenberryho je prosperující čínské hospodářství v zájmu Spojených států. Současná globální ekonomika a technologická revoluce totiž vytvořily novou logiku vnímání hospodářských vztahů, které se vyznačují čím dál větší propojeností (Ikenberry 2008: 30-31).

Skutečnost, že Čína rostla v posledních desetiletích mnohem rychleji než americké hospodářství¹⁶ a její relativní hospodářská moc se tak vůči němu zvýšila, není pro neoliberální paradigma zásadním důvodem k znepokojení a neznačí, že by Spojené státy byly v mocenském úpadku (Nye 2010). Tento postoj je způsobený především tím, jak nahlíží neoliberální paradigma na posuzování relativních a absolutních zisků v mezinárodních vztazích¹⁷. Joseph M. Grieco ve svém článku *Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism* konstatuje, že neoliberalismus je veden především touhou po absolutních ziscích. Jak konstatuje Keohane, chovají se země jako „racionální egoisté“. Ty se primárně snaží získat pokud možno co největší výnosy a nezajímá je, jakým způsobem budou rozděleny mezi ostatní aktéry. Jestli z nich budou více profitovat a jejich relativní postavení se zvýší, nebo naopak sníží (Grieco 1988: 496-497).

Na základě daného východiska by tak americká hospodářská politika v asijsko-tichomořském regionu měla být podle daného paradigmatu otevřená a inkluzivní. Neoliberálové podporovali vstup Číny do WTO, a dá se proto předpokládat, že i v budoucích hospodářských institucích a organizacích by ji chtěli mít zapojenou (Nye 2013). Pokud by například Washington vytvářel prostřednictvím *Pivotu* nějakou formu nové hospodářské architektury, tak by podle daného paradigmatu měla být Čína jeho součástí. Tento předpoklad vychází především z pohledu neoliberálů na výhodnost ekonomické spolupráce a důrazu, jaký dávají na význam institucí. Neoliberálové také vnímají veskrze pozitivně členství Pekingu

¹⁶ Porovnání ekonomického růstu USA a ČLR viz příloha č. 4 (imf.org, Real GDP growth).

¹⁷ Neoliberálové také často upozorňují na skutečnost, že Čína sice dohání Spojené státy v celkové velikosti HDP, nicméně Spojené státy nadále zůstávají mnohem vyspělejší hospodářstvím s výrazně vyšším HDP na jednoho obyvatele (Nye 2006: 75).

v těch stávajících. Podle Margaret Pearsonové byl Peking zapojením do WTO nucen začít dodržovat pravidla (Qianqian 2010: 82-83). John Ikenberry k tomu dodává, že vstup do WTO vedl Čínu k přijetí ekonomických norem a k většímu přístupu k mezinárodnímu obchodu. Čína tak byla nucena přijmout západní ekonomický řád a jeho instituce (Ikenberry 2008: 32).

Spojené státy by podle neoliberalů měly také nadále udržovat blízké ekonomické vztahy s Čínou za účelem posílení vlastního hospodářství, přestože se její relativní hospodářská moc zvyšuje rychleji než v případě toho amerického. Jak konstatuje Nye, mají dvě největší světová hospodářství mnoho prostoru pro vzájemnou kooperaci (Nye 2013). Podle Zakarii by se daly vzájemné ekonomické vztahy mezi Čínou a Spojenými státy definovat pověstným „vzájemně zaručeným zničením“. To nutí Washington a Peking ke spolenectví, kterého by jinak z čistě geopolitických důvodů bylo složité dosáhnout (Zakaria 2010a: 109).

Hypotéza (H3a): *Američané sledovali hospodářskou strategii „Pivotu“ dosažení co největších absolutních zisků pro svoji ekonomiku.*

1.2. Americká strategie vůči Číně z pohledu neorealismu

Neorealistická škola mezinárodních vztahů má svůj původ v klasickém realismu a postupem času se vyprofilovala jako dominantní směr v rámci realistické tradice. Neorealismus se na rozdíl od klasického realismu ve svých závěrech fungování nezaměřuje na charakter aktérů a jejich přirozenost, ale přichází se strukturálním vysvětlením jednání jednotek mezinárodního systému (států). Tento přístup umožňuje podle jeho proponentů „vědecktější metodu“ studia mezinárodních vztahů, protože její závěry mohou být mnohem lépe operacionalizovány. Neorealisté popisují mezinárodní systém následujícím způsobem. Státy v něm představují unitární aktéry, pro které je nejdůležitějším úkolem vlastní přežití. Základní problém mezinárodního prostředí, ve kterém jsou státy nuceny operovat, však představuje jakákoliv absence centrální autority. Ta způsobuje konstantní přítomnost anarchie, která má posléze klíčový vliv na jejich chování (Forde 1995: 141-143; Waltz 1988: 617-618). Velmoci se podle neorealistů obávají sebe navzájem a s podezřením sledují chování svých mocenských konkurentů. Každá velmoc může být totiž potencionálním nepřítelem. Očekávají proto nebezpečí a vyloučit nelze ani případný válečný konflikt (Mearsheimer 2001: 32).

Na základě těchto předpokladů, o které se neorealismus opírá, bude logicky vyplývat, že pro dané paradigma představuje mocenský růst Číny pro Spojené státy vážné ohrožení. Neorealisté vnímají s obavou především budoucí možnosti Číny. Ta totiž disponuje jedinečným socioekonomickým potenciálem proto, aby mohla mocensky konkurovat Spojeným státům, a dokonce je i překonat. Jeden z předních představitelů daného paradigmatu John Mearsheimer definuje tuto složku moci jako latentní moc a tvoří ji jak ekonomická síla, tak velikost populace (Mearsheimer 2006: 72-73). Žádný předchozí hlavní geopolitický rival USA v této kategorii nepřevyšoval. Během intenzivního soupeření během studené války se Sovětskému svazu podařilo dostat v 70. letech na vrcholných 57 procent amerického HDP. Někdy však nedosahoval ani poloviny HDP USA (Central Intelligence Agency 1985: 2). Také Japonsko a Německo neměly během druhé světové války srovnatelnou hospodářskou sílu a velikost populace jako Spojené státy. V případě Číny je však skutečnost jiná. Země má o miliardu více obyvatel než Spojené státy, takže potenciál v latentní moci je v ní obrovský. Jak konstatuje Mearsheimer, pokud bude Čína nadále ekonomicky růst a přetvoří se v ohromný Hongkong, bude disponovat velice významnou vojenskou silou. Čína se tak bude snažit dostat Spojené státy pryč ze svého regionu a získat kontrolu nad západním Tichomořím (Navarro 2016).

Americká strategie by tak z pohledu neorealistů měla reflektovat dané „mocenské ohrožení“ a přistupovat k Číně spíše jako k potenciaálnímu konkurentovi a nepříteli než k partnerovi. Neorealisté proto vnímali americkou politiku vůči Číně založenou na integraci a spolupráci od konce studené války značně negativně (Christensen 2006: 101-102). V době velmocenského soupeření se SSSR měl daný přístup k Číně jednoznačné strategické opodstatnění a není překvapením, že za obnovením vztahů s Čínou stál prezident Richard Nixon a jeho ministr zahraničí Henry Kissinger. Dva muži, kteří bývají považováni za možné hlavní proponenty *realpolitiky* v americké zahraniční politice v posledním půlstoletí (Switzer 2014; Kissinger 1996: 764; Reuter 2014). Konec studené války a rozpad SSSR však vedl ke změně mocenského rozložení v Eurasii a Čína se začala profilovat jako velmoc s největším mocenským potenciálem. Tyto trendy zachytil již na začátku 90. let právě Kissinger, kdy ve své knize *Umění diplomacie* popisuje tehdejší postavení Číny následovně: „*Ze všech velkých a potenciaálně velkých mocností je na největším vzestupu Čína. Spojené státy již jsou nejmocnější, Evropa se teprve musí k větší jednotě propracovat, Rusko je kymácející se gigant a Japonsko je sice bohaté, avšak dosud nesmělé. Avšak Čína, jejíž hospodářství roste téměř o deset procent ročně, má silný pocit státní soudržnosti a stále mohutnější vojsko. Ze všech významných mocností dosáhne relativně největšího posílení svého postavení.*“ (Kissinger 1996: 866).

Spojené státy tak měly být podle neorealistů proti dalšímu zvyšování čínského vlivu na pozoru a minimálně nevytvářet a nepodporovat prostředí, které by ho svým nastavením podporovalo. To však z jejich pohledu americká politika spolupráce a integrace Číny způsobovala. Čína podle nich profitovala ohromným způsobem ze systému, který v mnoha ohledech zajišťovaly a udržovaly Spojené státy, a její ekonomická, vojenská a politická moc rostla velice vysokým tempem. John Mearsheimer se proto vyjádřil velice kriticky k politice *constructive engagement*, která byla svého času prosazována většinou amerických politických elit. Daná strategie byla podle něj založena na nesmyslném předpokladu a víře, podle které integrace a zapojení Číny v mezinárodním systému ji neudělá pouze silnou, ale také ji učiní více náchylnou ke spolupráci. Podobným způsobem zpochybňoval neoliberalně zaměřenou americkou strategii vůči Číně Joseph Grieco. Podle něj americká politika nemohla ani zdaleka s určitostí zajistit, že se jejím prostřednictvím Čína přetvoří v zodpovědného, mírového, nebo dokonce demokratického partnera, jak neoliberalové předpokládají. Co však daná strategie zajistí na sto procent je, že vytvoří mocnější Čínu. Daná strategie tak podle něj obsahovala velká rizika (Christensen 2006: 101-103).

Tento negativní pohled na politiku *constructive engagement* ze strany neorealistů vychází především ze způsobu, kterým vnímají mezinárodní prostředí. Pro neorealisty je nejdůležitější jednotkou mezinárodních vztahů moc, která se promítá ve schopnostech států. Jejich vnitropolitické uspořádání nebo způsob, jakým vystupují na mezinárodní scéně, nemají prakticky žádnou vypovídající hodnotu. Neorealisté se tak bez přílišného sentimentu domnívají, že každá velmoc sleduje v jádru podobné zájmy bez ohledu na to, jestli jde o liberální demokracii, nebo autoritativní režim. To potvrzuje Mearsheimer při svém hodnocení čínského růstu: „*Pokud se z Číny stane ekonomická supervelmoc, tak s určitostí vybuduje silnou armádu a bude se snažit získat dominanci v severovýchodní Asii. To, jestli v tu dobu bude Čína demokratická a hluboce zapojená do globálního hospodářství, nebo se bude jednat o diktaturu, která bude autarkická, nebude mít přílišný vliv na její chování. Demokracie se soustředí na zajištění svého bezpečí stejně jako nedemokracie a získání hegemonie je nejlepší strategie, kterou si stát zajistí své přežití.*“ (Mearsheimer 2001: 4).

1.2.1. Strategická a bezpečnostní dimenze

Neorealisté zaměřují svoji pozornost v mezinárodním systému primárně na nejmocnější státy, jejichž politiku a mocenské chování analyzují. Velmoci disponují z jejich pohledu největším vlivem na utváření povahy mezinárodního systému a jejich mocenské soupeření také představuje největší hrozbu pro mír. Jako výmluvný příklad uvádějí studenou válku, kdy rivalita mezi supervelmocemi měla zásadní vliv na tehdejší mezinárodní politiku a byly jí do velké míry podřízeny i ostatní státy (Mearsheimer 2001: 5). Tato základní východiska by měla také reflektovat bezpečnostní strategie Spojených států. Američané mají podle nich svoji pozornost soustředit primárně na velmocenskou rivalitu. Existence konkurenčních mocností, především těch, které by měly potenciál vytvořit mocenskou paritu se Spojenými státy, nebo je dokonce překonat, proto představuje největší bezpečnostní riziko pro USA. Ostatní asymetrické hrozby, na které klade zvýšený důraz neoliberalismus, jsou v řadě ohledů mimo jejich „rozlišovací schopnosti“. Neorealisté jejich existenci i potencionální nebezpečí úplně nepopírají, ale nejedná se podle nich o bezpečnostní a geopolitická rizika hodná strategického zájmu, na která by se měla soustředit ústřední pozornost (Mearsheimer 2011: 21-23).

Při analyzování americké reakce na „čínský velmocenský růst“ přichází neorealismus s dvěma různými alternativami. To je způsobeno tím, že v rámci strukturálního realismu existují dva dominantní názorové proudy – defenzivní realismus Kennetha Waltze a ofenzivní realismus, jehož hlavním reprezentantem je John Mearsheimer. Neorealisté se shodují

na základních východiscích struktury mezinárodního systému, nicméně podávají odlišné přístupy toho, jak na ni budou státy reagovat. Pro defenzivní realisty představuje akumulace a zisk přílišné moci pro stát bezpečnostní riziko, za které je mezinárodní systém svým nastavením potrestá. Velmoci jsou tak z jeho pohledu logicky mnohem více *status quo* aktéři, kteří neusilují o hegemonii. Ofenzivní realisté naproti tomu konstatují, že státy mají z bezpečnostních důvodů výraznou motivaci získat další moc a ideální situací je, pokud se velmoc stane hegemonem (Snyder 2002: 149-152). V této práci bude analýza amerického postupu a jeho hlavních strategických východisek z neorealisticke perspektivy odvozena především z teorie ofenzivního realismu¹⁸.

Teorie ofenzivního realismu vychází ze základního předpokladu, podle kterého každý stát usiluje o co možná největší moc, a ideální situací je stát se hegemonem v systému, protože taková země má největší bezpečnostní garance. Ofenzivní realismus chápe hegemonu především geograficky, protože přírodní překážky, v tomto případě hlavně moře a oceány, představují výrazně limitující faktor pro mocenskou expanzi. Postavení hegemonu se posléze odvíjí od rozložení moci v jeho regionu. Spojené státy jsou tak podle Mearsheimera jediným světovým hegemonem primárně z toho důvodu, že na západní polokouli nečelí žádné další velmoci. Poté, co nějaká mocnost získá dominantní pozici ve svém regionu, stává se jejím hlavním geopolitickým zájmem zabránění tomu, aby se něco podobného podařilo velmoci i v jiné části světa. Daná velmoc by pak totiž měla schopnosti zasahovat do domácího regionu, kde se nachází již existující hegemon. Tento cíl je z pohledu ofenzivního realismu klíčový a Mearsheimer na základě dané strategie vysvětluje většinu hlavních vojenských intervencí USA ve 20. století jak proti imperiálnímu a nacistickému Německu, tak proti Japonsku i SSSR (Mearsheimer 2010a: 387-388).

Nejen ofenzivní realismus, ale také někteří defenzivní realisté a čelní představitelé

---

¹⁸ Její zakladatel John Mearsheimer, bývalý absolvent vojenské akademie americké armády *West Point* a současný profesor politologie na *University of Chicago*, představuje jednoho z hlavních názorových myslitelů současné akademické a bezpečnostní debaty o možném postupu USA vůči Číně. Mearsheimer se ve svých pracích dané problematice věnuje extenzivně, například v jednom z jeho nejznámějších děl *The Tragedy of Great Power Politics* je tématu velmocenského růstu Číny věnována celá jedna kapitola s názvem *Can China Rise Peacefully?* (Mearsheimer 2001: 360; The University of Chicago). Teorie ofenzivního realismu také ve svých závěrech vychází do velké míry z americké velmocenské „zkušenosti“ a podává poměrně věrohodný popis americké *grand strategy*, který se v mnoha svých základech shoduje s řadou oficiálních amerických strategických dokumentů (Mearsheimer 2001: 40-42). To ostatně potvrzují i někteří kritici ofenzivního realismu, kteří tvrdí, že daná teorie je svými východisky příliš zaměřená na americkou *grand strategy*. Teorie tak podle nich na základě historických analogií z mocenského růstu USA automaticky vyvozuje, že stejnou velmocenskou politiku budou sledovat i ostatní velmoci (Qianqian 2010: 79). Vzhledem k těmto skutečnostem však daná teorie poskytuje patrně nevhodnější a nekomplexnější popis americké strategie proti Číně z realistické perspektivy. Ofenzivní realismus navíc přináší ostrý názorový protiklad ke konkurenčnímu neoliberálnímu paradigmatu.

amerického zahraničněpolitického establishmentu shledávají za klíčový geopolitický zájem USA zabránění vzniku konkurenční velmoci v Eurasii (Walt 1985: 9). Stephen Walt vystihl ve svém popisu americké strategie vůči Číně důvody, čím je primárně daná strategie motivovaná. Pokud se podle něj podaří Spojeným státům udržet *status quo* v Asii a zabrání Číně dominovat danému regionu, bude muset Peking i v budoucnu vynakládat většinu mocenské energie na svůj region. Nebude mít tedy podobnou strategickou svobodu, jakou mají Spojené státy ve svém regionu, kde jednoznačně dominují. Toto výhodné rozložení moci na západní polokouli následně dává Washingtonu možnosti zaměřovat svoji energii do ostatních světových oblastí (Roggeveen 2013). Podle dalších předních amerických expertů na mezinárodní vztahy a stratégů, jakými jsou Walter Lippmann, George Kennan, Zbigniew Brzezinski nebo Henry Kissinger, by navíc velmoc, která získá dominanci nad Asií nebo Evropou, mohla velice snadno překonat Spojené státy ekonomicky a posléze i vojensky. Zdroje a obyvatelstvo Eurasie totiž převyšují stejné veličiny v případě Spojených států, a také v ní nalezneme naprostou většinu mocenských center světa. V Eurasii se tak odehrává klíčový „šachový zápas“ o světové prvenství. Pro Spojené státy, jakožto (stále ještě) dominantního, ale také jediného externího aktéra (v Eurasii), proto představuje hlavní strategické nebezpečí, že se některé z euroasijských velmocí podaří v tomto mocensky rozděleném, ale mimořádně potentním regionu získat dominantní postavení (Brzezinski 1997: 37-38; Kissinger 1996: 850; Walt 1985: 9).

V momentě, jak poroste čínská moc a její postavení v asijsko-tichomořském regionu se bude vyznačovat potencionální hegemonií, budou podle neorealistů Spojené státy nuceny přijmout takovou strategii, aby jí v tom za každou cenu zabránily (Mearsheimer, Walt 2016: 81). To potvrzuje Mearsheimer, který poměrně jednoznačně odpovídá na otázku, jakým způsobem budou Američané reagovat na situaci, kdy se bude Čína snažit dominovat Asii: *„Z historie víme, že Spojené státy nejsou za žádnou cenu ochotny tolerovat existenci rovnocenného mocenského rivala. Američané demonstrovali v průběhu celého 20. století, že jsou odhodláni zůstat jediným regionálním hegemonem. Můžeme proto očekávat, že Spojené státy podniknou řadu opatření, aby zadržely Čínu a nakonec ji oslabily natolik, že nebude nadále schopná dominovat Asii. Jinými slovy, můžeme očekávat, že Spojené státy budou k Číně přistupovat podobně, jako se chovaly k Sovětskému svazu během studené války.“* (Mearsheimer 2010a: 390). Spojené státy tak budou podle neorealistů nuceny vyslat do asijsko-tichomořského regionu mnohem víc vojenských prostředků, než tam měly v minulosti. Situace také s vysokou pravděpodobností povede k začátku nějaké formy závodů ve zbrojení, kvůli čemuž bude nutné navýšit americký vojenský rozpočet (Navarro 2016).

Podle Roberta D. Kaplana bude masivní americká vojenská přítomnost v regionu nutná také pro diplomatickou dimenzi americké politiky. Spojené státy si prostřednictvím ní udrží kredibilitu u svých spojenců, kteří tak budou mít větší náchylnost balancovat se Spojenými státy proti Číně. V momentě, kdy by se naopak z oblasti USA začaly vojensky stahovat, tak podle něj hrozí čínská „finlandizace“ zemí v regionu (Kaplan 2012).

Neorealisté také přicházejí s nevhodnější formou *grand strategy*, kterou by Spojené státy měly efektivně reagovat na velmocenský růst Číny. John J. Mearsheimer a Stephen M. Walt v článku pro *Foreign Affairs* navrhuje, aby Spojené státy přijaly za svoji velmocenskou strategii *offshore balancing*. Daná strategie je podle nich založena na realismu a v praxi by se prostřednictvím ní Spojené státy zaměřily přednostně na velmocenské soupeření. Strategie identifikuje tři geopoliticky klíčové regiony v Eurasii, na které by se měly Spojené státy koncentrovat – Evropu, severovýchodní Asii a oblast Perského zálivu. V každém z těchto regionů by bylo cílem americké strategie zamezení vzniku regionálního hegemonu. Spojené státy by tak svojí vojenskou přítomností v jednotlivých regionech reagovaly na tamní rozložení moci. Pokud by nehrozilo, že některá země získá dominantní postavení, tak by v nich Spojené státy nemusely „hrát“ výraznou vojenskou roli. V dané situaci by Spojené státy mohly spoléhat na to, že se velmoci v Eurasii budou mocensky vyvažovat navzájem. Pokud by se však v některém z těchto regionů objevila velmoc, u které by hrozilo, že se může stát potencionálním hegemonem, tak by do něj musely Spojené státy výrazně mocensky vstoupit a aktivně se svojí strategií snažit vychýlit rozložení moci v její neprospěch. V první fázi by se měl Washington obrátit na ostatní mocné státy v oblasti a podporovat je v jejich snaze o vyvažování nastupující mocnosti. Pokud by toho však nebyly schopny, tak by na sebe musely Spojené státy převzít ústřední úlohu ve vyvažování a vyslat do daného regionu množství vojenských prostředků (Mearsheimer, Walt 2016: 70-74).

Daná strategie nabízí Spojeným státům podle obou neorealistů řadu strategických výhod. Američané by jejím prostřednictvím mohli využívat své výhodné geografické polohy a spoléhat se na to, že se ostatní státy mocensky vyvažují a „vyčerpají“ navzájem. Také by byla v mnoha ohledech úsporná, protože by nekladla tak vysoké nároky na americké ozbrojené síly a jejich použití jako konkurenční *cooperative security*. Spojené státy by se tak mohly více soustředit na budování základů jejich dlouhodobé vojenské a ekonomické síly (Tamtéž: 74-83). Podle dalšího neorealisty Christophera Laynea je *offshore balancing* ideální strategií na eliminaci potenciálního hegemonu v Eurasii a zároveň do vznikajícího multipolárního světa. Daná strategie podle něj umožní Spojeným státům udržet si svoje postavení supervelmoci v daném upořádání. Naproti tomu strategie usilující o hegemonii by vedla

ostatní nastupující mocnosti k tomu, aby začaly americkou moc vyvažovat. Ty se naproti tomu budou vyvažovat přirozeně navzájem a Spojené státy zasáhnou, jenom když bude třeba. Podle Laynea tak *offshore balancing* zajistí Spojeným státům, že se posílí jejich relativní postavení v systému (McClam 2016: 3-5).

Mearsheimer s Waltem také upozorňují na to, že *offshore balancing* je tradiční americkou *grand strategy*, kterou Spojené státy používaly po většinu své historie od 19. století až do období konce studené války. Jednalo by se tak o přirozený návrat k americké velmocenské politice spíše než o revoluční změnu (Mearsheimer, Walt 2016: 75). Tou podle neorealistů bylo naopak období, které následovalo po americkém triumfu nad Sovětským svazem. Podle *offshore balancing* by měly Spojené státy jeho rozpadem začít omezovat svoji masivní vojenskou přítomnost v Eurasii. V tehdejší době totiž neexistovala euroasijská velmoc, která by mohla v krátkodobém nebo i střednědobém horizontu usilovat o dominantní postavení¹⁹. Spojené státy se však rozhodly nadále hrát klíčovou roli v bezpečnostních záležitostech v řadě oblastí Eurasie. Americká *grand strategy* se totiž změnila na *cooperate security*. Ta byla odůvodněna primárně řadou nových hrozeb a nebezpečí, která v post-studenoválečném globalizovaném světě vznikla²⁰ (Manning, Clawson 1997). Je pravdou, že Spojené státy si v daném období mohly danou strategii „dovolit“, protože nečelily žádnému výraznému mocenskému konkurentovi. Jak však kriticky upozorňují neorealisté, způsobilo neoliberální paradigma v americké zahraniční a bezpečnostní politice po konci studené války zhoršení bezpečnostní situace USA a rovněž jejího mocenského postavení (Mearsheimer 2011: 16-19).

Neorealisté především kriticky hodnotí válku proti terorismu a následné dlouhodobé konflikty v Afghánistánu a Iráku²¹. Zatímco pro zastánce *cooperate security* byly útoky z 11. září jakýmsi potvrzením správnosti jejich teorie o vzájemné provázanosti bezpečnostních

---

¹⁹ To potvrzují americké strategické dokumenty z první poloviny 90. let. *Defense Planning Guidance* z roku 1992 charakterizuje tehdejší bezpečnostní prostředí následovně: „Americká strategická pozice je dnes silnější, než jaká byla v předchozích desetiletích. V současné době neexistuje žádný vyzývatel mírového demokratického pořádku.“ Rozložení moci v klíčových geopolitických regionech je v ní popsáno takto: „S ústupem hlavního rivala nedošlo pouze k vylepšení naší celkové globální pozice, ale také došlo k výraznému zlepšení našeho strategického regionálního postavení. V současné době neexistuje v žádném pro nás klíčovém strategickém regionu nepřátelský, nedemokratický dominantní aktér. Krátkodobá nebezpečí v daných regionech jsou malá vzhledem k našim a aliančním kapacitám.“ (Defense Planning: Guidance FY 1994-1999: 5-6).

²⁰ To, jakým způsobem vnímala tehdejší Clintonova administrativa bezpečnostní prostředí v 90. letech, lze poměrně přesně vysledovat z tehdejších strategických dokumentů, jakým je například *National Security Strategy 1997* (National Security Strategy 1997).

²¹ V září 2002 vyšel v novinách *The New York Times* sloupek s názvem *WAR WITH IRAQ IS NOT IN AMERICA'S NATIONAL INTEREST*. V něm kritizují přední představitelé neorealismu, John Mearsheimer, Stephen M Walt, Kenneth Waltz a další významní teoretici mezinárodních vztahů, nadcházející americkou intervenci v Iráku. Americké ozbrojené síly by z jejich pohledu měly být použity jenom v případě vitálního národního zájmu, což podle nich nebyl tehdejší případ (The New York Times 2002).

hrozeb a roli nestátních aktérů. Malá skupina teroristů totiž byla schopna provést útoky v samém centru jediné zbývající světové supervelmoci a do velké míry ji jimi paralyzovat (The National Interest 2003). Neorealisté vnímali teroristické útoky proti Spojeným státům jako sice velice tragickou událost, na kterou je potřeba zareagovat, ale ne existenční hrozbu srovnatelnou s bojem proti Německu nebo Japonsku za druhé světové války. V historické perspektivě se tak podle nich jednalo spíše o nový Titanic než o druhý Pearl Harbor. Tomu také měla odpovídat americká odpověď. Spojené státy měly k nebezpečí ze strany terorismu přistupovat spíše jako k policejnímu problému než k vojenskému ohrožení, které by vyžadovalo konvenční armádu. K neutralizování Al-Káidy měly být použity především zpravodajské služby, policejní složky, speciální jednotky a spolupráce se spojenci. Ostatních teroristických organizací, které neútočily na americké cíle, si posléze USA neměly vůbec všimnout, a ne vyhlášovat válku terorismu jako takovému a všem teroristickým organizacím (Mearsheimer 2011: 21-23). Daná strategie tak podle neorealistů vedla Spojené státy k velmocenskému vyčerpání a odvedla jejich pozornost od skutečných hrozeb, na které se v daném období měly zaměřit, a tím je mocenský růst Číny. Jak kriticky konstatuje Mearsheimer v roce 2011, Peking by si moc přál, aby byli Američané výrazně vojensky angažováni jak v Iráku, tak v Afghánistánu i po mnoho dalších let. *Offshore balancing* naproti tomu podle něj USA umožňuje omezit vojenské angažmá na periferiích a soustředit se na skutečné ohrožení (Tamtéž: 33).

Hypotéza (H1b): *Neorealismus v zahraniční politice USA by vedl ke zvolení offshore balancing za grand strategy.*

1.2.2. Diplomatická dimenze

Diplomatická část americké strategie v Tichomoří má podle neorealistů význam především proto, že prostřednictvím ostatních zemí v regionu mohou Spojené státy efektivně konfrontovat čínský velmocenský růst. Ofenzivní realismus identifikuje dvě hlavní politické a vojenské strategie, kterými velmoci reagují na růst nové dominantní velmoci – *balancing* a *buck-passing*. Velmoci většinou preferují zpočátku druhou strategii *buck-passing*, protože tak mohou přenést zodpovědnost za zadržování potencionálního hegemona na jiný mocný stát (Mearsheimer 2001: 155-159). Jak navíc konstatuje Mearsheimer, je daná strategie vhodná především pro Spojené státy vzhledem k jejich geografické vzdálenosti od ostatních mocenských center v Eurasii. Toho také maximálně využívá již zmíněná *grand strategy*

offshore balancing (Tamtéž: 236-237). V momentě, kdy toho však jednotlivé lokální velmoci nejsou schopny, protože se objeví stát, který mocensky převyšuje ostatní země, nemá výchozí velmoc (v tomto případě Spojené státy) na vybranou a sama musí převzít hlavní zodpovědnost za její zadržování. V takové situaci tedy volí strategii *balancing* (Tamtéž: 155-156).

Dá se předpokládat, že americká strategie v Tichomoří by měla podle neorealistů využívat obou metod. V případě strategie *buck-passing* se jako klíčové země vzhledem k jejich mocenským kapacitám jeví jednoznačně Japonsko a do budoucna především Indie. Velký potenciál nabízí rovněž Jižní Korea, a to hlavně za situace, kdy by došlo k jejímu sjednocení²², a pak také Indonésie, která by se měla podle řady prognóz stát v příštích desetiletích jedním z největších hospodářství na světě (Curran 2019). Dá se proto předpokládat, že podle neorealistů by Američané měli v rámci diplomatické dimenze usilovat o co neblíží vztahy právě s těmito státy. Z velice dlouhodobé perspektivy se pak dá jistě uvažovat také o Rusku, které v současné době disponuje ze všech zemí sousedících s Čínou nejvýznamnějšími vojenskými a mocenskými možnostmi.

V rámci druhé strategie *balancing* by se Američané patrně snažili vytvořit koalici, kterou by tvořilo pokud možno co nejvíce zemí sousedících s Čínou. Jedním z možných cílů by bylo mezi nimi vybudovat alianční strukturu, která by se podobala Severoatlantické alianci v Evropě (Mearsheimer 2014: 20). Na základě předchozích zkušeností se dá předpokládat, že by Spojené státy mohly být v tomto úsilí relativně úspěšné. Jak poměrně věrohodně demonstruje Stephen Walt ve svém článku *Alliance Formation and Balance of Power* na příkladu studené války, měly státy v Eurasii výraznou iniciativu udržovat spojení se Spojenými státy. Hlavním důvodem byla geografická vzdálenost, kvůli které nepředstavovali Američané pro země v Evropě a v Asii takové nebezpečí jako SSSR, jenž se nacházel mnohdy v jejich bezprostředním sousedství. Geografická vzdálenost je podle něj tedy hlavním důvodem, proč se nakonec většina významných států rozhodla přidat na stranu Spojených států. To přesto, že se jednalo o mocensky silnějšího aktéra a výchozím předpokladem by tedy bylo, že se proti němu spojí se Sovětským svazem a budou se ho snažit mocensky vyvažovat (Walt 1985: 35-36). Ze stejných předpokladů bude patrně těžké i americká strategie v Tichomoří při formování koalice proti Číně a jejím následném vyvažování. Čínští sousedé mají podle neorealistů jednoznačný důvod obávat se čínského růstu, a budou proto vynakládat maximální úsilí k tomu, aby Čína nedosáhla hegemonického

---

²² V roce 2009 přišla americká investiční banka Goldman Sachs s prognózou, podle které by měla sjednocená Korea větší hospodářství než Francie. V horizontu 30 až 40 let by pak měla překonat i japonskou ekonomiku (Waki 2009).

postavení v jejich regionu. Země jako Indie, Japonsko, Singapur, Vietnam, Jižní Korea se proto podle Mearsheimera připojí k americkému úsilí stejným způsobem jako za studené války Velká Británie, Francie nebo Německo (Mearsheimer 2014: 19).

Pokud jde o otázku spolupráce mezi Spojenými státy a Čínou, tak neorealisté nepopírají, že obě velmoci spolu mohou, a pravděpodobně také budou spolupracovat v řadě oblastí. To se týká také ekonomické interakce. Dynamika vzájemných vztahů se však bude vyznačovat výraznou rivalitou, podobnou té z dob studené války (Tamtéž: 28).

Hypotéza (H2b): *Pro Spojené státy budou v rámci „Pivotu“ strategicky klíčovými zeměmi v indo-tichomořském regionu – Japonsko a Indie.*

1.2.3. Ekonomická dimenze

Neorealismus bývá povětšinou spojován se svým zaměřením na vojenskou moc. Jeho představitelé nicméně kladou neméně podstatný důraz také na ekonomickou složku moci. Ta je totiž mimo jiné klíčovým komponentem pro vojenskou sílu, která z ní vychází. Velmoci proto vynakládají patřičné úsilí na to, aby měly dynamickou ekonomiku, a to nejen z hospodářských důvodů, ale také z důvodů bezpečnostních. Robustní a zdravé hospodářství představuje poměrně spolehlivou cestu jak získat vojenskou výhodu nad svými rivaly. Jak konstatuje Mearsheimer v knize *The Tragedy of Great Power Politics*, představuje ideální situaci pro každou velmoc stav, kdy ona sama zažívá období výrazného ekonomického růstu a zároveň hospodářství jeho rivalů zpomalí nebo téměř nerostou. Na druhou stranu budou všechny mocnosti vnímat se znepokojením situaci, kdy prochází nějaký jiný mocný stát obdobím výrazné ekonomické expanze. Jenom malou roli přitom bude hrát, pokud se již jedná o vojenskou velmoc, protože hospodářsky silný stát dokáže v relativně krátké době vybudovat silnou armádu (Mearsheimer 2001: 143-144).

Nikoli čínská vojenská moc, ale rostoucí ekonomika je tak oblastí, která vzbuzuje u zástupců neorealismu v současné době největší znepokojení. Stephen Walt prohlásil následující předpověď na možnost budoucího ekonomického vývoje Číny: *„Pokud čínské hospodářství bude nadále růst, tak je pravděpodobné, že dojde k výraznému bezpečnostnímu soupeření se Spojenými státy. Peking už v současné době využil svoji nabytou ekonomickou sílu k rozvoji vojenské moci a s určitostí se bude zároveň snažit vytvořit příznivější bezpečnostní prostředí ve svém regionu.“* (Walt 2013). Podobně negativně vidí příznivý hospodářský rozvoj Číny i Mearsheimer. Pokud bude podle něj Čína procházet rychlým

ekonomickým rozvojem i v dalších dekádách, tak s největší pravděpodobností skončí v intenzivním mocenském soupeření se Spojenými státy s významným potenciálem pro vznik válečného konfliktu. Důraz na ekonomické nebezpečí, které Čína představuje pro USA, vychází z přetrvávající dynamiky vzájemných vztahů a schopností obou velmocí. Neorealisté si jsou samozřejmě velice dobře vědomi dosavadních amerických výhod ve vojenské oblasti, kde si Spojené státy nadále udržují poměrně výrazný náskok. Pokud se tedy Čína bude chovat „chytře“, tak by se prozatím neměla projevovat ve své bezpečnostní politice příliš asertivně. Naopak by se měli Číňané zaměřit na hospodářský rozvoj a počkat, až v této oblasti překonají Spojené státy. Pak mohou snadno vybudovat silnou armádu a způsobovat Spojeným státům řadu komplikací (Foreign Policy: 47-50).

Tento pesimistický předpoklad budoucího geopolitického vývoje pro Spojené státy by tak měl podle neorealistů patrně vést k vytvoření takové ekonomické strategie, která zastaví nebo alespoň výrazně zpomalí čínskou hospodářskou expanzi. Jak konstatuje Mearsheimer: *„Je mým velkým přáním vidět čínskou ekonomiku oslabit samu od sebe. Výrazné zpomalení jejího ekonomického růstu je v zájmu jak Ameriky, tak čínských sousedů. Pokud k tomu dojde, tak se Čína nikdy vojenskou velmocí nestane.“* (Mearsheimer citován v Navarro 2016). Její základní principy by se posléze řídily především tím, jak neorealisté nahlíží na zisky států v mezinárodních vztazích. Ty se pokaždé odvíjí primárně od toho, jakým způsobem jsou rozděleny relativně k ostatním aktérům. Neorealisté přitom nepopírají, že velmoci sledují také absolutní zisky, ale hlavní prioritou je, aby si při jejich dosahování nevedly hůře než jejich ostatní mocnější konkurenti (Mearsheimer 2001: 51-52). Náhled neorealistů na sledování absolutních a relativních zisků poměrně výstižně vystihl Kenneth Waltz, podle kterého není prvořadým úkolem státu akumulace moci, ale naopak udržení si svého postavení v systému (Grieco 1988: 498).

Hypotéza (H3b): *Spojené státy se snažily v ekonomické oblasti „Pivotu“ implikovat takovou hospodářskou strategii, která oslabí čínské hospodářství a posílí relativní ekonomické postavení USA vůči Číně.*

2. PIVOT – OBAMOVA GRAND STRATEGY

Barack Obama nastoupil na post amerického prezidenta 20. ledna 2009 s mimořádnými očekáváními především v zahraniční politice. Jak konstatoval Joseph Nye před jeho zvolením, žádná jiná událost patrně neudělá ve světě větší službu pro obnovení americké *soft power*, než když se Obama stane americkým prezidentem (Nye 2008). Rovněž známý komentátor listu *The New York Times* Thomas L. Friedman nešetřil chválou na kandidáta Obamu, který podle něj již svojí účastí v prezidentských volbách udělal víc pro obnovení obrazu Ameriky ve světě než celá Bushova diplomacie za předchozích sedm let (Friedman 2008). Se zvolením Obamy americkým prezidentem měla přijít výrazná změna v zahraničněpolitickém směřování Spojených států po osmi letech vlády George W. Bushe. Nová administrativa měla klást mnohem větší důraz na multilateralismus a mezinárodní instituce. Také měla usilovat o vylepšení vztahů a obrazu USA v muslimském světě, v Evropě a dalších částech světa (Wang 2015: 9-25). To, jaká očekávání svět v souvislosti s novým americkým prezidentem zastával, však patrně nejvíce demonstrovalo udělení Nobelovy ceny míru Baracku Obamovi ze samého počátku jeho prezidentství v roce 2009. Nobelova komise ohodnotila nového amerického prezidenta za jeho mimořádný přínos k posílení mezinárodní diplomacie a kooperace mezi národy a konstatovala: „*Pouze ve výjimečných chvílích se objeví osobnost, jakou je Obama, která si získá pozornost světa a dá lidem víru v lepší budoucnost.*“ (The Nobel Prize 2009). Někteří kritici tehdy nicméně argumentovali, že je takovéto hodnocení Obamy v prvním roce úřadu prezidenta předčasné (Beaumont 2009).

Kromě idealistického pohledu na Baracka Obamu v něm někteří analytici viděli pragmatika, jehož zahraniční politika bude založená na realismu s důrazem na multilaterální řešení. Obama byl také zpočátku všeobecně vnímán jako protiválečný prezident, kdy se v kampani postavil proti intervencionistické zahraniční politice Bushovy administrativy (Christensen 2017: 150). Tento postoj působil v jeho případě velice autenticky, protože nesouhlas s iráckým konfliktem vyslovil ještě před jeho vypuknutím v roce 2002 bez výrazného zájmu médií jako tehdy neznámý senátor²³ ze státu Illinois (Scahill 2013: 244). Z některých prohlášení a zpráv bylo také patrné, že Obama na začátku svého prezidentství vnímal postavení Spojených států ve světě v řadě ohledů jinak než jeho předchůdci. Spíše než ve víru v americkou dominanci při řešení globálních záležitostí dával najevo preference v multilateralismus. Například ve svém projevu v Berlíně v roce 2008 ještě jako prezidentský kandidát Obama prohlásil, že žádný národ bez ohledu na to, jak je mocný, nemůže

---

²³ Barack Obama působil mezi lety 1996-2004 jako senátor v illinoiském státním senátu (BBC 2012a).

konfrontovat všechny globální výzvy, jakými jsou například terorismus, změny klimatu nebo nukleární proliferace sám. Místo toho by všechny státy měly přispět svým dílem k řešení mnohých globálních problémů (Wang 2015: 25).

Tyto názory byly bezpochyby ovlivněny v mnoha ohledech složitou situací, ve které se Spojené státy jako jediná zbývající světová supervelmoc nacházely v době, kdy Barack Obama nastupoval na post amerického prezidenta. Spojené státy byly na jedné straně přetíženy vojensky svým dlouhodobým angažováním se ve dvou velkých stabilizačních konfliktech v Afghánistánu a Iráku. Přestože obě války stály Spojené státy množství lidských, finančních a materiálních zdrojů a trvaly řadu let, tak ani jeden nenabízel jednoznačnou možnost vítězství. Na podzim 2008 posléze vypukla světová finanční krize, která měla svůj počátek ve Spojených státech a vedla k nejhorší hospodářské krizi od 30. let. Pád banky Lehman Brothers a následné hospodářské dopady nejenže vedly ve Spojených státech k recesi, ale také otřásly celosvětovou důvěrou v americký ekonomický model. Atmosféru tehdejší doby výstižně zachycuje analýza *BBC News* z října 2008 s názvem *US superpower status is shaken*. Ta se zabývala dopady ekonomické krize na americké velmocenské postavení. Podle politického filozofa z *London School of Economics* Johna Graye nastal tehdy historický geopolitický přesun, ve kterém je globální rozložení moci nenávratně změněno. Éra vedoucího postavení Spojených států, kterou můžeme datovat do konce druhé světové války, byla podle něj nenávratně pryč (Reynolds 2008; White 2018). Ve stejné době, kdy se Spojené státy vypořádávaly s ekonomickými problémy a války v Iráku a Afghánistánu rovněž, začínaly vyvolávat pochybnosti o jednoznačné vojenské dominanci USA v post-studenoválečném světě navíc, procházely mnohé další mocné státy od Brazílie přes Indii až po Rusko obdobím výrazného ekonomického a následně i mocenského růstu. Tyto globální trendy, které dopodrobna zachytil Fareed Zakaria v knize *Postamerický svět*, znamenaly, že Spojené státy začaly čelit komplexnějšímu mezinárodnímu a bezpečnostnímu prostředí, než jaké panovalo v 90. letech nebo ještě na počátku 21. století. Svět se tak podle řady analytiků začínal přesouvat z unipolárního uspořádání v multipolární (Hounshell 2008).

Obamova administrativa byla po svém nástupu do úřadu odhodlána učinit mnohé strategické změny, kterými by zastavila nebo minimálně zpomalila některé negativní trendy pro vývoj amerického ekonomického a velmocenského postavení. Prezident Obama si dal za cíl adresovat mimo jiné dva „zdeděné“ pozemní konflikty, válku proti terorismu, iránský a severokorejský nukleární program, vzrůstající státní dluh a ekonomickou krizi ve Spojených státech (Cronin, Sullivan 2014: 52). Obama však musel především konfrontovat novou nastupující velmoc – Čínu. Ta se na rozdíl od USA dokázala relativně rychle dostat z následků

hospodářské krize a její rychlý ekonomický růst v kontrastu s pomalým americkým znamenal, že Čína rychle zmenšovala americký hospodářský náskok. To vedlo mnohé v Číně i mimo ni k závěru, že její ekonomický model je v řadě ohledů životaschopnější než ten západní. Také to působilo dojmem, že Spojené státy jsou v dlouhodobém strukturálním úpadku a Čína místo nich převezme roli světové supervelmoci (Wang 2015: 9). Obama tak musel konfrontovat jinou Čínu než jeho předchůdci v úřadě amerického prezidenta. Mnohem sebevědomější, a také asertivnější (Masuda 2016).

Spojené státy tak v prvních letech Obamovy administrativy čelily otázce, jakou nejlepší strategii formulovat do rychle se měnícího světa. Spojené státy v něm sice nadále zůstávaly nejmocnější velmocí, ale zároveň se začala profilovat další mocenská centra, která zažívala dynamičtější rozvoj. Patrick M. Cronin a Alexander Sullivan ve svém článku *The Pivot and the Underlying U.S. Interests in Asia* konstatují, že každá vláda se snaží najít ve své zahraniční politice strategickou rovnováhu, která by co nejlépe reflektovala strategické cíle s prostředky (Cronin, Sullivan 2014: 51). V prvních dvou letech úřadování prezidenta Obamy byla nicméně americká zahraniční politika v mnoha ohledech spíše reaktivní než proaktivní. Obama byl nucen reagovat především na již zmíněné následky hospodářské krize na domácí scéně a v zahraniční a bezpečnostní politice zaměstnávaly Spojené státy nadále především dva probíhající konflikty. V mezinárodním prostředí si pak Spojené státy musely zvykat na vzrůstající moc Číny, Ruska, ale také Brazílie, Indie nebo Turecka.

To se do velké míry změnilo v roce 2011, který byl v mnoha ohledech přelomový a velice symbolický pro následné budoucí směřování americké zahraniční politiky během Obamova prezidentství. V daném roce se měly stáhnout všechny americké bojové jednotky z Iráku (BBC 2011b). Omezování množství vojenských jednotek se týkalo také Afghánistánu (MacAskill, Wintour 2011). Spojeným státům se v témže roce také podařilo eliminovat vůdce Al-Káidy Usámu bin Ládina při akci v Pákistánu a dosáhnout tak největšího úspěchu ve válce proti terorismu, která tehdy vstupovala do desátého výročí (CNN 2018). Především však Spojené státy v daném roce formulovaly novou komplexní zahraničněpolitickou strategii

zaměřenou na asijsko-tichomořský region²⁴. Ta měla být prvním, ale také v řadě ohledů klíčovým krokem v dlouhodobém procesu přeorientování americké zahraniční a bezpečnostní politiky do daného regionu. (Campbell 2016a: 13). Spojené státy měly prostřednictvím dané strategie převzít vůdčí iniciativu v oblasti, od které se všeobecně očekávalo, že se stane hlavním ekonomickým a mocenským centrem 21. století (Clinton 2011b).

Američané oznámili přesun svého geopolitického zájmu do asijsko-tichomořského regionu na podzim 2011 prostřednictvím série oficiálních prohlášení z řad nejvyšších amerických představitelů. Americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová napsala nejprve v říjnu 2011 článek do časopisu *Foreign Policy* s názvem *America's Pacific Century*. V něm hned v úvodu upozornila na význam dané oblasti v kontrastu s regiony, kde byly USA do té doby vojensky a diplomaticky nejvíce zapojeny: „*O budoucnosti se bude rozhodovat v Asii, ne v Afghánistánu nebo Iráku, a Spojené státy budou v samotném centru daného procesu.*“ (Clinton 2011a). Oficiální ohlášení dané iniciativy posléze proběhlo v listopadu 2011 během Obamovy návštěvy Austrálie, kde americký prezident pronesl hlavní projev k představení celé strategie (The Guardian 2011). Obama v něm mimo jiné upozornil na to, že asijsko-tichomořský region představuje pro Spojené státy budoucnost ekonomickou, politickou a bezpečnostní a Američané jsou a vždycky byli tichomořským národem. Prezident stejně jako jeho ministryně zahraničí upozornil na celkový kontext dané strategie s americkými konflikty v Iráku a Afghánistánu: „*Pro Spojené státy se jedná o mnohem širší přesun. Po dekádě, ve které jsme bojovali ve dvou válkách, ve kterých jsme utrpěli významné ztráty jak lidské, tak finanční, se Spojené státy zaměřují na ohromný potenciál asijsko-tichomořského regionu. Během několika málo týdnů, po téměř devíti letech bojů, poslední americký voják opustí Irák a naše válka v něm bude u konce. V Afghánistánu jsme zahájili zodpovědný přesun pravomocí, aby mohli být Afghánci zodpovědní za svoji budoucnost a koaliční síly se mohly začít stahovat. Nebuďte proto na pochybách, období válek je pomalu u konce a Amerika se dívá vpřed na budoucnost, kterou musí vybudovat.*“ (Obama 2011).

---

²⁴ Prezident Obama nicméně kladl zvýšený důraz na oblast jihovýchodní Asie od samého začátku jeho administrativy v roce 2009. V řadě oblastí se proto nejednalo o přelomovou strategii, protože mnohé iniciativy představené *Pivotem* kontinuálně navázaly na již probíhající politiky (Manyin et al. 2012). To potvrzuje také Chi Wang v knize *Obama's Challenge to China: The Pivot to Asia*. *Pivot* podle něj představuje kontinuální proces v úsilí Obamovy administrativy o zvýšení pozornosti na asijsko-tichomořský region, který započal hned, jak se stal Obama prezidentem. Mnohé politické a strategické kroky učiněné jeho administrativou před rokem 2011 byly proto retrospektivně uznány jako součást *Pivotu*. Za zmínku stojí například větší zájem USA o ASEAN nebo námořní spory v Jihočínském moři. Oficiální oznámení americké strategie v roce 2011 nicméně značí bod, kdy byly všechny tyto politiky formulovány v jednu komplexní strategii (Wang 2015. 89).

2.1.1. Cíle, Reakce, Rizika, Kritika

Přestože Spojené státy formulovaly strategii *Pivotu* prostřednictvím série oficiálních prohlášení a vládních dokumentů, neexistuje žádný oficiální centrální strategický plán, který by jasně vytyčil cíle dané strategie. Jednotlivé vládní dokumenty, které na *Pivot* odkazují, tak většinou vycházejí od jednotlivých ministerstev a vládních agentur, a vnímají proto danou strategii prostřednictvím jejich perspektivy²⁵ (Campbell 2016a: 201). Určitou výjimku představuje přece jen poměrně komplexní analýza pro členy amerického Kongresu z roku 2012 s názvem *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia*. Americký strategický přesun do asijsko-tichomořského regionu je podle ní motivován především skutečností, podle které se geopolitické těžiště přesouvá do Tichého oceánu. Americké ekonomické, politické a bezpečnostní zájmy se přesouvají do Asie a americká zahraničněpolitická strategie jim proto musí jít naproti (Manyin et al. 2012: 6). To potvrzuje také většina socioekonomických dat. Asijsko-tichomořský region disponuje s velkým předstihem celkově největším světovým HDP²⁶ (imf.org, GDP nominal). Nachází se v něm také polovina světové populace²⁷ a v roce 2013 překonal Evropu, co se týče celkových výdajů na zbrojení. Jak navíc ukazují průzkumy veřejného mínění ve Spojených státech, většina Američanů se v roce 2012 domnívala, že Asie je pro budoucnost jejich země důležitější než Evropa²⁸ (Cronin, Sullivan 2014: 54). Podle Kurta M. Campbella má *Pivot* také ujistit spojenecké země v regionu o přetrvávající americké přítomnosti v oblasti a vyslat jasný signál do Pekingu, podle kterého zůstanou Spojené státy masivně přítomny v regionu i v budoucích dekadách (Campbell 2016a: 13).

Podle již zmíněné analýzy pro americký Kongres byl *Pivot* motivován především těmito čtyřmi hlavními procesy: „1) *Rostoucí ekonomická důležitost asijsko-tichomořského regionu a především Číny pro budoucí hospodářský vývoj v USA.* 2) *Rostoucí vojenské schopnosti Čínské lidově demokratické republiky a její rostoucí asertivita v nárocích na sporné námořní oblasti. To má dopady na svobodu navigace a schopnosti Spojených států projektovat svoji moc v regionu.* 3) *Omezování amerického vojenského angažmá v Iráku a Afghánistánu.* 4) *Plány na snížení federálního rozpočtu, především vojenského rozpočtu, což by vyvolalo obavy*

---

²⁵ Dá se proto očekávat, že například ministerstvo obrany bude klást velký důraz na militarizaci dané politiky a ministerstvo zahraničí bude spíše zdůrazňovat ostatní složky moci.

²⁶ Porovnání HDP asijsko-tichomořského regionu s ostatními světovými regiony viz Příloha č. 2.

²⁷ Porovnání populace asijsko-tichomořského regionu s ostatními světovými regiony viz Příloha č. 1.

²⁸ Tyto výsledky patrně souvisejí také s demografickým vývojem v USA. Procento populace asijského původu zaznamenalo v posledních desetiletích nejvyšší nárůst ze všech minoritních skupin (López, Ruiz, Patten 2017). Oproti tomu majoritní „evropská“ část americké populace čelí dlouhodobému demografickému úpadku a v průběhu tohoto století by se z ní měla stát „majoritní minorita“ v multikulturní americké společnosti (Frey 2018).

v Asii, že se americké závazky vůči regionu snižují.“ (Manyin et al. 2012: 1-2).

Oznámení dané komplexní zahraničněpolitické iniciativy samozřejmě vyvolalo také řadu reakcí, analýz a hodnocení, a to jak pozitivních, tak negativních. Někteří kritici namítají, že Spojené státy nemají kam „pivotovat“ svoji zahraniční politiku, protože Asii nikdy neopustily, naopak v ní jsou dlouhodobě výrazně přítomny. Daný názor zastávají například Ralph A. Cossa a Brad Glosserman z *Pacific forum*²⁹, podle kterých je jedinou novinkou na americké strategii v Tichomoří slovo *Pivot*. Mnozí včetně Kurta Campbella tomuto názoru oponují a tvrdí, že mnohé aspekty dané strategie jsou sice kontinuálním pokračováním politik předchozího období i administrativy George W. Bushe, novým aspektem nicméně je strategická důležitost, kterou Spojené státy tomuto regionu dávají. To a celková komplexnost a šíře dané strategie jsou na Obamově iniciativě bezprecedentní (Campbell 2016a:17-20). Další významná kritika, která je s *Pivotem* od počátku spojena, jsou dopady, jaké bude mít zaměření se na Tichomoří vliv na americké angažmá v ostatních částech světa (Manyin et al. 2012: 8). Podle některých názorů totiž supervelmoci „nepivotují“ (Campbell 2016a: 20). *Pivot* tak představuje podle kritiků v mnoha ohledech bezpečnostní a geopolitické riziko pro USA, protože s tím, jak by se měla zvyšovat americká vojenská a zahraničněpolitická přítomnost v asijsko-tichomořském regionu, by zároveň mohlo dojít k jejímu omezení v jiných částech světa. To se týká především nestabilního Blízkého a Středního východu, kde by mohly chybět stejné jednotky a vojenská technika, které Washington začne přesouvat do Tichomoří (Manyin et al. 2012: 8). Podle Roberta Kagana byly Spojené státy po dlouhá desetiletí schopny poskytovat bezpečnostní záruky a být výrazně přítomny v Evropě, na Středním východě i v Asii, a tak by tomu mělo být i do budoucna. Asie by podle něj měla dostat pozornost, jakou si zaslouží, ale USA si jako globální supervelmoc nemohou dovolit „luxus“ v podobě ignorování ostatních dvou regionů. Svůj v řadě ohledů kritický článek v *The Washington post* proto zakončil slovy: „Můžeme „pivotovat“, ale nesmíme odejít.“ (Kagan 2012). Významné riziko představovalo pro množství analýz také to, nakolik budou Spojené státy schopny dostát svým plánům a prohlášením, které v rámci *Pivotu* učinily. Tato obava byla zapříčiněna především způsobem, jakým Obamova administrativa celou strategii oznamovala, kdy se na ni snažila upoutat co možná nejvyšší pozornost. V případě, že by následně nedošlo k naplnění strategických cílů, tak by mohla být ohrožena budoucí kredibilita Spojených států (Manyin et al. 2012: 9). Obavy o uskutečnitelnosti celé strategie posléze znásobily především plánované rozpočtové škrty a přetrvávající závazky a možná bezpečnostní rizika především

---

²⁹ <https://www.pacforum.org/>

na Středním východě a v Evropě (Campbell 2016a: 26). Největší diskuze se však v souvislosti s *Pivotem* zvedla kolem toho, jakou roli bude hrát Čína v celkové americké strategii. Ta také představovala podle většiny komentátorů hlavní výzvu a riziko celé iniciativy.

2.1.2. Role Číny

Čína hrála od oznámení *Pivotu* ústřední roli ve většině analýz, komentářů a publikací, které se danou strategií zabývají. Do dnešní doby však nepanuje jednoznačný konsensus nad tím, jakou strategii v této oblasti Spojené státy sledovaly. Patrně nejčastější reakce na *Pivot* byla ta, že daná strategie je zacílena především proti vzrůstajícímu čínskému vlivu v oblasti. Podle mnohých Washington sledoval jejím prostřednictvím politiku zadržování (Campbell 2016a: 22-23). Velké množství především čínských komentářů upozorňovalo v této souvislosti na to, že Peking představuje nejvážnější hrozbu americkému dominantnímu postavení a Spojené státy se tak snaží danou strategií vyvažovat jeho vliv. Některé analýzy varovaly před velkými bezpečnostními a ekonomickými riziky, které *Pivot* mohl obnášet, pokud by se Spojené státy jeho prostřednictvím skutečně pokoušely zadržovat Čínu. Samotná skutečnost, že se Washington na jedné straně snažil posílit své postavení v regionu ve vojenské oblasti, což by patrně vedlo ke zvýšení napětí a mohlo zkomplikovat ekonomickou spolupráci, a na druhé straně zdůrazňoval ekonomickou a obchodní důležitost strategie, obsahovala podle některých komentářů rovněž kontradikce (Swaine 2012: 6).

Kritici názoru, že Washington sledoval *Pivotem* politiku zadržování, argumentovali především komplexností celé strategie, ve které je Čína sice nejdůležitějším článkem, ale ne jediným. Podle Roberta Suttera byl *Pivot* motivován mnohem širšími strategickými, ekonomickými a politickými okolnostmi než pouze růstem čínského vlivu. Pokud podle něj *Pivot* něco značí, tak právě to, že Spojené státy odmítají dávat bilaterální vztahy mezi Washingtonem a Pekingem do centra regionální agendy, a naopak začínají vnímat region v celé jeho komplexnosti. Tento názor zastává i Campbell, podle kterého region obsahuje kromě Číny také mnohé další významné mocnosti a žádný seriózní americký politik nemůže v současné době zastávat politiku zadržování vůči Číně, podobnou té z dob studené války proti SSSR. Taková strategie by podle něj měla pouze malou relevanci v současném propojeném světě (Campbell 2016a: 23). To, že daná strategie není zaměřena proti Číně, také odmítali vrcholní američtí představitelé. Například Hillary Clintonová označila vztahy mezi Washingtonem a Pekingem za nejkompexnější a nejvýznamnější partnerství. Na otázku případného zadržování Číny oznámila: „Někteří v naší zemi vidí v čínském rozvoji nebezpečí

pro Spojené státy, a naopak někteří v Číně se domnívají, že je chtějí Američané mocensky zadržovat. My ve skutečnosti věříme v to, že rozvíjející se Čína je prospěšná sobě samé, ale je také v zájmu Ameriky. Prezident Obama a já jsme dali jasně najevo, že Spojené státy jsou zavázány rozvíjet pozitivní a kooperativní vztahy s Čínou.“ (Clinton 2011b).

Pokud se na celou záležitost ohledně (ne)zadržování Číny prostřednictvím *Pivotu* podíváme optikou zkoumaných paradigmat, tak v případě neorealismu je pro vyvozování závěrů klíčové především určení, jakému mocenskému postavení se Čína v roce 2011, kdy byl *Pivot* oznámen, v asijsko-tichomořském regionu těšila. Jestli se jednalo o potencionálního nebo již existujícího hegemonu, či nikoli. Čína byla na začátku druhého desetiletí 21. století nejpočetnější zemí na světě s 1, 35 miliardy obyvatel. Pokud do širšího tichomořského regionu nebudeme počítat Indii, tak měla výrazný, prakticky miliardový náskok před druhými Spojenými státy s 300 miliony a třetí Indonésií s 237 miliony obyvatel. Čínské hospodářství, které rostlo velice vysokým tempem, se stalo v roce 2010 největší ekonomikou v Asii i celé Eurasii poté, co překonalo dlouhodobě první Japonsko, a druhým největším hospodářstvím na světě po Spojených státech³⁰ (imf.org, GDP nominal; Population). Rovněž v oblasti výdajů na zbrojení Čína zaujímal první místo v Asii a druhé na světě také po USA (Army Technology 2012). Všechna tato data značí, že Čína mocensky převyšovala ostatní země v jejím regionu a prakticky v celé Eurasii. Většina budoucích trendů navíc směřovala k závěrům, podle kterých její moc v dalších letech a desetiletích měla nadále růst. Analýza amerických zpravodajských služeb z roku 2008, která mapuje budoucí trendy, popsala postavení Číny kolem roku 2025 následovně: „Čína je předurčená k tomu mít v příštích 20 letech větší dopad na svět než kterákoliv jiná země. Pokud současné trendy vydrží, tak bude mít Čína v roce 2025 druhou největší ekonomiku na světě a zároveň bude přední vojenskou mocností.“ (National Intelligence Council 2008: 6-7). Pro neorealisty by tak americká strategie měla jednoduché motivy a vysvětlení. Spojené státy se *Pivotem* rozhodly zadržovat a eliminovat svého hlavního mocenského konkurenta v Eurasii. To potvrzuje Stephen M. Walt, který prohlásil, že Spojené státy berou *Pivot* velice vážně, protože je to iniciativa, která je naprosto konzistentní s jejich dlouhodobou strategií o mocenské rozdělení Eurasie. Také má podle něj pro USA jednoznačnou strategickou prioritu (Walt 2014). Podle dalšího neorealisty Roberta D. Kaplana představuje Čína nového mocenského vyzyvatele pro Spojené státy, a podobná strategie ze strany Washingtonu proto byla nevyhnutelná (Kaplan 2012).

Oznámení *Pivotu* však mělo své vysvětlení také u zástupců neoliberalismu.

---

³⁰ Porovnání HDP-USA, ČLR, Japonska viz Příloha č. 3.

Podle Josepha Nyeho *Pivot* reprezentuje obezřetnost v americké politice, ne agresivitu. Daná iniciativa je podle něj především uznáním důležitosti významu Asie, která se po 300 letech úpadku vrací na vrchol. Americká zahraniční politika tak logicky musí reflektovat tyto trendy a být v centru dění. Podle Nyeho však skrze něj Spojené státy nesledují politiku zadržování. Americké vojenské jednotky v regionu tak nejsou nasazeny za stejným účelem jako v době studené války, ale měly by především spoluvytvářet prostředí, ve kterém bude Peking činit svá rozhodnutí (Nye 2011). Rovněž podle Zakarii Washington *Pivotem* nesleduje zadržování Číny a ani to není možné. Čína není Sovětský svaz, ale naopak představuje nejvýznamnějšího obchodního partnera pro každou zemi v Asii (Zakaria 2016b). Neoliberálové by také jistě zdůraznili komplexnost celé strategie, která není pouze vojenskou záležitostí, ale má také důležitý ekonomický a diplomatický element. Tyto dva elementy *Pivotu* by pak podle nich byly také patrně klíčové pro úspěch americké strategie. Podle Campbella Američané *Pivotem* neusilují o dominanci a daná strategie není ani namířená proti Číně, ale má za cíl udržení systému založeného na pravidlech, z kterého mají všechny země v regionu po desetiletí prospěch. Tento systém se opírá například o právo na suverenitu, transparentnost, pokojné řešení sporů, svobodu navigace, volný obchod a spolupráci na nadnárodních výzvách. *Pivot* podle něj reaguje na tyto problémy a výzvy, kdy se Spojené státy snaží vylepšit strategické vztahy se svými partnery a spojenci v regionu, vytvořit novou ekonomickou architekturu v podobě TPP, posílit multilaterální instituce, jakými jsou například *East Asian Summit* (Campbell 2016b). Vzhledem k těmto dvojznačným interpretacím *Pivotu* tak budeme patrně schopni verifikovat, kterému ze dvou zkoumaných paradigmat věrohodněji odpovídá tato strategie, až na základě podrobné analýzy jednotlivých dimenzí americké politiky v další části.

3. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH DIMENZÍ STRATEGIE

3.1. Strategická a bezpečnostní dimenze

Spojené státy plánovaly v rámci *Pivotu* učinit řadu opatření, která měla významným způsobem změnit jejich vojensko-bezpečnostní strategii a ozbrojené síly jak v samotném asijsko-tichomořském regionu, tak i v ostatních částech světa. Tyto změny byly motivovány především proměnou v bezpečnostním prostředí na začátku 21. století, ve kterém se začaly profilovat další mocné státy v čele s Čínou, a jednoznačná vojenská dominance Spojených států začínala být ohrožena. Rovněž si kladly za cíl adresovat dlouhodobé vojenské angažmá ve válce proti terorismu a v konfliktech v Iráku a Afghánistánu.

To, že bude mít *Pivot* dopad na celkovou bezpečnostní strategii a možná i *grand strategy* USA, bylo možné zaznamenat z řady veřejných projevů amerických představitelů a množství strategických dokumentů, které se *Pivotem* zabývaly. Spojené státy dávaly od samého počátku najevo, že asijsko-tichomořský region získá takovou strategickou prioritu, že nebude muset „bojovat“ o americkou pozornost s jinými regiony. Poměrně výstižně se k tomu vyjádřila Obamova poradkyně pro národní bezpečnost Susan Riceová, když prohlásila, že bez ohledu na to, kolik krizí ve světě vypukne, *Pivot* do Asie zůstane prioritou (Cronin, Sullivan 2014: 58). Také prezident Obama přislíbil, že omezování výdajů v americkém vojenském rozpočtu probíhající v časovém úseku, kdy byl oznámen *Pivot*, se za žádných okolností nesmí dotknout vojenských sil v asijsko-tichomořském regionu (Manyin et al. 2012: 10-11). To by značilo, že docházelo k poměrně velké změně od dosavadní americké strategie, která kladla důraz na americkou globální vojenskou přítomnost³¹ a dávala rovnocenný význam třem klíčovým regionům Eurasie – Evropě, Střednímu východu i Asii³². *Pivotem* měl nově poslední z nich získat jednoznačnou strategickou prioritu.

Strategická a vojenská část americké tichomořské iniciativy si posléze získala patrně největší pozornost a rovněž v ní byla učiněna řada nejkonkrétnějších plánů (Tamtéž: 10). Vzhledem k tomu, že *Pivot* bylo možné chápat jako určitou formu vojenské a velmocenské strategie, tak je jeho zaměření na vojenskou doménu poměrně logické. Mnozí kritici však

---

³¹ V *National Security Strategy (United States)* z roku 2002 je konstatováno, že Spojené státy musí udržovat výhodné rozložení moci ve světě. K tomu je nutná vojenská přítomnost a základny v západní Evropě, severovýchodní Asii i v dalších regionech (National Security Strategy 2002: 29).

³² To, jaký důraz dávaly Spojené státy těmto třem klíčovým regionům Eurasie, demonstruje například *Defense Planning Guidance* z roku 1999. Ta si klade za cíl americké *grand strategy* zabránění vzniku konkurenčního hegemonu v Evropě, východní Asii, jihozápadní Asii. Dominantní velmoc by podle daného dokumentu také neměla vzniknout na území bývalého SSSR, protože ta (Rusko) by měla logicky možnost ovládnout všechny tři klíčové regiony (Tyler 1992).

argumentovali, že vojenská dimenze byla pouze jednou částí celé strategie, ale ekonomická a politická dimenze má rovnocenný, nebo dokonce větší význam pro úspěch celé iniciativy (Moss 2013). Podle jiných expertů navíc Spojené státy údajnou „militarizaci“ *Pivotu* riskovaly, že daná strategie může vést k napětí v regionu a provokovat tak Čínu (Davidson, Dickey 2015). Nad tím, zda Spojené státy skutečně dávaly disproporční důraz na oblast *hard power*, se proto vedla otevřená polemika, kterou poměrně obratně vysvětlil ve svém komentáři vrchní velitel amerických vojenských sil v Tichomoří admirál Harry B. Harrison. Ten spatřoval důraz a pozornost, jaké se těšila vojenská oblast celé strategie, jednoduše v tom, že byla nejvíce viditelná a například přesuny jednotek nebo letadel se nejprůkazněji měří (Cronk 2016).

Plán nové vojenské strategie v rámci *Pivotu* by se dal rozdělit do tří hlavních oblastí: přesun vojenských jednotek v asijsko-tichomořském regionu i mimo něj, restrukturalizace a modernizace amerických ozbrojených sil a posilování vojenských schopností spojenců (Manyin et al. 2012: 10-12). Kurt Campbell k tomu konstatuje, že jedním z hlavních komponentů *Pivotu* ve vojenské oblasti byla americká vojenská síla v regionu, která je technologicky vyspělá a geograficky rozprostřená. Ta mohla posléze provádět mise, jako jsou například zadržování a zastrasování protivníka, humanitární mise nebo vojenská diplomacie (Campbell 2016a: 277-278).

3.1.1. Bezpečnostní strategie Spojených států amerických

Americký strategický přesun do Tichomoří se stal po svém oznámení obsahem prakticky každého vládního dokumentu, který určuje bezpečnostní a vojenskou strategii Spojených států amerických. V tomto případě jsou klíčové strategické dokumenty *National Security Strategy (United States)* a *National Military Strategy (United States)*. Strategickou a bezpečnostní dimenzí *Pivotu* se posléze zabývalo rovněž množství publikací ministerstva obrany. Mezi hlavní patří *Asia-Pacific Maritime Security Strategy*, a především *Defense Strategic Guidance*, jejímž prostřednictvím byla strategická a vojenská dimenze asijsko-tichomořského *Pivotu* oficiálně představena veřejnosti. Stalo se tak 5. ledna 2012 v *Pentagonu* za přítomnosti prezidenta Baracka Obamy, ministra obrany Leonela Panetty a náčelníka generálního štábu generála Martina Depseyho (Ulrich 2013: 11). Asijsko-tichomořský region má podle daného dokumentu kritický význam pro budoucí ekonomickou prosperitu a bezpečnost Spojených států a představuje mix výzev a příležitostí. V rámci celého dokumentu je také možné zaznamenat, že *Pivot* neznačí pouze nový důraz na jeden světový region, ale zároveň dochází

k poměrně zásadním změnám v americké bezpečnostní strategii oproti předešlému období. Prezident Obama v něm konstatuje, že období konce současných válek znamená, že Spojené státy budou nově dávat větší důraz na množství širších výzev a příležitostí v čele s prosperitou v asijsko-tichomořském regionu. Ministr obrany Panetta k tomu dodává, že Spojené státy jsou po desetiletí válek na strategickém zlomovém bodě. Hlavní změna by měla znamenat přeměnu bezpečnostní strategie od zaměření se na současné konflikty ke konfrontování budoucích výzev (Defense Strategic Guidance 2012).

Za budoucí výzvy jsou ve většině dokumentů považovány nastupující velmoci, na které by se měla do budoucna zaměřit větší pozornost. *National Military Strategy (United States)* z roku 2015 popisuje změny v bezpečnostním prostředí následovně: „*Během minulého desetiletí byly naše vojenské operace zaměřeny primárně proti extremistickým organizacím. V současné době a v dohledné budoucnosti musíme dávat mnohem větší pozornost na ohrožení ze strany státních aktérů. Ti v mnohem větší míře disponují prostředky, kterými mohou ohrožovat naše regionální působení i naši zemi.*“ (National Military Strategy 2015: 3). V *Defense Strategic Guidance* jsou za největší hrozbu zmíněny Čína a Irán, kteří vyvíjejí sofistikované asymetrické metody, jakými mohou omezovat působení amerických vojenských sil v jejich regionech. Spojené státy by proto měly provést takové změny ve své bezpečnostní strategii a v ozbrojených silách, které by byly primárně zaměřené na posílení amerických vojenských konvenčních sil, nutných pro případný velký konflikt. Zpráva uvádí za prioritu především ponorkové jednotky, vývoj nového neviditelného strategického bombardéru, vylepšení protiraketové obrany a rozšíření odolnosti a efektivity kritických vesmírných systémů (Defense Strategic Guidance 2012: 4-5).

Všechny tyto pasáže značí především to, že se Spojené státy vracely svojí bezpečnostní strategií do období mezistátních konfliktů mezi velmocemi. Tato základní východiska by samozřejmě odpovídala mnohem více tomu, jak chápou bezpečnostní prostředí neorealisté, kteří dávají důraz právě na tento typ konfliktů a hrozeb. Jako důležité z hlediska výzkumu konkurenčních paradigmat proto bude nutné rovněž analyzovat, jakým způsobem se americké strategické dokumenty odvolávaly k asymetrickým ohrožením, na která upozorňuje *cooperative security*. *National Security Strategy (United States)* z roku 2015 konstatuje, že omezení intenzity válek v Iráku a Afghánistánu dovolilo Spojeným státům přeorientování vojenských sil a prostředků k vyvíjejícím se výzvám a hrozbám, a zároveň vedlo k dosažení strategických cílů. Spojené státy by podle ní měly v budoucnu použít vojenskou sílu, ale jen v případě ohrožení národního zájmu. V ostatních případech, kdy nejsou ohroženy životní zájmy USA, by nároky na její použití měly být mnohem vyšší. Spojené státy by měly

v takových situacích především mobilizovat spojence, kteří mají nést větší část nákladů. V daném dokumentu je také zmíněno, jakým způsobem by měly v budoucnosti Spojené státy přistupovat k ohrožení ze strany terorismu. Místo použití velkých konvenčních sil, tak jako tomu bylo v Iráku nebo Afghánistánu, by Spojené státy měly používat udržitelnější přístup, který na jedné straně zdůrazňuje cílené protiteroristické operace, kolektivní akce s partnery a preventivní činnost (National Security Strategy 2015: 7-9). Asymetrické hrozby jsou tak v jednotlivých dokumentech velice často dávány do ostrého kontrastu s tím, kde americký bezpečnostní zájem v předchozím období byl a kde by správně *Pivotem* měl být. Toto pojetí asymetrických hrozeb v mnoha ohledech odpovídá tomu, jak by k nim patrně přistupovali neorealisté, kteří byli velkými kritiky použití konvenčních vojenských sil ve válce proti terorismu.

Za prohlášení v řadě ohledů klíčové s ohledem na budoucnost *cooperative security* v americké *grand strategy* a jejího nízkého nároku na možnosti vojenských intervencí lze ze všech analyzovaných strategických dokumentů považovat tento úryvek z *Defense Strategic Guidance*, ve kterém byl představen *Pivot*: „*Po válkách v Iráku a Afghánistánu budeme dávat důraz na nevojenské prostředky a vojenskou spolupráci jako reakci na nestabilitu, abychom omezili možnosti výrazného amerického zapojení do stabilizačních operací. Americké síly budou přesto schopné provádět omezené protiteroristické operace, pokud to bude potřeba, ale vždy budeme upřednostňovat, aby byly zapojeny spojenecké síly. Udržíme si schopnosti a dovednosti, které jsme získali během posledních deseti let protiteroristickými a stabilizačními operacemi v Iráku a Afghánistánu. Do budoucna však americké ozbrojené síly nebudou uzpůsobeny na provádění velkých dlouhodobých stabilizačních operací.*“ (Defense Strategic Guidance 2012: 6). To značilo, že se Spojené státy podle nové strategie neměly účastnit konfliktů podobného typu, jakými byly války v Iráku a Afghánistánu, ale pravděpodobně také řady válečných operací podobných těm v 90. letech, často označovaných jako humanitární intervence, jejichž důležitost zdůrazňují právě zastánci *cooperative security*.

Dalším znakem všech strategických dokumentů byl klíčový význam, který asijsko-tichomořský region nově získával, a to především v porovnání se zbytkem světa. Asijsko-tichomořský region stál prakticky pokaždé na prvním místě analýz bezpečnostních prostředí jednotlivých regionálních oblastí před Středním východem, ale i Evropou. Poměrně jednoznačně se k důrazu, jaký Spojené státy nově dávaly danému regionu, staví již představená *Defense Strategic Guidance*. V té se píše, že americké vojenské síly budou sice nadále přispívat ke globální bezpečnosti, ale v případě nutnosti budou přesunuty do asijsko-tichomořské oblasti (Tamtéž: 2). *National Military Strategy (United States)* z roku 2015 na to

navazuje a konstatuje, že Spojené státy budou pokračovat ve svém přesunu do asijsko-tichomořského regionu, kde dojde k umístění nejpokročilejších a nejvýkonnějších zbraňových systémů a velkého množství jednotek (National Military Strategy 2015: 9). Tato strategická východiska tak do velké míry potvrzují již zmíněné projevy vrcholných amerických představitelů.

V jednotlivých dokumentech je rovněž možné zaznamenat velký důraz na multilateralismus a zapojení co nejvíce zemí do řešení bezpečnostních problémů, a to jak v asijsko-tichomořském regionu, tak mimo něj. Již bylo zmíněno, že Spojené státy do určité míry vyžadovaly spoluúčast dalších zemí při vojenských akcích, ve kterých nejsou bezprostředně ohroženy americké národní zájmy, a rovněž při boji proti terorismu. Také v rámci *Pivotu* jsou regionální státy zmíněny jako klíčový prvek pro budoucí stabilitu a prosperitu asijsko-tichomořského regionu. Spojené státy měly klást důraz na již existující regionální architekturu, ale zároveň rozšířit své spojení, a to především s rozvíjejícími se partnery. *Defense Strategic Guidance* explicitně upozornila na jednu zemi, s kterou Spojené státy usilují o navázání strategického partnerství, a tou je Indie (Defense Strategic Guidance 2012: 2). Důraz na Indii je možné vysledovat i v dalších strategických dokumentech, z kterých je rovněž patrné, že Spojené státy chápaly svoji strategii v rámci *Pivotu* nejen v rámci tichomořského prostoru, ale i Indického oceánu (Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015: 28). Tyto prvky americké strategie by patrně měly své opodstatnění v rámci obou zkoumaných paradigmat. Neoliberálové by vnímali spolupráci se zeměmi v regionu jako nezbytnou, možná i klíčovou část americké strategie. Z pohledu neorealistů by se jednalo o způsob, jak mocensky vyvažovat Čínu a „využívat“ přitom země v jejím regionu. Především by ocenili význam, který americká strategie v bezpečnostní oblasti přikládá Indii jako potenciálně nejmocnějšímu aktéru v Eurasii vedle Číny.

Pokud jde o vztahy s Čínou, tak je možné zaznamenat ve zveřejněných dokumentech značnou dávku kontradikcí. Čína je na jedné straně popisována jako významný partner pro Spojené státy, se kterým mají Američané zájem udržovat a rozvíjet kooperativní partnerství (Defense Strategic Guidance 2012: 2). Na druhé straně je možné vysledovat, že je Čína především ve vojenské oblasti považována za jednoznačnou bezpečnostní hrozbu, na kterou se většina vojenských iniciativ například modernizačního charakteru odvolává (Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015: 10). Náhled na Čínu v rámci strategických dokumentů tak v mnohém kopíruje do velké míry „schizofrenní“ pohled celkové americké zahraniční politiky na tuto velmoc v posledních dvaceti a více letech, představený v rámci neoliberálního a neorealistického paradigmatu.

3.1.2. Rozmístění amerických vojenských jednotek

Patrně nejviditelnějším prvkem spojeným s *Pivotem* ve vojenské oblasti mělo být nové rozmístění amerických vojenských jednotek. Tyto změny se měly týkat jak sil v asijsko-tichomořském regionu, tak mimo něj. Americký ministr obrany Leon Panetta prohlásil v roce 2012, že do roku 2020 bude v asijsko-tichomořském regionu dislokováno šedesát procent amerických námořních sil, namísto předchozího padesátiprocentního rovnoměrného rozdělení mezi Atlantickým a Tichým oceánem (BBC 2012b). O rok později deklaroval jeho nástupce na postu ministra obrany Chuck Hagel, že se do regionu rovněž přesune šedesát procent taktických letounů amerického letectva³³, dislokovaných na základnách mimo kontinentální Spojené státy (Symonds 2013). Americká strategie si kladla za cíl rovněž rozšíření geografického působení vojenských sil, které již v regionu byly a které se do něj měly brzy přesunout. Tento přesun měl směřovat především do jižní části asijsko-tichomořské oblasti³⁴ (Campbell 2016a: 279). Následkem poválečného uspořádání a smluv z dob studené války se totiž většina amerických jednotek nacházela v severní části regionu, v Japonsku a Jižní Koreji (Green et al 2016: 32). Tyto jednotky představují základní pilíř americké vojenské moci v regionu. Nicméně koncentrace tak velkého množství vojenských sil na relativně malém množství základen v oblasti začalo představovat vzrůstající bezpečnostní riziko vzhledem k vojenským možnostem Číny³⁵ a omezovalo jejich operační použití. Posunutí části amerických jednotek víc na jih umožňovalo jejich rychlejší zapojení do případného napětí v Jihočínském moři a umožňovalo kontrolu nad důležitými námořními trasami a body, jako je například strategicky významná Malacká úžina. V neposlední řadě tím měly Spojené státy získat přístup k Indickému oceánu i samotné Indii, která měla být významným americkým spojencem (Campbell 2016a: 279-280).

Podle kritiků však bylo prvořadým cílem rozšiřování americké vojenské přítomnosti na jihu regionu vojensky „obklíčit“ Čínu sérií amerických vojenských základen a přístavů v Tichomoří (Reed 2013). Při analýze geografického rozmístění amerických vojenských sil v regionu je skutečně možné k tomuto závěru dospět, protože *Pivotem* mělo dojít k jejich rovnoměrnějšímu umístění, které by mnohem více obepínalo Čínu (Manyin et al. 2012: 3). Jak k tomu kriticky poznamenává například australský novinář John Pilger, který natočil film *The Coming War on China*, americké základny a zbraně jsou rozmístěny na prahu Číny a

---

³³ Letectvo Spojených států amerických (*United States Air Force*, USAF)

³⁴ Plánované rozmístění amerických vojenských sil v asijsko-tichomořském regionu související s *Pivotem* viz Příloha č. 7.

³⁵ Jednotky v Japonsku a Jižní Koreji se nacházejí v dostřelu velkého množství čínských balistických raket krátkého dosahu (SLBMs) (Campbell 2016a: 279).

patrně na ni míří. Ta naproti tomu neohrožuje nijak Spojené státy, protože její válečná pravidla se nenacházejí například u pobřeží Kalifornie. Jedná se podle něj tedy o agresivní politiku ze strany Američanů (Pilger 2017). S tímto názorem by ostatně souhlasili přední neorealisté. Mearsheimer ve svých textech často cituje vysloužilého čínského admirála, který přirovnal působení amerického námořnictva u břehů Číny k muži s kriminální minulostí, který se potuluje u plotu rodinného domu (Mearsheimer 2010b). Jedním z klíčových důvodů, proč se však prozatím čínské plavidla nepohybují ve velkém množství na západní polokouli ani u břehů Spojených států, je podle neorealistů právě to, že Američané svým vojenským působením v asijsko-tichomořském regionu strategicky zadržují Čínu v jejím domácím regionu a na základě *offshore balancing* by v tom měli pokračovat. Tím druhým hlavním důvodem, proč Čína neprovádí podobné manévry u amerických břehů je ten, že k tomu zatím nemá dostatečné kapacity. To se však začíná postupně měnit a Čína usiluje rovněž o vybudování vojenské síly na projekci moci v zámoří³⁶. Na to upozorňuje Robert Kaplan, podle kterého demonstrují vedoucí osoby čínského námořnictva podobnou agresivní filozofii jako o sto let před nimi americký námořní stratég Alfred Thayer Mahan, který argumentoval ve význam námořnictva a kontrolu moří (Mearsheimer 2010a: 383-384).

Pokud budeme hodnotit to, jakým způsobem se Obamově administrativě (ne)dařilo naplňovat plánované rozmístování amerických jednotek a techniky v regionu, tak je poměrně výmluvné prohlášení Trumpova ministra obrany Jamese Mattise z roku 2017. Přestože Mattis patřil k nové Trumpově administrativě, která je jinak velice kritická k jeho předchůdci v úřadu amerického prezidenta, tak na adresu *Pivotu* prohlásil, že vše probíhá podle plánu: „*Šest z deseti námořních lodí, dvě třetiny sil námořní pěchoty a 55 armádních sil již spadají pod tichomořské velitelství. Velice brzy k němu bude rovněž náležet 60 procent taktických letounů letectva.*“ (Mattis 2017). Jak navíc zdůraznil admirál Harris, tichomořské velitelství³⁷ dostávalo jako první a v nejvyšším množství nejnovější a nejvýkonnější zbraňové platformy v americkém vojenském arzenálu³⁸ (Robson 2017). To kromě řady jiných vojenských nasazení patrně nejlépe demonstruje, že k vůbec prvnímu operačnímu použití nových

---

³⁶ V roce 2010 prohlásil čínský admirál Zhang Hua Chen, že Čína přechází z obrany pobřeží na obranu dalekých moří. V rámci této strategie by se čínské námořnictvo mělo nejdříve soustředit na zajištění takzvaného *first island chain* (prvního řetězce ostrovů), které představují oblast táhnoucí se od Japonska k Filipínám. V rámci dalších kroků by pak měla Čína získat kontrolu nad dalšími částmi Tichomoří, včetně americké základny na Guamu, a kolem roku 2050 by se Čína měla stát námořní globální mocností. Čína se tak může a patrně i bude svojí strategií snažit USA z jejich regionu úplně vytlačit (Sehnálková 2017: 234).

³⁷ *US Pacific Command*, USPACOM

³⁸ V případě letectva se jedná především o stíhací letouny F-22 *Raptor*, F-35 *Lightning* a strategické bombardéry B-2 *Spirit*. Námořnictvo vyslalo do Tichomoří od ohlášení *Pivotu* ve větším množství nové průzkumné letouny P-8 *Poseidon* a neviditelné torpédoborce *Zumwalt* (Carter 2015).

stíhacích letounů F-35 *Lightning* došlo právě v Tichomoří v roce 2018 (Olson 2018). Rovněž rozmisťování amerických vojenských sil v regionu postupovalo v letech po oznámení *Pivotu* do velké míry podle předložených plánů. Spojené státy investovaly prostředky do rozšíření a modernizování řady svých existujících vojenských základen, například v Japonsku nebo na Guamu. Základny v Japonsku, které mají na svém území nejvíce amerických vojáků ze všech cizích zemí, kolem 50 000, například obdržely posílené systémy protiraketové obrany (Green et al. 2016: 33). Andersenova letecká základna na ostrově Guam se měla přetvořit v regionální vojenský strategický most. Letectvo na ní proto provedlo řadu investic za účelem rozšíření její kapacity. Na tamní základně jsou umístěny například bezpilotní letouny USAF a US NAVY³⁹. Základna také slouží jako hlavní letecká základna v Tichomoří pro americké strategické bombardéry B-2, B-1 nebo B-52⁴⁰. Její strategický význam je proto enormní (Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015: 23). Také byla podniknuta řada kroků k posílení amerického působení v jižní části tichomořského regionu, která byla plánována. V roce 2011 byla oznámena dohoda o trvalém umístění jednotek amerického letectva a námořní pěchoty v australském Darwinu. USAF také využívá základny na severu Austrálie pro svoje letouny. Americké námořnictvo začalo využívat základny v Singapuru pro své *Littoral Combat Ships* na rotační bázi. Toto umístění poskytlo US NAVY výrazné zvýšení její přítomnosti v oblasti jihovýchodní Asie. V roce 2014 posléze učinily Spojené státy významný krok k posílení své vojenské přítomnosti na Filipínách, když podepsaly smlouvu o vojenském partnerství. Američané by podle ní mohli využívat základny na Filipínách⁴¹, které jsou výhodně geograficky umístěné a nabízejí blízký přístup do oblasti Jihočínského moře (Green et al. 2016: 33).

3.1.3. Důraz na námořnictvo a letectvo

Dalším významným aspektem *Pivotu* ve vojenské oblasti byla restrukturalizace a především modernizace amerických ozbrojených sil. Technologická nadvláda, kterou si Spojené státy ve vojenské oblasti vybudovaly především v období studené války a následně z ní těžily v 90. letech a na začátku 21. století, začínala být postupně ohrožena. V období, kdy byly Spojené státy angažovány ve dvou dlouhodobých stabilizačních válkách, provedla Čína řadu kroků, kterými začala ohrožovat jednoznačnou vojenskou dominanci Američanů v Tichomoří

---

³⁹ Námořnictvo Spojených států amerických (*United States Navy*, US NAVY)

⁴⁰ <https://www.andersen.af.mil/CBP/>

⁴¹ První z řady nových amerických vojenských instalací byla na Filipínách otevřena v roce 2019 (Robson 2019).

(Campbell 2016a: 280-281). Velký důraz byl proto kladen na vývoj nových zbraňových systémů, které by Spojeným státům zajistily vojenskou dominanci hluboko do 21. století⁴² (Defense Strategic Guidance 2012: 4-5). Spojené státy měly investovat hlavně do leteckých a námořních sil⁴³. To vycházelo jednak z operačního prostředí v Tichomoří, které klade zvýšený důraz na tyto dvě složky (Manyin et al. 2012: 12). Také to však demonstruje celkový návrat USA k primárnímu zaměření svých ozbrojených sil zpět na oblast velmocenského soupeření. Námořnictvo a letectvo jsou totiž klíčové složky pro projekci moci, a také do velké míry definují americké velmocenské postavení. Tato transformace má proto podporu mezi neorealisty, a také se o ni opírá *grand strategy offshore balancing*, jak konstatují Mearsheimer a Walt ve svém článku *The Case for Offshore Balancing*. Spojené státy by v rámci ní měly disponovat: „významnými námořními a leteckými silami a skromnými, ale schopnými pozemními jednotkami.“ (Mearsheimer, Walt 2016: 83).

Pokud se podíváme na rozpočet *Pentagonu* od doby, kdy byl *Pivot* vyhlášen, můžeme skutečně pozorovat větší důraz na tyto dvě složky v rámci rozpočtu ministerstva obrany. Po přijetí *Budget Control Act* v roce 2011 byl sice snížen rozpočet všem hlavním složkám amerických ozbrojených sil – námořnictvu, armádě i letectvu. Nicméně armádě byl snížen rozpočet zdaleka nejvíc (Silova 2016: 72). Rovněž pokud porovnáme výdaje na pozemní armádu, letectvo a námořnictvo na začátku Obamova prezidentství a jeho konci, můžeme pozorovat jednoznačný trend přesunu financí k posledním dvěma složkám (DoD Fiscal Year 2009 Budget Request: 8; DoD Fiscal Year 2017 Budget Proposal).

Pokud jde o otázku modernizace amerických ozbrojených sil, tak v roce 2014 se na veřejnost dostaly informace o tom, že americké ministerstvo obrany spustilo takzvanou *Third Offset Strategy*. Jedná se o historicky třetí iniciativu podobného typu. Ty předchozí dvě byly spuštěné v 50. a 70. letech a vždy reagovaly na opravdovou nebo i domnělou skutečnost, podle které docházelo k relativnímu úpadku amerického vojenského postavení. Cílem této strategie bylo tedy jako v předchozích dvou případech znovu posílit americký technologický a strategický náskok nad svými velmocenskými rivaly. Přestože mnohé detaily spojené s *Third Offset Strategy* jsou nadále utajované, existují základní informace, kterých zbraňových

---

⁴² Plány na investice do ozbrojených sil však byly v době ohlášení *Pivotu* ohroženy nepříznivou rozpočtovou situací spojenou s plánovanými škrty ve výdajích na obranu. Ty mohly ohrožovat americkou strategickou iniciativu v Tichomoří a nutily *Pentagon* pečlivě zvažovat, kterým programům dát prioritu (Manyin et al. 2012: 13).

⁴³ Naopak pozemní armáda a námořní pěchota, které byly prioritními vojenskými složkami v předchozím desetiletí, měly nést hlavní část rozpočtových škrťů a rovněž mělo dojít k omezení jejich početních stavů (Manyin et al. 2012: 12).

systemů a vojenských složek by se měla týkat. Opětovně je v ní vidět jednoznačný důraz na námořní a letecké síly, které by měly získat platformy schopné překonávat prostředky *Anti-access and area denial* (A2/AD), o které se opírá čínská vojenská strategie (Šulc 2016). Nejčastěji se mluví o vývoji nových zbraňových systémů, které by byly schopny operovat v oblasti konfliktu z velké vzdálenosti, tedy o vývoji nového strategického bombardéru, bezpilotních prostředků, řízených střelách a ponorkách (Campbell 2016a: 281). Určit, nakolik se *Pentagonu* podařilo naplňovat své cíle v rámci těchto plánů, je značně obtížné, protože jejich vývoj trvá většinou řadu let nebo spíš desetiletí a mnohé informace podléhají dlouhou dobu utajení. Přesto se již na veřejnosti objevují informace o některých nových typech zbraní, na které jednotlivé strategické dokumenty často upozorňovaly. Americké letectvo především intenzivně pracuje na vývoji nového strategického bombardéru, pojmenovaného B-21 *Raider*, který by měl být zařazen v počtu nejméně sto kusů do operační služby v polovině dvacátých let a tvořit tak páteř bombardovacího letectva USAF minimálně první poloviny 21. století (Military.com 2017). Americké námořnictvo začalo vyvíjet nový typ ponorek pod zkratkou *SSN(X)* a rovněž se plánuje vývoj nových námořních plavidel (Axe 2018; Larter 2018). Rovněž mnohé již existující zbrojní programy zaměřené na námořnictvo a letectvo dostaly *Pivotem* zvýšenou prioritu ve složité rozpočtové situaci, kdy byl ohlášen. Zde je potřeba uvést nový stíhací letoun F-35 *Lightning*, jenž začal být zařazován do výzbroje ke konci Obamovy administrativy a který by se měl postupně stát klíčovým prvkem amerického taktického letectva významné části tohoto století⁴⁴. Námořnictvo postupně zařazovalo do služby *Littoral Combat Ships*, které jsou navrženy primárně k působení právě v tichomořském operačním prostředí, nebo neviditelný torpédoborec *Zumwalt* (McDonough 2015; Carter 2015).

Rovněž hlavní vojenská strategická doktrína, kterou vyvíjel *Pentagon* pod názvem *Air-Sea Battle concept*, byla, jak název napovídá, zaměřená primárně na námořnictvo a letectvo a ospravedlňovala tak zvýšení financí pro obě složky. *Air-Sea Battle concept* byl představený v roce 2010 v rámci *Quadrennial Defense Review*, a přestože přesné informace o detailech dané strategie nejsou veřejně známé, ví se, že byl vyvíjen především za účelem zvýšení efektivity amerických vojenských sil při konfrontování a eliminování *Anti-Access/Area Denial* strategií. Těmito prostředky disponuje především Čína a v menší míře i Irán (Manyin et al. 2012: 16). Podle většiny analytiků tak byla nová hlavní doktrína amerických ozbrojených sil namířena primárně proti Číně, přestože ta nebyla v oficiálních dokumentech nikde explicitně zmíněna jako její cíl. Jak však konstatuje profesor politologie a

---

⁴⁴ <https://www.f35.com/>

mezinárodních vztahů na *Princeton university* Aaron Friedberg⁴⁵, který napsal knihu o dané strategii, nemůže být pochyb o tom, že byla vytvářena proti někomu jinému, než je ona. To potvrzují také někteří analytici, kteří upozorňují na to, že Čína je v současné době jediná země v Tichomoří disponující množstvím A2/AD kapacit, takže většina amerických vojenských cvičení zahrnujících letectvo a námořnictvo v daném regionu probíhá logicky nepřímo proti ní (Slavin 2014).

3.1.4. Posilování vojenských schopností spojenců

Poslední prioritou ve vojenské oblasti bylo posílení vojenských schopností amerických spojenců v regionu. Součástí této strategie mělo být prohloubení vztahů ve vojenské oblasti se spojeneckými zeměmi a dlouhodobými partnery, jakými jsou především Austrálie, Japonsko a Jižní Korea nebo Singapur. Obamova administrativa se rovněž snažila rozšířit vojenskou spolupráci s novými partnery, kde šlo především o Indii, Vietnam anebo Indonésii. Ministerstvo obrany a Bílý dům rovněž vyjádřily při ohlášení *Pivotu* přání na uskutečnění většího množství vojenských cvičení, aby byly zajištěny „společné kapacity a schopnosti“ při zajišťování vzájemných bezpečnostních zájmů (Manyin et al. 2012: 11-12). Američané tak, jak předsevzali ve většině svých strategických dokumentů, nově usilovali o to, aby jejich spojenci v regionu sami převzali větší odpovědnost a náklady na zajišťování bezpečnosti a zvyšovali svůj vojenský potenciál. Regionální mocnosti jako Japonsko nebo Austrálie neměly pouze vytvářet prostředky pro zajišťování vlastní bezpečnosti, ale samy k ní měly aktivně přispívat na regionální úrovni. To by posléze umožnilo USA omezení nákladů (Parepa 2016: 144). Američané samozřejmě v těchto plánech mohli ve velké míře „využívat“ toho, že pro řadu zemí v asijsko-tichomořském regionu představuje mocenský růst Číny větší riziko a ohrožení než pro ně samé na druhém konci Tichomoří. O tyto premise se také do značné míry opírá představená *grand strategy offshore balancing*, která využívá značné iniciativy regionálních států balancovat proti svým silnějším sousedům (Mearsheimer, Walt 2016: 83).

Od ohlášení *Pivotu* došlo, jak konstatuje *Asia-Pacific Maritime Security Strategy*, ke zvýšení frekvence společných cvičení a prohloubení vojenské spolupráce s americkými partnery v oblasti. To se týkalo především Austrálie, Japonska a Jižní Koreje. Spojené státy také navázaly úzkou vojenskou spolupráci s Filipínami, Vietnamem nebo Singapurem a podnikly některé vojenské aktivity s Malajsií a Indonésií. Ve vztahu k Indii došlo

---

⁴⁵ <http://www.princeton.edu/faculty-research/faculty/alf>

k postupnému navýšení společných aktivit a prohloubení spolupráce, což nejlépe demonstruje *U.S.-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region* z roku 2015. V té se obě velmoci ve vojenské oblasti zavázaly k důležitosti námořní bezpečnosti a zajišťování svobody navigace především ve sporných územích, jakými je například oblast Jihočínského moře (*Asia-Pacific Maritime Security Strategy* 2015: 23-28). Toto ustanovení v dané smlouvě bylo posléze všeobecně vnímáno tak, že cílilo na Čínu, která má v dané oblasti několik námořních sporů (Som 2015). Spojené státy také viděly strategickou symbiózu mezi jejich *Pivotem* do Tichomoří a Indickou strategií *Act East* a snažily se o posílení indických námořních schopností (*Asia-Pacific Maritime Security Strategy* 2015: 28). Poměrně „elegantním“ způsobem, jak se Spojeným státům podařilo na jedné straně úspěšně docílit posílení vojenských kapacit spojeneckých zemí a zároveň z toho mít zisk, byl zvýšený prodej amerických zbraní zemím v regionu. Americké zbrojní koncerny těžily ze vzrůstajícího bezpečnostního napětí v asijsko-tichomořském regionu a spojenecké země jako Austrálie, Taiwan, Japonsko nebo Jižní Korea se staly vedle států na Středním východě hlavními globálními odběrateli amerických zbraní (Statista 2019a). Američané poskytli svým spojencům řadu nejpokročilejších zbraňových systémů, jakými jsou například stíhací letouny F-35 *Lightning* nebo průzkumné letouny P-8 *Poseidon* (Pittaway 2018; FlightGlobal 2016). Zcela konzistentní s americkým *Pivotem* patrně rovněž byla snaha o větší emancipaci některých zemí v otázce vlastní bezpečnosti (Parepa 2016: 144). To se týkalo především Japonska, které v roce 2015 za vlády premiéra Abeho provedlo ústavní změny, jež mu měly poprvé od druhé světové války umožnit nasazení armády v bojových operacích mimo své území. Japonská vláda odůvodnila rozhodnutí snahou konfrontovat nové hrozby, mezi které patří nebezpečí rostoucí moci Číny (BBC 2015a).

3.1.5. Americko-čínské vojenské vztahy

Spojené státy usilovaly z úst svých vedoucích představitelů a množství strategických dokumentů rovněž o navázání vojenských vztahů s Čínou, které by omezily možnosti strategické nedůvěry mezi oběma velmocemi (Wang 2015: 163). *Asia-Pacific Maritime Security Strategy* definuje americké bezpečnostní kontakty s Čínou následovně: „*Čínský politický, ekonomický a vojenský růst je určující trend 21. století a naše vzájemné vztahy s Čínou jsou velice komplexní a zahrnují jak prvky kooperace, tak soutěžení. Ministerstvo obrany usiluje o takové vojenské partnerství s ČLR, které by vedlo k prohloubení spolupráce v oblastech společného zájmu a jež by zajistilo, že bezpečnostní soutěžení a konflikty budou*

probíhat způsobem, který nebude ohrožovat celkovou stabilitu.“ (Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015: 29). Kooperace mezi Čínou a Spojenými státy by patrně byla jednou z klíčových oblastí vojenské a strategické dimenze z pohledu neoliberálů, kteří by jejím prostřednictvím usilovali o snížení případného napětí mezi těmito dvěma velmocemi. Jak tvrdil Joseph Nye, konflikt mezi USA a Čínou je sice možný, ale pokud by se podařilo mezi oběma velmocemi rozvinout vzájemné vztahy, tak jeho vznik může být do velké míry eliminován. Spojené státy by proto podle něj neměly usilovat o strategii zadržování Číny, a ta by naopak měla uznat legitimitu americké přítomnosti v západním Tichomoří (Nye 2017). Neorealisté naproti tomu, jak vyplývá ze studia textů a prohlášení jejich čelních představitelů, sice kategoricky nevylučují určité omezené protínání zájmů mezi Washingtonem a Pekingem možná i ve vojenské oblasti. Příliš o nich však nemluví, protože se domnívají, že se vzájemné vztahy budou vyznačovat primárně mocenským soupeřením, a to především v záležitostech „vysoké“ politiky.

Vztahy mezi Spojenými státy a Čínou ve vojenské oblasti jsou přes určitou oboustrannou snahu o spolupráci dlouhodobě napjaté. Když například Američané prodali své zbraně v roce 2010 na Taiwan, tak to vedlo k jednostrannému vypovězení vojenské spolupráce ze strany ČLR téměř na rok. Dá se konstatovat, že právě Taiwan a napětí v Jihočínském moři byly před ohlášením *Pivotu* hlavní štěpné linie, které dlouhodobě komplikovaly možnosti vojenské kooperace (Wang 2015: 164-178). Především Jihočínské moře získalo během funkčního období Obamovy administrativy na významu vzhledem k rostoucí čínské vojenské asertivitě v dané vodní ploše. Čína začala stavět umělé ostrovy v oblasti, což vyvolávalo napětí a nedůvěru u dalších zemí v regionu. Spojené státy zastávaly v tomto sporu sice oficiálně neutrální postoj, jak však konstatovala americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová, je americkým národním zájmem zajištění svobody námořní plavby. Spojené státy proto začaly provádět ve zvýšeném množství takzvané *Freedom of navigation operation*. V rámci nich vysílají Američané svá námořní plavidla⁴⁶ do oblastí sporných ostrovů, aby demonstrovali právo každé země na využití námořních cest a zároveň tím poslali jasný signál jak Pekingu, tak i svým spojencům o přetrvávající americké přítomnosti v oblasti (Sehnálková 2017: 236-237).

Představení amerického strategického *Pivotu* vedlo k dalšímu prohloubení nedůvěry ve vojenských vztazích mezi Čínou a Spojenými státy. Přestože Obamova administrativa

---

⁴⁶ Spojené státy provádějí *Freedom of navigation operation* v oblasti Jihočínského moře také prostřednictvím leteckých sil. V roce 2015 v tomto moři Američané například vyslali dva bombardéry B-52 k provedení přeletu v blízkosti umělých ostrovů vybudovaných Čínou (BBC 2015b).

zdůrazňovala, že vojenská část tvoří jenom jednu dimenzi celkové americké strategie, tak množství analytiků konstatovalo, že je z vojenského hlediska pro Čínu mimořádně komplikované smířit se s danou strategií. To se týkalo především rozmístování amerických jednotek a pokročilé techniky v jejím regionu. Čínští experti většinou viděli za *Pivotem* a dalšími akcemi Washingtonu v oblasti cílenou strategii, kterou se současná dominantní velmoc USA snaží eliminovat svého mocenského konkurenta (Wang 2015: 166-175). Náčelník generálního štábu armády ČLR generál Fang Fenghui proto prohlásil při své oficiální návštěvě Washingtonu, že Spojené státy *Pivotem* pouze zvýšily regionální napětí, a odmítl, že by odpovědnost například v otázce sporů v Jihočínském moři ležela na čínské straně. Během tiskové konference s jeho americkým protějškem, náčelníkem generálního štábu Dempsym, Fenghui prohlásil: „*Nevytváříme a nezpůsobujeme problémy, ale zároveň se nebojíme na ně reagovat.*“ (Fenghui citován in Matishak 2014). Podle Dempsyho je však *Pivot* vedený pouze snahou o zajištění silné americké přítomnosti v regionu (Matishak 2014).

Tento rozdílný pohled vrchních představitelů obou armád patrně pouze demonstruje to, že vzájemná nedůvěra a podezřívavost mezi oběma velmocemi v bezpečnostní oblasti během Obamova prezidentství narostla a vzájemná vojenská spolupráce a výměna se spíše zhoršila. Nedůvěra se týkala především vzájemných vojenských vztahů, kde se na sebe obě armády dívaly s velkým podezřením. Přesto i zde se podařilo docílit určitých dílčích úspěchů (Wang 2015: 178-179). V roce 2014 podepsal americký ministr obrany Hagel se svým čínským protějškem *Memorandum of Understanding Regarding the Rules of Behavior for Safety of Air and Maritime Encounters*, které mělo zvýšit bezpečnost při vzájemném setkávání amerických a čínských vojenských letadel a lodí. Obě země se také zavázaly k některým dalším společným aktivitám, které měly zahrnovat například větší koordinaci při provádění protipirátských misí v Adenském zálivu, které se týkají bezpečnostního problému majícího dopad na obě velmoci (Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015: 30). Také vzájemný vojenský kontakt se zdál být v dalším období Obamova prezidentství (po ohlášení *Pivotu*) více stabilní a běžný než v předchozím období. Jinými slovy, již nehrozilo do takové míry, že Číňané sami od sebe odstoupí od jakékoliv vojenské interakce, tak jak tomu bylo v roce 2010. To nicméně vysvětluje Chi Wang právě vzrůstajícím napětím a zvýšenou nutností udržovat vzájemné vojenské komunikační kanály (Wang 2015: 163-179).

3.1.6. Hodnocení

Analýzou strategické a bezpečnostní dimenze můžeme konstatovat, že Spojené státy provedly v rámci *Pivotu* řadu opatření, která značí výraznou transformaci americké bezpečnostní a vojenské strategie jak v asijsko-tichomořském regionu, tak i mimo něj. To šlo zaznamenat studiem jednotlivých oficiálních strategických a bezpečnostních dokumentů vlády Spojených států, kde za klíčovou přeměnu můžeme považovat opětovný důraz strategického zájmu primárně na ohrožení ze strany státních aktérů. Jednalo se především o nastupující velmoci, jako je Čína. V praktické rovině posléze demonstrovali Američané změnu ve vlastních bezpečnostních prioritách samotným *Pivotem* do Tichomoří.

Rozbor jednotlivých aspektů americké politiky v bezpečnostní a vojenské oblasti nutně vede k závěru, že se Spojené státy snažily svojí strategií Čínu mocensky zadržovat. Spojené státy vyslaly do okolí Číny množství vojenských jednotek a začaly u ní vytvářet také nové vojenské základny. Asijsko-tichomořský region rovněž získal prioritu v nasazování nejmodernějších zbraňových systémů a Spojené státy spustily v rámci *Third Offset Strategy* vývoj nových zbraňových platforem, které měly být schopné překonat především čínské asymetrické vojenské výhody. Samotná nová hlavní bojová doktrína amerických ozbrojených sil *Air-Sea Battle concept* byla podle řady analytiků také navržena a zaměřena přednostně na eliminování čínských *Anti Access/Area Denial* prostředků.

Na základě těchto skutečností můžeme poměrně věrohodně dojít k závěru, že *Pivot* odpovídá ve vojenské a strategické dimenzi spíše neorealistickeému pohledu. Vzhledem k tomu, že Čína byla v době jeho ohlášení nejmocnější velmocí Eurasie, která mocensky převyšovala všechny země ve svém okolí, musely podle strategie *offshore balancing* Spojené státy strategicky výrazně vstoupit do jejího regionu a samy ji začít mocensky vyvažovat, což také *Pivotem* učinily. *Offshore balancing* se také shoduje s klíčovými body americké strategie, jako je například důraz na námořní a letecké síly a posilování vojenských schopností spojeneckých zemí v regionu. Samotné zvýšení americké vojenské přítomnosti má však své vysvětlení také u neoliberálů, přestože analýza jednotlivých aspektů americké vojenské strategie příliš mnoho prvků, o které se opírá dané paradigma, nenašla. Například vojenská spolupráce mezi oběma velmocemi byla spíše okrajovou záležitostí a analýza jednotlivých strategických dokumentů demonstrovala, že je Čína vnímána mnohem více optikou významného soupeře než partnera. Neoliberálové nicméně rovněž obecně podporovali zvýšení americké vojenské přítomnosti v asijsko-tichomořském regionu, jenom pro ni měli jiná vysvětlení než neorealisté.

Nejprokazatelněji se dá proto přesun k neorealismu v americké *grand strategy* za Obamova prezidentství demonstrovat na americkém vojenském působení ve zbytku světa, které však s *Pivotem* bezprostředně souvisí. Zde přední američtí představitelé a jednotlivé strategické dokumenty poměrně jasně konstatovali, že asijsko-tichomořský region bude mít nově prioritu a Spojené státy od něho nebudou odvracet pozornost jinými krizemi. Spojené státy proto měly částečně omezovat své globální vojenské působení a koncentrovat svoji pozornost na jeden konkrétní region. To by bylo opět v souladu s *offshore balancing*, protože žádná jiná část Eurasie nedisponovala tak významnou velmocí, jako je Čína. Podle neorealistů je právě skutečnost, že se Spojené státy nebudou příliš angažovat v ostatních konfliktech a zaměří se na Čínu, velice důležitá pro úspěch americké strategie proti ní. Jak konstatoval Stephen Walt: „*Americké postavení v Asii bude silnější, pokud Spojené státy neodvrátí pozornost k druhotným problémům nebo se nezapojí do nákladných válek v regionech s minimálním strategickým významem.*“ (Walt 2014). To bylo z jejich pohledu klíčové také proto, že již existoval jeden historický precedens, kdy se minulá americká administrativa poměrně usilovně snažila zaměřit svoji pozornost proti Číně, ale byla posléze „vyrušena“ v tomto svém úsilí. Během prezidentské kampaně v roce 2000 kritizoval tehdejší prezidentský kandidát George W. Bush tehdejší Clintonovu administrativu za nadměrné nasazování amerických ozbrojených sil v mírových a stabilizačních operacích, které v mnohém odpovídaly chápání bezpečnosti z pohledu *cooperative security*, a naopak ignorování hlavního vyzyvatele Čínu. V prvních měsících nové Bushovy administrativy skutečně vše směřovalo k tomu, že Čína bude na vrcholu tehdejší bezpečnostní agendy Spojených států. Tyto předpovědi však kompletně změnily útoky z 11. září 2001. Po nich došlo k zásadní přeměně toho, jak Spojené státy vnímají bezpečnostní situaci ve světě. Ohrožení ze strany konkurenčních velmocí se dostalo na dlouhou dobu do pozadí, naopak boj proti asymetrickým hrozbám v podobě terorismu tvořil jádro tehdejší bezpečnostní strategie (Ulrich 2013: 6-9).

Také v prvních měsících a letech Obamovy administrativy byl boj proti terorismu na předním místě bezpečnostní agendy, ale současně mělo dojít k jeho transformaci. Jak konstatují americké strategické dokumenty, Spojené státy se nadále neměly účastnit nákladných stabilizačních operací a prosazování demokratického rozvoje v nestabilních zemích. Naopak se měly zaměřit především na cílené protiteroristické akce. Tato strategie byla logicky mnohem více v souladu s tím, jak terorismus vnímali neorealisté, pro které byla dosavadní americká válka proti němu kontraproduktivní. Podle Mearsheimera její široké pojetí znemožnilo úspěšné eliminování Al-Káidy a zároveň odvrátilo americkou pozornost od skutečné hrozby, kterou pro něj vždy byla Čína (Mearsheimer 2011: 23-34). Daná strategie

měla být rovněž udržitelnější a nestát tolik prostředků, které by posléze mohly být přesunuty právě na modernizaci ozbrojených sil nebo přesun jednotek související s *Pivotem* do Tichomoří. Proměny v americké protiteroristické strategii si můžeme názorně demonstrovat na výrazném snížení v množství vojenských jednotek nasazených v konfliktech v Iráku a Afghánistánu. V době, kdy nastupoval Barack Obama na post amerického prezidenta, bylo v obou zemích nasazeno 180 000 amerických vojáků. V roce 2015, po ukončení hlavních bojových operací v Iráku a v Afghánistánu, v nich bylo rozmístěno již méně než 15 000 vojáků. Podle *National security strategy (United States)* z roku 2015 tato tranzice pomohla Spojeným státům konfrontovat měnící se hrozby a lépe dosáhnout strategických cílů (National Security Strategy 2015: 7). Těmi v té době bylo především americké působení v asijsko-tichomořské oblasti. Spojené státy z oblasti bojů stáhly velkou konvenční armádu, jejíž prioritou se stal nyní přesun do Tichomoří, a investice do modernizace ozbrojených sil, která s ním souvisela. Asymetrické ohrožení ze strany terorismu se rozhodla Obamova administrativa řešit asymetrickými metodami, což zahrnovalo především speciální jednotky anebo bezpilotní letouny. Americký investigativní novinář Jeremy Scahill podává ve své knize *Dirty Wars* obsáhlou analýzu americké války proti terorismu. S příchodem Baracka Obamy do Bílého domu došlo podle jeho šetření k mnohým změnám a speciální síly získaly v celém konfliktu klíčovou roli. Také začaly být podle Scahilla využívány daleko efektivněji vzhledem ke svému zaměření. To znamenalo, že se (speciální síly) soustředily primárně na protiteroristické úkoly spojené s eliminováním nepřátelských cílů a na rozdíl od předešlého období se přestaly ve velkém zapojovat do úkolů spojených se stabilizačními operacemi, které by zdůrazňovala *cooperative security* (Scahill 2013: 256-261). Rovněž prestižní list *The New York Times* přišel v roce 2015 s analýzou *Obama's 'Boots on the Ground': U.S. Special Forces Are Sent to Tackle Global Threats*, která pojednává o tom, jak si prezident Obama velice oblíbil využívat amerických speciálních sil při řešení různých světových krizí⁴⁷ (Mazzetti, Schmitt 2015). Speciální síly tak byly patrně Obamovou administrativou nasazovány na většinu různorodých cílů a ohrožení,

---

⁴⁷ Analýzou nasazování vojsk zvláštních sil Obamovou administrativou se rovněž zabývá americký novinář Nick Turse v magazínu *The Nation*. Obamovo prezidentství bylo podle ní „Zlatým věkem“ speciálních jednotek v rámci amerických ozbrojených sil. Ty začaly být nasazovány ve větším množství než v předchozím období, což vedlo dokonce k vyvolání pochybností nad tím, zda je takové vysoké operační tempo dlouhodobě udržitelné. Rovněž začaly hrát významnější roli jak v konfliktech v Iráku a Afghánistánu, tak v řadě méně známých a také tajných misí od Asie až po Afriku. Tato konstatování Turse dokládá rovněž kvantitativními údaji. Americké speciální síly byly na konci Obamovy administrativy v roce 2016 nasazeny v celkem 138 zemích, což představovalo stotřicetiprocentní nárůst oproti číslům z konce Bushovy administrativy. Personální stav SOCOM (Velitelství pro speciální operace Spojených států amerických, *U.S. Special Operations Command*) v daném období rovněž narostl z 56 000 na 70 000 osob a celkový rozpočet se zvýšil z devíti miliard amerických dolarů na jedenáct miliard amerických dolarů (Turse 2017).

na které upozorňovala neoliberalní *cooperative security*. Zbytek ozbrojených sil se posléze mohl zaměřit na konfrontování velmocenského rivala Čínu, tak jak to zdůrazňovala neorealistická *offshore balancing*.

Nejen existující válka proti terorismu, ale také nové krize, které ve světě nastaly po ohlášení *Pivotu*, mohly odvracet americkou pozornost od asijsko-tichomořského regionu, podobně jako tomu bylo v případě 11. září. To způsobovalo řadu pochybností, nakolik budou Spojené státy reálně schopné „*pivotovat*“ svoji zahraniční politiku do daného regionu, jak plánovaly. Podle emeritního profesora na *Princeton University* Richarda Falka měl být velkým problémem především Střední východ, který Američané nebudou schopni opustit (Falk 2016). Ten představoval hlavní výzvu vzhledem k tamní nestabilitě a výraznému americkému bezpečnostnímu působení v oblasti od konce studené války. Krize, na které by měly reagovat Spojené státy, nicméně mohly nastat a také nastaly, jak si posléze ukážeme i v dalších světových regionech.

První z nich vypukla ještě před ohlášením *Pivotu* a bylo jí Arabské jaro. Americká administrativa se tehdy rozhodla ponechat demonstracím a protestům volný průběh, kdy Spojené státy prohlásily, že nehodlají zasahovat do běhu dějin (Christensen 2017: 158). Podle Shadi Hamida z *Brookings Institution* nebyla americká zdrženlivost náhoda, ale cílená strategie. Jakákoliv silná odpověď by vyžadovala silné zapojení Spojených států, což bylo v rozporu s Obamovou zahraničněpolitickou vizí o omezování vojenské přítomnosti na Středním východě (Hamid 2015). Určitou výjimku představovaly nepokoje v Libyi, kde se Spojené státy přece jenom rozhodly, že vojensky zasáhnou. Způsob, jakým to však učinily, spíše jenom potvrzoval úvahy o americké zdrženlivosti. Během intervence v Libyi Američané přenechali hlavní iniciativu svým evropským spojencům a rozhodli se zůstat v pozadí. Tato strategie posléze dostala název *Lead from behind*⁴⁸. Jak napsal Phillip Ulrich, byla krizí v Libyi americká zahraniční politika opětovně „unesená“ nepředvídatelnými světovými událostmi, ale tentokrát se USA rozhodly držet zpátky, což jim posléze umožnilo koncentrovat svoji pozornost na asijsko-tichomořský region (Ulrich 2013: 9-11). Podle dvou zahraničněpolitických analytiků Nini Hachigianové a Davida Shorra by se dal Obamův přístup k Arabskému jaru charakterizovat jako *Responsibility Doctrine*⁴⁹. Ta zdůrazňuje zodpovědnost dalších mocných států za udržování stabilního a bezpečného světového pořádku (Hamid 2015). Tato východiska do velké míry odpovídají tomu, jakým způsobem by k podobným situacím přistupovala strategie *offshore balancing*.

---

⁴⁸ „Vedení zpovzdálí“.

⁴⁹ Doktrína odpovědnosti.

S Arabským jarem bezprostředně souvisela druhá velká mezinárodní krize, která ve světě probíhala během funkčního období Obamovy administrativy, a tou byla situace v Sýrii. Nepokoje v ní vypukly v roce 2011 a přerostly v konflikt, který si vyžádal statisíce lidských obětí. Barack Obama byl vystaven dlouhodobému politickému tlaku na to, aby v Sýrii Američané zakročili. Vojenská akce byla podporována rovněž některými nejvýznamnějšími členy jeho administrativy, jakou byla ministryně zahraničí Hillary Clintonová. Prezident se však vojenskému zásahu, který by byl v jednoznačném souladu s principy *cooperative security*, dlouho bránil (Gallagher 2017). V roce 2012 Obama nicméně poměrně jasně deklaroval, že použití chemických zbraní režimem Basharem al-Assadem proti civilnímu obyvatelstvu v Sýrii by znamenalo „překročení červené čáry“, po kterém by Spojené státy byly nuceny zasáhnout (Ward 2018). Po jejich údajném použití proti civilistům o rok později se však Spojené státy rozhodly vojensky nezasáhnout (Eaton 2017). Prezident Obama byl a je za toto své rozhodnutí dodnes kritizován. Bývalý významný americký senátor John McCain a jeho kolega ze Senátu Lindsey Graham kritizovali Obamovu politiku v Sýrii za prázdna slova a absolutní absenci amerického vedení (Shelbourne 2016). Oznámení určitého ultimáta a následné nenaplnění hrozby skutečně představovalo poměrně závažnou strategickou chybu. Celá situace nicméně naplno demonstrovala Obamovu neochotu zatáhnout USA do dalšího válečného konfliktu na Středním východě v době, kdy se snažil přeorientovat americkou zahraniční a bezpečnostní politiku do Tichomoří a konfrontovat Čínu. V roce 2014 se Spojené státy nakonec přece jen rozhodly v Sýrii zasáhnout, aby zaútočily na teroristickou organizaci Islámský stát⁵⁰ poté, co získala kontrolu nad rozsáhlými oblastmi Iráku a Sýrie a v médiích se objevily brutální případy poprav amerických (i jiných) rukojmích. Vojenský zásah však byl spíše omezený. Spojené státy při něm využívaly primárně leteckých sil a zvláštních jednotek, kdy prezident Obama kategoricky odmítl zapojení pozemní armády (Green et al 2016: 45).

Poslední velká mezinárodní krize, která mohla odvrátit americkou pozornost od Tichomoří, nastala v regionu, ve kterém by to v době ohlášení *Pivotu* patrně jenom málokdo čekal, ale který měl pro Spojené státy zároveň historicky nesmírnou strategickou prioritu, tedy v Evropě⁵¹. Ještě v roce 2011 napsal prezident *Council on Foreign Relations*

---

⁵⁰ ISIL (Islamic State of Iraq and the Levant)

⁵¹ To, jakou strategickou prioritou byla historicky pro Spojené státy Evropa, se dá poměrně věrohodně demonstrovat na druhé světové válce i studené válce. Po japonském útoku na Pearl Harbor Spojené státy přijaly strategii *Europe first*, podle které se mělo americké válečné úsilí soustředit v první řadě na poražení nacistického Německa a až poté imperiálního Japonska (Morton). Rovněž během studené války měla pro Spojené státy Evropa nesmírný strategický význam, což Američané demonstrovali ihned po válce Marshallovým plánem a posléze vznikem Severoatlantická aliance (*North Atlantic Treaty Organization*, NATO).

Richard N. Haass článek s názvem *Why Europe No Longer Matters*, ve kterém konstatuje, že Evropa nebude vzhledem ke svým úspěchům ve 21. století vystavena geopolitickému soupeření a vyžadovat tak přílišnou pozornost Spojených států (Wright 2017: 6). Tyto úvahy však vzaly za své o tři roky později, kdy Rusko anexí Krymu a následujícím povstáním proruských separatistů na východě Ukrajiny porušilo všechny své poválečné mezinárodní závazky⁵². V Evropě tak došlo k nejzávažnějšímu zpochybnění mezinárodního pořádku od konce studené války (Fojtek 2017: 179). Přes mimořádnou závažnost dané situace z evropského pohledu byla americká reakce poměrně vlažná. Washington přenechal iniciativu na vyřešení krize svým evropským spojencům a jako odpověď na ruskou politiku zavedl sérii ekonomických sankcí (Haddad, Polyakova 2018). Spojené státy v Evropě sice spustily *European Reassurance Initiative*, která měla vojensky reagovat na ruskou asertivní politiku (The White House 2014). Její reálný obsah byl však spíše symbolický. Podle analýzy *think-tanku Center for Strategic and International Studies* v Evropě nedošlo po ukrajinské krizi k žádnému výraznému navýšení počtu amerických vojenských jednotek (Green et al 2016: 47). To je samozřejmě v ostrém kontrastu se situací, která probíhala paralelně v tu dobu v Tichomoří, kdy kolem Číny *Pentagon* rozmisťoval množství vojenských jednotek a vysílal k ní své nejmodernější typy vojenských letadel a lodí. Americká vojenská ne-reakce v Evropě však do velké míry souvisela přímo s *Pivotem* do Tichomoří. V oficiálním prohlášení Bílého domu k představení *European Reassurance Initiative* se doslova píše: „*Tato iniciativa nebude uskutečněna na úkor jiných obranných priorit, jako je náš závazek k asijsko-tichomořskému přesunu.*“ (The White House 2014). To, že Spojené státy příliš nereagovaly na ruskou mocenskou politiku a změnu bezpečnostní situace v Evropě, do velké míry vycházelo z toho, jakým způsobem Obama administrativa vnímala mezinárodní velmocenské postavení Ruska versus Číny i roli Evropy. *Defense Strategic Guidance* konstatuje, že Evropa se stala z „konzumenta“ bezpečnosti jejím tvůrcelem (Defense Strategic Guidance 2012: 3). Podle Thomase Wrighta se Obama na Evropu díval jako na bohatý a dostatečně schopný celek, který se může postarat sám o sebe. To znamenalo, že Evropané měli převzít větší díl odpovědnosti za svůj region, což také americká administrativa začala aktivně vyžadovat, jak demonstroval již zmíněný konflikt v Libyi. Američané také začali být kritičtí k nedostatečným výdajům evropských zemí na obranu. Obama tak byl přes svou popularitu v Evropě

V průběhu celého konfliktu se SSSR také svojí masivní politickou, vojenskou a ekonomickou přítomností na starém kontinentě (Wright 2017: 3).

⁵² Rusko porušilo Chartu OSN z roku 1945, závěrečný Helsinský akt z roku 1975 a Budapešťské memorandum z roku 1994 (Fojtek 2017: 179-180).

ke starému kontinentu poměrně kritický a ambivalentní a chtěl se zaměřit na domácí problémy související s ekonomikou a na Tichomoří v zahraniční politice (Wright 2017: 5-6).

Ve vztahu k Ruské federaci prosazoval prezident Obama po svém nástupu do úřadu politiku takzvaného *Resetu*. Ta se snažila o obnovení vztahů mezi Ruskem a USA po jejich výrazném zhoršení ke konci Bushova prezidentského období, především po ruské invazi do Gruzie v roce 2008 (Fojtek 2017: 169). Přestože tato politika skončila ke konci Obamova funkčního období naprostým fiaskem a vztahy mezi oběma velmocemi byly patrně na nejhorší úrovni od konce studené války, můžeme se domnívat, že tato snaha byla z americké strany autentická (Cornwell 2016). Vzhledem k tomu, že se Obama snažil přeorientovat americký geopolitický zájem do Tichomoří k Číně, neměla tehdejší americká administrativa patrně příliš velký zájem mocensky zadržovat a vyvažovat rovněž Rusko. To také reálně demonstrovala po roce 2014 svým malým vojenským příspěvím k *European Reassurance Initiative*. Rusko bylo před ukrajinskými událostmi v *Defense Strategic Guidance* z roku 2012 navíc stále ještě charakterizováno jako partner, s kterým je důležité spolupracovat a podporovat ho (Defense Strategic Guidance 2012: 3).

Neochota příliš se „zabývat“ Ruskem, což demonstrovala Obamova administrativa jak svým počátečním vstřícným přístupem k této velmoci, tak následně slabou reakcí na její asertivní politiku, patrně vychází z velice jasného vědomí mezi americkými strategy o jeho reálném potenciálu, a to především ve vztahu k Číně. Přes své rozsáhlé geografické území je ruská ekonomika velikostí srovnatelná s tou španělskou, Rusko tvoří kolem 1,5 procenta světového HDP v porovnání s americkým dvacetipětiprocentním podílem a jeho ekonomika je velice závislá na přírodních zdrojích. Země stojí před demografickou krizí vzhledem k malé porodnosti, nízkému věku dožití a emigraci. Rusko je sice vojenská supervelmoc, nicméně ani zde není tak silné jako Spojené státy a země NATO (Haddad, Polyakova 2018). Rusko tak oproti Číně nemá potenciál ani kapacitu na to, aby mohlo ohrožovat americké vedoucí postavení v mezinárodním systému. Může být nejvýznamnějším aktérem, který stojí do určité míry v opozici proti němu, ale samo nemůže se svým relativně slabým hospodářstvím nabídnout funkční alternativu. Rusko za vlády Vladimíra Putina také dokázalo jeho „citem“ pro geopolitiku vytvářet do určité míry iluzi o své velikosti a hrát vedle USA a Číny nejvýznamnějšího mezinárodního aktéra. Jeho reálné schopnosti jsou však nepoměrně slabší než v případě prvních dvou velmocí⁵³.

---

⁵³ Porovnání ekonomické síly USA, ČLR, Ruské federace, EU viz Příloha č. 3.

Čína je, nebo do nedávné doby byla, v řadě ohledů přesným opakem toho, jak vystupuje na mezinárodní scéně Rusko. Čína se dlouhou dobu systematicky snažila vystupovat nenápadně a umírněně a spíše podceňovat vědomí o své moci. V roce 2002 vymyslel tehdejší zástupce Ústřední stranické školy Čeng Pi-t'ien termín „mírový růst“, který posléze nejdůležitěji vyjadřoval snahu Číny posouvat se do velké míry „potichu“ nahoru. To jí dovolilo koncentrovat se na svůj ekonomický rozvoj a udržovat relativně dobré vztahy se Spojenými státy (Zakaria 2010a: 93-94). Jak však upozorňují neorealisté při hodnocení velmocenských rivalů, není nejdůležitější to, jakým způsobem země v současné době vystupují na mezinárodní aréně, ale to, jaké jsou jejich mocenské kapacity. Politické vedení se totiž může během pěti nebo deseti let zásadně změnit a spolu s ním i zahraničněpolitické směřování velmoci, nicméně jeho velmocenský potenciál zůstává po dlouhou dobu neměnný (Mearsheimer 2010a: 382-383). Jinými slovy, nikdo nemůže v současné době vyloučit, že se v Číně v budoucnosti také neobjeví její vlastní Vladimír Putin. Ten by však měl k dispozici daleko významnější a schopnější mocnost, než jakou je současné Rusko. Dá se proto konstatovat, že Obamova administrativa si začala být tohoto nepoměru mezi oběma mocnostmi dobře vědoma, a proto se zaměřila svojí strategií přednostně proti Číně. Rovněž předchozí Bushova administrativa i současná Trumpova administrativa patrně nevnímaly (respektive nevnímají) Rusko oproti Číně jako rovnocenného mocenského konkurenta Spojených států, což by vysvětlovalo jejich v řadě ohledů vstřícný pohled na tuto velmoc i přes její mnohdy problematickou politiku. To se nevylučuje s tím, že Rusko samozřejmě nadále představuje velice významného vojenského konkurenta USA, a také vážnou asymetrickou hrozbu, což demonstrovalo například svými údajnými zásahy do prezidentských voleb v roce 2016 (Harding 2016). Jedná se však o konkurenta, který je až druhý v pořadí, a mezi ním a Čínou existuje patrná velká mezera v tom, jak je vnímán z americké strany. Také nelze úplně vyloučit, že někteří lidé ve Washingtonu, kteří se dívají hluboko do tohoto století, již nespatřují v Rusku dokonce možného spojence USA proti Číně. Jakkoliv se tato aliance dnes může zdát nemožná, tak pokud bude Čína nadále mocensky růst a přetvoří se v euroasijského hegemonu, který začne hrát podobnou roli na světové scéně jako současné Spojené státy, a naopak Rusko a USA budou spíše velmocemi na ústupu, tak by to pro oba soupeře z dob studené války mohlo dávat strategický smysl. Američané by se tím paradoxně spojili s mocností, kvůli které v 70. letech otevřeli Čínu světu a dopomohli tak zahájit její výrazný mocenský růst. Jak však jednou možná prorocky konstatoval jeden z architektů tehdejší politiky Henry Kissinger: „*Amerika nemá stálé přátele, nemá ani stálé nepřátele, má pouze (stálé) zájmy.*“ (Kissinger).

Spojené státy se tak v Eurasii za Obamovy administrativy začaly chovat v mnoha aspektech jako klasický *offshore balancer*. Těžiště svého geopolitického zájmu koncentrovaly *Pivotem* na asijsko-tichomořský region, ve kterém existoval nejsilnější mocenský aktér této pevninské masy – Čína. V ostatních částech Eurasie se začali Američané v mnohem větší míře spoléhat na regionální mocnosti, které se měly vyvažovat navzájem a samy ve větší míře zajišťovat regionální bezpečnost. V největší míře byla tato strategie patrná právě v Evropě ve vztahu k Rusku, kde Spojené státy spoléhaly na to, že ekonomicky silná a sjednocená Evropa dokáže sama z velké části zadržovat vojensky významnou, ale jinak poměrně slabou velmoc Rusko. Také v ostatních částech světa kromě Tichomoří začaly Spojené státy omezovat svoje vojenské působení a neměly zájem se zatáhnout do konfliktů na periferii. Tato politika vytvořila často mocenské vakuuum, které posléze někdo vyplnil, jako například Rusové v Sýrii. Obamova administrativa za ni byla také často kritizována, nicméně menší americké angažmá v oblastech a konfliktech bez klíčového strategického zájmu jsou v naprostém souladu se strategií *offshore balancing*. Tou by se daly poměrně věrohodně vysvětlit rovněž některé další hlavní zahraničněpolitické kroky Obamovy administrativy, jakými byly podpis jaderné dohody s Iránem v roce 2015 a znovunavázání amerických diplomatických vztahů s Kubou po více než padesátileté pauze z téhož roku (Lidovky 2015; Cocoli 2016).

V případě Iránu by Spojené státy měly na základě *offshore balancing* především zájem na deeskalaci napětí s touto zemí, aby se tak mohly koncentrovat na Čínu. Mocenské vyvažování Iránu totiž mohli Američané efektivně přenechat ostatním státům v jeho regionu. Také v případě, že by se Teheránu podařilo získat jaderné zbraně, nejednalo by se z pohledu neorealistů patrně o nepředstavitelnou situaci vzhledem k tomu, že stejným arsenálem disponuje rovněž další regionální aktér – Izrael. Ten je navíc vojensky silnější a Irán by tak přirozeně vyvažoval. Jak navíc konstatovali Mearsheimer a Walt, měly se Spojené státy snažit o vylepšení svých napjatých vztahů s Iránem také z toho důvodu, aby se nestal významným spojencem Pekingu v oblasti Perského zálivu (Mearsheimer, Walt 2016: 82-83). Americkou politiku směrem k Iránu v období Obamovy administrativy můžeme skutečně ohodnotit jako poměrně jednoznačnou snahu o zmírnění napětí a navázání konstruktivních vztahů, které by prosazovali neorealisté. *National Security Strategy (United States)* z roku 2015 kladla důraz na diplomatické řešení iránského jaderného programu a naopak z ní byly vynechány pasáže o (iránském) porušování lidských práv, podpoře teroristických skupin a spřízněných diktátorských režimů. Tato tehdejší americká snaha posléze vykulminovala v létě roku 2015 podpisem dohody mezi Iránem a mezinárodním společenstvím, ve které se zavázal omezit svůj jaderný program výměnou za zrušení všech ekonomických sankcí. Jednalo se o první

dohodu, na kterou Írán od revoluce v roce 1979 přistoupil, a také počínání Obamovy administrativy mělo své „nóvum“. Ta se svojí v mnoha ohledech vstřícnou politikou směrem k Teheránu totiž vymykala od předchozích amerických administrativ a obecně vzato můžeme konstatovat, že uskutečnila výrazný konstruktivní posun ve vztazích mezi oběma zeměmi (Mousavian 2019; Zuckerstein 2017: 219-221).

Pro uvědomění si možných souvislostí mezi významem obnovení amerických diplomatických vztahů s Kubou za Obamova prezidentství a strategií *offshore balancing* je důležité vrátit se k tomu, jak ofenzivní realismus chápe hegemonii. Ta je podle něj výlučně regionální záležitostí a celá americká strategie v Tichomoří je tak motivována především jedním cílem – udržení Číny ve svém regionu a zabráněním tomu, aby mocensky vstupovala na západní polokouli, kde leží Spojené státy. Mocensky zasahovat v blízkosti Spojených států by však pro Čínu nebylo vůbec jednoduchou záležitostí. Vzhledem ke geografické poloze (USA) a výhodnému rozložení moci na západní polokouli se Američané ve svém domácím regionu dlouhodobě těší relativně vysokému geopolitickému bezpečí. Podle Stephena Walta jsou Spojené státy v tomto směru dokonce nejšťastnější mocností v historii (Charles Koch Institute). Určitou výjimku představuje právě Kuba, která by se dala vnímat jako jakási americká „Achillova pata“ a kvůli své blízkosti ke Spojeným státům jako mimořádně lákavý strategický ostrov pro jakoukoliv cizí nepřátelskou velmoc. Není patrně náhodou, že to byla právě Kuba, která vedla k známé situaci, kdy byl svět během karibské krize v roce 1962 na prahu třetí světové války (Chomsky 2012). Tato událost naplno demonstrovala, jaké strategické nebezpečí může Kuba pro Spojené státy představovat, a zároveň ukázala, jak citlivě nesou Američané zásahy ze strany vnější velmoci v jejich nejbližším okolí. Nejeфекtivnější, a také v mnoha ohledech nejsnadnější cestou, jak se něčemu podobnému v budoucnosti vyvarovat v případě Číny, by proto bylo udělat z Kuby amerického spojence, k čemuž Obama učinil svojí politikou první významný krok.

3.2. Diplomatická dimenze

Diplomatická dimenze si kladla za úkol především posílení amerického politického vlivu v asijsko-tichomořském regionu po období, kdy byla hlavní americká zahraničněpolitická pozornost soustředěna do jiných částí světa. Vzhledem k probíhající válce proti terorismu se jednalo především o Blízký a Střední východ (Campbell 2016a: 1). Ve stejné době, kdy Američané do určité míry diplomaticky a politicky „zanedbávali“ východní a jihovýchodní Asii, navíc vzrůstající čínská moc začínala narušovat panující *status quo* v daném regionu, založeném na dominantním americkém postavení (Mauzy, Job 2007: 622-623; Wang 2016: 191).

Důraz, jaký kladly Spojené státy na diplomatickou dimenzi v rámci *Pivotu*, bylo posléze možné zaznamenat z celé řady vyjádření nejvyšších amerických představitelů. Ministryně zahraničí Clintonová v jednom ze svých projevů prohlásila: „*Řeknu Vám, na čem naše strategie v Asii stojí – na našich spojencích. V tomto velkém a různorodém regionu zůstávají naše pouta se spojenci – Japonskem, Austrálií, Jižní Koreou, Thajskem a Filipínami základem naší strategické angažovanosti.*“ (Clinton 2010). Důraz na diplomacii byl rovněž patrný z jejího zásadního článku *America's Pacific Century* v magazínu *Foreign Policy*, který sloužil vedle Obamova projevu v Austrálii k hlavnímu představení celého *Pivotu* světovým médiím. V rámci něj byla zaměřena na diplomatickou oblast celá polovina z šesti představených klíčových aspektů budoucí americké strategie. Konkrétně se jednalo o prohloubení partnerství s rozvíjejícími se zeměmi včetně Číny, zapojení se do regionálních multilaterálních institucí a prosazování demokracie a lidských práv. K tomu, aby došlo k efektivnímu splnění dalšího vytyčeného bodu, kterým bylo posílení bilaterálních bezpečnostních aliancí⁵⁴, bylo navíc rovněž primárně zapotřebí dosažení úspěchů na diplomatické frontě (Clinton 2011a). Také poradce pro národní bezpečnost Thomas E. Donilon potvrdil svým projevem před *Asia Society* v březnu 2013, že strategie *Pivotu* je postavená primárně kolem diplomatického úsilí a Spojené státy se jejím prostřednictvím snaží posílit své vztahy se svými partnery a také rozvíjejícími se zeměmi včetně Číny (Harold 2015: 86).

Zvýšenou pozornost, kterou přikládali vrcholní američtí představitelé diplomatické dimenzi *Pivotu*, by bezesporu ocenili představitelé neoliberalismu. Pro ty by bylo americké snažení na diplomatickém poli klíčové a zvýšená aktivita Obamovy administrativy v této oblasti by posléze dokazovala, že se Spojené státy neuchylují danou strategií (výlučně)

---

⁵⁴ Zbylými dvěma body byly záležitosti z ekonomické a vojenské oblasti. Jednalo se o rozšíření obchodu a investic a rozšíření vojenského působení (Clinton 2011a).

k mocenskému vyvažování Číny, ale zároveň se snaží formulovat konstruktivní a komplexní přístup založený na spolupráci. Patrně by se tak z jejich pohledu jednalo o pokračování již zmíněné strategie z 90. let, kterou spoluvytvářel Nye (Nye 2017). Zdůrazňování politické a diplomatické dimenze *Pivotu* byl nicméně v řadě ohledů logický krok především kvůli tomu, že daná iniciativa byla často vnímána jako primárně bezpečnostní strategie (Moss 2013). Mohlo se tak jednat, a patrně se i jednalo, o částečnou snahu jak zmenšit obavy z přílišného zaměření na vojenskou oblast⁵⁵.

Konkrétními kroky, kterými mělo dojít k naplnění strategických cílů v diplomatické dimenzi, bylo jednak prohloubení bilaterálních vztahů se zeměmi v regionu. Zde se mělo jednat jak o dlouhodobé americké spojence, tak také o navázání partnerství s novými partnery. Druhým klíčovým cílem diplomatické dimenze bylo zapojení a prohloubení amerického působení v regionálních multilaterálních institucích a architektuře. Posledním velkým úkolem diplomatické části, ale v řadě ohledů také nejdůležitějším a nejsložitějším, bylo úspěšné udržování americko-čínských vztahů (Manyin et al. 2012: 16).

3.2.1. Bilaterální vztahy

Spojené státy stavěly dlouhodobě své vztahy v Asii především na bilaterální úrovni. Američtí stratégové totiž došli v poválečném období k závěru, že daný rámec bude v tomto regionu efektivnější vzhledem k tamním bezpečnostním a politickým realitám než multilaterální formát prosazovaný v Evropě. Vznikl tím takzvaný *hub-and-spokes* systém⁵⁶, pojmenovaný tehdejším ministrem zahraničí USA Johnem Fosterem Dullem. Ten dodnes tvoří hlavní pilíř amerických spojení v Asii. Spojené státy jsou v daném systému centrem – *hub* a jejich jednotliví spojenci tvoří jednotlivé *spoke*⁵⁷, Spojené státy tak skrze tento systém udržují nadstandardní bezpečnostní vztahy s Japonskem, Austrálií, Novým Zélandem, Filipíny, Jižní Koreou, Thajskem a Taiwanem (Campbell 2016a: 203). Tyto země měly tvořit rovněž základ americké strategie v regionu prosazované skrze *Pivot*, kdy mělo dojít k prohloubení a

---

⁵⁵ Podle Dr. Elizabeth C. Economové z *Council on Foreign Relations* bychom nicméně *Pivot* neměli vnímat pohledem tří oddělených dimenzí – politické, ekonomické, bezpečnostní, ale jako jeden propojený trojúhelník. Jednotlivé dimenze se totiž navzájem propojují a jsou na sobě závislé (US-China Economic and Security Review Commission 2016: 62). Diplomatická dimenze tak měla výrazný nebo možná i klíčový význam pro bezpečnostní dimenzi, protože jak vyplývalo z představených strategických dokumentů, chtěly Spojené státy jednak posílit své vojenské působení v oblasti, a také zvýšit vojenské schopnosti svých spojenců. Pro obojí bylo klíčové získání politické podpory zemí v regionu. Můžeme také říct, že politický vliv a úspěch americké diplomacie v asijsko-tichomořské oblasti ležel především na základech americké vojenské a ekonomické síly.

⁵⁶ Jinak také označovány jako *San Francisco system* (Tow 2017: 2).

⁵⁷ V doslovném překladu paprsky.

modernizování dané spolupráce (Clinton 2010). Jedním z nových aspektů, na který začali Američané *Pivotem* v rámci *hub-and-spokes* systému klást důraz, bylo větší propojení spolupráce mezi jednotlivými *spokes* a konsolidování spojeneckých vztahů mezi nimi. To se týkalo především napjatých vztahů mezi Tokiem a Soulem, ale v menší míře rovněž spojení mezi Japonskem a Austrálií. Spojené státy tak měly hrát do určité míry prostředníka při vylepšení jednotlivých bilaterálních vztahů jejich spojenců (Glosserman 2013: 6).

Spojené státy však rovněž chtěly posílit a prohloubit své vztahy s novými partnery. Podle Campbella se americká diplomatická strategie v rámci *Pivotu* v tomto bodě řídila jednoduchým principem, a tím bylo posílení bilaterálních vztahů prakticky s každou zemí od Indie až po Vietnam a od Malajsie až po Mongolsko (Campbell 2016a: 14). Ministryně zahraničí Clintonová nicméně zmínila několik konkrétních států, na které mělo být americké diplomatické úsilí soustředěno nejvíce. Jednalo se o Indonésii, Singapur, Vietnam a především Indii. Ta měla z amerického pohledu dostat jednoznačnou prioritu, což potvrdila Clintonová při svém charakterizování jedné z Obamových cest do asijsko-tichomořského regionu: „*Jeho cesta přinese dohromady naše dvě hlavní priority – obnovený důraz na americké vedoucí postavení v Asii a americko-indické partnerství, které je posunuté na úplně novou vyšší úroveň.*“ (Clinton 2010).

3.2.1.1. Japonsko

Japonsko představuje dlouhodobě nejvýznamnějšího amerického spojence v asijsko-tichomořském regionu. To je zapříčiněno jednak historickým vývojem, kdy Tokio tvořilo vůbec první americký alianční *spoke* podepsaný bezpečnostní smlouvou již v roce 1951 (Campbell 2016a: 203-207). Klíčový význam Japonska pro dlouhodobou americkou strategii v Asii lze však spatřovat především s ohledem na významné mocenské kapacity Tokia. Přestože bylo japonské hospodářství na konci prvního desetiletí 21. století „přeskočeno“ tím čínským a již není největší v Asii, tak země vycházejícího slunce stále představuje jednu z nejvýznamnějších ekonomických mocností na světě. V roce 2018 mělo Japonsko třetí největší světové hospodářství po USA a Číně v nominálním HDP a čtvrté na základě HDP PPP (imf.org, GDP nominal; GDP PPP, share of world). Kromě toho má Japonsko výhodnou geografickou polohu, kterou Matteo Dian z *London school of Economics and political science* přirovnává k „nepotopitelné letadlové lodi“ Spojených států v regionu, a na jeho území je také dlouhodobě umístěno velké množství amerických vojenských základen, které tvoří klíčovou americkou vojenskou sílu v asijsko-tichomořském regionu (Dian 2013: 4;

Glosserman 2013: 5). Není proto překvapující, že bylo Japonsko vnímáno jako jedna z nejvýznamnějších, jestli ne dokonce jako klíčová země v regionu pro úspěch *Pivotu*. Prezident Obama klasifikoval ve svém australském projevu americké spojení s Japonskem jako „*Základní pilíř pro regionální bezpečnost*.“ (Obama 2011). Rovněž Brad Glosserman z CSIS potvrdil, že Japonsko zůstává nenahraditelným regionálním partnerem pro Spojené státy a jejich zahraniční politiku v oblasti (Glosserman 2013: 4). Důležitost spojení je navíc vnímána jednoznačně reciprocitně, kdy Tokio považuje alianci s Američany za základní prvek japonské zahraniční politiky (Green et al. 2016: 51).

Množství analytiků však upozorňuje na to, že v souvislosti s *Pivotem* došlo k určité proměně ve vzájemné dynamice tohoto spojení. Jak připomíná analýza zabývající se *Pivotem Asia-Pacific Rebalance 2025*, americko-japonské spojení bylo dlouhodobě založeno na dvou principech. Spojené státy byly zavázány poskytovat bezpečnostní záruky Tokiu a výměnou za to mohly využívat tamní území pro své vojenské základny (Tamtéž: 51). Takto nastavené vztahy poskytovaly dlouhodobě vzájemnou symbiózu. Japonsko vzhledem ke své komplikované historii a odporu veřejnosti nemělo přílišný zájem rozvíjet svůj vojenský potenciál (McClam 2016: 44). Američané však o to, aby Japonsko projevovalo přílišnou emancipaci a asertivitu v bezpečnostní oblasti, patrně ani nestáli, jak vyplývá ze závěrů tzv. *Wolfowitz Doctrine*⁵⁸ z roku 1992 (Tyler 1999). To se však *Pivotem* a především čínským mocenským růstem začínalo postupně měnit. Nově mělo hrát Japonsko, tak jak bylo předestřeno v bezpečnostní oblasti, samo mnohem větší a aktivnější roli v zajišťování bezpečnosti, a to nejen své, ale i regionální (Green et al. 2016: 51).

Docházelo tak k postupnému procesu „normalizace“ japonského poválečného postavení, kdy bylo Tokio nuceno přehodnocovat svoji zahraniční a bezpečnostní politiku (Campbell 2016a: 208-209). Podle řady analytiků Spojené státy *Pivotem* do určité míry iniciovaly tyto procesy. Jak konstatuje Glosserman, chtěli Američané po Japonsku, aby bylo regionálním aktérem, který přispívá k bezpečnosti na všech úrovních (Glosserman 2013: 6). Spojené státy se *Pivotem* zároveň snažily o rozšíření bilaterálních vztahů s řadou dalších zemí v oblasti a posílení rovnoměrnějšího vojenského působení v regionu naproti soustředění většiny vojenských sil v Japonsku a Koreji. Americké vojenské základny v Japonsku totiž

---

⁵⁸ V té formulovaly Spojené státy nejvhodnější strategii, prostřednictvím které si měly zajistit dominantní postavení ve světě po konci studené války. V mnoha ohledech nejkontroverznější část dané strategie adresovala klíčovými americkými spojenci – Japonsku a Německu. Tito spojenci měli být jakožto nejdůležitější hospodářské mocnosti tehdejší doby (vedle USA) odrazení od budování významných vojenských a mocenských kapacit, které by mohly následně ohrožovat americké vedoucí postavení v globálním politickém, ekonomickém a bezpečnostním systému (Tyler 1992).

mohou být vzhledem k čínskému rozvoji A2/AD prostředků především do budoucna značně limitované. Podle Matteo Diana tak Japonsko částečně přišlo (*Pivotem*) o své privilegované postavení, kdy si mohlo dovolit být pouze „spotřebitelem bezpečnosti“, protože mělo nenahraditelnou roli v americké strategii. Vzhledem k rostoucí čínské moci a dlouhodobému relativnímu (ekonomickému) úpadku⁵⁹ Japonska navíc Tokio vnímá důležitost spojení s USA patrně víc než kdy dřív. Spojenectví se tak podle Diana do určité míry vychýlilo z rovnocenného partnerství, kde se obě strany vzájemně rovnoměrně potřebují k tomu, že je Tokio nuceno investovat mnohem víc prostředků do rozvíjení svých vojenských kapacit, aby bylo pro USA i do budoucna klíčovým a hlavně užitečným partnerem (Dian 2013: 3-14). Tento proces „militarizace“ Japonska by byl kladně přijímán především mezi neorealisty, kteří vzhledem ke svému vnímání mezinárodního systému kladou důraz hlavně na velmoci. Japonsko je tak z jejich pohledu v americké strategii ideálním kandidátem regionální mocnosti, která by proti Číně měla plnit úlohu *buck-catcher* v rámci strategie *offshore balancing*. Tuto strategii Mearsheimer charakterizuje tak, že se výchozí velmoc *buck-passer*, v tomto případě USA, snaží přenést náklady a zodpovědnost za zadržování na jiný významný stát (Mearsheimer 2001: 157-158).

3.2.1.2. Indie

Druhou klíčovou zemí z pohledu americké strategie *Pivotu* je Indie. Důraz, jaký dávají americké strategické dokumenty a čelní představitelé Indie, vychází stejně jako v případě Japonska především z jejích mocenských kapacit. Největší světová demokracie je totiž zemí s nejlepšími předpoklady k tomu, aby byla jednou z klíčových velmocí 21. století (Campbell 2016a: 251). Indie by měla podle prognóz v roce 2023 překonat Čínu na pozici populačně největší země na planetě. Podle nominálního HDP bylo rychle rostoucí indické hospodářství v roce 2018 sedmou největší⁶⁰ a podle HDP PPP dokonce třetí největší ekonomikou na světě hned po Číně a Spojených státech (imf.org, Population; GDP PPP, share of world; GDP nominal). Indie má také velice výhodnou strategickou polohu vedle nejvýznamnějších námořních cest na světě (Kronstadt, Akhtar 2017). Jedná se tak podle řady měřitelných dat o druhého nejvýznamnějšího aktéra Eurasie hned vedle Číny, který zároveň na rozdíl

---

⁵⁹ Zatímco v roce 1980 tvořilo japonské hospodářství 7, 88 procenta světového HDP PPP, tak o čtvrt století později v roce 2015 tvořila japonská ekonomika již „pouze“ 4, 44 procenta HDP PPP. Tento klesající trend pokračoval i v dalších letech a je v ostrém kontrastu s dynamickým vývojem, kterým v tu dobu procházelo čínské hospodářství (imf.org, GDP PPP, share of world).

⁶⁰ V roce 2019 se měla Indie podle IMF stát pátým největším hospodářstvím na základě nominálního HDP (imf.org, GDP nominal).

od stagnujícího Japonska disponuje významným potenciálem pro další růst. Vzhledem k tomu, že vztahy mezi Novým Dillím a Pekingem jsou dlouhodobě napjaté a obě velmoci by se daly charakterizovat jako strategičtí rivalové, představuje Indie patrně nejvhodnějšího kandidáta v rámci americké strategie pro mocenské vyvažování Číny především s ohledem na budoucnost. Pro Spojené státy se tak jedná o téměř ideální velmoc, která by mohla „hrát roli“ ústředního *buck-catchera* v Eurasii proti Číně.

Američtí stratégové si jsou tohoto geopolitického významu a potenciálu Indie ve vztahu k Číně dlouhodobě velice dobře vědomi. Přestože historicky byly vztahy mezi oběma aktéry z různých důvodů spíše napjaté, tak můžeme od začátku tisíciletí pozorovat značnou diplomatickou snahu především ze strany Washingtonu o navázání jakéhosi strategického partnerství s danou velmocí. Není pravděpodobně náhodou, že toto americké úsilí probíhá téměř paralelně s tím, jak roste čínská moc. Její počátek lze nalézt za Clintonovy administrativy jeho návštěvy Indie v roce 2000. Velkého rozvoje se posléze dočkalo v době, kdy prezidentský úřad zastával George W. Bush. Hned v roce 2001 byly zrušeny americké sankce proti Indii⁶¹ a o čtyři roky později Washington podepsal s Novým Dillím jadernou dohodu, čímž de facto legitimizoval jeho členství v jaderném klubu (Campbell 2016a: 251-252). Obamova administrativa tak svojí politikou měla na co navazovat, ale zároveň se snažila toto partnerství posunout na úroveň skutečně klíčového strategického spojení, jak bylo patrné z některých prohlášení amerických představitelů a ze studia amerických strategických dokumentů.

To, jaký význam přisuzovala Obamova administrativa Indii, nejnámenněji demonstruje řada diplomatických, bezpečnostních iniciativ a postojů, které Washington ve vztahu k ní v daném období zastával. V roce 2009 byl zřízen bilaterální strategický dialog, což je fórum, které se schází každoročně v září. V roce 2014 bylo během oficiální návštěvy indického ministerského předsedy ve Washingtonu přijato společné ustanovení ohledně budoucích vztahů s názvem *Forward Together We Go*⁶². V následujícím roce podnikl Obama jako vůbec první úřadující prezident Spojených států druhou oficiální návštěvu Indie ve svém funkčním období, jejímž výsledkem byl jednak již představený *Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*. Dále to bylo společné ustanovení obsahující 59 bodů, které bylo nejkompaktnějším prohlášením ve vztazích těchto dvou zemí (Kronstadt, Akhtar 2017: 1; The White House 2015). Spojené státy také podporovaly indické členství v mezinárodních

---

⁶¹ Spojené státy uvalily na Indii sankce po provedení jaderného testu v roce 1998. Ve stejném roce byly ze strany USA uvaleny sankce rovněž na Pákistán, který rovněž provedl jaderný test. Americké sankce proti oběma zemím byly zrušeny společně v prosinci 2001 (BBC 2001).

⁶² „Společně kupředu“

organizacích a uskupeních. Konkrétně se jednalo o skupinu G-20 a *Nuclear Suppliers Group*. Patrně nejvýznamnější však byla americká podpora toho, aby se Indie stala novým stálým členem Rady bezpečnosti OSN⁶³ (Campbell 2016a: 251). K té se přihlásil prezident Obama v roce 2010, kdy ve svém projevu ke společnému zasedání indického parlamentu prohlásil, že se těší, až bude provedena reforma Rady bezpečnosti a Indie se stane jejím trvalým členem (Kronstadt, Akhtar 2017: 9). Kromě úzkých politických vztahů také Spojené státy usilovaly během Obamovy administrativy o navázání nadstandardních hospodářských a především bezpečnostních vztahů. Ty vycházejí z amerického zájmu na vojensky silné Indii⁶⁴, protože ta by tak mohla efektivněji plnit jednu z klíčových úloh při vojenském zadržování Číny.

Můžeme konstatovat, že řady těchto ekonomických a bezpečnostních plánů bylo do velké míry docíleno. Spojené státy představují pro Indii největšího obchodního partnera a mezi oběma velmocemi dochází k čím dál větší ekonomické provázanosti s významným potenciálem pro další růst. Také v oblasti bezpečnostní spolupráce dochází například k nárůstu v počtu vojenských cvičení a Indie začala představovat jednoho z největších globálních odběratelů amerických zbraní. Patrně klíčový je však především potenciál pro budoucí spolupráci, kdy Campbell píše, že možnosti její perspektivy jsou čím dál pozitivnější (Campbell 2016a: 252).

Otázkou nicméně zůstává, zda se Obamově administrativě skutečně podařilo navázat ono strategické partnerství s Indií, o které usilovala, a dostat tak vzájemné vztahy na podobnou úroveň, jakou má Washington s některými nejvýznamnějšími americkými spojenci v asijsko-tichomořském regionu, kterými jsou již představené Japonsko nebo například Austrálie. V tomto bodě je řada analytiků skeptická a upozorňuje na řadu limitujících faktorů, které neustále provázejí vzájemné vztahy. Podle Ajai Shukla navzdory společným obavám z čínského růstu a řadě společných bodů amerického *Pivotu* a indické *Act East* strategie zatím neexistuje z indického pohledu jednoznačná strategická konvergence mezi zájmy obou velmocí. Nové Dillí tak podle něj zůstává „ostýchavým nápadníkem tváří v tvář prudkému objetí Washingtonu.“ (Shukla 2016). Zůstává také otázkou, nakolik má Indie zájem hrát roli skutečného *buck-catchera* a nechat se tak do určité míry „využívat“ Američany při vyvažování Číny. Toho si všímá například analýza *India-U.S Relations: Issues*

---

⁶³ Organizace spojených národů, *United Nations*

⁶⁴ Americkou snahu na tomto poli popsal poměrně výstižně bývalý americký velvyslanec v Indii Robert Blackwill následujícím komentářem: „Samozřejmě, že bychom měli (USA) prodávat nejpokročilejší zbraňové systémy do Indie. Milionová indická armáda je ve skutečnosti uzpůsobená k boji, na rozdíl od postmoderních ozbrojených sil řady našich evropských spojenců. Vzhledem k našim strategickým výzvám by měly Spojené státy chtít, aby byla indická armáda vyzbrojena těmi nejmodernějšími zbraněmi, a to jsou většinou americké zbraně.“ (Blackwill citován in McClam 2016: 66-67).

for Congress, která upozorňuje na indické úsilí přehnaně neantagonizovat jejich vztahy s Čínou (Kronstadt, Akhtar 2017: 15-16). To by potvrzoval také příspěvek indického analytika Ajaya Kumara Dase v *The National Interest*, který shrnuje, čím by se indická zahraniční politika ve vztahu k USA a Číně měla řídit. Přestože podle něj Američané usilují o bližší vztahy, tak je v zájmu Indie zůstat *swing state*⁶⁵ (Das 2016). Indie tak představuje na rozdíl od Japonska v mnoha ohledech komplikovaného partnera pro strategické spojení. V americké strategii je možné vysledovat jednoznačnou snahu o jeho navázání, ale Indie si je patrně velice dobře vědoma, proč o tuto spolupráci Američané tak stojí (vzhledem k Číně), a snaží se proto udržovat jistý odstup. Spojené státy by tak měly být obezřetné jednak kvůli tomu, aby ony samy nebyly „využívány“ Indií. Určitou obezřetnost by také měl představovat indický mocenský potenciál. Některé studie a analýzy konstatují, že to může být nakonec ona, kdo bude dominovat Eurasii (HuffPost 2019). Američané tak v budoucnu mohou konstruovat strategii naopak proti ní, a o strategické spojení neusilovat s nikým jiným než s Čínou.

3.2.1.3. Ostatní státy

Přestože ostatní země v asijsko-tichomořském regionu nenabízely takový mocenský potenciál jako Japonsko a Indie, snažily se Spojené státy o posílení svých diplomatických vztahů prakticky se všemi státy v oblasti. Klíčovou roli měli hrát další američtí spojenci, kteří tvořili *hub-and-spokes* systém. Jako patrně strategicky nejdůležitější země se z nich po Japonsku jevila Austrálie. Tu můžeme označit za vůbec nejuvěrnějšího amerického spojence, kdy se jako jediná spojenecká země účastnila prakticky všech velkých „amerických válek“ v posledním století. Obě země také sdílejí společnou kulturu, hodnoty a jejich hospodářství jsou navzájem značně propojená, kdy Spojené státy představují druhého nejvýznamnějšího zahraničního investora v Austrálii, a ta naopak patří mezi deset nejdůležitějších investorů v USA. Veřejnost v obou zemích je navíc nakloněna vzájemné spolupráci, která tak slouží jako jakýsi zlatý standard partnerství (Campbell 2016a: 217). Není proto velkým překvapením, že si prezident Obama vybral pro svůj tichomořský projev právě Austrálii, ve kterém opakovaně zdůraznil význam vzájemného spojení, což potvrzují následující výroky: „*Pouto mezi námi je mimořádně silné.*“ nebo: „*Spojené státy a Commonwealth of Austrálie jsou jedny ze dvou nejstarších demokracií a jedny ze dvou nejdélejších přátelství.*“ (Obama 2011). Kromě historických vazeb a toho, že Austrálie patří

---

⁶⁵ Stát, který je otevřený možnostem spolupráce na obě strany.

k tradičním americkým spojencům, však ve 21. století vzrostl pro USA její strategický význam, a to primárně kvůli její výhodné geografické poloze. Poloha Austrálie totiž umožňuje přístup jak do Tichomoří, tak do Indického oceánu a tento nejmenší kontinent tak může sloužit, a do jisté míry již slouží, jako klíčová základna v rámci americké snahy o posílení svého postavení v jižní části regionu. Některé z nejkonkrétnějších amerických vojenských plánů představených *Pivotem* se proto týkaly právě Austrálie⁶⁶ (Campbell 2016a: 217-218; Manyin et al. 2012: 5). Přestože má Austrálie vzhledem ke své velikosti relativně malou populaci⁶⁷, disponuje významnými vojenskými kapacitami především americké provenience⁶⁸. Vzhledem ke všem těmto skutečnostem může podle Kaplana (Austrálie) ve 21. století dokonce nahradit Velkou Británii jako novou anglosaskou zemi, se kterou budou mít Spojené státy ony „zvláštní vztahy“⁶⁹ (Kaplan 2012).

Druhým klíčovým americkým spojencem na severu asijsko-tichomořského regionu je vedle Japonska Jižní Korea. Americko-korejská aliance byla vytvořena v roce 1954, když obě země podepsaly *Mutual Security Agreement* po konci korejské války. Od té doby jsou Američané zavázáni bránit Jižní Koreu před jejím severním sousedem, a v zemi proto ponechali množství vojenských jednotek (Campbell 2016a: 212). Přestože hlavním bezprostředním nebezpečím pro Soul nadále zůstává Severní Korea, jsou si jihokorejské politické elity ve zvýšené míře vědomy možných ohrožení, které představuje čínský mocenský růst. Vzhledem k tomu, jaký má Čína vliv na Pchjongjang, bývají obě ohrožení často vnímána jednotně. Pro Soul tak zůstává aliance s Washingtonem přes některé sporné body základem jeho bezpečnostní strategie (Hughes 2012: 224-229). Také pro Američany má spojenectví s Koreou značnou cenu, což potvrdila svým vyjádřením Clintonová: „*Aliance mezi Jižní Koreou a Spojenými státy tvoří základ stability a bezpečnosti v daném regionu i mimo něj.*“ (Clinton 2010). Strategický význam Koreje vychází stejně jako v japonském a indickém případě z jejich mocenských kapacit, kdy Jižní Korea disponuje velice technologicky vyspělým hospodářstvím, které prochází v posledních desetiletích dynamickým rozvojem a stoupá na ekonomickém žebříčku nejsilnějších světových ekonomik. V roce 2019 by měla být její ekonomika podle nominálního HDP jedenáctá na světě, což je vyšší umístění,

---

⁶⁶ Poloha Austrálie bude mít s vysokou pravděpodobností mimořádně velký strategický význam pro Spojené státy především do budoucna a opět souvisí s čínským rozvojem A2/AD prostředků. Ty budou patrně nutit *Pentagon* umisťovat většinu svých strategických sil mimo jejich dosah a rozsáhlé území Austrálie, které je od Číny relativně hodně geograficky vzdálené, může nabízet ideální bod například pro americké strategické bombardéry v případě, že se ostrov Guam stane příliš nebezpečný pro jejich (operační) použití v budoucnu.

⁶⁷ V roce 2018 činila populace Austrálie „pouze“ 25 milionů obyvatel (imf.org, Population).

⁶⁸ <https://armedforces.eu/Australia>

⁶⁹ Označení pro nadstandardní bilaterální vztahy (politické, bezpečnostní, ekonomické i kulturní), které panují minimálně od období 2. světové války mezi Spojenými státy a Velkou Británií.

než jakého by mělo dosahovat například Rusko (imf.org, GDP nominal). Spolu s tím roste rovněž její vojenský potenciál, což potvrzují přesná data, podle kterých v roce 2017 Korea obsadila desáté místo v globálních výdajích na zbrojení těsně za Německem (Brown 2018). Jižní Korea má rovněž výhodnou geografickou polohu v těsném sousedství Číny, což však na druhou stranu jako v případě Japonska může představovat jisté rostoucí omezení kvůli čínským A2/AD prostředkům⁷⁰. Patrně nejdůležitějším a také nejsložitějším úkolem americké diplomacie ve vztahu ke Koreji je vylepšení jejích vztahů s Japonskem jakožto se dvěma klíčovými americkými spojenci, kteří mají společné bezpečnostní zájmy. Vybudování strategické aliance mezi Tokiem a Soulem by posléze umožnilo mnohem efektivněji konfrontovat čínskou, ale také severokorejskou hrozbu. V tomto bodě však americké diplomatické úsilí včetně Obamovy administrativy dlouhodobě naráží na své limity představované především historickými animositami, které mezi Soulem a Tokiem panují (Power 2019). Možnosti strategické kooperace se tak jeví jako omezené, a nebýt Spojených států fungujících jako jakýsi most mezi oběma zeměmi, je otázkou, do jaké míry by spolu Jižní Korea a Japonsko kdy úzce spolupracovaly na regionálních bezpečnostních problémech a výzvách⁷¹.

Přestože žádný z dalších dlouhodobých amerických spojenců v asijsko-tichomořském regionu (Filipíny, Thajsko, Taiwan, Nový Zéland a Singapur) nenabízel takový mocenský a strategický potenciál při vyvažování Číny jako již představené státy, tak nově měly hrát také ony mnohem významnější roli v americké strategii. To vycházelo téměř výlučně z jejich geografické polohy, kdy mělo *Pivotem* dojít k rozšíření amerického působení v jižní části asijsko-tichomořského regionu (Campbell 2016a: 203-221; Manyin et al. 2012: 5). Spojené státy rovněž usilovaly v této oblasti o vybudování nových spojení se státy jako Vietnam, Laos, Kambodža nebo Barma (Husniyah 2016: 216). Všechny tyto země nabízejí výhodné body pro nové rozmístění amerických vojenských sil v okruhu kolem Číny a především se nacházejí v blízkosti Jihočínského moře a strategicky důležitých námořních cest. Jejich význam zdůrazňují mnohé americké strategické dokumenty a v mnohých svých textech na ně upozorňuje jeden z předních neorealistů Robert Kaplan. Námořní plochy okolo těchto zemí a oblast Jihočínského moře fungují jako klíčová spojnice mezi Tichým a Indickým oceánem, po které se přepravují nerostné suroviny ze Středního východu do ekonomických center

---

⁷⁰ Spojené státy si tak patrně do budoucna mohou své strategické platformy udržovat mimo jejich dosah, a tedy mimo své vojenské základny v Koreji a Japonsku.

⁷¹ Toto konstatování nejvýmluvněji demonstruje epizoda z roku 2014, kdy se spolu jihokorejský prezident Park Guen-hye a japonský ministerský předseda Shinzo Abe poprvé „naživo“ setkali. Celé setkání však bylo iniciováno americkou stranou (Campbell 2016a: 215).

v Asii. Spojené státy měly dlouhodobě kontrolu nad těmito strategickými vodami primárně kvůli jejich vojenskému působení v oblasti. Americký vliv je však ve vzrůstající míře ohrožován rostoucí čínskou mocí⁷². Peking podle Kaplana v tomto bodě nemá zájem na otevřeném vojenském konfliktu se Spojenými státy a jejich námořnictvem, ale využívá svého diplomatického, ekonomického a částečně i vojenského vlivu k tomu, aby „podkopal“ suverenitu zemí, jako je právě Vietnam, Malajsie, Filipíny nebo Singapur (Kaplan 2012).

Konfrontace o vliv nad Jihočínským mořem se tak mezi Spojenými státy a Čínou odehrává (prozatím) především na politické a ekonomické rovině a zvýšené americké diplomatické úsilí směrem k těmto státům skrze *Pivot* je tak pochopitelné. Namátkou můžeme uvést některé z nejvýznamnějších diplomatických, ekonomických a vojenských kroků, které Obamova administrativa v rámci bilaterálních vztahů k vybraným státům v jihovýchodní Asii učinila. Spojené státy se diplomaticky angažovaly v multilaterálních institucích tamního regionu ve větší míře než kdykoliv předtím. Američané také intenzivně usilovali o navázání nové dimenze diplomatických a bezpečnostních vztahů se zeměmi, s kterými měli historicky spíše napjaté vztahy. To je případ Indonésie, která představuje jednoznačně nejvýznamnějšího člena ASEAN a potenciální supervelmoc 21. století. Přestože byly indonésko-americké vztahy během studené války a v 90. letech z mnoha důvodů napjaté, tak můžeme od začátku tisíciletí pozorovat americkou snahu o jejich vylepšení. Ta probíhala již během Bushovy administrativy a Obamova administrativa v ní kontinuálně pokračovala. V roce 2010 byla mezi USA a Indonésií přijata dohoda *US-Indonesia Comprehensive partnership*, která měla vést k posílení vzájemné spolupráce v mnoha rozdílných oblastech. V roce 2015 byly posléze vzájemné bilaterální vztahy povýšeny Obamovou administrativou na úroveň strategického partnerství. Podobnou trajektorii „zažily“ americké bilaterální vztahy rovněž s Malajsií, kde se také Obamova administrativa snažila překonat určité historické animosity mezi oběma zeměmi a navázat intenzivní spolupráci. Tuto snahu demonstruje například přijetí *US-Malaysia comprehensive partnership* z roku 2014. Obama byl také první americký prezident, který navštívil Kuala Lumpur od roku 1967 (Campbell 2016a: 260-262 Parameswaran 2015). Spojené státy rovněž znovuobnovily politické vztahy se státy, s kterými kvůli jejich státnímu zřízení nebo porušování demokracie v předchozím období nekomunikovaly, což je případ Barmy (Campbell 2016a: 14). V roce 2012 nejprve zrušila

---

⁷² Podle Kaplana má získání kontroly nad Jihočínským mořem a strategickými námořními body jako Malacká úžina, které umožňují přístup k Indickému oceánu, pro Čínu stejný strategický význam, jaký mělo pro Američany svého času ovládnutí Karibiku: „*Pokud Čína získá kontrolu nad Jihočínským mořem, tak se z ní v podstatě stane námořní velmoc s přístupem ke dvěma světovým oceánům namísto jednoho, kterou momentálně stále ještě je.*“ (Kaplan 2018a).

Obamova administrativa exportní embargo na finanční služby a investice v Barmě, aby posléze v listopadu téhož roku navštívil Obama tuto zemi jako vůbec první prezident Spojených států v historii. Některé kroky v oblasti bezpečnostní spolupráce ve vztahu k zemím jihovýchodní Asie již byly představeny v bezpečnostní a strategické dimenzi, kdy se jednalo o rozmístění amerických námořních sil v Singapuru nebo vybudování vojenské základny na Filipínách. Spojené státy začaly rovněž prodávat sofistikované zbraně ostatním zemím v regionu a navazovat intenzivní bezpečnostní spolupráci. V roce 2016 byl například zrušen kompletní zákaz prodeje některých amerických zbraňových systémů do Vietnamu, který panoval od vietnamské války (Iwamoto 2017). Některé státy jihovýchodní Asie⁷³ se rovněž měly stát součástí připravované zóny volného obchodu, o které bude podrobnější řeč v následující kapitole.

Můžeme tedy říct, že Obamova administrativa svojí strategií skutečně usilovala o plošné navázání vztahů s co nejvíce státy v oblasti. Řada těchto zemí (Vietnam, Laos, Kambodža, Barma) navíc měla dlouhodobě kontroverzní rekord v oblasti demokratického vládnutí (Husniyah 2016: 2016). Tato snaha Obamovy administrativy se tak mohla podle kritiků často rozcházet s jedním z šesti hlavních bodů *Pivotu* představených Clintonovou v článku *America's Pacific Century*, kterým bylo prosazování demokracie a lidských práv (Clinton 2011a). Určitých kontradikcí mezi oficiální americkou rétorikou a její reálnou politikou si v této oblasti všimá například Mearsheimer v článku *Gathering Storm: China's Challenge to US Power in Asia*. V roce 2010 například Američané oznámili, že obnoví spolupráci s indonéskými speciálními jednotkami, které mají bohatou historii porušování lidských práv. Daný krok byl podle Mearsheimera veden snahou dostat Indonésii na americkou stranu proti Číně (Mearsheimer 2010a: 390-391). Americká strategie v asijsko-tichomořském regionu při navazování koalic tak byla patrně často vedená pověstným „účel světí prostředky“. Tyto dílčí kroky by našly pochopitelně mnohem větší pochopení mezi neorealisty než neoliberály. Ti se svým chápáním mezinárodního systému příliš nezabývají vnitropolitickými záležitostmi a prosazováním demokracie.

---

⁷³ Konkrétně se jednalo o Malajsii, Vietnam, Singapur a Brunej (Smith 2018).

3.2.2. Multilaterální rámec

Spojené státy se *Pivotem* rovněž snažily posílit své působení v regionálních multilaterálních institucích. Dá se konstatovat, že se jednalo o jednu z nejviditelnějších změn v americké diplomatické strategii vzhledem k asijsko-tichomořskému regionu (Manyin et al. 2012: 17). V předchozím období totiž Američané spoléhali primárně na systém bilaterálních vztahů tvořený především již představeným *hub-and-spokes* systémem a důraz na jednotlivé regionální organizace byl spíše upozaděn. Americký nezáměr během Bushovy administrativy patrně nejvýmluvněji demonstrovalo to, když se v roce 2007 tehdejší ministryně zahraničí Riceová nezúčastnila dvou setkání Regionálního fóra ASEAN (*ASEAN Regional Forum*) (Campbell 2016a: 271). Ta se tehdy rozhodla upřednostnit záležitosti na Středním východě, což bylo v řadě ohledů symbolické a značilo tehdejší zaměření americké zahraniční politiky na daný region. V jihovýchodní Asii však bylo dané rozhodnutí mnohými vnímáno jako projev nezájmu USA o tuto oblast, a to v době, kdy v ní již Spojené státy začínaly naplno soupeřit o své postavení s Čínou. Jak tehdy kriticky poznamenal pro agenturu *Reuters* expert na jihovýchodní Asii Joshua Kurlantzick: „*Redukuje to vliv Spojených států na to mít jakékoliv slovo ve věcech, které se týkají zemí ASEAN.*“ (Kurlantzick citován in Eckert 2007).

Obamova administrativa se tak svojí politikou snažila jednak napravit předchozí ambivalentní počínání Bushovy administrativy vzhledem k multilaterálním organizacím a zároveň posílit svůj regionální vliv (Wang 2015: 215). Regionální organizace totiž z jejího pohledu nabízely vhodný instrument, skrze který mohly Spojené státy utvářet regionální bezpečnostní a ekonomickou agendu a udržet si tak místo v diskuzi nad všestrannými regionálními záležitostmi (Manyin et al. 2012: 17). Podobné výhody zmiňuje také Campbell, podle kterého byla hlavním účelem zvýšeného amerického zájmu o multilaterální rámec: „*Příležitost udržet si místo u stolu, kde je diskutována asijská budoucnost a možnost utvářet program a politiku těchto organizací, které budou určovat 21. století.*“ (Campbell 2016a: 271-272).

Důraz, který kladl zahraničněpolitický tým Obamovy administrativy v diplomatické rovině na multilaterální fóra, by bezpochyby našel silnou podporu mezi neoliberály, kteří dlouhodobě kladou důraz na význam organizací v mezinárodních vztazích. Mnozí analytici nicméně upozorňovali na to, že americká snaha zvýšit *Pivotem* svůj vliv a angažmá v asijských regionálních organizacích byla vedena primárně snahou reagovat na rostoucí vliv, který v nich začínala získávat Čína (Wang 2015: 215). Vzhledem k tomu, že Čína patří mezi jedny z nejvýraznějších podporovatelů mezinárodních organizací, existovala mezi některými analytiky podle zprávy *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's*

“*Rebalancing*” *Toward Asia* obava z možného vyloučení Spojených států z tohoto rámce (Manyin et al. 2012: 17).

3.2.2.1. Regionální organizace

V rámci multilaterální diplomacie spojené s *Pivotem* byla hlavní americká pozornost věnována organizaci ASEAN (Sdružení národů jihovýchodní Asie, *Association of Southeast Asian Nations*). Ta vycházela primárně z postavení, jakého se tato organizace těšila v asijsko-tichomořském regionu. Můžeme totiž říct, že ze všech regionálních uskupení v dané oblasti představuje ASEAN nejvýznamnější etablované institucionální fórum. Navzdory jeho důležitosti mu však americká diplomacie v předchozím období nevěnovala patřičnou pozornost, což se mělo nově *Pivotem* výrazně změnit (Campbell 2016a: 272). Podle některých amerických představitelů byla pouze skutečnost, že se Spojené státy začnou účastnit setkání ASEAN a dalších organizací, významnou demonstrací amerického závazku k asijsko-tichomořskému regionu. V roce 2009 proto prezident Obama přislíbil, že se Spojené státy budou účastnit regionální diskuze a plně se zapojí do regionálních organizací, kdy účast na setkání ASEAN byla prvním krokem (Wang 2015: 216-217).

Když v roce 2016 rekapitulovala americká velvyslankyně při ASEAN Nina Hachigianová počínání Obamovy administrativy vzhledem k této organizaci, tak patrně mohla se zadostiučiněním konstatovat, že se mnohé její plány podařilo naplnit. Spojené státy se totiž staly první nečlenskou zemí ASEAN, která u ní jmenovala speciálního velvyslance a zároveň otevřela speciální diplomatickou misi. Barack Obama se také stal prvním americkým prezidentem, který se setkal se všemi vůdci ASEAN a rovněž se několikrát účastnil *U.S.-ASEAN Summit* a Východoasijského summitu (*East Asia Summit*). V roce 2015 povýšily Spojené státy a ASEAN vzájemné vztahy na rovinu strategického partnerství (Hachigian 2016). Rovněž ministryně zahraničí Clintonová i její nástupce John Kerry dávali na rozdíl od jejich předchůdkyně v Bushově administrativě setkávání ASEAN jednoznačnou prioritu (Campbell 2016a: 273). To, jaký zvýšený důraz kladla Obamova administrativa organizaci ASEAN, tak demonstrovala řadě jejich diplomatických kroků směrem k této organizaci, kdy mnohé z nich započaly ještě před oficiálním ohlášením *Pivotu*.

Druhou klíčovou regionální organizací vedle ASEAN, na kterou byla soustředěna hlavní americká pozornost skrze diplomatickou dimenzi *Pivotu*, byl Východoasijský summit. Spojené státy se rozhodly stát se členy tohoto fóra, které sdružuje hlavy států, v roce 2011, přestože Čína zpočátku doufala, že Američané zůstanou mimo (Tamtéž: 273). Obamova administrativa měla posléze ambice povýšit danou organizaci na hlavní regionální

multilaterální fórum, zabývající se politickými a bezpečnostními záležitostmi v regionu. Tato snaha vycházela z prostého důvodu. Tím, že se Spojené státy staly jedním z oficiálních členů Východoasijského summitu, mohly naplno ovlivňovat jeho agendu na rozdíl od ostatních regionálních organizací jako *ASEAN Plus Three* a Šanghajská organizace pro spolupráci (*Shanghai Cooperation Organization*), které USA nezahrnovaly. Zapojením do Východoasijského summitu tak Spojené státy rovněž potvrdily svůj důraz na multilaterální rámec a zároveň vyjádřily silnou podporu a preferenci danému fóru jako potenciálně hlavní multilaterální regionální instituci (Wang 2015: 217).

3.2.3. Americká soft power

Vzhledem k tomu, že se Obamova administrativa snažila prostřednictvím diplomatického úsilí (*Pivotu*) o posílení amerického vlivu a politického postavení v asijsko-tichomořském regionu, mohla potenciálně velice významnou roli při naplňování daného cíle „sehrát“ rovněž americká *soft power*. Obamova administrativa čelila na tomto poli po svém nástupu do úřadu velké výzvě, protože po nepopulární vládě George W. Bushe se nacházelo americké mezinárodní postavení na jedné z nejnižších úrovní v poválečném období (Bush 2009; Gavel 2008). Oproti tomu ekonomický růst Číny logicky zvyšoval její regionální i mezinárodní atraktivitu také v oblasti *soft power*. Toto tvrzení potvrzují některé kvantitativní analýzy jako ta vypracovaná *Pew Research Center* v roce 2011. Na základě jejího mezinárodního průzkumu se v roce, kdy byl vyhlášen *Pivot*, většina respondentů domnívala, že Čína již předběhla nebo předběhne USA jako vůdčí supervelmoc (*Pew Research Center* 2011). Čína byla v letech 2010-14 podle průzkumu stejné agentury rovněž vnímána jako dominantnější hospodářská mocnost ve srovnání s USA (Wike, Poushter, Zainulbha 2016).

To, jakým způsobem se odvíjela americká *soft power* před vyhlášením *Pivotu* a v období po něm, je samozřejmě nemožné přesně změřit a vyjádřit. Určité kvantitativní indikátory toho, jakým způsobem se proměnilo vnímání obou velmocí během působení Obamovy administrativy, přesto existují. Podle další představené analýzy *Pew Research Center* z roku 2016 se procentuálně zvýšil podíl respondentů napříč většinou zemí světa, kteří vnímají Spojené státy jako hlavní ekonomickou velmoc na světě. Spojené státy tak byly ke konci Obamova prezidentství opět vnímány jako dominantní hospodářská mocnost s poměrně velkým náskokem. Většina respondentů také měla pozitivnější pohled na USA před Čínou (Tamtéž). Jak demonstruje tatáž analýza z následujícího roku 2017, dosahovaly Spojené státy lepších výsledků především v asijsko-tichomořském regionu, kde kromě

Austrálie všechny zkoumané země a sousedé Číny jmenují jako dominantní hospodářskou mocnost USA. Naopak země v Evropě, včetně největších amerických spojenců, i Kanada, označují za hlavní ekonomickou mocnost Čínu (Wike et al. 2017). Tyto výsledky mohou vyvolávat určitá překvapení vzhledem k tomu, že čínský ekonomický vliv je patrný především v asijsko-tichomořském regionu, nicméně naznačují výraznou americkou dominanci v oblasti *soft power* v daném regionu. Tu patrně nejpresněji vystihl bývalý australský velvyslanec ve Spojených státech Kim Beazley, když prohlásil, že žádný jiný region si neváží Spojených států tolik jako právě Asie (Campbell 2016a: 1-2). Dokonce i v samotné Číně došlo k vylepšení vnímání Spojených států během Obamovy administrativy a v roce 2015 mělo 44 procent respondentů pozitivní pohled na USA, oproti rekordně nízkému podílu 34 procent v roce 2007 ke konci Bushovy administrativy (Tamtéž 25-26). Tato data naznačují dílčí úspěch diplomatické dimenze *Pivotu* a symbolizují oblast, ve které si Spojené státy udrží prvenství oproti Číně patrně v nejdelším časovém horizontu⁷⁴.

3.2.4. Americko-čínské diplomatické vztahy

Vztahy mezi Spojenými státy a Čínou jsou a s velkou pravděpodobností také budou globálně nejvýznamnějším bilaterálním partnerstvím minimálně první poloviny 21. století, kdy podle většiny analytiků tvořila Čína vůbec největší výzvu celého *Pivotu* do Tichomoří (Campbell 2016a: 230). Můžeme také říct, že se jedná o jeden z nejkompexnějších bilaterálních vztahů v historii, který se na jedné straně vyznačuje vysokou vzájemnou ekonomickou provázaností, a na druhé straně je můžeme charakterizovat výraznou měrou (vzájemného) podezírání, nedůvěry a také soupeření. To, jaký význam přisuzovala Obamova administrativa od samého počátku diplomatickým vztahům s Čínou, demonstruje například to,

---

⁷⁴ Čína sama vyvíjí zvýšenou aktivitu v oblasti rozvoje vlastní *soft power*, kdy si je vědoma jejího rostoucího významu v současném globalizovaném a mediálním světě. Přestože tato dimenze moci nabízí z pohledu Číny bezpochyby velký potenciál, zůstávají nadále Spojené státy a západní svět podle řady měřítek v čele této kategorie. Také se dá předpokládat, že ČLR bude při rozvoji vlastního konkurenčního „*brandu*“ k tomu americkému patrně narážet na některé přirozené limity, které bude komplikovaně překonávat. Klíčovou překážku představuje dominance angličtiny jako světové *Lingua franca* a de facto hlavního jazyka Spojených států, který umožňuje snadný a přirozený export americké kultury, zájmů a hodnot do zbytku světa. Podle odhadů se angličtinou dorozumívá na dvě miliardy obyvatel planety oproti 1.1 miliardy, která hovoří mandarínskou čínštinou. V samotné Číně se posléze nachází na 330 milionů anglicky mluvících obyvatel. Podle expertů by Spojené státy měly rozvíjet a udržovat dominanci angličtiny jako hlavního světového jazyka ve vztahu k mandarínské čínštině, což má posléze dominový efekt na posílení amerických aktivit napříč širokým spektrem (Buenaflor 2018: 389-390). To však s největší pravděpodobností nebude tolik potřeba, protože postavení angličtiny jako hlavního globálního dorozumívacího jazyka je mimořádně silné. S trochou ironie se dá říct, že pokud někdy bude chtít Čína skutečně efektivně soupeřit se Spojenými státy v oblasti *soft power* na globální úrovni, tak to bude muset činit prostřednictvím iniciativ v anglickém jazyce, k čemuž však může využívat početnou anglicky mluvící populaci.

že jedním z prvních amerických velvyslanců, kterého si Obama vybral, byl ten do ČLR. Také první oficiální cesta americké ministryně zahraničních věcí nesměřovala do Evropy, jak bývalo zvykem, ale vedla do Asie, kde neopomněla navštívit Čínu. Ještě před ní však navštívila tradiční americké spojence – Japonsko a Jižní Koreu (Sehnálková 2017: 222-224).

Podle řady analytiků došlo v době, když nastupoval Barack Obama na post amerického prezidenta v roce 2009, k výrazné změně v dynamice vzájemných vztahů. Čínská zahraničněpolitická koncepce byla dlouhodobě založena na strategii, která vyzývala její vedení k nekonfrontačnímu jednání. Tento postup měl Číně umožnit klidný rozvoj bez toho, aby byla konfrontována ostatními velmocemi. Po vypuknutí finanční krize a ekonomických problémech ve Spojených státech, stejně jako nevyhraných válkách v Iráku a Afghánistánu, však čínští stratégové patrně došli k závěru, že relativní mocenské postavení se vychýlilo v americký neprospěch a Čína se tak může začít chovat mnohem více asertivně. Podle Thomase J. Christensena si začali po finanční krizi mnozí v Číně najednou myslet, že je jejich země výrazně silnější a Spojené státy výrazně slabší než v předchozím období (Campbell 2016a: 233-234). Tento čínský pohled na Spojené státy potvrdil také Henry Kissinger, podle kterého mnozí v Číně patrně vnímají Ameriku jako velmoc za zenitem. Zároveň však připouští, že v čínském vedení nadále panuje vědomí toho, že si Spojené státy v dohledné budoucnosti udrží významné vedoucí kapacity (Kissinger 2016: 239). To, že nový americký prezident musel jednat v řadě ohledů s jinou Čínou než jeho předchůdci v úřadě, se také potvrdilo během jeho první oficiální cesty do ČLR v roce 2009. V *The New York Times* popsali Obamovu návštěvu Číny článkem s názvem *China Holds Firm on Major Issues in Obama's Visit*. V tom se konstatuje, že zatímco předchozí američtí prezidenti Clinton i Bush pokaždé dostali při svých návštěvách Číny některé koncese ze strany Pekingů, kdy se jednalo například o ústupky v oblasti lidských práv nebo podporu války proti terorismu, Obama se ničeho takového nedočkal (Cooper 2009).

Někteří analytici, komentátoři a politici však zároveň spatřovali ve vztazích mezi oběma velmocemi příležitost na vytvoření nového modelu spolupráce mezi velmocemi. Ten neměl být založen primárně na soupeření, jak očekávali neorealisté, ale spíše se měl opírat o kooperaci, kterou prosazovali neoliberálové. Tato optimistická vize byla v počátečním období Obamovy administrativy podpořena také některými oficiálními projevy čelních představitelů nové americké administrativy. Prezident Obama například představil v prvních šesti měsících ambiciózní vizi pro spolupráci mezi oběma velmocemi. V průběhu úvodního

setkání nového americko-čínského fóra – *Strategic and Economy Dialogue*⁷⁵ prohlásil, že vztahy mezi Spojenými státy a Čínou jsou předurčeny vytvářet 21. století a v případě, že budou obě velmoci prosazovat vzájemnou kooperaci, celý svět bude lepším místem pro život. Prezident Obama také zpočátku častokrát zdůrazňoval význam spolupráce při řešení mnohých záležitostí, kterým obě velmoci i svět čelí. Podle bývalého amerického poradce pro národní bezpečnost Zbigniewa Brzezinského a Freda Bergstena z *think-tanku Peterson Institute for International Economics* se dokonce mocenské rozložení mezi USA a Čínou dostalo tehdy do bodu, kdy by se měl vytvořit jakýsi formát G-2 mezi oběma velmocemi (Bush 2011; Export.gov 2016). V komentáři, který napsal Brzezinský pro *The Financial Times* v roce 2009, propagoval tento systém vzájemných vztahů, kdy tvrdil, že nový americký prezident Obama je ve svém jádru konsolidátor, takže může kooperativních vztahů dosáhnout. Také se táže a odpovídá si na to, jaká by měla být americká *grand strategy* ve vztahu k Číně: „*Naše vztahy nemůžou být statické, takže se budou buďto rozvíjet, nebo omezovat. Naše země i svět budou profitovat z rozvoje. V praktické rovině bychom měli rozvinout a prohloubit vzájemnou geostrategickou kooperaci nad rámec bezprostřední nutnosti spolupráce při řešení následků finanční krize.*“ (Brzezinski 2009).

Podle Richarda C. Bushe z *Brookings Institution* však tento mimořádně idealistický pohled na budoucí vztahy nebral ve Washingtonu nikdy nikdo vážně. Pro Spojené státy by měl tento formát řadu negativ. Jednak by předpokládal, že zájmy obou velmocí jsou téměř totožné, o čemž se dá v řadě ohledů pochybovat. Také by limitoval možnosti dialogu s ostatními významnými aktéry, jakými jsou Evropská unie, Rusko nebo Japonsko, protože by povýšil vztahy mezi Washingtonem a Pekingem na určitý piedestal. Mnohé především americké spojenecké státy by ho patrně vnímaly negativně, což potvrzuje, že si tento návrh získal mnohem větší pozornost v zahraničí než uvnitř USA a ta byla mnohdy kritická (Bush 2011). Hlavní negativní aspekt G-2 pro Spojené státy však můžeme spatřovat v tom, že by tím Američané do určité míry připustili dualitu ve vzájemném mocenském postavení mezi nimi a Čínou. K té však podle většiny měřitelných ukazatelů a dat v roce 2009, ale dokonce ani 2019, nedošlo a Spojené státy nadále zůstávají vedoucí mocností.

Dá se říct, že Obamova administrativa se rozhodla ve vztahu k Číně postupně prosazovat jinou diplomatickou strategii. V době, kdy nastupoval Obama do úřadu, byly totiž vzájemné vztahy ovlivněné snahou obou zemí vypořádat se s následky hospodářské krize, což

---

⁷⁵ *Strategic and Economy Dialogue* byl vytvořený v dubnu 2009 prezidentem Obamou a jeho čínským protějškem prezidentem Hu Jintao a představuje nejvyšší bilaterální fórum, jež diskutuje všestranné záležitosti týkající se obou zemí (Export.gov 2016).

je nutilo k vzájemné kooperaci. Můžeme konstatovat, že v daném období bylo americké postavení ve vztahu k Číně spíše defenzivní, kdy se Obamova administrativa zaměřovala primárně na zkonsolidování amerického ekonomického postavení a neměla jasnou strategii ve vztahu k ČLR (Wang 2015: 81). Tato situace byla do určité míry využita Čínou k větší asertivitě především ve svém regionu, kdy si kladla například větší nároky v oblasti Jihočínského moře (Sehnálková 2017: 226-227). Optimistické vize spojované s čínským růstem se tak nenaplnovaly a Čína začala představovat hlavního mocenského konkurenta USA. Spojené státy na to proto začaly reagovat jednak svojí zahraničněpolitickou strategií, ale také některými diplomatickými kroky.

Nová diplomatická strategie byla založena na základní premisy, podle které by Spojené státy neměly stavět americko-čínské bilaterální vztahy nad vyšší úroveň než jejich vztahy s ostatními asijskými zeměmi. Tuto změnu v americké strategii patrně zahájily některé významné změny v Obamově zahraničněpolitickém týmu provedené v roce 2011. Klíčové zahraničněpolitické a bezpečnostní pozice ve vztahu k Asii opustili experti a diplomaté specializující se na Čínu, kteří k této mocnosti často zastávali konstruktivní postoj a naopak byli vystřídáni těmi s „japonskými zkušenostmi“, kteří naopak prosazovali mnohem tvrdší postup vůči ČLR. Novým náměstkem ministryně zahraničí se stal Daniel R. Russel a náměstkem ministryně zahraničí pro oblast východní Asie se stal (nám známý) Kurt M. Campbell. Obamova administrativa tak ke konci roku 2011 neměla v ministerstvu obrany, zahraničí a Radě pro národní bezpečnost jediného vysokého představitele, který by byl svým profesním profilem expertem na Čínu. Jediným vysokým diplomatem, který zůstal, byla ministryně zahraničí Clintonová. Tyto změny symbolizují to, že Obamova administrativa nechtěla nadále dávat Číně větší diplomatický prostor, než bylo z jejího pohledu potřeba. Ten by logicky mohl zvyšovat politické postavení Pekingu. Spíše se rozhodla vnímat region v celé své komplexnosti a usilovat o diplomatické vztahy s ostatními zeměmi a americkými spojenci. Poměrně výstižně celou situaci se změnami v americké administrativě popsal *The New York Times*, který ve svém článku konstatoval, že „japonská spojka“ v podobě Russela a Campbella má vyslat jasný signál Číně, že Spojené státy mají ostatní přátele v regionu (Wang 2015: 82-83). Také Bush si všimá ve své analýze toho, že v momentě, kdy se Obama jednou vyjádřil k důležitosti americko-čínských vztahů, tak prohlásil, že vzájemné bilaterální vztahy jsou tak důležité jako i ostatní vztahy. Implikace daného prohlášení samozřejmě je, že vztahy mezi třeba Japonskem a USA mohou být rovnocenně významné. Přestože tedy měl Obama možnost prohlásit, že jsou vztahy s Čínou nejdůležitější, neučinil tak (Bush 2011).

Klíčovým vyústěním této strategie, ve které Spojené státy usilovaly o rozvoj diplomatických vztahů se všemi státy v asijsko-tichomořském regionu a především se svými spojenci namísto konstruování nějakých „zvláštních vztahů“ s Čínou, byl právě *Pivot* do Tichomoří. Jak konstatoval jeden z jeho architektů Campbell, účelem *Pivotu* bylo primárně posílit americké postavení v Asii. Také někteří další analytici konstatovali, že Spojené státy odmítají *Pivotem* dávat bilaterální vztahy mezi Pekingem a Washingtonem do centra jejich regionální agendy, ale vnímají region jako celek (Campbell 2016a: 22-23). Tato východiska byla velice často prezentována mnohými představiteli neoliberalismu, nejrůznějšími analytiky, politiky, komentátory i samotným Campbellem jako důkaz toho, že americká strategie není namířena primárně proti Číně, ale jejím hlavním účelem je posílení amerického politického vlivu v asijsko-tichomořském regionu. Pokud bychom se však na celou věc podívali jiným pohledem, tak můžeme snadno dojít k opačnému závěru, a sice že touto diplomatickou strategií se Spojené státy snažily izolovat Čínu v jejím vlastním regionu.

Čína přesto hrála v diplomatické rovině velice významnou roli. Prezident Obama například prohlásil při tiskové konferenci se svým čínským protějškem Xi-Jinpingem (Si Ťin-pchingem), že silný a kooperativní vztah s Pekingem je v samém jádru našeho *Pivotu* do Asie (Tamtéž: 22-23). Také další američtí představitelé a strategické dokumenty kladli důraz na to, že Spojené státy *Pivotem* nehodlají zadržovat Čínu, ale usilují a kooperativní vztahy s ČLR. Hillary Clintonová napsala ve svém článku ve *Foreign Policy*, v kterém představila *Pivot*, že prosperující Amerika je výhodná pro Čínu, a naopak prosperující Čína je zájmem Spojených států (Zhang 2016: 1-2). Přesto bylo možné v roce 2011 zaznamenat z některých amerických prohlášení k Číně určitou změnu rétoriky a částečně konfrontační styl, který poté pokračoval do samého konce Obamovy administrativy. Obama například překvapil pozorovatele během summitu zemí Rady pro ekonomickou spolupráci Asie a Tichomoří (*Asia-Pacific Economic Cooperation*, APEC), kdy vyzval Čínu, aby hrála podle pravidel v mezinárodním obchodu a na adresu jejich porušování ze strany Číny prohlásil, že už toho bylo dost. Ve svém projevu v Canbeře se Obama zase odvolával na dodržování a prosazování mezinárodního práva a norem včetně svobody navigace. Tyto pasáže mnozí v Číně chápali tak, že jsou zacíleny na ni, (Wang 2015: 90-92).

Oficiální plány na zvýšení americké přítomnosti v asijsko-tichomořském regionu v rámci politiky *Pivotu* mohly mít vzhledem ke svému rozsahu a vojenským aspektům této strategie výrazný vliv na zhoršení vzájemných diplomatických vztahů mezi oběma velmocemi. Tomu také nasvědčovaly první čínské reakce, kdy většina z nich vnímala tuto strategii s podezřením a negativně. Mluvčí čínského ministerstva zahraničních věcí se tázal

během tiskové konference, zda je posilování vojenských aliancí a přítomnosti v souladu s aspiracemi regionálních zemí a celého mezinárodního společenství. Ostřejší vyjádření šlo zaznamenat z úst mluvčího ministerstva obrany, podle kterého bylo posilování vojenské přítomnosti v regionu projevem mentality z dob studené války. Také čínská média, komentátoři a většina analytiků hodnotili *Pivot* jako projev americké snahy zadržovat Čínu (Glaser, Billingsley 2012).

Přes toto všeobecně negativní vnímání *Pivotu* a některá počáteční silná vyjádření však můžeme konstatovat, že Čína reagovala v diplomatické úrovni na americkou strategii relativně vzato velice klidně. Na tomto názoru se shoduje množství analytiků a komentátorů. Kongresová zpráva *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia* z roku 2012 konstatuje, že Číňané zatím projevují umírněné reakce, kdy zmiňuje vyjádření tehdejšího čínského viceprezidenta Xi Jinpinga, který během své oficiální návštěvy Spojených států v únoru 2012 prohlásil, že Čína vítá konstruktivní roli Spojených států při prosazování míru, stability a prosperity v asijsko-tichomořském regionu. Ten však také vyjádřil víru v to, že Spojené státy budou respektovat zájmy Číny a ostatních států v regionu (Manyin et al. 2012: 18). Campbell ve své knize shrnuje čínskou reakci na *Pivot* slovy, že Čína nezvolila bezmyšlenkovitou odpověď na americkou strategii, ale spíše se soustředila na rozumnou a umírněnou taktiku, při které vyčkávala, jak se americká strategie vyvine (Campbell 2016a: 26). Tyto názory podporují také některé diplomatické iniciativy, které Číňané směrem ke Spojeným státům sledovali v letech, která následovala po *Pivotu*. Tou nejvýznamnější byl patrně návrh na vytvoření „Nového modelu vztahů mezi velmocemi“, který poprvé představil Xi Jinping⁷⁶ ještě jako čínský viceprezident při své již zmíněné návštěvě USA v roce 2012. O rok později ho potvrdil již v roli prezidenta ČLR během svého setkání s Barackem Obamou v Sunnylandu ve státě Kalifornie (Zhang 2016: 5). V knize *O správě státu* charakterizuje Xi Jinping tento návrh těmito slovy: „Vybudování nového modelu mezinárodních vztahů mezi Čínou a USA je bezprecedentní záležitostí a bude inspirací pro budoucí generace. Čína i Spojené státy musí tento proces neustále posouvat vpřed prostřednictvím intenzivnějšího dialogu, zvyšování vzájemné důvěry a rozvoje spolupráce a odstraňování neshod.“ (Jinping 2017: 308). Čína tak v oficiální diplomatické rovině reagovala na *Pivot* podobným způsobem, jakým jí ho Spojené státy prezentovaly. Stejně jak Američané opakovaně zdůrazňovali, že *Pivot* není namířen proti jakékoliv zemi

---

⁷⁶ <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11551399>

včetně Číny, tak také Čína odpověděla takovým způsobem, kterým nedala kategoricky najevo, že s touto strategií jednoznačně nesouhlasí.

Pod onou „diplomatickou fasádou“ se však podle řady analytiků skrývalo na straně Číny jasné vědomí toho, že Spojené státy připravily *Pivotem* jejich zemi jednoznačnou strategickou výzvu v samém srdci jejího regionu. Jak konstatuje Chi Wang, *Pivot* sice na první pohled neměl kromě některé vyostřené rétoriky ze strany Číny zásadní vliv na pokračování formálních vztahů. Pokud se však na věc podíváme hlouběji mimo diplomatickou úroveň, tak jeho implikace na dlouhodobé vzájemné americko-čínské vztahy mohly být velice vážné (Wang 2015: 95-96). Podle Brada Glossermana byla čínská averze k americkému *Pivotu* dokonce tak silná, že Číňané tuto strategii nenávidí. K tomuto závěru došel z velkého množství diskusí, které vedl s čínskými oficiálními představiteli a experty. Podle nich je primárním cílem *Pivotu* zablokovat čínský růst, zadržovat její ambice a zároveň zajistit udržení amerického hegemonního postavení (Glosserman 2013: 7). Také Feng Zhang tvrdí ve své analýze *Challenge Accepted: China's Response to the US Rebalance to the Asia-Pacific*, že většina stratégů v Číně vnímá politiku *Pivotu* jako americkou snahu o zadržování čínského růstu. Číňané si jsou podle něj velice dobře vědomi motivů, které stojí za americkými činy v jejich regionu, a někteří významní čínští stratégové si dokonce váží propracované logiky, která stojí za *Pivotem*. Podle Feng Zhanga také není přesné vydávat čínskou umírněnou reakci na *Pivot* za projev smířlivosti Pekingů s touto strategií, nebo dokonce slabosti, jako to dělají někteří analytici. Naopak bychom v ní měli vidět podobnou propracovanost jako v americké strategii. Čína podle něj od roku 2008 získala rostoucí sebevědomí ve svou schopnost sama vytvářet mezinárodní prostředí, a to i směrem ke Spojeným státům. Její zahraniční politika tak není nadále pouze reaktivní vzhledem k vnějším událostem a jevům, ale má mnohem proaktivnější roli. Čína podle něj také zvolila podobnou diplomatickou a ekonomickou taktiku, jakou sledovali Američané *Pivotem*. Rozhodla se proto rozvíjet a prohlubovat své vztahy s ostatními státy v regionu řadou iniciativ a zároveň částečně upozadit jednoznačné zaměření své zahraniční politiky na Spojené státy, jakožto nejvýznamnějšího bilaterálního partnera Číny (Zhang 2016: 3-8).

Pivot tak měl poměrně zvláštní dopady na dynamiku vzájemných vztahů. Nedošlo k žádné jednoznačné eskalaci napětí, kterou by patrně očekávali někteří neorealisté, a na obou stranách Tichého oceánu převládlo racionální hodnocení strategických cílů protistrany. Zároveň však *Pivot* nevedl ke zlepšení vzájemných vztahů mezi Čínou a Spojenými státy, které by prosazovali neoliberalové, ale naopak jsme mohli pozorovat v diplomatické rovině indicie toho, že dochází spíše k omezování spolupráce a růstu napětí.

3.2.5. Hodnocení

Při hodnocení diplomatické dimenze *Pivotu* můžeme konstatovat, že se nedokázal na první pohled prokázat jednoznačný příklon ani k jednomu ze zkoumaných paradigmat. Americká strategie v diplomatické rovině totiž naplňovala svými cíli jak neorealistická, tak neoliberální východiska a můžeme na ní tak verifikovat obě představené hypotézy. Spojené státy se snažily v rámci politické dimenze *Pivotu* klást důraz na multilaterální institucionální regionální rámec, který podporovali neoliberálové. Ten měl získat poměrně zásadní význam, kdy Spojené státy měly hrát aktivní roli a přispívat tak svým významným dílem ke spoluvytváření regionální agendy. Zároveň se naplnila neorealistické východiska, kdy pro Spojené státy byly v rámci politiky *Pivotu* skutečně klíčovými zeměmi Japonsko a především Indie, s kterou usilovaly Spojené státy vytvořit nové strategické partnerství. Můžeme také konstatovat, že mnohé diplomatické cíle se do velké míry prolínají mezi oběma paradigmaty a neoliberálové oproti neorealistům pro ně mají pouze jiná vysvětlení. Jako klasický příklad můžeme uvést důraz americké strategie na vylepšení vztahů se všemi zeměmi v regionu. Pro neoliberály by to byla pozitivní známka toho, že *Pivot* není především vojenskou strategií, ale má také významnou politickou dimenzi. Pro neorealisty by byly dobré vztahy se státy v regionu významné při vyvažování Číny v rámci strategie *offshore balancing*.

Vzhledem k tomu, že je spousta aspektů diplomatické dimenze spíše deklaratorní povahy, tak ta nenabízí takovou možnost konkrétních závěrů jako vojenská nebo případně ekonomická dimenze. Důraz, jaký kladli američtí představitelé diplomatické části *Pivotu*, se dá nicméně prokazatelně demonstrovat například na množství oficiálních návštěv vrcholných amerických představitelů v asijsko-tichomořském regionu. Zatímco Ronald Reagan navštívil tuto oblast za svoji dobu v úřadě „pouze“ 21krát, Bill Clinton a George W. Bush mladší byli v regionu již 52krát a 50krát. To demonstruje vzrůstající důležitost tohoto regionu pro Spojené státy. Obama poté prolomil historický rekord a se svými 63 návštěvami cestoval do asijsko-tichomořské oblasti vícekrát než jakýkoliv předchozí americký prezident. Také Hillary Clintonová navštívila region se svými 62 návštěvami v početnějším množství než její předchůdkyně v úřadu Condoleezza Riceová s 47 cestami (Minkel 2018: 414-415). To alespoň částečně demonstruje, že se Spojené státy skutečně snažily naplňovat své cíle o větším politickém a diplomatickém angažmá v regionu, který získal hlavní geopolitickou pozornost a *Pivot* tak není pouze čistě vojenskou strategií, ale má podstatný diplomatický element.

Podle mnohých analytiků byl právě důraz, který kladla americká administrativa na multilaterální rámec, diplomatickou a ekonomickou část *Pivotu*, důkazem toho, že Spojené

státy nesledovaly danou politikou zadržování Číny. Zatímco Bushova administrativa se zapojení do regionálních multilaterálních organizací spíše vyhýbala, Obamova administrativa zaujala zcela odlišný postoj a vnímala svoji přítomnost na těchto fórech jako důležitý signál přetrvávající americké přítomnosti v oblasti (Sehnálková 2017: 241-242). Americká diplomacie si také dala poměrně hodně záležet na tom, aby nikde explicitně nezmínila Čínu jako cíl zadržování svého asijsko-tichomořského obratu, ale naopak ujišťovala Peking snahou o kooperativní vztahy, které jsou v jádru této strategie. Tento názor posléze propagovalo množství analytiků, jako například Brad Glosserman, podle kterého *Pivot* není strategie zaměřená na zadržování Číny. Ten přitom ve svých závěrech odkazuje právě na opakované výroky a ujištění z řad vrcholných amerických představitelů, že tomu tak není. Vzpomíná například na prohlášení poradce pro národní bezpečnost Thomase Donilona, který připomněl, že jedním z hlavních cílů *Pivotu* jsou stabilní a konstruktivní vztahy s Čínou, a také, že málokterá globální výzva může být adekvátně adresována bez Číny u jednacího stolu. Prakticky každý americký představitel od prezidenta Obamy také zdůrazňoval, že prosperující Čína je výhodná pro Spojené státy, a je proto americkým zájmem, aby byla úspěšná (Glosserman 2013: 3-4).

Problémem této pozitivní a kooperativní interpretace *Pivotu* vzhledem k Číně však byl podle množství kritiků velký nepoměr mezi oficiální americkou rétorikou na jedné straně a její praktickou politikou na straně druhé. Ten poměrně výstižně popsal americký novinář James Fallows ve své analýze Obamova prvního funkčního období. Způsob, jakým Obama propagoval diplomaticky *Pivot* Číňanům, byl podle něj mimořádně promyšlenou a lstivou strategií, kdy prezident sám i další vrcholní členové jeho administrativy neustále zdůrazňovali, jak vítají čínský růst, ale zároveň dělali všechno proto, aby mu zabránili. Fallows k *Pivotu* doslova napsal: „*Strategie vycházela ve svém trpělivém sledování cílů: obnovení americké hard power a soft power v regionu a zároveň prezentování úsměvů směrem k Číně v podobě „Vítáme váš růst“ z podobných strategických východisek, jaké by sledoval Sun-c’.*“ (Fallows 2012). Mezi jeden z mnoha citátů tohoto čínského стратега patří: „*Nechte své plány být temné a neproniknutelné jako noc, a když se pohnete, padnou jako blesky.*“ (Tzu). Podobnou strategii zvolila podle Fallowse také Obamova administrativa. Svým ujišťováním Číny o konstruktivních vztazích, především v období před vyhlášením *Pivotu*, předkládala a vytvářela Číňanům iluzi o možnostech vzájemné kooperace, aby pak náhle oznámila plány na první dlouhodobé zvýšení americké vojenské přítomnosti v jejím regionu od konce vietnamské války (Fallows 2012; Wang 2015: 92). Mínění, že Washington prosazuje navzdory svojí umírněné rétorice *Pivotem* strategii zadržování Číny, podporovala

také řada dalších analytiků, komentátorů i některých politiků. V americké *think-tanku Foreign Policy in Focus* vyšel například názor filipínského odborníka na asijské záležitosti a zároveň představitele tamní Sněmovny reprezentantů Waldena Bella, který doslova píše: „*Nenechte se mýlit, „Pivot“ Obamovy administrativy do Asie je celý postavený na zadržování Číny.*“ (Bello 2013). Tento názor zastávala také, jak jsme zmínili, většina předních neorealistů a rovněž se na něm shodovala podstatná část čínských analytiků a stratégů, která navzdory americkému tvrzení o opaku vnímá *Pivot* jako strategickou výzvu.

Také zvýšení amerického důrazu na multilaterální rámec, který propagovali svými teoretickými východisky neoliberálové a který svojí politikou skutečně prosazovala Obamova administrativa, byl mnohými především čínskými experty a politiky kritizován. Ti v něm spatřovali americkou snahu využívat regionální instituce spíše za účelem posílení svého vlivu vzhledem k Číně než jako skutečnou autentickou snahu o řešení regionálních problémů. Poté, co ministryně zahraničí Clintonová využila setkání Regionálního fóra ASEAN v roce 2010 k vyjádření poměrně zásadního amerického stanoviska ve věci sporů v Jihočínském moři, kterým nepřímo kritizovala jednání Pekingu, odpověděl čínský ministr zahraničí kriticky. ASEAN podle něj není vhodným fórem na řešení těchto sporů. Tento incident nicméně předznamenal budoucí americkou angažovanost v regionální architektuře prosazovanou *Pivotem*, kdy Spojené státy začaly být mnohem více ambiciózní v oblasti předkládání agendy a také ji začaly částečně využívat k diplomatické kritice Číny (Sehnálková 2017: 237; Wang 2015: 210-218). Vzhledem k mnoha heterogenním postojům zemí ASEAN ve věci politické náklonnosti Čína *vis-à-vis* USA, znamenalo zvýšené americké angažmá v řadě ohledů spíše zkomplikování jednacího procesu uvnitř této organizace. Tím spíše, že americká snaha byla konfrontována s čínskou strategií, která kladla ideologický důraz na to, že Asiaté by si měli o svých záležitostech rozhodovat sami, bez zásahů externích aktérů. Čína také varovala státy v jihovýchodní Asii sdružené v ASEAN před tím, aby byly na pozoru před snahou Washingtonu využívat je jako „šachové figurky“ při prosazování svých zájmů v oblasti. To, jakým způsobem bylo těžké najít konsensus mezi zeměmi ASEAN ve vztahu k čínským a americkým zájmům, demonstrovalo například setkání ministrů zahraničí zemí ASEAN v roce 2012. Ti se nebyli bezprecedentně schopni dohodnout na závěrečném prohlášení poté, co v něm Kambodža nekompromisně odmítla jakékoliv zmínění o problémech v Jihočínském moři, přestože američtí spojenci Filipíny a Vietnam na tom trvali (Leong 2017; Wang 2015: 2018). Spojené státy tak sice byly *Pivotem* více zapojeny v multilaterálním rámci, což by jistě schvalovali neoliberálové, nicméně ten příliš nevedl k oněm optimálním cílům, kvůli kterým tento formát prosazovaly. Tedy, že instituce snižují existenci *security dilemma*, pomáhají

zmenšovat napětí a poskytují fórum pro spolupráci. Regionální instituce se naopak často staly spíše prostředkem, skrze který jak Washington, tak Peking prosazoval svoji moc v oblasti, což však mnohdy snižovalo jejich přínos na řešení skutečných problémů.

Navzdory komplikované ověřitelnosti neoliberálního a neorealistickeho paradigmatu na diplomatické dimenzi můžeme patrně najít jedno z možných vodítek toho, jakou diplomatickou strategii Spojené státy *Pivotem* zvolily. Oním vodítkem jsou dopady této iniciativy na americké vztahy s Čínou. Přestože ta byla v některých amerických prohlášeních zmiňována jako země, která stojí v jádru americké strategie, tak Spojené státy začaly dávat v diplomatické rovině mnohem větší důraz na ostatní státy v regionu a své bilaterální vztahy s Čínou tím částečně upozadily. *Pivotem* sice nedošlo na první pohled k zásadní eskalaci v americko-čínských vztazích, zcela určitě je však nevylepšil. Thomas J. Christensen napsal ve své analýze pro *Foreign Affairs* ke konci Obamova funkčního období v roce 2015, že americko-čínské vztahy jsou dnes mnohem vyostřenější, než jakými byly na začátku roku 2009, kdy se Obama ujal prezidentského úřadu. To podle něj samozřejmě není zásluhou pouze Obamovy zahraniční politiky v regionu, protože čínské jednání na mezinárodní scéně, které se po finanční krizi vyznačovalo zvýšeným sebevědomím, samo nese významný díl odpovědnosti. Vzhledem k těmto složitým okolnostem byla Obamova administrativa podle Christensena dokonce poměrně úspěšná při spravování diplomatických vztahů s Čínou. Optimistické vize z období konce Bushovy administrativy, kdy podle něj směřovaly americko-čínské vztahy správným směrem, se však nenaplnily (Christensen 2015). K podobným závěrům přichází také Chi-Wang, i když ten podává mnohem přísnější měřítko na politiku Obamovy administrativy. Tu přináší v závěru své knihy *Obama's Challenge to China: The Pivot to Asia*, ve které jako Američan čínského původu přichází s personální perspektivou nad budoucností americko-čínských vztahů. Chi-Wang tvrdí, že v období před oficiálním ohlášením *Pivotu*, kdy začal pracovat na své knize, byl plný optimismu nad budoucností ve vztazích mezi Spojenými státy a Čínou. Daná strategie však podle něj značí přelomový bod v tom, jaká v nich panovala atmosféra, a posunula je z roviny kooperace do oblasti soupeření. *Pivot* podle něj také změnil perspektivu toho, jakým způsobem nahlíží Číňané na Spojené státy, které jsou momentálně vnímány primárně tak, že chtějí zadržovat čínský růst (Wang 2015: 291-293) Také Campbell připouští, že *Pivot* nebyl z pohledu Číny v žádném případě preferovanou strategií Spojených států v asijsko-tichomořské oblasti, ale kritikům americké politiky vzkazuje, že určitá míra soupeření a napětí ve vztazích mezi Čínou a Spojenými státy je v současné době přirozená, a dokonce i zdravá. Alternativou by pro Spojené státy totiž bylo za cenu udržení dobrých vztahů a neantagonizace Číny ignorování

mnohých čínských kroků v oblasti Jihočínského moře a v dalších částech asijsko-tichomořského regionu (Campbell 2016a: 25).

Otázkou tak zůstává, zda by Spojené státy měly mít skutečně jednoznačný zájem na nekonfliktních vztazích s Čínou, tak jak je prosazují neoliberalové vzhledem k tomu, že zájmy obou velmocí jsou často fundamentálně odlišné a mnohdy jsou dokonce v přímém kontrastu. To, že neexistuje v žádném případě rovnítko mezi tím, co je dobré pro vzájemné vztahy mezi Spojenými státy a Čínou, a tím, co je zároveň výhodné pro americký národní zájem, poměrně přesně demonstruje profesor politických věd Jacques deLisle z *University of Pennsylvania* na případu jejich vývoje po 11. září 2001. Teroristické útoky na Spojené státy vedly v mnoha ohledech k výraznému vylepšení bilaterální spolupráce, kdy Washington jednak potřeboval diplomatickou podporu Pekingu ve válce proti terorismu a zároveň svým zaměřením na boj proti němu spustil na dlouhou dobu z hlavního zorného pole „čínskou hrozbu“. Vzájemné vztahy tak zažily období rozkvětu, ale jak konstatuje deLisle, základní americké zájmy v tomto partnerství utrpěly výraznou porážku (deLisle 2011). To, že *Pivot* vedl k vystupňování napětí v americko-čínských vztazích, by tak patrně nemělo být oblastí velké kritiky uvnitř Spojených států, protože to zároveň mohlo znamenat, a s nejvyšší pravděpodobností i znamenalo, že si tím Obamova administrativa byla mnohem více vědoma americké strategické pozice ve vztahu k Číně než ta Bushova.

Celkově můžeme konstatovat, že Spojené státy za období Obamovy administrativy *Pivotem* nezlepšily své vztahy s ČLR, ale naopak posílily, nebo se o to minimálně intenzivně snažily, své ostatní diplomatické vztahy napříč asijsko-tichomořským regionem. To by znamenalo, že i za situace, kdy by v dynamice americko-čínských vztahů nedošlo k žádné proměně, tak toto partnerství zažilo relativní úpadek vzhledem k ostatním zemím v regionu. Jak však upozorňovala většina analytiků, americko-čínské vztahy statickými také nezůstaly. Na rozdíl od ostatních zemí představovaly jeden z mála příkladů amerických bilaterálních vztahů v asijsko-tichomořském regionu, kde došlo *Pivotem* k jejich zhoršení. Americko-čínské vztahy tak prošly za období Obamovy administrativy vývojem, jež by mnohem více očekávali neorealisté, kteří byli k možnostem harmonického partnerství svými teoretickými východisky skeptičtí. Zájmy obou velmocí jsou patrně natolik odlišné a vzájemná podezřívavost natolik silná, že k nějakému opětovnému výraznému vylepšení v nich by patrně mohlo dojít pouze za mimořádné mezinárodní a bezpečnostní situace, jakou byly právě útoky z 11. září, které na dlouhou dobu neutralizovaly společné třecí plochy.

3.3. Ekonomická dimenze

Spojené státy usilovaly v rámci hospodářského pilíře *Pivotu* reagovat na velice dynamické procesy v rámci světové ekonomiky. Těmi byly především změny v ekonomickém rozložení moci. Její těžiště se totiž v posledních několika desetiletích začalo přesouvat z atlantického prostoru do toho tichomořského. Daný region by se tak měl stát centrem světového hospodářství ve 21. století (Barno, Bensahel, Sharp 2012: 160). Barack Obama proto ve svém projevu před australským parlamentem v roce 2011 neopomněl zdůraznit nesmírnou důležitost asijsko-tichomořského regionu pro americkou ekonomickou budoucnost. Oblast, do které se přesouvá americký geopolitický zájem, označil doslova za: „*Ekonomicky nejrychleji rostoucí region, který vytváří více než polovinu světového HDP. Je tudíž kriticky důležitý při dosažení mé hlavní priority, a tou je vytváření pracovních příležitostí pro americké občany.*“ (Obama 2011).

Kromě toho, že Spojené státy sledovaly *Pivotem* dosažení čistě ekonomických cílů, tak měla ekonomická dimenze patrně ještě důležitější geopolitický a bezpečnostní význam. Podle Kurta Campbella je ekonomika a bezpečnost v Asii nevyhnutelně propojená. Vojenská moc proto nebude zdaleka stačit na udržení amerického vedoucího postavení v tomto ekonomicky dynamickém a propojeném regionu. Ekonomická dimenze by se tak měla dostat do samého jádra americké zahraniční politiky v oblasti. Jedině tak si podle něj měly být Spojené státy schopny udržet v regionu svoje vedoucí postavení a zároveň podpořit oživení ekonomiky a zajistit svoji vlastní prosperitu (Campbell 2016a: 266). Podobnou důležitost ekonomické politice přiřadil i bývalý americký ministr obrany Ashton Carter, a to přesto, že jeho ministerstvo bývá často spojováno s přílišnou militarizací americké politiky v oblasti. Carter v jednom ze svých projevů zdůraznil, že americká vojenská moc závisí především na základech americké ekonomické síly. O uvažované zóně volného obchodu se vyjádřil tak, že její přijetí bylo pro americký *Pivot* stejně významné jako zařazení další letadlové lodi do námořnictva (Garamone 2015). Přestože tedy nebyla ekonomická oblast *Pivotu* na první pohled možná natolik výrazná jako ta vojenská nebo diplomatická, obsahovala podle řady expertů, politiků a komentátorů zásadní klíč k úspěchu celé americké strategie v asijsko-tichomořském regionu.

Pravděpodobně klíčovou roli v především dlouhodobém úspěchu americké politiky v asijsko-tichomořském regionu proto mělo hrát to, jak atraktivní model ekonomické spolupráce poskytnou Spojené státy zemím v dané oblasti. Ten se měl odvíjet jednak od amerických regionálních iniciativ v Tichomoří, ale také od stavu, v jakém se bude

nacházet americké domácí hospodářství. Pokud by se Spojeným státům podařilo vytvořit regionální ekonomickou architekturu, která by byla v souladu s jejich hospodářskými principy a cíli, jednalo by se o výrazný krok k celkovému úspěchu americké politiky, a to i ve vztahu k Číně. V případě, že by naopak byli Američané vyloučeni z hlavních ekonomických iniciativ, měla by tato skutečnost patrně široké strategické a politické dopady na postavení Spojených států v asijsko-tichomořském regionu i mimo něj (Manyin et al. 2012: 21). Na tomto konstatování by se s vysokou pravděpodobností shodli jak představitelé neoliberalismu, tak i neorealismu. Pro ty první by měla regionální ekonomická architektura, vybudovaná na základě amerických preferencí, zásadní význam především pro udržení přetrvávajícího vzájemně výhodného ekonomického prostředí v asijsko-tichomořském regionu. Ekonomická atraktivita Spojených států by pro neoliberaly měla rovněž význam pro celkovou americkou *soft power* v regionu. Neorealisté by naopak usilovali o to, aby americké ekonomické iniciativy v regionu nepodporovaly čínský ekonomický rozvoj, ale naopak vedly k vylepšení relativního amerického hospodářského postavení vůči Číně.

Obamova administrativa si byla podle všech indicií velice dobře vědoma strategického významu ekonomické dimenze. Jedním z klíčových nástrojů celkové americké tichomořské strategie v rámci *Pivotu* proto bylo vytvoření ambiciózní dohody o volném obchodu s názvem Transpacifické partnerství. Ta měla zahrnovat většinu zemí v regionu a zajistit, že Spojené státy zůstanou nadále hlavní silou v regionální hospodářské a geopolitické dynamice (Manyin et al. 2012: 21; Pho 2016: 41; Zaiser 2018: 258-259). TPP byla od počátku budována s velkými ambicemi a podle mnohých byla klíčovým elementem celého tichomořského *Pivotu* (Purzycki). Tento názor zastával například americký reprezentant pro obchod Michael Froman, který zdůraznil, že důležitost obchodu pro americkou ekonomiku stále roste a daná skutečnost má posléze vliv i na ostatní aspekty moci: „*Stále více je ekonomická váha klíčovým měřítkem, kterým se měří moc státu a jeho vliv. Dnešní změny na trhu jsou pozorovány stejně pozorně jako vojenské manévry a rozhodnutí v zasedacích místnostech mohou mít stejný význam jako rozhodnutí na bojištích.*“ (Froman 2014). Podle zakladatele a prvního premiéra Singapuru Lee Kuan Yewa měla TPP poskytnout zásadní příspěvek nejen k ekonomice, ale také k bezpečnosti v asijsko-tichomořském regionu. Spojené státy skrze ní totiž měly demonstrovat, že usilují o dlouhodobou přítomnost v regionu a jsou spolehlivým partnerem (Schott: 14). Rovněž prezident Obama spatřoval v TPP klíčový instrument k tomu, že si USA udrží vedoucí roli v ekonomickém postavení v asijsko-tichomořském regionu. Ve svém komentáři v *The Washington post* uvedl, že Amerika a její spojenci mají určovat pravidla a rozhodovat. Ostatní země by se tím měly řídit, a ne naopak (Obama 2016). TPP byla důležitá

také z toho důvodu, že Spojené státy prostřednictvím *Pivotu* rovněž sledovaly zvýšení svého exportu do regionu (Manyin et al. 2012: 20-21).

3.3.1. Transpacifické partnerství

Přestože byla TPP všeobecně považována za americkou iniciativu, tak za jejím prvopočátkem nestály Spojené státy, ale jednalo se o dohodu mezi Novým Zélandem, Brunejí, Chile a Singapurem. *Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement*, jak se původní seskupení zemí nazývalo, tvořilo necelé jedno procento světového HDP. V roce 2008 oznámily Spojené státy, že zahájí rozhovory nad účastí ve finanční a investiční části dohody a zváží možné plné členství (Poletti 2017: 1). V roce 2009 posléze oznámila Obamova administrativa, že se Spojené státy hodlají účastnit TPP a podílet se tak na vytvoření obchodní dohody nové generace, která by odrážela americké ekonomické priority a hodnoty (Office of the United States Trade Representative). Po oznámení amerických záměrů je ostatní země v regionu rychle následovaly. V roce 2010 byly zahájeny formální rozhovory kromě USA také s Austrálií, Peru, Vietnamem a Malajsií. V roce 2011 následovala další klíčová hospodářství tichomořského regionu, a to Japonsko, Kanada a Mexiko (Poletti 2017: 1).

Můžeme konstatovat, že TPP se od ostatních srovnatelných dohod odlišoval svým rozsahem a ambicemi. Dvanáct zemí, které v roce 2016 podepsalo danou dohodu, byly zodpovědné za 40 procent světového obchodu a 38 procent HDP, což z ní mělo tehdy dělat největší obchodní blok na světě. Jednalo se také o první smlouvu podobného typu se skutečně globálním rozsahem, která měla za cíl určovat a nastavit mezinárodní ekonomická pravidla (Chow 2016: 370; Poletti 2017: 1). Spojené státy sledovaly svojí účastí na TPP dosažení řady ekonomických cílů, které se prolínaly s jejich cíli zmíněnými v rámci *Pivotu*. Vzhledem k podobnému načasování obou iniciativ bylo posléze TPP považováno za nedílnou součást americké strategie v asijsko-tichomořském regionu. TPP tak byla následně vnímána jako jeden z nejviditelnějších nástrojů americké tichomořské strategie. Zároveň se jednalo o projekt, který byl přijímán většinou s pozitivním ohlasem, protože měl na rozdíl od vojenské dimenze přinést regionu ekonomický přínos (Coppentrath 2016: 52-53).

Podle řady expertů a komentátorů však Spojené státy sledovaly skrze TPP především dosažení výhodného geopolitického a ekonomického postavení vůči Číně. David Pilling napsal ve svém komentáři pro *The Financial Times*, že centrálním cílem TPP je vyloučení Číny a vytvoření ekonomického klubu, který ji nebude zahrnovat (Solís 2013). Tyto názory vycházely především ze skutečnosti, že Čína nebyla pozvána k účasti na

vytváření TPP, přestože představovala vedle Spojených států největší hospodářskou velmoc asijsko-tichomořského regionu (Gracie 2016; imf.org, GDP nominal). Názory o tom, že Spojené státy chtěly skrze TPP zadržovat Čínu, podporovala rovněž některá veřejná prohlášení předních amerických představitelů. Americký prezident Barack Obama prosazoval schválení TPP následujícími slovy: „*Svět se změnil, pravidla se mění, Spojené státy, a ne země jako Čína, by je měly vytvářet. Přijměme proto tuhle příležitost a ratifikujme Transpacifické partnerství.*“ Na adresu v řadě ohledů konkurenční čínské ekonomické zóny volného obchodu ve stejnou dobu prohlásil: „*Čína neztrácí žádný čas a v současné době vyjednává obchodní dohodu, která by zahrnovala některé z nejrychleji rostoucích trhů na planetě bez naší účasti. To by ohrozilo americká pracovní místa, podniky a zboží.*“ (Obama 2016). TPP byla vnímána jako nástroj americké mocenské politiky rovněž mnohými v samotné Číně. Čínská zpravodajská agentura charakterizovala TPP jako ekonomickou paži strategie Obamovy administrativy v asijsko-tichomořském regionu. Ta by měla zajistit nadvládu Washingtonu v regionu (Gracie 2016). Oficiální noviny Komunistické strany Číny a zároveň čínský nejčtenější deník *People's Daily* napsal, že TPP obsahuje zřejmý politický cíl, kterým je zadržování čínského růstu (Wang 2015: 154).

Kritici názoru, že se Spojené státy snažily zadržovat Čínu skrze TPP, však argumentovali tím, že se jednalo o veskrze inkluzní skupinu zemí, do které se Čína mohla kdykoliv zapojit (Solís 2013). Také někteří přední američtí představitelé diplomatically oznámili, že Čína mohla do TPP vstoupit. Americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová se kladně k čínské účasti na TPP vyjádřila v roce 2012 (Hsu 2015). Rovněž Michael Froman se veřejně vyjádřil, že věří v čínské zapojení do TPP, nicméně zdůraznil, že k tomu může dojít až v době, kdy bude Peking schopný a ochotný implementovat požadavky, které vyplývají z dané dohody (Schott: 19). Vzhledem k tomu, že ČLR nebyla pozvána k vyjednávání a podpisu TPP, tak se o jejím možném zapojení uvažovalo, až smlouva vstoupí v platnost (Hsu 2015).

Pokud se však zaměříme na samotný obsah TPP a na to, jak byla nastavena její pravidla, tak můžeme s vysokou pravděpodobností konstatovat, že vstup Číny do dané obchodní dohody by byl z jejího pohledu značně problematický. Mnohá klíčová nařízení v rámci ní byla totiž nastavena tak, aby eliminovala klíčové obchodní a ekonomické výhody, které Čína využívala vně TPP (Chow 2016: 390). Čína byla proto podle řady kritiků údajně hlavním terčem každého hlavního ustanovení ve smlouvě TPP (Chow, Sheldon, McGuire 2018: 43). V oblasti práv zaměstnanců byly nastaveny vysoké standardy, které by eliminovaly jednu z hlavních ekonomických výhod Číny, kterou je levná kvalifikovaná pracovní síla.

Smlouva obsahovala rovněž přísné standardy v oblasti životního prostředí, které by rovněž snížily jednu z komparativních výhod čínského hospodářství. Ustanovení, které cílilo na státem vlastněné korporace, mělo mít rovněž největší dopad právě na čínské společnosti. Žádná jiná členská země TPP neměla společnosti podobného rozsahu nebo vlivu jako Čína. Pokud by tedy Čína v budoucnu hypoteticky vstoupila do TPP, tak by se stala hlavním terčem stížností, protože řada jejích ekonomických praktik by byla v rámci smlouvy TPP nelegální. Spojené státy by také měly nástroj, jak Čínu přímo žalovat v rámci systému urovnání sporů, který obsahuje smlouva TPP. Možnosti v rámci WTO mají v tomto ohledu spíše omezený vliv (Chow 2016: 390-399). Nejen faktický obsah TPP, který v mnohém cílil na základy čínského hospodářského systému, ale i samotný přístupový proces by byl pro Čínu s vysokou pravděpodobností značně problematický. K tomu, aby se nová země mohla stát členem TPP, by totiž potřebovala schválení všech členských států dané obchodní dohody, tedy i Spojených států (Suzuki 2019). Schvalovací proces by probíhal v americkém Kongresu, který by mohl využít danou příležitost a vyžadovat po Číně mnohé další podmínky k tomu, aby se země mohla stát členem TPP. S velkou pravděpodobností by také probíhal několik let, během kterých by byly dopodrobna zkoumány čínské ekonomické a obchodní praktiky. To by pro Čínu mohlo znamenat, a pravděpodobně i znamenalo, ponižující záležitost, které by se logicky s největší pravděpodobností ráda vyvarovala (Chow 2016: 373).

Svým nastavením a přísnými standardy tak Spojené státy postavily Čínu v jejím regionu před strategické dilema. Čína se mohla rozhodnout vstoupit do TPP a být vystavena přísným standardům, které by musela přijmout a dodržovat, nebo stát stranou daného projektu a riskovat, že přijde o obchodní a ekonomické výhody, které z něj vycházely. Jako všechny regionální obchodní dohody by přitom také TPP vedla k dvojímu efektu. Na jedné straně by vedla ke zvýšení objemu obchodu mezi jejími členy, ale zároveň by vedla k odklonění obchodu od nečlenských států (Chow, Sheldon, McGuire 2018: 75). To by v konečném důsledku s největší pravděpodobností posílilo ekonomické vazby mezi USA a ostatními státy v TPP, a naopak rozvolnilo jejich ekonomickou závislost na Číně. Vzhledem k tomu, že členské země TPP jsou rovněž americkými politickými a vojenskými spojenci v oblasti, tak můžeme vyvodit, že se jednalo o cílený ekonomický a strategický záměr Washingtonu.

Většina těchto negativních jevů by z čínského pohledu pravděpodobně nemusela nastat, pokud by byla Čína přizvána do vytváření TPP a mohla se tak podílet na jeho parametrech a nastaveních. Zapojení Číny by navíc dávalo z čistě ekonomického pohledu jednoznačný smysl, pokud by Spojené státy sledovaly skrze TPP dosažení absolutních ekonomických zisků, které zdůrazňují v ekonomické politice neoliberálové. Čína totiž

představovala druhé největší, a podle některých měřítek od roku 2014 dokonce největším hospodářstvím na světě⁷⁷ (Carter 2014). Její více než miliardový trh s rostoucí střední třídou navíc nabízel pro všechny členy TPP ohromný ekonomický potenciál. V neposlední řadě byla Čína pro většinu zemí v jejím regionu hlavním obchodním partnerem. Vytváření ekonomické zóny v jejím bezprostředním sousedství bez její účasti proto nedávalo z ekonomických důvodů v řadě oblastí příliš velký význam (Wang 2015: 154). Toto tvrzení potvrzují rovněž ekonomické studie renomovaných institucí. Washingtonský *think-tank Peterson Institute for International Economics* analyzovaly případné ekonomické důsledky TPP, ale zároveň zkoumaly i možný ekonomický vliv alternativních zón obchodu v regionu, které by naopak zahrnovaly Čínu. *Free Trade Area of the Asia Pacific* (FTAA) by představoval potenciální dohodu, která by zahrnovala tři hlavní obchodní velmoci v tichomořském regionu – Čínu, Spojené státy a Japonsko. Její vytvoření by podle dané studie mělo pro Spojené státy výrazně vyšší pozitivní hospodářský dopad, než jaký nabízela TPP. Americký roční zisk by se zvýšil čtyřikrát rychleji a export v obchodu dokonce pětkrát rychleji než v případě TPP. Ekonomické výhody, které by z tohoto typu obchodní dohody plynuly pro Čínu, by však byly ještě výraznější než ty americké, a to o poměrně zásadní hodnoty. Zatímco americký roční zisk z dané dohody by se rovnal 266, 6 miliard amerických dolarů, tak ten čínský by dosáhl hodnoty 678, 1 miliardy amerických dolarů (Poletti 2017: 8-9). To by v konečném důsledku vedlo ke zhoršení amerického relativního hospodářského postavení vůči Číně, přestože by z dané dohody americká ekonomika, její firmy a občané s vysokou pravděpodobností mnohem více profitovali. TPP naproti tomu sice nenabízela tak výrazné absolutní ekonomické zisky Spojeným státům jako FTAA, nicméně představovala vhodný instrument jak vylepšit relativní hospodářské postavení USA proti Číně. Zatímco USA měly skrze TPP profitovat, tak Čína měla zaznamenat podle většiny studií nezanedbatelné hospodářské ztráty. Kromě Spojených států z TPP měli profitovat rovněž američtí spojenci v asijsko-tichomořském regionu, jakými jsou Japonsko, Singapur nebo Vietnam (Petri, Plummer 2016: 10-11). Také v případě, že by se Čína v budoucnu přece jen rozhodla k TPP připojit a byla přijata, tak by to s vysokou pravděpodobností oslabilo její ekonomické postavení. Čína by tím totiž přišla o většinu asymetrických výhod, které před tím v obchodní výměně mohla používat. Spojené státy by měly naopak přistup na ohromný čínský trh bez toho, aby musely nadále čelit těmto praktikám. Tato možnost je však spíše hypotetická a zůstává velkou otázkou, zda Spojené státy o účast Pekingu v TPP skutečně stály. Klíčové však pravděpodobně bylo udržet Čínu

---

⁷⁷ Čína je od roku 2014 největší světovou ekonomikou na základě parity kupní síly (GDP PPP, share of world).

mimo dohodu, dokud nebude uzavřena. Jedině tak si mohly Spojené státy zajistit, že TPP bude odpovídat jejím ekonomickým a strategickým cílům (Tellis 2014: 114). Na základě daných ekonomických modelů a představení alternativní hospodářské zóny k TPP se dá poměrně věrohodně konstatovat, že Spojené státy sledovaly danou dohodou dosažení relativních ekonomických zisků. To značí, že smlouva TPP odpovídá svým pojetím neorealistickeému paradigmatu, protože jak bylo představeno v teoretické kapitole, daná teorie klade zvýšený důraz právě na akumulování a sledování relativní pozice velmoci – Spojených států vůči jejím konkurentům, v tomto případě Číně.

Přestože prezident Obama v roce 2011 prohlásil, že chce vyjednávací proces TPP ukončit už do konce roku 2012, celková doba jejího vyjednávání se značně protáhla. Proti dohodě se totiž v Americe bouřily vlivné lobbistické skupiny, někteří členové Kongresu, odbory, protože neexistoval jednoznačný konsensus nad tím, jaké ekonomické přínosy TPP USA přinese (Sehnáková 2017: 242-243). Smlouva TPP tak byla po osmiletém vyjednávacím procesu podepsána až v roce 2016 v novozélandském Aucklandu. Jejími členy se měly stát kromě Spojených států také Japonsko, Malajsie, Vietnam, Singapur, Brunej, Austrálie, Nový Zéland, Kanada, Mexiko, Chile a Peru. Vzhledem k tomu, že její vytvoření a vyjednávání konečné podoby trvalo tak dlouho, uskutečnil se daný akt až v posledním roce Obamovy administrativy. Ten opakovaně upozorňoval na strategický význam dané dohody a prosazoval její schválení (BBC 2016). Obamovi se však během jeho mandátu nepodařilo ratifikovat dohodu v americkém Kongresu a o jejím konečném schválení tak měla rozhodnout až příští administrativa. Vzhledem k určitým populistickým tendencím v amerických prezidentských volbách roku 2016 se nicméně TPP stala rovněž velice citlivým tématem také v nich, a to jak mezi republikánskými, tak i prezidentovými demokratickými kandidáty (Granville 2017). Ti rovněž upozorňovali na některé možné negativní dopady dané smlouvy na určité sektory amerického hospodářství a pracovní místa ve Spojených státech (Chatzky, McBride, 2019b). Vítězství Donalda Trumpa posléze znamenalo ukončení americké účasti na TPP (Granville 2017).

3.3.2. Vzájemný obchod a investice

Dynamický hospodářský rozvoj asijsko-tichomořského regionu vedl v posledních desetiletích logicky rovněž k výraznému zvýšení v obchodní výměně s USA. Daný region představoval v roce 2011 pro Spojené státy druhý nejvýznamnější exportní trh, hned po Latinské Americe. V oblasti dovozu do USA se posléze jednalo o jednoznačně nejvýznamnější region (World

Integrated Trade Solution 2011). Jedním z cílů, jak chtěla Obamova administrativa reagovat na důsledky finanční krize a oživit americkou ekonomiku, bylo zvýšit export do zbytku světa. Tyto plány byly identifikovány v roce 2010 v takzvané *National Export Initiative*. Jejím cílem bylo zdvojnásobit americký export ke konci roku 2014 (National Export Strategy 2011). Asijsko-tichomořský region měl posléze hrát jednu z hlavních rolí v dané strategii, protože několik klíčových exportních trhů, které v ní byly jmenovány, se v něm nalézalo. Konkrétně se jednalo o Čínu, Indonésii, Indii a Vietnam (Manyin et al. 2012: 20-21). Jedním z prostředků, jak toho chtěla Obamova administrativa dosáhnout, byla již zmíněná smlouva TPP, nicméně k její ratifikaci v daném období nedošlo (Brinkley 2015). V roce 2014 již bylo jasné, že dané cíle se nepodaří naplnit a ani se jim přiblížit. Americký export vzrostl mezi lety 2009 až 2014 o 48,4 procenta, takže se nepodařilo jeho objem zdvojnásobit. Rovněž se nepodařilo snížit deficit v obchodě, protože ten se v daném období zvýšil (Scott 2014).

Vzhledem k tomu, že Spojené státy sledovaly *Pivotem* prohloubení svých ekonomických vztahů se zeměmi v asijsko-tichomořském regionu, je nezbytné analyzovat, jakým způsobem se vyvíjela obchodní výměna s nimi. V roce 2010 tvořil asijsko-tichomořský region 24, 21 procenta celkového amerického exportu. V době, kdy končil prezident Obama své druhé funkční období, se americký export do oblasti zvýšil, ale pouze nepatrně na 24,66 procenta. Pro srovnání a získání perspektivy stojí za to uvést, jakým způsobem se vyvíjely ekonomické ukazatele v této kategorii s Evropou, jakožto druhým klíčovým ekonomickým centrem Eurasie. V roce 2010 představovala Evropa 22,45 procenta amerického exportu, o šest let později klesl pouze nepatrně na 21,84 procenta. Co naopak zažilo relativní zvýšení, byl import z asijsko-tichomořského regionu do USA ve sledovaném období, a to z 23 procent v roce 2010 na 25 procent v roce 2016. Podobný nárůst nicméně zažil i import z Evropy, a to z 19,81 procenta v roce 2010 na 21,96 procenta o šest let později (World Integrated Trade Solution 2010; World Integrated Trade Solution 2016).

Vzájemný obchod přitom tvoří pouze jeden ukazatel, podle kterého se měří vzájemná ekonomická provázanost mezi regiony. Velkou roli hrají také přímé zahraniční investice. V této kategorii jsou pro Spojené státy nadále s výrazným předstihem důležitější evropské investice než ty z asijsko-tichomořského regionu, a naopak američtí investoři směřují mnohem častěji do Evropy než do Asie⁷⁸. Největší objem investic ze Spojených států směřoval v roce 2017 do Nizozemí, Velké Británie, Lucemburska, Irska a Kanady. Největšími investory v USA ve stejném roce byli Britové, Japonci, Kanadčané a Lucemburčané.

---

⁷⁸ Množství přímých zahraničních investic v USA a množství amerických přímých zahraničních investic v zahraničí viz Příloha č. 8.

V celkovém součtu Evropa v obou kategoriích dominuje a má výrazný náskok před Asií (The Bureau of Economic Analysis 2018). Americké přímé zahraniční investice v asijsko-tichomořském regionu nicméně zažily během funkčního období Obamovy administrativy „zdravý“ trend a došlo k jejich zvýšení z 502 miliard amerických dolarů v roce 2009 na 881 miliard amerických dolarů v roce 2016 (Statista 2019b). Všechna tato data nicméně naznačují, že se Spojeným státům úplně nedařilo naplňovat své ekonomické cíle v této oblasti. Asijsko-tichomořský region také prozatím patrně nehraje tak významnou roli pro americkou ekonomiku a její budoucnost, jak by se z řady oficiálních prohlášení a analýz mohlo na první pohled zdát, a obchodní a investiční vztahy s Evropou mají nadále v řadě ohledů srovnatelný nebo i vyšší význam. Toto zjištění může možná částečně zdiskreditovat některé názory, podle kterých nebyl *Pivot* primárně vojenskou strategií, ale Spojené státy jím hlavně sledovaly reagovat na dynamické ekonomické procesy v regionu, který je klíčový pro hospodářství Spojených států.

3.3.3. Postavení americké ekonomiky

Jak zdůrazňoval před slyšením v americkém Kongresu, které se zabývalo ekonomickou politikou *Pivotu*, Matthew P. Goodman: „Úspěch zahraniční ekonomické politiky začíná silným domácím hospodářstvím. Washington by měl proto více investovat do základů americké ekonomické síly - infrastruktury, vzdělání a inovací.“ (Goodman citován in US-China Economic and Security Review Commission 2016: 60). Také Robert D. Blackwill a Ashley J. Tellis konstatují v analýze *Revising U.S. Grand Strategy Toward China*, že žádná jiná proměnná neposlouží lépe americké *grand strategy* vzhledem k Číně než dynamický vývoj amerického hospodářství (Blackwill, Tellis 2015: 23). Tato východiska jsou logická. Jenom prosperující a ekonomicky silné Spojené státy totiž mohou poskytnout zemím v asijsko-tichomořském regionu potřebnou iniciativu ke strategické spolupráci a vytvořit funkční alternativu k čínské ekonomické moci. Pokud se nebude americké ekonomice příliš dařit, dá se například předpokládat, že to povede ke snížení exportu ze strany asijských států do USA. Ty tak budou mít mnohem menší iniciativu vstoupit do zóny volného obchodu, jakou je TPP, nebo do dalších ekonomických iniciativ ze strany Washingtonu. Ekonomické problémy rovněž logicky snižují politickou moc a atraktivnost každé velmoci a nejinak je tomu i v případě Spojených států. Není náhodou, že vrchol americké moci bývá často spojován především s koncem 90. let a přelomem tisíciletí (The New York Times 1999). Jedním z důvodů, proč tomu tak bylo je ten, že americká ekonomika zažívala období silného

ekonomického růstu, který se pohyboval několik let mezi čtyřmi až pěti procenty HDP ročně (imf.org, Real GDP growth). Naopak po vypuknutí finanční a ekonomické krize v roce 2008 se objevovala řada analýz, které předpovídaly americký mocenský úpadek (Reynolds 2008). Silná domácí ekonomika je také klíčová pro americkou vojenskou moc, která z ní vychází. To, jaké negativní dopady mohou mít hospodářské obtíže na vojenské schopnosti, si mohl *Pentagon* v malém rozsahu vyzkoušet po vypuknutí finanční krize. Škrty v americkém vojenském rozpočtu se velice negativně projeví například na výcviku a připravenosti amerických ozbrojených sil⁷⁹ (Thompson 2013). Dá se proto konstatovat, že to, jakým způsobem budou Spojené státy schopné konkurovat Číně ve všech oblastech moci, bude do velké míry vycházet primárně z toho, v jakém stavu se bude nacházet americká ekonomika. S tímto tvrzením by do velké míry patrně souhlasili jak neoliberalové, tak neorealisté. Jedním z cílů *offshore balancing* je ostatně právě omezení finančně nákladného působení v zahraničí a zaměření se na domácí záležitosti (Mearsheimer, Walt 2016: 83).

Pokud se podíváme na to, jak se dařilo americké ekonomice během úřadování Obamovy administrativy, tak můžeme konstatovat, že se v řadě ohledů podařilo zkonsolidovat hospodářské postavení Spojených států. Za vlády George Bushe mladšího totiž procházela americká ekonomika relativním úpadkem své mezinárodní pozice. V době, kdy nastupoval do úřadu Bush v roce 2001, tvořily Spojené státy 31,83 procenta světového nominálního hospodářství, což byla nejvyšší hodnota od 80. let. Na konci jeho mandátu však klesly na 23,98 procenta nominálního HDP⁸⁰. Tento klesající trend pokračoval i v následujících letech a dostal se na nejnižší úroveň v roce 2011, kdy USA tvořily „pouhých“ 21,17 procenta celkového světového HDP. Od té doby však americká relativní hospodářská moc znovu rostla a na konci Obamova mandátu se nacházela na téměř čtvrtině světového nominálního HDP⁸¹,

---

⁷⁹ Vzhledem k celkovému objemu amerického vojenského rozpočtu a tomu, že jejich celkový rozsah byl omezený, neměly žádný zásadní vliv na celkové postavení Spojených států jakožto nejsilnější vojenské velmoci na světě. Spojené státy totiž vydávaly na obranu během celého období Obamovy administrativy, tak jako v předchozím období, s výrazným odstupem nejvíce finančních prostředků na světě. V roce 2016 tvořily americké vojenské výdaje celých 36 procent světových výdajů na zbrojení. Výdaje druhé země v pořadí (Číny) byly navíc třikrát menší než ty americké (Lewis 2017). Pokud by však ekonomická krize měla hlubší dopady a rozpočtové škrty byly výraznější a měly dlouhodobější trvání, tak by se to bezesporu mohlo výrazněji projevit na vojenských schopnostech a kapacitách amerických ozbrojených sil.

⁸⁰ Spojené státy zažily v daném období také ekonomický „propad“ v HDP, měřeném na základě parity kupní síly. V roce 2001 tvořily 20,18 procenta světového HDP PPP, o osm let později v roce 2009 již „pouze“ 17,21 procenta. V tomto ukazateli však sestupný trend pokračoval také během Obamovy administrativy a v roce 2017 se Spojené státy nacházely na 15,28 procentech HDP PPP (imf.org, GDP PPP, share of world). Grafické vyobrazení vývoje amerického HDP PPP viz Příloha č. 6.

⁸¹ Pro potřeby srovnání a získání historické perspektivy stojí za to uvést, že stejných hodnot dosahovala americká ekonomika například v roce 1980, kdy tvořila 25,16 procenta podílu na světové ekonomice. Možná překvapivě však dosahovala podobných historicky „nizkých“ hodnot v první polovině 90. let v období unipolární éry (YCharts).

v přesných číslech 24,53 procenta světového nominálního HDP (YCharts). Rovněž v dalších důležitých ekonomických ukazatelích můžeme mluvit spíše o pozitivních trendech v americkém ekonomickém postavení vůči zbytku světa během osmi let vlády Baracka Obamy. HDP USA rostlo během jeho administrativy po většinu času rychleji než v případě ostatních vyspělých ekonomik (imf.org, Real GDP growth). Podle nominálního HDP na jednoho obyvatele byly v roce 2008 USA až na patnáctém místě v pořadí zemí, což byl výrazný propad ze čtvrtého místa v roce 2001. V roce 2016 se USA dostaly na osmé místo, tedy zpátky před většinu zemí vyspělého světa (imf.org, GDP per capita). Americký dolar si upevnil své postavení jako hlavní světová rezervní měna po částečném úpadku v prvním desetiletí 21. století především vůči euru (imf.org, World Currency Reserves). Spojené státy si rovněž udržely své vůdčí postavení vědecko-technické velmoci na světě (The World Economic Forum). Mnohé pozitivní trendy, započaté za vlády Baracka Obamy, navíc vzhledem k ekonomické setrvačnosti s největší pravděpodobností pokračují i v prvních letech úřadování Donalda Trumpa. Doba ekonomické expanze Spojených států se dostala v květnu 2018 na druhé místo v historickém pořadí a pokud potrvá až do léta 2019, bude vůbec nejdelší v americké historii (Chandra, Golle 2018).

3.3.4. Americko-čínské ekonomické vztahy

Spojené státy a Čína jsou v dnešní době dvě nejdůležitější národní hospodářství na světě a vzájemná dynamika v jejich vztazích má široké dopady rovněž na světové hospodářství. Můžeme konstatovat, že vzájemné hospodářské vztahy mezi Spojenými státy a Čínou se vyznačují značnou mírou komplexity a provázanosti, která nezasahuje pouze do finančních záležitostí a obchodu, ale má vliv také na geopolitické záležitosti a vzájemnou bezpečnost (Prasad 2009). Nad zvláštní dynamikou americko-čínských ekonomických vztahů vzhledem k odlišným strategickým cílům obou velmocí se zamýšlí Ashley J. Tellis. Washington má podle něj poprvé ve své historii za hlavního konkurenta velmoc, s kterou je vzhledem k ekonomické interdependenci držen jako společné rukojmí (Tellis 2014: 97). Tato provázanost nicméně vede mnohé zástupce především neoliberálního paradigmatu k optimismu, že se vzájemné bezpečnostní soupeření nebude vyznačovat takovou intenzitou jako to z období studené války mezi USA a SSSR. Poměrně zajímavou perspektivu však přináší na celou věc Stephen Walt. Ekonomická moc Číny může celému soupeření přidat na novém zvýšeném důrazu a střety se mohou odehrávat také v oblastech, ve kterých to s víceméně soběstačným a ekonomicky odděleným Sovětským svazem nehrozilo (Walt 2013).

Pokud se podíváme na dynamiku vzájemných hospodářských vztahů mezi Čínou a Spojenými státy během Obamovy vlády, tak jsme mohli skutečně pozorovat v mnoha oblastech vzrůstající napětí. Čína byla nejčastěji charakterizována jako ekonomický konkurent Spojených států již během prezidentské kampaně v roce 2008 jak Barackem Obamou, tak jeho republikánským protikandidátem Johnem McCainem. Po vypuknutí finanční krize a následných ekonomických problémech, které ve Spojených státech nastaly v kontrastu s rychlým oživením čínské ekonomiky, byla posléze Obamova administrativa odhodlána implementovat „tvrdší“ ekonomickou politiku vůči Číně (Wang 2015: 83-84). Obamova administrativa kladla důraz na několik klíčových bodů, které chtěla v rámci společných ekonomických vztahů řešit. Tím hlavním bylo především snížení obchodního deficitu. Dále to bylo vytvoření rovných podmínek pro americké korporace, ochrana duševního vlastnictví a hodnota čínské měny (Tamtéž: 145).

Spojené státy také obviňovaly Čínu z porušování obchodních pravidel WTO a rozhodly se ji proti těmto praktikám daleko intenzivněji postihovat než předchozí americké administrativy. Čína tak byla nejčastějším cílem amerických stížností u WTO. Z celkového rekordního počtu⁸² dvaceti pěti amerických žalob u dané organizace směřovalo celých šestnáct proti Číně (The White House 2016: 2; The White House 2017a). Vzhledem k tomu, že ta na tyto kroky reagovala, existovaly podle některých analytiků obavy z možné omezené obchodní války již za Obamova prezidentství⁸³. K jejímu skutečnému odstartování sice nedošlo i kvůli možným negativním dopadům na obě strany. Daná politika však vedla k růstu napětí. Přestože Obamova administrativa oficiálně prohlašovala, že stíhá nekalé obchodní praktiky po celém světě, reálně tato politika směřovala především proti Číně (Wang 2015: 151). To kromě množství podaných amerických stížností proti ní do určité míry potvrzovaly také některé výroky z americké strany. Tiskový mluvčí Bílého domu doslova prohlásil po jednom vyhraném sporu v roce 2012, že postihování nespravedlivých čínských obchodních praktik je prioritou Obamovy administrativy (BBC 2012c).

Spojené státy také ostře útočily na čínské krádeže v oblasti duševního vlastnictví. Čína byla obviňována z hackerských útoků na americké korporace a vládní úřady. Tyto krádeže,

---

⁸² Žádná jiná země nepodala v daném časovém období (2009-2017) tolik žalob ke Světové obchodní organizaci jako Spojené státy (The White House 2017b: 4-5).

⁸³ Napětí v obchodních vztazích mezi Spojenými státy a Čínou výrazně eskalovalo po zvolení Donalda J. Trumpa novým americkým prezidentem. Jeho obchodní politika vedla podle řady expertů k počátku skutečné obchodní války. Prezident Trump postupně inicioval uvalení zvýšených cel v rozmezí od 10 procent do 25 procent na množství čínských produktů vstupujících na americký trh, které dosáhly do dubna 2019 celkové hodnoty 250 miliard amerických dolarů. Čína odpověděla uvalením cel na zboží z USA v hodnotě 110 miliard amerických dolarů (BBC 2019).

kteří údajně odcizily mnohá hospodářská a obchodní tajemství, měly připravit americkou ekonomiku o 400 miliard amerických dolarů ročně. Také snižovaly konkurenceschopnost amerických firem (Bennett 2017). Obamova administrativa proto konstantně stavěla duševní vlastnictví mezi jednu z priorit americko-čínského ekonomického dialogu. Z amerického pohledu měla přísná ochrana duševního vlastnictví nesmírný význam především proto, že pro vyspělou ekonomiku, jakou mají USA, představuje jeho ochrana jednu z jeho hlavních komparativních výhod⁸⁴ (Wang 2015: 155).

Mnohé z těchto problematických záležitostí, na které začala upozorňovat Obamova administrativa, představovaly dlouhodobé problémy, kterými se ekonomické vztahy mezi USA a Čínou vyznačovaly po dlouhé období a většinou byly naplno viditelné již během předchozí Bushovy administrativy (Tamtéž: 86). V té době však ve vztahu k Číně v USA nadále přetrvávaly v hlavním politickém proudu integrační síly. Bush byl sice v řadě ohledů pravděpodobně nejvíce ideologicky zaujatým prezidentem, který kdy určoval americko-čínské vztahy, kdy celé své funkční období hovořil o demokracii a odsuzoval diktatury. V Pekingu s ním však, jak konstatuje Zakaria v knize *Postamerický svět*, mohli být spokojeni, protože ve věcech, na kterých Číně skutečně záleželo, vystupoval jako její spojenec (Zakaria 2010a: 109). Obama naproti tomu začal Čínu v ekonomických záležitostech nejen kritizovat, ale také soustavně agresivně napadat za některé její hospodářské praktiky, které Američané vnímali negativně (Wang 2015: 86) Jeho ekonomická politika ve vztahu k Číně tak do určité míry započala a měla blíže ke kontroverznímu kurzu, který zvolil jeho nástupce v úřadu Trump, než k ekonomické politice předchozích amerických administrativ. To v mnoha ohledech nepřímou potvrdil pro *CNBC* Obamův reprezentant pro obchod Froman, který prohlásil, že se Trump svojí politikou snaží adresovat některé dlouhodobé ekonomické problémy ve vzájemných vztazích, na něž upozorňovala již Obamova administrativa. Její přístup byl však mnohem diplomatictější a zakládal se na taktice *carrot and stick*⁸⁵. Froman nicméně neopomněl zmínit množství sporů v rámci WTO, které Obamova administrativa proti Číně vedla (Rosenfeld 2018).

---

⁸⁴ V roce 2015 se po návštěvě čínského prezidenta Si Ťin-pchinga v USA podařilo vytvořit dohodu mezi Washingtonem a Pekingem. Její zásluhou vznikla některá opatření, která měla vést k omezení daných aktivit proti USA. Podle určitých odhadů dohoda skutečně vedla k minimálně krátkodobému výraznému omezení krádeží v oblasti duševního vlastnictví (Bennett 2017). Většina bezpečnostních expertů a rovněž americké zpravodajské služby však konstatují, že krádeže v oblasti duševního vlastnictví nadále pokračují a vytváří Spojeným státům výrazné hospodářské a bezpečnostní škody (Harris 2018).

⁸⁵ Metoda „cukru a biče“.

3.3.5. Hodnocení

Popis ekonomická dimenze *Pivotu* demonstruje, že administrativa Baracka Obamy vnímala hospodářské záležitosti ve vztahu k Číně ve zvýšené míře prostřednictvím *zero-sum* prizmatu. Američané se proto v rámci hospodářských iniciativ představených *Pivotem* snažili nejen o posílení svého absolutního hospodářského postavení, ale především sledovali, jakým způsobem mohou posílit svoji relativní pozici vzhledem k Číně. To se dá poměrně věrohodně ukázat na smlouvě TPP, která představovala klíčový pilíř hospodářské dimenze *Pivotu* a podle některých analytiků byla dokonce zásadním instrumentem pro úspěch celé americké tichomořské strategie. Spojené státy jejím prostřednictvím sice sledovaly dosažení čistě hospodářských cílů a snažily se zvýšit vzájemný obchod mezi členskými zeměmi TPP a také oživit vlastní hospodářství. Daleko zásadnější však byl patrně její strategický význam a potencionální vliv na vzájemnou hospodářskou dynamiku ve vztazích mezi Spojenými státy (a jejich spojenci) na jedné straně a Čínou na straně druhé. ČLR nebyla k dohodě přizvána, přestože představovala vedle Spojených států nejvýznamnější hospodářskou velmoc v Tichomoří a její spoluúčast by měla podle ekonomických studií pozitivní hospodářské dopady na americkou ekonomiku. Dohoda tak měla v mnoha ohledech izolovat Čínu v obchodních záležitostech nebo ji donutit k přijetí řady zásadních reforem v případě, že by se chtěla stát jejím členem. Spojené státy a jejich spojenci měli podle renomovaných studií TPP zaznamenat hospodářský zisk, Čína měla naproti tomu utrpět hospodářské ztráty. Tato charakteristika regionální ekonomické architektury, kterou se Obamova administrativa snažila v rámci *Pivotu* prosadit, samozřejmě kopíruje mnohem více neorealistickejší ekonomický přístup k Číně, který by se snažil posílit především relativní hospodářské postavení USA.

Dohoda TPP je tak do velké míry přelomová a značí poměrně zásadní změny v americké hospodářské politice i strategii vůči Číně. Můžeme totiž konstatovat, že v žádné jiné oblasti nebyl neoliberální přístup tak patrný jako právě v ekonomice, kde Spojené státy dlouhodobě sledovaly dosahování především absolutních zisků. Americká integrační strategie vůči Číně byla zpočátku v naprostém souladu s dlouhodobou americkou *grand strategy*, která si kladla za cíl konfrontovat a eliminovat tehdejšího potencionálního euroasijského hegemonu SSSR. Po konci studené války však Spojené státy v daném přístupu pokračovaly a ten podle mnohých dosáhl dokonce svého vrcholu během Clintonovy administrativy, kdy bylo rozhodnuto o přijetí Číny do WTO (Tellis 2014: 95-96). Také následující Bushova administrativa nadále sledovala ve vztahu k Číně spíše dosažení absolutních zisků, přestože již byla v mnoha ohledech naplno patrná rostoucí čínská ekonomická moc. Ještě v roce 2006 navrhly Spojené státy členským zemím APEC tehdejší zónu volného obchodu FTAAP, která

by zahrnovala na rozdíl od pozdější TPP Čínu (Poletti 2017: 9). Smlouva TPP je tak prvním významným americkým ekonomickým instrumentem ve vztahu k Číně, který neměl za cíl nadále sledování ekonomické integrace a dosahování absolutních zisků.

Důvodů, proč došlo k této změně v americké strategii, je patrně povícero a pro jejich pochopení je nutné vrátit se k počátkům obnovení vztahů mezi USA a Čínou. Přestože je dnes integrační strategie mnohými kritizována za to, že Spojené státy svojí politikou dopomohly přetvořit Čínu v tak mocnou zemi, měla daná politika v počátcích v mnoha ohledech své ospravedlnění. Jak již bylo zmíněno, řídila se jednak logikou tehdejší studené války. Důvod, proč se v ní pokračovalo i po ní, vycházel patrně z tehdejšího dlouhodobého rozložení ekonomické moci mezi Spojenými státy a Čínou. V době zahájení integrace Číny na začátku 70. let tvořily Spojené státy na základě parity kupní síly 21 procent světového hospodářství, Čína naproti tomu představovala pouhá 4 procenta. Výrazně vyšší relativní hospodářské postavení si však USA držely i v dalších desetiletích a také po konci studené války. Ještě v roce 2001, kdy Čína vstupovala do WTO, byla americká ekonomika zodpovědná za 20 procent světového HDP PPP⁸⁶, proti čínským 7 procentům HDP PPP⁸⁷ (Patton 2016; imf.org, GDP PPP, share of world). Tento dlouhodobě výrazný ekonomický rozdíl v síle obou zemí, a především v úrovni hospodářského rozvoje, mohl vést k určitému „podcenění“ čínského potenciálu, kdy se patrně neočekával tak výrazný a především dlouhodobý čínský ekonomický růst, jaký posléze nastal. Čína byla všeobecně vnímána jako zaostalá země a ekonomické výhody ze vzájemné integrace stály dlouhodobě nad možnými budoucími geopolitickými riziky, na která upozorňovali někteří včetně neorealistů (Tellis 2014: 96).

V době, kdy Spojené státy prosazovaly vytvoření smlouvy TPP, která se svým nastavením odlišovala od předchozí americké integrační politiky vůči Číně, se však poměr v ekonomické síle mezi Čínou a USA zcela zásadně změnil. Čína se stala v roce 2010 druhým největším hospodářstvím v Asii a podle většiny analýz měla v budoucnu překonat i dlouhodobě první Spojené státy (Teather 2010). V již představeném ukazateli HDP PPP, ve kterém si USA ještě na začátku 21. století udržovaly oproti Číně výrazný náskok, došlo dokonce v roce 2014 ke změně pořadí a ČLR se stala největším hospodářstvím na světě (imf.org, GDP PPP, share of world). Zároveň s tím, jak rostla čínská ekonomická moc, nedocházelo k očekávaným pozitivním procesům a externalitám, které neoliberalové ekonomickou integrací Číny sledovali. Čína se tak jako všechny nové nastupující velmoci

---

⁸⁶ Hrubý domácí produkt podle parity kupní síly, HDP *purchasing power parity* (HDP PPP).

⁸⁷ Porovnání dlouhodobého vývoje velikosti hospodářství USA a ČLR v nominálním HDP a HDP PPP viz Příloha č. 5 a 6.

před ní nevzdala mocenských nároků, ale spolu s tím, jak se zlepšovalo její relativní hospodářské postavení, se začala chovat v zahraniční politice mnohem víc asertivně. Podle řady analytiků to byla právě finanční krize z roku 2008, která značila zásadní zlom v tom, jak Peking vnímal své mezinárodní postavení a vystupoval v zahraničí (Haenle 2018). Také mezinárodní ekonomický systém vybudovaný z velké části Spojenými státy po druhé světové válce, který měl svým nastavením zajistit hladký mocenský růst Číny, nenaplnil v mnoha ohledech své očekávání. Čína nadále operovala v rámci něj, pokud se jí to hodilo, ale také se snažila jako všechny předchozí mocnosti na vzestupu vybudovat vlastní ekonomickou architekturu, která by více reflektovala její ekonomické zájmy (Tellis 2014: 100; Blackwill, Tellis 2015: 20). Spojené státy tak svojí integrační politikou docílily nepřímo toho, že se jim vytvořil hlavní geopolitický konkurent, který začínal ohrožovat americkou dominanci ve všech dimenzích, a podle většiny ukazatelů jeho moc měla v budoucnu ještě růst (Blackwill, Tellis 2015: 5).

Vzhledem k tomu, že rostoucí čínská moc vycházela primárně z jejího ekonomického růstu, který probíhal v posledních desetiletích mnohem dynamičtěji než ten americký, stála Obamova administrativa před zásadní otázkou, jakou ekonomickou strategii zvolit. Spojené státy sice mohly dále podporovat a vytvářet podmínky pro čínský růst tak jako v předchozím období, kdy čínská ekonomika tvořila jenom zlomek té americké. Vzhledem k novému mocenskému postavení Číny a možnostem jejího rozvoje by však pokračování v této ekonomické politice bylo v ostrém kontrastu s dlouhodobým klíčovým americkým geopolitickým zájmem o mocensky rozdělenou Eurasii a zamezení jakékoliv velmoci získat v ní dominanci. Nejlogičtější možností by proto byla strategie, která by vedla k eliminování čínského hospodářství, protože tak jak konstatovali přední neorealisté, pokud čínská ekonomika zpomalí, tak se z ní nikdy vojenská velmoc nestane (Navarro 2016). Spojené státy by se tak měly danou strategií patrně snažit Čínu ekonomicky zadržovat, podobně jako to učinily mocensky proti SSSR anebo samotným *Pivotem* proti Číně v již představené vojenské dimenzi. Jak však upozorňovala řada analytiků, tato politika by byla v ekonomické oblasti proti Číně neproveditelná vzhledem k vzájemné hospodářské provázanosti mezi oběma velmocemi i zbytkem světa (Logan 2013: 8-9). To ostatně připouští i Mearsheimer, když analyzuje americkou ekonomickou strategii proti Číně: *„Hlavním problémem je, že neexistuje praktický způsob jak zpomalit čínskou ekonomiku bez toho, aby bylo poškozeno americké hospodářství. Někdo může argumentovat tím, že čínská ekonomika zažije větší škody, což vylepší americké relativní postavení vůči ní. Toho je však možné dosáhnout pouze za situace, pokud budou Spojené státy schopny nalézt nové obchodní partnery, a Čína ne. Obojí*

proměnné jsou nezbytné. Naneštěstí většina zemí na světě by byla velice rychle ochotná zvýšit svůj ekonomický vztah s Čínou, pokud by Washington vytvořil ekonomické vakuum opuštěním obchodu a investic s Pekingem.“ (Mearsheimer 2001: 386). Nemožnost reálně ekonomicky zadržovat Čínu tak byla podle kritiků v řadě ohledů hlavní slabinou a limitujícím faktorem neorealistického přístupu k Číně. Ti, jak upozorňuje například Justin Logan, neustále zdůrazňovali, jak je důležité Čínu mocensky a ekonomicky zadržovat, ale nikdy nepřišli s žádným životaschopným plánem, jak by taková strategie v hospodářské oblasti reálně mohla vypadat (Logan 2013: 8). Spojené státy tak svojí integrací Číny do mezinárodního ekonomického systému vytvořily pro ně v řadě ohledů neřešitelnou situaci. Další ekonomický růst Číny představoval klíčové geopolitické a bezpečnostní riziko pro Spojené státy, které se již začalo projevovat a být reálně během Obamova prezidentství. Zároveň však současný ekonomický systém, ve kterém Čína začala hrát jednu z dominantních rolí, nenabízel příliš mnoho praktických možností jak mu zabránit.

Podle některých analytiků bylo v takové situaci jedinou životaschopnou ekonomickou strategií pro opětovné zlepšení relativního hospodářského postavení Spojených států vůči Číně vytvoření paralelního ekonomického systému k tomu již existujícímu. V tom stávajícím totiž byla ČLR natolik integrovaná, že nenabízel příliš praktických možností pro omezení jejího růstu. Na rozdíl od něj by v tom novém Čína vůbec nefigurovala. Daná strategie by tak nebyla založená na demontování existujícího systému, v rámci kterého by obchod a ekonomická interakce s Čínou nadále probíhala. Nejednalo by se tak o doslovné zadržování Číny ve stylu studené války, které by patrně skutečně nebylo v ekonomické sféře možné, ale naopak vytvoření jakéhosi „druhého“ ekonomického prostředí a instrumentů. V rámci něj by měly být ekonomické výhody a zisky nově distribuovány více ve prospěch Spojených států a jejich spojenců oproti Číně. Podle Ashley Tellise je právě v tomto kontextu nutné vnímat TPP, ale také její atlantickou obdobu Transatlantické obchodní a investiční partnerství (*Transatlantic Trade and Investment Partnership*, TTIP), vznikající ve stejnou dobu mezi Spojenými státy a Evropskou unií (Tellis 2014: 105-107). Tellis a Blackwill prosazovali stejnou strategii také ve své obsáhlé analýze *Revising U.S. Grand Strategy Toward China*, ve které jsou zmíněná doporučení pro budoucí americkou strategii proti Číně. Mimo jiné v ní stojí: „*Spojené státy by měly vytvořit nový systém obchodních vztahů, které vylučují Čínu.*“ (Blackwill, Tellis 2015: 21). Tato doporučení Obamova administrativa svojí ekonomickou politikou sledovala, jak jsme si demonstrovali na parametrech TPP. S trochou nadsázky můžeme říct, že se jednalo o jakýsi obrácený *offshore balancing*, kdy se americká geopolitická strategie v rámci něj měla zaměřit primárně na potencionálního hegemonu

Eurasie a ostatních částí si příliš nevšímat. V ekonomické politice měli naopak Američané prohlubovat své ekonomické vztahy se všemi ostatními ekonomickými centry Eurasie kromě Číny.

Přes velký význam, jaký byl v rámci *Pivotu* přikládán TPP, tak bylo možná ještě zásadnější pro celkový úspěch této strategie pro Spojené státy prosazení smlouvy TTIP s Evropou. Navzdory dramatickému ekonomickému růstu v asijsko-tichomořském regionu a relativnímu ekonomickému úpadku, v tom atlantickém zůstává kombinovaná ekonomická moc Evropy a Spojených států nadále nejvýznamnější na světě (Plummer 97-99). Společně jsou obě strany Atlantiku zodpovědné za 50 procent nominálního HDP a 41 procent HDP PPP. USA s Evropou mají nadále nejvyspělejší ekonomiky, které jsou stále v popředí vědy a výzkumu (Tellis 2014: 109-110). Jedná se tak o nejvýznamnější bilaterální hospodářské partnerství na planetě. Američané spolu s Evropany také společně stáli za vytvořením poválečného ekonomického systému a politicky propagovali liberalizaci v mezinárodním obchodě a investicích (Plummer 97-99). Navzdory řadě rozdílných pohledů, které mezi nimi panují, proto představovalo těsnější hospodářské partnerství mezi těmito dvěma entitami nejlogičtější volbu. Ta začínala navíc získávat na nutnosti, pokud si chtěli do budoucna udržet klíčovou roli ve světové ekonomice oproti Číně a dalším rychle rostoucím rozvíjejícím se ekonomikám. Většina předložených dat o jejich přetrvávající ekonomické důležitosti se totiž týkala pouze situace, ve které by byla obě hospodářství brána za jedno. Pokud bychom se podívali na postavení EU a USA jako samostatných celků, tak bychom mohli zřetelněji pozorovat, jak oba aktéři ztrácí své hospodářské pozice⁸⁸.

Podle řady analytiků tak Spojené státy sledovaly rovněž skrze TTIP dosažení strategických cílů vůči Číně. Smlouva měla posílit jejich ekonomický růst, nicméně dalšími a patrně i významnějšími důvody byly jako v případě smlouvy TPP její geopolitické implikace. TTIP měla, jak konstatoval Hans Kundnani, vyslat do světa jasný silný signál o přetrvávající atlantické jednotě v době růstu nezápadních velmocí, jako je Čína (Kundnani 2015). Většina evropských zemí představovala nejbližší americké spojence, takže přetvoření přední světové vojenské aliance v dominantní ekonomickou alianci by bylo velice užitečným krokem

---

⁸⁸ V roce 2000 byly Spojené státy zodpovědné za 20, 46 procenta světového HDP PPP, do roku 2015 jejich podíl klesl na 15,74 procenta. Evropská unie byla v roce 2000 s pouhými patnácti členy zodpovědná za 23,55 procenta světového HDP PPP. V roce 2015 tvořila s dvaceti osmi státy již „pouze“ 16, 88 procenta HDP PPP. Obě ekonomické entity tak zažily poměrně výrazný ekonomický propad v jejich relativním postavení, který navíc pokračuje i v posledních letech. Ten symbolizuje celkové změny v globální ekonomice, kdy v roce 1990 byly vyspělé ekonomiky zodpovědné za víc jak 60 procent světového HDP PPP. V roce 2023 by se jejich podíl měl snížit na pouhých 37 procent, což je téměř poloviční pokles za období kolem třiceti let (imf.org, GDP PPP, share of world).

bez výrazných negativních externalit (Tellis 2014: 110). TTIP také mohla nastavit velice vysoké standardy mezinárodního obchodu, které by mohly sloužit jako jakýsi vzor pro zbytek světa a kterými by se vzhledem ke spojené ekonomické síle EU a USA musel v nějaké podobě řídit (Kundnani 2015). Těch by bylo dosaženo patrně jednodušeji než v případě TPP vzhledem k podobnostem mezi americkou a evropskou ekonomikou. Jak konstatuje Michael Plummer v článku *The Transatlantic Trade and Investment Partnership in the Global Context*, jsou podle většiny měřitelných kritérií hospodářství EU a USA téměř totožná. Obě entity disponují podobnými politickými a ekonomickými institucemi, mají podobnou ochranářskou politiku, ochranu duševního vlastnictví, také hrají podobnou roli v mezinárodních ekonomických institucích (Plummer: 97). TTIP také mohla oživit transatlantické partnerství v době, kdy Američané viděli svoji budoucnost spíše v Tichomoří a Evropané polemizovali nad tím, jaké dopady na ně bude mít tato změna v americké strategii. Jak jsme si demonstrovali ve strategické a vojenské dimenzi, Spojené státy nevnímaly v bezpečnostních záležitostech Evropu nadále jako prioritní region. To bude patrně do budoucna znamenat, že dosavadní rámec vztahů založený predominantně na bezpečnostní architektuře v podobě NATO bude ztrácet na významu. Pokud si tak budou chtít Evropa a Spojené státy udržet těsné vztahy i v dalším období, musejí najít nové společné zájmy a z tohoto pohledu se propojení hospodářství jeví jako nejpřirozenější oblast. Pro Spojené státy tak TTIP představovala příhodný nástroj v jejich celkové komplexní globální strategii proti Číně, v rámci níž byl asijsko-tichomořský *Pivot* nejviditelnějším prvkem, ale zdaleka ne jediným. Zároveň se také jednalo o způsob, jak zmírnit některé obavy v Evropě z toho, že Američané *Pivotem* ztrácejí o starý kontinent zájem. Skrze TTIP si tak Američané mohli udržet v Evropě nadále vliv, přestože přeorientovali svůj strategický zájem do asijsko-tichomořského regionu.

Obě regionální obchodní dohody, jak asijsko-americké TPP, tak evropsko-americká TTIP, měly za cíl zvýšení ekonomického růstu a prohloubení ekonomické integrace mezi členskými zeměmi. Jak však upozorňují ekonomové, tento typ regionálních obchodních dohod je méně efektivní než jejich univerzální protějšek, protože odklání obchod a nevede k dosažení absolutních ekonomických zisků. Tyto dohody tak měly vést k posílení relativního ekonomického postavení Spojených států a jejich spojenců vůči třetím zemím (Tellis 2014: 112). Nejvýznamnější světovou ekonomikou, která stála mimo obě dohody, byla samozřejmě Čína, pro kterou mnohé členské státy, jak TPP, tak TTIP, představovaly nejvýznamnější obchodní partnery, což mohlo představovat vážné ekonomické problémy. Jedinou zemí, která se naopak měla podílet na obou dvou dohodách a mít z nich tak dvojnásobné ekonomické, ale

také geopolitické výhody, byly Spojené státy americké. TPP a TTIP tak nabízely Spojeným státům potenciál stát se určitým obchodním a ekonomickým epicentrem globální ekonomiky, protože by byly jako jediný aktér součástí dvou potencionálně nejvýznamnějších hospodářských bloků na světě. Vzhledem k tomu, že by v nich Američané patrně hráli klíčovou roli a jejich hlavní geopolitický konkurent Čína by stál mimo, mohly obě dohody zajistit, že si skrze ně Spojené státy udrží své dominantní ekonomické a geopolitické postavení i v 21. století.

V době, kdy vznikají tyto řádky, je však již jasné, že se Spojené státy neúčastní ani jednoho projektu. Důvody, proč neprošla ve Spojených státech TPP, již byly představeny a dá se konstatovat, že podobné příčiny vedly Trumpovu administrativu také k ukončení TTIP (Erlanger 2018). Ta však narážela na výraznou opozici také v EU a je tak velkou otázkou, jestli by také z evropské strany byla kdy přijata (Cato 2016). Můžeme se ptát, zda obě dohody nebyly svým pojetím příliš ambiciózní a zda by skutečně docílily svých geopolitických cílů. Odstoupení od TPP nicméně představovalo podle většiny analytiků a mnohých politiků výraznou strategickou chybu, které se Trumpova administrativa dopustila na samém začátku svého prezidentství. Vzhledem k tomu, jaký klíčový význam TPP v rámci *Pivotu* měla, mohlo dané rozhodnutí podle některých z nich dokonce ohrozit celou dosavadní americkou strategii v Tichomoří (Gracie 2016). Zaznívaly hlasy, podle kterých odstoupení USA od TPP vyvolalo pochyby o vedoucí roli Spojených států v asijsko-tichomořském regionu i mimo něj (Heath 2017). Podle Roberta D. Kaplana docílila Trumpova administrativa ukončením účasti v TPP dokonce největší americké strategické chyby v Asii od vietnamské války: *„V Asii se vše točí okolo businessu, obchodu a realismu mnohem víc než v jiných částech světa. Odstoupení od obchodní dohody, která měla představovat základní kámen amerického „Pivotu“ do Asie, signalizuje tamním politickým vůdcům a elitám, že Amerika je v současné době mnohem méně spolehlivý a vážený partner.“* (Kaplan 2018b). To, jak negativní dopad mělo neschválení TPP na celkové americké postavení v asijsko-tichomořském regionu a úspěšnost strategie *Pivotu* je zapotřebí vnímat s ohledem na to, jaká očekávání byla s danou smlouvou spojena a kolik politického kapitálu do něj Obamova administrativa, ale také ostatní členské země investovaly. To poměrně výstižně shrnul svým vyjádřením před kongresovým slyšením již zmíněný Matthew P. Goodman z *Center for Strategic and International Studies*, který se zamýšlel nad možnými implikacemi amerického odstoupení z TPP: *„Nepřijetí TPP by bylo přímým zásahem do americké kredibility v asijsko-tichomořském regionu. Jak mi nedávno řekl jeden vysoký americký představitel v Asii: „V takovém případě by bylo mnohem lepší,*

kdybychom s TPP nikdy ani nezačali.“ (Goodman citován in US-China Economic and Security Review Commission 2016: 59).

Výrazně negativní dopady neschválení TPP na americké postavení v Tichomoří je však nutné chápat především v kontextu konkurenčních čínských ekonomických projektů⁸⁹. Spojené státy stojí totiž v řadě ohledů v ekonomické soutěži s Pekingem o to, která země nabídne atraktivnější ekonomickou architekturu zemím v regionu. Tím, že Washington neschválil TPP, vytvořil v dané oblasti ekonomické vakuum, které čeká na vyplnění, a předal v mnoha oblastech iniciativu čínské straně. Pro Spojené státy proto existuje riziko, že Čína, nikoli oni, bude určovat povahu a charakter mezinárodních ekonomických vztahů v tichomořském regionu. Vzhledem k důležitosti asijsko-tichomořské oblasti pro světovou ekonomiku a jejímu vzrůstajícímu významu by taková skutečnost navíc měla bezesporu celosvětové ekonomické a politické dopady.

Mezi nejvýznamnější hospodářské a rozvojové projekty, které Čína v posledním desetiletí představila, patří Asijská infrastrukturní investiční banka (*Asian Infrastructure Investment Bank*, AIIB), *BRICS Bank* a *‘One Belt, One Road’*⁹⁰ (Dollar 2015). Čína se jejich prostřednictvím oficiálně snažila investovat do rozvoje infrastrukturálních projektů v Asii i v jiných částech světa, které měly napomoci k ekonomickému rozvoji⁹¹. Jejich vznik tak byl v mnoha oblastech a zemích přijímán pozitivně. Podle vysoké představitelky Světové banky

---

⁸⁹ Čínské ekonomické iniciativy jsou především zaměřené na posílení vlastní ekonomické centrality v regionu. Prezident ČLR Xi Jinping navrhl vybudovat takový systém obchodních, investičních a bezpečnostních vztahů, které pokud by byly naplno implementovány, tak by měly významný vliv na ovlivnění ekonomického a politického prostředí v Asii (US-China Economic and Security Review Commission 2016: 67) Jedním z motivů, který vede Peking k vytváření nových institucí a ekonomické architektury, je jeho vnímání, podle kterého Čína není dostatečně reprezentována v těch stávajících. To se týká například Asijské rozvojové banky (*Asian Development Bank*, ADB), k níž Čína vytvořila alternativní AIIB. Přestože je čínská ekonomika větší než japonská, tak Japonsko hraje nadále hlavní roli v ADB. Jejím prezidentem byl pokaždé japonský občan, a Tokio v ní má navíc mnohem více hlasů (Zaiser 2018: 266). Čína rovněž vnímá negativně další instituce vytvořené Spojenými státy po druhé světové válce, jakými jsou Světová banka nebo Mezinárodní měnový fond (Perlez 2015). V neposlední řadě se snaží Peking svými ekonomickými projekty sledovat geopolitické zájmy a konfrontovat tak zvýšenou americkou aktivitu v jeho regionu.

⁹⁰ Někteří nazývají *‘One belt, One road’* čínským Marshallovým plánem pro Eurasii. Podle množství financí, které Čína do projektu alokovala, už poválečnou americkou pomoc Evropě překonala v přepočtu na dnešní dolary. Klíčové jsou však ambice celého projektu a jeho možné geopolitické důsledky. Přestože Čína oficiálně tvrdí, že cílem není posílení její politické nebo vojenské moci, ale celý projekt má za cíl sledovat ekonomické cíle a spojovat národy, tak se dá předpovídat, že jsou spolu obě proměnné propojené. Jak zdůrazňuje Nadège Rolland z washingtonského Národního úřadu pro asijský výzkum, ekonomický vliv přináší politický vliv. To, že významné ekonomické projekty vedou k politické moci, ostatně nejlépe demonstruje samotný Marshallův plán, ke kterému je připodobňován. Spojené státy si jeho prostřednictvím upevnily svůj politický a vojenský vliv na starém kontinentě. Nejinak tomu bude pravděpodobně především v zaostalých zemích střední Asie v případě Číny. Pro Spojené státy představuje *‘One belt, One road’* ohrožení především z dlouhodobé perspektivy s, kterou je však také budován. *‘One belt, One road’* není pro dnešek, ale pro Čínu v polovině 21. století (Bloomberg 2018).

⁹¹ <https://www.aiib.org/en/about-aiib/index.html>

(*World Bank*, WB) Mulyani Indrawati tato organizace vítá vytvoření AIIB a je otevřená možnostem kooperace, a to přesto, že mnozí viděli v čínské bance přímého konkurenta WB (Mathew 2015). Mnozí analytici také upozorňovali na snahu Pekingů skrze nové organizace adresovat jeho nedostatečné zastoupení v těch stávajících regionálních institucích, jakou je například Asijská rozvojová banka (*Asian Development Bank*, ADB), ale také celosvětových institucích jako WTO nebo IMF (Zaister 2018: 266; Perlez 2015). Vzhledem k tomu, že tato architektura byla vybudována v poválečném období, kdy Čína tvořila jenom malou část světového hospodářství, tak příliš nereflektovala jeho současnou ekonomickou váhu. Tato snaha se tak setkala často s pochopením, kdy například Zakaria argumentoval tím, že není možné, aby druhé nebo podle některých měřítek dokonce první největší hospodářství na světě mělo v roce 2015 v IMF stejný počet hlasů jako Nizozemí a Belgie dohromady (Zakaria 2015). Jak však upozorňuje profesor politologie Phillip Y. Lipsky ze *Stanford University*, řada politiků a analytiků viděla v čínských projektech začátek snahy Pekingů o nahrazení nebo aspoň „podkopání“ mezinárodní ekonomické architektury vytvořené a kontrolované Spojenými státy a jejich spojenci (Lipsky 2015). V té si totiž Američané udržují dominantní postavení, a to především ve vztahu k Číně⁹² a dalším rozvojovým zemím (BBC 2015c). Neorealisté tento vývoj očekávali, na rozdíl od neoliberalů, kteří argumentovali do určité míry sebevědomě tak jak Ikenberry tím, že Čína bude nucena operovat v rámci současného západního systému. Jak však ukazuje Tellis na historickém příkladu posledního „velkého střídání“ na pozici dominantní světové velmoci od Britského impéria ke Spojeným státům, ani to se neobešlo bez systémové transformace, která měla odpovídat mnohem více zájmům nového hegemonu. Washington podle něj sledoval v poválečném období takovou politiku, která v mnohém podlamovala základní britské zájmy, a to přesto, že obě velmoci sdílely společné hodnoty a čelily stejným nepřítelům (Tellis 2014: 100). Přes jejich očekávatelný vznik tak byly tyto snahy z pohledu neorealistů vnímány negativně, protože mohly přímo ohrožovat americkou dominanci a kontrolu nad světovým finančním a ekonomickým systémem. Jak také varovali někteří analytici, mnohé čínské ekonomické investice a projekty představené v rámci *‘One Belt, One Road’* na propojení Eurasie mohly z dlouhodobé perspektivy dopomoci k přesunu ekonomického a geopolitického těžiště moci od Spojených států zpátky do Eurasie. Jejich úspěšná realizace by totiž mohla potenciálně eliminovat mnohé

---

⁹² Před reformou IMF disponovaly Spojené státy 16,7 procenta hlasů v této organizaci oproti čínským 3,8 procentům. Po reformě IMF v roce 2015, která si kladla za cíl reagovat na změny ve světovém hospodářství a růst nezápadního „zbytku“, který nebyl v této instituci reflektován, se měl hlas Číny sice zvýšit, ale pouze minimálně. ČLR měla mít nově 6 procent a USA měly se svými 16,5 procenty zůstat na téměř totožné hodnotě (BBC 2015c).

strategické výhody, o které se americké velmocenské postavení opírá, a Spojené státy by se tak v budoucnu mohly dostat na periferii geopolitického dění ve světě (Cavanna 2018).

To, kterému z těchto pohledů na čínské projekty dala Obamova administrativa přednost, patrně nejzřetelněji ukazuje její reakce na vznik AIIB. Spojené státy byly od počátku velice kritičtí k vytvoření této instituce a rovněž podnikly poměrně významnou diplomatickou ofenzívu k tomu, aby nezískala na významu. Spojené státy tak aktivně lobovaly u především spojeneckých zemí, aby do ní nevstoupily. Tato strategie se zpočátku jevila jako úspěšná, protože řada zemí nebyla AIIB v počáteční fázi příliš nakloněná, což bylo pravděpodobně zapříčiněno právě americkým tlakem (Keck 2014). V roce 2015 nicméně vyjádřila své přání vstoupit do AIIB Velká Británie jako první velká západní ekonomika (BBC 2015d). Tento krok ze strany nejbližšího amerického spojence posléze spustil „řetězovou reakci“ a ostatní klíčová evropská a západní hospodářství jako Německo, Francie, ale také Austrálie rychle následovala britský příklad a také požádala o vstup (Smith 2015). Americká reakce na sebe nenechala dlouho čekat a byla značně kritická. List *The Financial Times* citoval po britském vstupu nejmenovaného vysokého představitele Obamovy administrativy, který do médií vyjádřil americké znepokojení nad neustálou snahou Londýna o přizpůsobování se Číně a také to, že tento krok nebyl se Spojenými státy dopředu konzultován. Tento výrok vzbudil širokou pozornost i v dalších britských a světových médiích a symbolizoval americké rozčarování nad celou záležitostí. Jak k tomu navíc konstatovala pro *BBC News* Pippa Malmgrenová, bývalá ekonomická poradkyně George W. Bushe, je takové veřejné kritizování Britů ze strany Spojených států velice nestandardním jevem (BBC 2015d). Poté, co do AIIB začala vstupovat řada dalších spojeneckých zemí, vyslaly Spojené státy varování, aby si každý z nich dvakrát rozmyslel, než se stane členem této organizace (Sobolewski, Lange 2015). Tato strategie se však minula naprosto účinkem a skončila významným diplomatickým fiaskem Obamovy administrativy, které sklidilo vlnu mezinárodní i vnitropolitické kritiky. Stephen Olson prohlásil pro japonský internetový server *the Diplomat*, že Spojené státy vypadají svým nekompromisním přístupem k AIIB a jejich nátlakem u spojenců, jako by byly odtrženy od reality současného světa⁹³ (Shepard 2016). Bývalá americká ministryně zahraničních věcí Madeleine Albrightová prohlásila, že Spojené státy celou záležitost ohledně AIIB nezvládly. K lobbování u amerických spojenců podle ní

---

⁹³ To, jak izolovanou pozici vzhledem k AIIB Spojené státy a Obamova administrativa zastávaly, patrně nejvíce demonstruje množství států, které se staly jejími členy. Jsou v ní prakticky všechny velké ekonomiky Asie a Evropy včetně většiny blízkých spojeneckých zemí USA. Američané jsou tak spolu s Japonskem jedinými státy skupiny G-7, které se projektu neúčastní. <https://www.aiib.org/en/about-aiib/governance/members-of-bank/index.html>

nikdy nemělo dojít (Rapoza 2015). Zpětně se kriticky k americké reakci na vytvoření AIIB vyjádřili také lidé z nové Trumpovy administrativy. Trumpův bezpečnostní poradce a bývalý ředitel CIA⁹⁴ James Woolsey konstatoval v roce 2016, že to, jakým způsobem Obamova administrativa přistoupila k AIIB, je dnes všeobecně považováno za strategickou chybu (Fortune 2016). Poměrně jasně celou věc ohledně přístupu Obamovy administrativy k AIIB shrnul také Fareed Zakaria svým kritickým komentářem k politice *Pivotu* v *The Washington post* s názvem *Whatever happened to Obama's pivot to Asia?* Většina pozornosti směrem k *Pivotu* je podle něj soustředěna do vojenské sféry na zadržování Číny, což považuje za nezbytný a významný komponent na zajišťování stability. Zároveň s tím by však měla americká strategie také intenzivně pracovat na kooperujících vztazích s Čínou a snažit se o její větší integraci do globálního systému. V tomto ohledu by však *Pivot* prozatím (2015) dostal podle Zakarii velice špatnou známku. Jak doslova tvrdí Zakaria: „*Opozice Obamovy administrativy k AIIB byla jednoduše hloupost. Tato nová banka je dalším způsobem jak financovat infrastrukturalní projekty v Asii, kde je jejich potřeba enormní. Pokud Čína nemůže ani vytvořit regionální banku k financování mostů, jakou jinou legitimitu nebo vliv je poté dovoleno mít?*“ (Zakaria 2015).

Spojené státy však byly za Obamova prezidentství znatelně absentované také z dalších čínských projektů, jakým je například již představená *‘One Belt, One Road’*. James Woolsey proto kromě kritiky přístupu Obamovy administrativy k AIIB vyjádřil také přání, aby nová Trumpova administrativa přijala k těmto projektům mnohem otevřenější a konstruktivnější postoj⁹⁵ (Fortune 2016). Můžeme říct, že ten, který zvolila Obamova administrativa, poměrně jednoznačně demonstroval její celkové vnímání vzájemných hospodářských a geopolitických vztahů s Čínou skrze *zero-sum* pohled. Možná ještě zřetelněji než v případě vlastních amerických ekonomických iniciativ jsme si zde mohli ukázat příklon Obamovy administrativy k celkovému neorealistickému vnímání této velmoci v ekonomických záležitostech.

---

⁹⁴ Ústřední zpravodajská služba, *Central Intelligence Agency*

⁹⁵ To se však nestalo a americká neúčast na těchto projektech nadále trvá. Podle analýzy *Council on Foreign Relations* navíc začala Trumpova administrativa sledovat ve vztahu k Číně a jejímu regionu ještě více konfrontační strategie než předchozí Obamova administrativa (Chatzky, McBride 2019a).

ZÁVĚR

Tato magisterská diplomová práce se zabývala analýzou americké strategické politiky v asijsko-tichomořském regionu, známé jako *Pivot* do Tichomoří, kterou vyhlásil prezident Barack Obama v roce 2011. Primárním cílem práce bylo vyhodnotit na základě dvou klíčových paradigmat mezinárodních vztahů – neoliberalismu a neorealismu, o jaký typ strategie se spíše jednalo ve vztahu k Číně. Ta představovala vzhledem ke svým velmocenským kapacitám hlavní strategickou výzvu nejen *Pivotu* do Tichomoří, ale i celé americké zahraniční a bezpečnostní politice. Výzvu, která již byla naplno patrná v době, kdy nastupoval prezident Obama do Bílého domu, a která ji bude patrně zaměstnávat po velkou část 21. století.

Teoretická část představila základní východiska neorealismu a neoliberalismu v americké strategii ve vztahu k Číně a jejímu vývoji. Také v ní byly vygenerovány konkurenční hypotézy, které byly následně ověřovány v analytické části. Prvotní impulz k znovuoobnovení vztahů s Čínou proběhl v 70. letech a řídil se logikou tehdejší studené války. Geopolitickým cílem Spojených států bylo zabránění SSSR získat dominanci nad Eurasií a získání miliardové Číny na svoji stranu bylo významným instrumentem jak toho dosáhnout. Daná politika tak byla veskrze realistická a můžeme říct, že realismus utvářel americkou zahraniční politiku ve vztahu k Číně do začátku 90. let. S koncem studené války však Čína ztratila pro USA své hlavní geopolitické využití a z významného spojence se stal potenciální nepřítel. Čína tehdy ještě v žádném případě nepředstavovala tak mocnou zemi, jakou byla o deset nebo dvacet let později, ale vzhledem k jejímu nesmírnému mocenskému potenciálu k ní měly Spojené státy podle neorealistů začít přistupovat s obezřetností. Atmosféra tehdejší unipolární doby, ve které byly Spojené státy na vrcholu moci, však příliš neprospívala obavám z možných geopolitických rizik v hluboké budoucnosti, která také nikdy nemusela nastat. Naopak sebevědomá Amerika po vítězství ve studené válce sledovala ambiciózní politiku větší integrace Číny do mezinárodního politického a ekonomického systému. Tato výlučně neoliberální strategie měla zajistit, že Čína bude mít posléze zájem na udržení tohoto systému, protože se stane jeho součástí. Také měla vést k její politické transformaci a omezení bezpečnostní hrozby. Jak však upozorňovali neorealisté, hlavním a také nejprokazatelnějším efektem dané politiky byla čím dál mocnější Čína a úpadek amerického relativního postavení vůči ní. Spojené státy tak v prvních dvou desetiletích po konci studené války přistupovaly k Číně spíše jako ke strategickému partnerovi. Tuto strategii prosazovala Clintonova administrativa, kdy patrně dosáhla svého pomyslného vrcholu. Pokračovalo se

v ní však možná pro mnohé překvapivě i během Bushovy administrativy, pro kterou byly útoky z 11. září natolik přelomovou událostí, že jimi otázku jakéhokoliv soupeření s Čínou posunula prakticky natrvalo stranou.

Základní východiska Obamovy zahraničněpolitické koncepce byla nastíněna v druhé kapitole, kde byl také představen *Pivot* v kontextu tehdejšího mezinárodního vývoje a událostí. V době, kdy nastupoval Barack Obama na post amerického prezidenta, procházel svět dynamickým vývojem a postupně se začínal přesouvat z čistě unipolárního uspořádání ve více multipolární rámec. Jako nejsilnější mocnost na vzestupu se profilovala podle očekávání Čína. Ta se dokázala v porovnání s USA relativně úspěšně a rychle vypořádat s následky hospodářské krize, což se posléze výrazně odrazilo ve vztazích mezi oběma velmocemi. Zatímco v předchozím období se Čína chovala na mezinárodní scéně s maximální obezřetností především směrem k USA, tak rok 2008 značil podle mnoha analytiků přelomový bod. Po něm začala Čína vystupovat mnohem sebevědoměji a asertivněji. Číňané patrně došli k závěru, že jejich postavení je již do té míry silné, a naopak americké pozice natolik oslabené, že si mohou dovolit změnit svoji zahraničněpolitickou strategii a začít se chovat způsobem, který mnohem více reflektoval jejich mocenské postavení.

Navzdory těmto změnám v čínské politice nebylo v prvních letech Obamovy administrativy jednoznačně patrné, jakou politiku budou Spojené státy vůči ČLR sledovat. Od nového demokratického prezidenta se všeobecně očekávalo, že v mezinárodních vztazích bude prosazovat konsensuální politiku založenou na spolupráci, diplomatických řešeních a multilaterálním rámci. To mohlo vést k logickému předpokladu, podle kterého Obama spíše kontinuálně naváže na v mnoha ohledech vstřícnou politiku svých předchůdců ve vztahu k Číně. Obamova administrativa na jedné straně projevovala některé indicie k pokračující spolupráci, ale zároveň si byla vědoma dopadů vzrůstající čínské moci v asijsko-tichomořském regionu i mimo něj. V daném období však bylo americké postavení k Číně v řadě ohledů defenzivní a reaktivní. Obamova administrativa se musela vypořádávat s následky hospodářské krize a nadále byla výrazně zaměstnaná neukončenými konflikty v Iráku a Afghánistánu. Čína tak měla jako v předchozím období ve svém regionu v mnoha ohledech volné pole působnosti bez toho, aby byla její politika výrazně konfrontována Spojenými státy.

Tato situace se však kompletně změnila v roce 2011, kdy Spojené státy oznámily, že přesouvají hlavní těžiště svého geopolitického zájmu do asijsko-tichomořského regionu. Strategický *Pivot* byl oficiální cestou prezentován tak, že americké ekonomické, politické a

bezpečnostní zájmy se přesouvají do Asie a Spojené státy to musejí reflektovat svojí zahraničněpolitickou strategií a jít za nimi, a to včetně klíčových vztahů s ČLR. Politika *Pivotu* posléze našla své vysvětlení jak mezi neoliberaly, tak mezi neorealisty. Pro ty první adresoval mnohem širší procesy v asijsko-tichomořském regionu než pouze růst Číny. Hlavní roli měla hrát diplomatická a ekonomická dimenze, nicméně i vojenská část byla důležitá, a to především s ohledem k Číně, kdy se však jednalo o kontinuální vyústění americké strategie k ní. Vzhledem k tomu, že se Čína nyní chovala mnohem víc asertivně, musely na to Spojené státy reagovat a zvýšit svoji vojenskou přítomnost v oblasti. Ta však byla z jejich pohledu nutná hlavně jako pojistka na udržení stability a na Čínu nadále nahlížely spíše optikou významného partnera.

Také neorealisté viděli v *Pivotu* strategickou kontinuitu. Ta však šla mnohem hlouběji do americké historie, než jakou představovalo pouze období obnovených americko-čínských vztahů. *Pivot* byl z jejich pohledu v souladu s dlouhodobým cílem americké *grand strategy*, která sledovala zabránění jakékoliv velmoci v získání dominance v Eurasii. Danou politiku jsme tak měli chápat v kontextu předchozích případů, ve kterých byly Spojené státy nuceny konfrontovat ostatní potenciální hegemony – Německo, Japonsko, SSSR. Vzhledem k tomu, že se Čína stala rok před vyhlášením *Pivotu* nejsilnějším hospodářstvím Eurasie s výrazným potenciálem pro další mocenský růst, měla předpoklady k tomu získat v budoucnu kontrolu minimálně nad asijskou částí dané pevninské masy. Spojené státy tak měly *Pivotem* sledovat politiku, která by tomu zabránila a kterou se již nadále neměly jakkoliv spolupodílet na udržování prostředí, jež by zároveň dopomáhalo čínskému růstu.

Podrobná analýza jednotlivých aspektů a východisek americké politiky byla provedena ve třech oddělených podkapitolách – strategická a bezpečnostní dimenze, diplomatická dimenze a ekonomická dimenze. V nich byly zkoumány odpovědi na dvě výzkumné otázky: *Kterému z velkých paradigmat mezinárodních vztahů – neorealismu, či neoliberalismu – spíše odpovídá zahraniční politika Obamovy administrativy vůči asijsko-tichomořskému regionu v rámci tzv. strategického „Pivotu“? a Podařilo se Obamově administrativě naplnit strategické cíle, které si v rámci „Pivotu“ vytyčila?*

Analýza strategické a bezpečnostní dimenze popisovala, jakým způsobem chtěly Spojené státy *Pivotem* zvýšit svoji vojenskou přítomnost v asijsko-tichomořském regionu a jaký dopad měla tato politika na celkovou americkou bezpečnostní strategii. Spojené státy vyslaly *Pivotem* do okolí Číny zvýšené množství vojenských jednotek. Začaly kolem ní také stavět nové vojenské základny, které měly Čínu mnohem více geograficky obepínat než předchozí americké vojenské působení v oblasti. Asijsko-tichomořský region získal prioritu

v nasazování nejmodernějších zbraní. Spojené státy také zahájily vývoj nových zbraňových systémů, kterými chtěly reagovat především na čínské asymetrické výhody. Hlavní nová bojová doktrína amerických ozbrojených *Air-Sea Battle concept* byla rovněž navržená a zaměřená podle řady analytiků primárně proti Číně.

Tato analýza vedla k poměrně logickému závěru, podle kterého se Spojené státy snažily svojí strategií Čínu mocensky zadržovat. Velká část těchto opatření však našla širokou podporu napříč americkými zahraničněpolitickými experty a teoretiky MZV a měla své vysvětlení jak mezi představiteli neoliberalismu, tak neorealismu. Ukázalo se však, že *Pivot* měl poměrně klíčový význam na změny v celkové americké bezpečnostní strategii a patrně i v celkové *grand strategy* USA. V té došlo k zásadní změně v tom, jak Američané vnímají mezinárodních hrozby i bezpečnostní prostředí. Spojené státy ve svých strategických dokumentech deklarovaly, že hlavním předmětem jejich bezpečnostního zájmu jsou opět po víc jak dvacetileté pauze konkurenční velmoci, jenom rozpadlý SSSR vystřídala nyní Čína. Na této změně jsme mohli již poměrně jednoznačně prokázat příklon k neorealistickému chápání bezpečnostního prostředí. Obamova administrativa navíc prokazatelně upozadila zaměření na asymetrické hrozby. Americké bezpečnostní dokumenty jednoznačně odmítaly, aby se ozbrojené síly Spojených států do budoucna účastnily velkých stabilizačních operací, mnohdy označovaných také jako humanitární intervence, na které kladla důraz neoliberální *cooperative security*, ale které kategoricky odmítali neorealisté. Ze dvou konkurenčních testovaných hypotéz **H1a: Neoliberalismus v zahraniční politice USA vedl k volbě cooperative security za grand strategy** a **H1b: Neorealismus v zahraniční politice USA by vedl ke zvolení offshore balancing za grand strategy**, se tak poměrně jednoznačně potvrdila neorealistická hypotéza **H1b**. Spojené státy za Obamovy administrativy postupovaly v Eurasii jako typický *offshore balancer*. Američané na jedné straně přesunuli *Pivotem* těžiště svého geopolitického zájmu do asijsko-tichomořského regionu, ve kterém se nacházel nejsilnější mocenský aktér Eurasie – Čína, kterého bylo potřeba vyvažovat. Zároveň s tím však začali omezovat své výrazné bezpečnostní angažmá v ostatních částech světa. To se dalo nejlépe demonstrovat na zmírnění intenzity ve válce proti terorismu. Také se odmítali zapojit do nových konfliktů na periferii, jakou byla občanská válka v Sýrii, a začali ve větší míře spoléhat na regionální aktéry, kteří měli sami nést mnohem větší odpovědnost za svoji bezpečnost a nespoléhat na neomezené americké bezpečnostní garance, což byl hlavně případ Evropy.

V další podkapitole byl proveden rozbor diplomatické dimenze *Pivotu*. Ta obsahovala mnohé klíčové prvky, o které se opírají v mezinárodních vztazích spíše neoliberálové.

Spojené státy totiž chtěly *Pivotem* posílit a vylepšit své bilaterální vztahy napříč asijsko-tichomořským regionem, zvýšit své angažmá v regionálních multilaterálních organizacích a zároveň mnohokrát deklarovaly, že usilují o konstruktivní partnerství s Čínou, kterou se nesnaží mocensky zadržovat. Ukázalo se, že Obamova administrativa skutečně kladla výrazný důraz na diplomatickou část *Pivotu* a intenzivně se snažila prohloubit a zintenzivnit diplomatické vztahy jak mezi americkými spojenci v čele s Japonskem nebo Austrálií, tak mezi novými partnery, jako byl Vietnam nebo Barma. V mnoha ohledech klíčovou zemí pro americkou strategii byla Indie vzhledem k jejímu mocenskému potenciálu, kdy se jedná o potenciálně nejmocnějšího aktéra Eurasie vedle Číny a ideálního kandidáta na její vyvažování. Spojené státy se s ní snažily navázat strategické partnerství. Do velké míry se tak prokázala neorealisticke hypotéza **H2b**: *Pro Spojené státy budou v rámci Pivotu strategicky klíčové země v indo-tichomořském regionu – Japonsko a Indie*. Obamova administrativa také kladla oproti předchozímu období mnohem větší důraz na multilaterální regionální rámec, kdy byly Spojené státy velice diplomaticky aktivní jak k organizaci ASEAN, tak i k dalším regionálním fóřům. Jednoznačně se tak prokázala neoliberální hypotéza **H2a**: *Spojené státy se snažily v rámci politické dimenze „Pivotu“ klást důraz na multilaterální institucionální regionální rámec*.

Vzhledem k tomu, že diplomatická dimenze byla spíše deklaratorní povahy, nenabízela takovou věrohodnou možnost výzkumu a konkrétních závěrů jako vojenská nebo ekonomická oblast. Přesto jsme mohli danou analýzou v mnohém vysledovat základní rámec amerického diplomatického úsilí v rámci *Pivotu*. Spojené státy na jedné straně demonstrovaly Číně svým zintenzivněním diplomatických vztahů s regionálními zeměmi, že mají v jejím vlastním regionu více spojeneckých zemí a potenciálních partnerů než ona sama. Zároveň s tím však Američané částečně upozadili diplomatický důraz na bilaterální vztahy s ní. Zatímco většina amerických bilaterálních vztahů v regionu zažila od roku 2011 zlepšení, ty s Čínou se *Pivotem* naopak zhoršily a vzrostlo v nich napětí. Přestože jsme na diplomatické dimenzi nebyli schopni prokázat příklon ani k jednomu paradigmatu, tak klíčové americko-čínské diplomatické vztahy se začaly pozvolna vyvíjet spíše směrem, který očekávali neorealisté, a rostlo v nich napětí.

Poslední část americké strategie tvořila ekonomická dimenze, která byla zkoumána v závěrečné podkapitole. Tato dimenze představovala hlavní doménu neoliberálů, kdy v žádné jiné oblasti nebyla teoretická východiska a ideologická „stopa“ tohoto paradigmatu natolik silná jako právě zde. Spojené státy proto sledovaly vzhledem k Číně dlouhodobě politiku, která se snažila dosahovat primárně absolutních zisků. Ta byla z čistě ekonomického hlediska

výhodná, ale zároveň vedla k postupnému zmenšování relativního ekonomického postavení USA vůči Číně. Americká ekonomická politika tak nedávala přísně vzato geopolitický smysl, na což upozorňovali neorealisté, ale hospodářský rozdíl mezi USA a Čínou byl po dlouhou dobu natolik výrazný a společná hospodářská interakce natolik výhodná, že nebyl příliš velký zájem o to ji omezovat. Vzájemná ekonomická interdependence měla podle neoliberalů posléze zajistit omezení bezpečnostních rizik mezi oběma velmocemi. Americký ekonomický náskok se však postupem času zmenšoval a v období Obamovy administrativy již byla Čína druhou nejsilnější ekonomikou na světě a podle prognóz měla v budoucnu překonat i dlouhodobě první USA. Její rostoucí ekonomická moc navíc byla klíčová pro její mocenský růst a zvýšenou asertivitu v zahraniční politice.

Popis ekonomické dimenze *Pivotu* demonstroval, že Obamova administrativa si byla těchto skutečností i významu hospodářské dimenze velice dobře vědoma a snažila se v asijsko-tichomořském regionu vytvořit ambiciózní zónu volného obchodu TPP. Ta měla být klíčovým pilířem hospodářské dimenze, a podle některých analytiků dokonce zásadním instrumentem pro úspěch celé americké tichomořské strategie. Zcela zásadní na dané dohodě však byla skutečnost, že ČLR nebyla její součástí, přestože představovala nejvýznamnější hospodářskou velmoc Asie a její účast by přinesla vyšší hospodářské zisky pro americkou ekonomiku než dohoda bez ní, což také prokázaly analýzy renomovaných ekonomických institucí. Vzhledem k danému popisu ekonomické architektury, kterou se Obamova administrativa snažila *Pivotem* prosadit, můžeme poměrně jednoznačně zamítnout neliberální ekonomickou hypotézu **H3a: Američané sledovali hospodářskou strategii „Pivotu“ dosažení co největších absolutních zisků pro svoji ekonomiku.** To se prokazatelně nestalo, což značilo poměrně zásadní změnu v americké ekonomické politice směrem k Číně během Obamovy administrativy. Ta smlouvou TPP demonstrovala, že začala vnímat vzájemné ekonomické vztahy s ní mnohem více optikou *zero-sum* pohledu. Čína měla TPP zaznamenat ekonomické ztráty a podle mnohých kritiků mířila svým nastavením na samé základy čínské ekonomiky. Obamova administrativa se také neúčastnila a kategoricky odmítala konkurenční čínské ekonomické projekty a snažila se adresovat mnohé citlivé záležitosti v americko-čínských ekonomických vztazích, které vedly k růstu napětí. Poměrně jednoznačně se tak potvrdila neorealisticкая hypotéza **H3b: Spojené státy se snažily v ekonomické oblasti „Pivotu“ implikovat takovou hospodářskou strategii, která oslabí čínské hospodářství a posílí relativní ekonomické postavení USA vůči Číně.** Způsob, jakým se Spojené státy snažily posílit své relativní ekonomické postavení vůči Číně, je také nutné chápat v kontextu transatlantické obchodní dohody TTIP, kterou se Obamova administrativa snažila ratifikovat s EU. Pokud by

TTP i TTIP byly přijaty, tak by byly Spojené státy jako jediná země součástí dvou potenciálně nejvýznamnějších obchodních bloků na zeměkouli, které v mnoha ohledech cíleně nezahrnovaly Čínu. Obamova administrativa tak *Pivotem* i dalšími cestami sledovala poměrně sofistikovanou ekonomickou politiku na opětovné získání amerického ekonomického náskoku vůči svému hlavnímu geopolitickému konkurentovi Číně.

Na základě analýzy jednotlivých dimenzí můžeme s vysokou věrohodností konstatovat, že Spojené státy již nadále neusilovaly o větší integraci a spolupráci s Čínou, ale naopak ji začaly vnímat jako jednoznačného a hlavního geopolitického konkurenta. Tím, že Obamova administrativa přesunula hlavní těžiště geopolitického zájmu do asijsko-tichomořského regionu, koncentrovala svoji hlavní pozornost a velmocenské kapacity ve středu regionu, kde se nalézala Čína. Ty posléze sloužily k vyvažování a zadržování rostoucí čínské moci. *Pivot* tak symbolizoval výraznou změnu v americké politice vzhledem k Číně. Obamova administrativa jeho prostřednictvím de facto ukončila veskrze neoliberální politiku *constructive engagement*, která určovala rámec americko-čínských vztahů po konci studené války, a naopak definovala nový přístup, jehož hlavním cílem mělo být Čínu mocensky oslabit, což odpovídalo přístupu neorealistů.

To, jakým způsobem se to dařilo Obamově administrativě skrze *Pivot* uskutečňovat, je věcí diskuze. Analýza (ne)úspěchů americké politiky *Pivotu* nepřinesla jednoznačnou odpověď. Spojeným státům se na jedné straně dařilo naplnit mnohé strategické cíle především v bezpečnostní oblasti. Přesun amerických vojenských jednotek a techniky do asijsko-tichomořského regionu probíhal ke konci Obamovy administrativy podle harmonogramu. *Pentagon* také provedl potřebnou restrukturalizaci ozbrojených sil a spustil modernizační plány, které by měly zajistit budoucí americkou vojenskou dominanci hluboko do 21. století. Také americké diplomatické úsilí bylo v řadě ohledů úspěšné a Spojeným státům se dařilo naplňovat mnohé své cíle. Samotná skutečnost, že Spojené státy vyhlásily *Pivot*, vedla logicky ke zvýšení amerického politického profilu v oblasti a vylepšení jejich postavení včetně *soft power*. Američané se také prokazatelně více angažovali v regionálních organizacích a prohloubili své vztahy se zeměmi v oblasti, včetně Indie, přestože o skutečném strategickém partnerství s ní zatím můžeme spíše pochybovat. Všechny tyto úspěchy však byly částečně zpochybněny skutečností, že nebyla ratifikována TPP. To vyvolalo řadu pochybností a otázek nad strategií *Pivotu* jako celku. Vzhledem k poměrně zásadnímu významu, jaký Obamova administrativa dané dohodě přikládala, jaká očekávání s ní byla spojena a kolik politického kapitálu do ní investovala, můžeme mnohé z těchto pochyb považovat za legitimní. Skutečností také je, že hlavní konkurencí pro Spojené státy nadále

zůstává především čínská ekonomická moc, takže ekonomická oblast je prozatím klíčová. Americké odstoupení z TPP symbolizovalo do velké míry neúspěch ekonomické dimenze *Pivotu* a vyvolalo řadu otázek nad celkovou americkou strategií v asijsko-tichomořském regionu.

Podle autora této práce bychom *Pivot* přesto měli považovat za zahraničněpolitický úspěch. O jeho celkovém výsledku se totiž bude s vysokou pravděpodobností rozhodovat až v hloubi tohoto století. Klíčová věc, které se Obamově administrativě jeho prostřednictvím podařilo docílit již nyní, je nicméně ta, že si skrze něj Spojené státy do velké míry vyjasnily, kde leží jejich hlavní strategický zájem. Po konci studené války totiž americká zahraniční politika působila často zmateným dojmem, o co skutečně usiluje. V 90. letech to ještě nebylo příliš patrné, protože Spojené státy čelily mimořádně výhodnému mezinárodnímu prostředí, ve kterém byly s výrazným náskokem nejmocnější zemí. Spojené státy si tak svojí zahraniční politikou mohly dovolit sledování řady mnohých, často i kontradiktorních cílů, a v bezpečnostní oblasti dávat zvýšený význam asymetrickým hrozbám, na něž upozorňovala *grand strategy cooperative security*, která tehdy získala na významu. V prvním desetiletí 21. století však ostatní mocenská centra v čele s Čínou zkonsolidovala své postavení a zažila období výrazného růstu. Spojené státy tak začaly čelit mnohem komplexnějšímu mezinárodnímu prostředí, ale americká strategie a politika na něj nedokázala dlouho adekvátně reagovat. To se začalo nejviditelněji ukazovat ke konci Bushova prezidentství. Hlavním předmětem Spojených států v bezpečnostní oblasti tehdy byla již řadu let válka proti terorismu a rychle rostoucí Čína, která představovala podle většiny předpokladů hlavního mocenského vyzyvatele USA, měla v mnoha ohledech volné pole působnosti. V době, kdy americké jednotky bojovaly v ulicích Bagdádu nebo v horách Afghánistánu, Čína nerušeně realizovala mnohé kroky, které měly omezovat a eliminovat americkou vojenskou přítomnost v asijsko-tichomořském regionu, který se profiloval jako strategicky nejdůležitější oblast tohoto století. Obamova administrativa tak chtěla svojí politikou tyto strategické „excesy“ adresovat. To se jí do velké míry podařilo *Pivotem*, jenž se svojí komplexností podobal *grand strategy*. Během Obamova prezidentství tak došlo k výrazné proměně bezpečnostní strategie Spojených států. Jeho administrativa byla v zahraniční politice v mnoha ohledech administrativou transformační. Ukončila období strategických zájmů z unipolární éry, které sledovaly široké spektrum cílů, ale pro svoje nejasné ohraničení se nedokázala adekvátně zaměřit na oblasti, kde leží hlavní americké strategické a národní zájmy. Svým výrazným zaměřením na Čínu a naopak částečným ústupem z ostatních regionů nastavila *modus operandy*, kterým se budou Spojené státy patrně řídit po několik budoucích

desetiletí. To v mnohém potvrzuje současná Trumpova administrativa, která přes řadu kontroverzních rozhodnutí a určitou populistickou rétoriku v zásadě sleduje podobnou politiku, jakou zahájil Obama, jenom si při jejím prosazování počíná mnohem méně sofistikovaně a kultivovaně než jeho předchůdce. *America First* v zahraniční politice není totiž v podstatě nic jiného než *offshore balancing*.

Toto konstatování a připodobnění Obamovy zahraniční politiky k Trumpově jistě mnohé překvapí. Přestože definování ideologického směřování Obamovy zahraniční politiky nebylo primárním cílem této práce, tak předložená podrobná analýza Obamovy hlavní zahraničněpolitické iniciativy nám řadu věcí naznačila. Pro své obdivovatele byl Barack Obama politický liberál, který byl mimořádně nadaným rétozem upřednostňujícím diplomatická řešení. Kritici bývalému prezidentovi vyčítali naivitu a zahraničněpolitické ústupky, které oslabovaly Ameriku i Západ tváří v tvář světovým diktátorům. S vysokou pravděpodobností se však jednalo o zahraničněpolitického realistu, který byl v zahraniční politice veden primárně touhou prosazovat národní zájem, a to takovým způsobem jako málokterý jiný americký prezident v posledních desetiletích.

Prameny a literatura

Rozhovory

Haenle, Paul. 2018. „China’s Shift to a More Assertive Foreign Policy“ *carnegietsinghua.org*, 9. 12. 2018, (online). Dostupné z: <https://carnegietsinghua.org/2018/12/09/china-s-shift-to-more-assertive-foreign-policy-pub-77912> (5. 4. 2019)

Navarro, Peter. 2016. „Mearsheimer on Strangling China & the Inevitability of War“ *huffpost.com*, 3. 10. 2016, (online). Dostupné z: https://www.huffpost.com/entry/mearsheimer-on-strangling_b_9417476 (31. 3. 2019)

Nye, Joseph. 2019. „Joseph Nye: China and U.S. Should Be Cooperative Rivalry“ *cnfocus.com*, 1. 11. 2019, (online). Dostupné z: <http://www.cnfocus.com/joseph-nye-china-and-u-s-should-be-cooperative-rivarly/> (28. 3. 2019)

Pazzanese, Christina. 2017. „‘There were just so many things that I was curious about’“ *harvard.edu*, 9. 5. 2017, (online). Dostupné z: <https://news.harvard.edu/gazette/story/2017/05/soft-power-expert-joe-nye-reflects-on-decades-long-harvard-career/> (28. 3. 2019)

Pilger, John. 2017. „John Pilger Q&A: 'US missiles are pointed at China'“ *aljazeera.com*, 6. 12. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/11/john-pilger-qa-missiles-pointed-china-171129123444414.html> (28. 3. 2019)

Gavel, Doug. 2008. „Joseph Nye on Smart Power“ *belfercenter.org*, 3. 7. 2008, (online). Dostupné z: <https://www.belfercenter.org/publication/joseph-nye-smart-power> (11. 4. 2019)

Prameny

Army Technology. 2012. „Military spending 2011 – regional infographic, top 10 military spenders & more“ *army-technology.com*, 16. 4. 2012, (online). Dostupné z: <https://www.army-technology.com/features/featuremilitary-spending-infographic-2011/> (28. 3. 2019)

Carter, Ash. 2015. „Remarks on the Next Phase of the U.S. Rebalance to the Asia-Pacific (McCain Institute, Arizona State University)“ *defense.gov*, 6. 4. 2015, (online). Dostupné z: <https://dod.defense.gov/News/Speeches/Speech-View/Article/606660/remarks-on-the-next-phase-of-the-us-rebalance-to-the-asia-pacific-mccain-instit/> (28. 3. 2019)

Central Intelligence Agency. 1985. „A Comparison of the US and Soviet Economies: Evaluating the Performance of the Soviet System“ *cia.gov*, říjen 1985, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000497165.pdf (28. 3. 2019)

Clinton, Hillary. 2010. „America's Engagement in the Asia-Pacific“ *state.gov*, 28. 10. 2010, (online). Dostupné z: <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2010/10/150141.htm> (11. 4. 2019)

Clinton, Hillary. 2011a. „America’s Pacific Century.“ *Foreign Policy*, (189): 56-63. Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (28. 3. 2019)

Clinton, Hillary. 2011b. „America's Pacific Century“ *state.gov*, 10. 11. 2011, (online). Dostupné z: <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2011/11/176999.htm> (28. 3. 2019)

Froman, Michael. 2014. „Remarks By Ambassador Michael Froman at the U.S. Chamber of Commerce and Center for Strategic and International Studies Symposium on the TPP“ *ustr.gov*, 18. 9. 2014, (online). Dostupné z: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/speeches/2014/September/Remarks-by-Ambassador-Froman-at-US-Chamber-CSIS-TPP-Event> (5. 4. 2019)

Hachigian, Nina. 2016. „Remarks by U.S. Ambassador to ASEAN Nina Hachigian on the “U.S. Rebalance to Asia”“ *usembassy.gov*, 26. 10. 2016, (online). Dostupné z: <https://kh.usembassy.gov/talk-u-s-rebalance-asia-delivered-royal-university-phnom-penh/> (11. 4. 2019)

International Monetary Fund. 2018. „GDP based on PPP, share of world, Percent of World” *imf.org*, říjen 2018, (online). Dostupné z: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPSH@WEO/CHN/USA> (28. 3. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, GDP PPP, share of world)

International Monetary Fund. 2018. „GDP per capita, current prices” *imf.org*, říjen 2018, (online). Dostupné z: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD> (28. 3. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, GDP per capita)

International Monetary Fund. 2018. „GDP, current prices Billions of U.S. dollars” *imf.org*, říjen 2018, (online). Dostupné z: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD> (28. 3. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, GDP nominal)

International Monetary Fund. 2018. „Population” *imf.org*, říjen 2018, (online). Dostupné z: <https://www.imf.org/external/datamapper/LP@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD> (28. 3. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, Population)

International Monetary Fund. 2018. „Real GDP growth“ *imf.org*, říjen 2018, (online). Dostupné z: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/USA/CHN (28. 3. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, Real GDP growth)

International Monetary Fund. 2018. „World Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves” *imf.org*, (online). Dostupné: <http://data.imf.org/regular.aspx?key=41175> (5. 4. 2019; v textu citováno jako *imf.org*, World Currency Reserves)

Mattis, Jim. 2017. „Remarks by Secretary Mattis at Shangri-La Dialogue“ *defense.gov*, 3. 6. 2017, (online). Dostupné z: <https://dod.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1201780/remarks-by-secretary-mattis-at-shangri-la-dialogue/> (28. 3. 2019)

National Archives. 1992. „Defense Planning: Guidance FY 1994-1999“ *archives.gov*, 16. 4. 1992, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.archives.gov/files/declassification/iscap/pdf/2008-003-docs1-12.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako Defense Planning: Guidance FY 1994-1999)

National Intelligence Council. 2008. „Global Trends 2025: A Transformed World“ *files.ethz.ch*, listopad 2018, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/94769/2008_11_global_trends_2025.pdf (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Intelligence Council 2008)

National Security Strategy Archive. 1997. „A National Security Strategy For A New Century“ *nssarchive.us*, 1. 5. 1997, (online; Pdf). Dostupné z: <http://nssarchive.us/NSSR/1997.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Security Strategy 1997)

Obama, Barack. 2011. „Remarks By President Obama to the Australian Parliament“ *obamawhitehouse.archives.gov*, 17. 11. 2011, (online). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament> (28. 3. 2019)

Office of the United States Trade Representative. „Overview of TPP“ *ustr.gov*, (online). Dostupné z: <https://ustr.gov/tpp/overview-of-the-TPP> (5. 4. 2019)

Prasad, Eswar. 2009. „TESTIMONY The Effect of the Crisis on the U.S.-China Economic Relationship“ *brookings.edu*, 17. 2. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/testimonies/the-effect-of-the-crisis-on-the-u-s-china-economic-relationship/> (5. 4. 2019)

Statista. 2019a. „U.S. arms exports 2017, by country (in TIV expressed in million constant 1990 U.S. dollars)“ *statista.com*, (online). Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/248552/us-arms-exports-by-country/> (28. 3. 2019)

Statista. 2019b. „Direct investment position of the United States in Asia Pacific from 2000 to 2017 (in billion U.S. dollars, on a historical-cost basis)“ *statista.com*, (online). Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/188604/united-states-direct-investments-in-the-asia-pacific-region-since-2000/> (5. 4. 2019)

The Bureau of Economic Analysis (BEA) of the United States Department of Commerce. 2018. „Direct Investment by Country and Industry, 2017“ *bea.gov*, 30. 7. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.bea.gov/news/2018/direct-investment-country-and-industry-2017> (5. 4. 2019; The Bureau of Economic Analysis 2018)

The United States-China Economic and Security Review Commission. 2016. „One Hundred Fourteenth Congress“ *uscc.gov*, 31. 3. 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/transcripts/March%2031%202016%20Hearing%20Transcript%200.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako US-China Economic and Security Review Commission 2016)

The White House. 2014. „FACT SHEET: European Reassurance Initiative and Other U.S. Efforts in Support of NATO Allies and Partners“ *obamawhitehouse.archives.gov*, 3. 6. 2014, (online). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/06/03/fact-sheet-european-reassurance-initiative-and-other-us-efforts-support-> (28. 3. 2019)

The White House. 2015. „National Security Strategy“ *obamawhitehouse.archives.gov*, únor 2015, (online; Pdf). Dostupné z:

https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Security Strategy 2015)

The White House. 2015. „U.S.-India Joint Statement साँझा प्रयास - सबका विकास” – “Shared Effort; Progress for All”“ *obamawhitehouse.archives.gov*, 25. 1. 2015, (online). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/01/25/us-india-joint-statement-shared-effort-progress-all> (11. 4. 2019)

The White House. 2016. „Standing Up for American Workers & Businesses.: The Obama Administration's Trade Enforcement Record” *obamawhitehouse.archives.gov*, únor 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/whitehouse.gov/files/documents/The-Obama-Administration-Trade-Enforcement-Record-2016-FINAL.pdf> (28. 3. 2019)

The White House. 2017a. „FACT SHEET: The Obama Administration's Record on the Trade Enforcement” *obamawhitehouse.archives.gov*, 12. 1. 2017, (online). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2017/01/12/fact-sheet-obama-administrations-record-trade-enforcement> (5. 4. 2019)

The White House. 2017b. „Trade, Growth, and Jobs” *obamawhitehouse.archives.gov*, 7. 1. 2017, (online; Pdf). Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/whitehouse.gov/files/documents/USTR%20Exit%20Memo.pdf> (5. 4. 2019)

The World Economic Forum. 2018. „Competitiveness Rankings” *weforum.org*, (online). Dostupné z: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/> (5. 4. 2019)

U.S. Department of Commerce. 2011. „2011 National Export Strategy” *trade.gov*, červen 2011, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.trade.gov/publications/pdfs/nes2011FINAL.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Export Strategy 2011)

U.S. Department of Defense. 2008. „DoD Fiscal Year 2009 Budget Request Summary Justification” *defense.gov*, 4. 2. 2008, (online; Pdf). Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2009/FY2009_Budget_Request_Justification.pdf (28. 3. 2019; v textu citováno jako DoD Fiscal Year 2009 Budget Request)

U.S. Department of Defense. 2012. „Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense” *defense.gov*, leden 2012, (online; Pdf). Dostupné z: http://archive.defense.gov/news/defense_strategic_guidance.pdf (28. 3. 2019; v textu citováno jako Defense Strategic Guidance 2012)

U.S. Department of Defense. 2015. „Asia-Pacific Maritime Security Strategy” *discover.dtic.mil*, 27. 7. 2015, (online; Pdf). Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a627122.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako Asia-Pacific Maritime Security Strategy 2015)

U.S. Department of Defense. 2015. „The National Military Strategy of the United States of America 2015” *jcs.mil*, červen 2015, (online; Pdf). Dostupné z:

https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Military Strategy 2015)

U.S. Department of Defense. 2016. „Department of Defense (DoD) Releases Fiscal Year 2017 President’s Budget Proposal“ *defense.gov*, 9. 2. 2016, (online). Dostupné z: <https://dod.defense.gov/News/News-Releases/News-Release-View/Article/652687/department-of-defense-dod-releases-fiscal-year-2017-presidents-budget-proposal/> (28. 3. 2019; v textu citováno jako DoD Fiscal Year 2017 Budget Proposal)

U.S. Department of State. 2002. „The National Security Strategy of the United States of America“ *state.gov*, září 2002, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf> (28. 3. 2019; v textu citováno jako National Security Strategy 2002)

World Integrated Trade Solution. „United States Exports By Country and Region 2010“ *worldbank.org*, (online). Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2010/TradeFlow/Export> (5. 4. 2019; v textu citováno jako World Integrated Trade Solution 2010)

World Integrated Trade Solution. „United States Exports By Country and Region 2011“ *worldbank.org*, (online). Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2010/TradeFlow/Export> (5. 4. 2019; v textu citováno jako World Integrated Trade Solution 2011)

World Integrated Trade Solution. „United States Exports By Country and Region 2016“ *worldbank.org*, (online). Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2010/TradeFlow/Export> (5. 4. 2019; v textu citováno jako World Integrated Trade Solution 2016)

YCharts. „US GDP as % of World GDP“ *ycharts.com*, (online). Dostupné z: https://ycharts.com/indicators/us_gdp_as_a_percentage_of_world_gdp (5. 4. 2019)

Literatura

Aamer, Farwa. 2018. „What Role Does Soft Power Play in China-US Relations?“ *thediplomat.com*, 8. 5. 2018, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2018/05/what-role-does-soft-power-play-in-china-us-relations/> (31. 3. 2019)

Allison, Graham. 2017. „The Thucydides Trap“ *foreignpolicy.com*, 9. 6. 2017, (online). Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2017/06/09/the-thucydides-trap/> (31. 3. 2019)

Axe, David. 2018. „The Navy's New Submarine Plan Is In. Take a Look.“ *nationalinterest.org*, 24. 10. 2018, (online). Dostupné z: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/navys-new-submarine-plan-take-look-34202> (28. 3. 2019)

Bader, Jeffrey. 2016. „A Framework for U.S. Policy toward China“ *brookings.edu*, březen 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/us-china-policy-framework-bader-1.pdf> (28. 3. 2019)

- Bader, Jeffrey. 2018. „U.S.-China relations: Is it time to end the engagement?“ *brookings.edu*, září 2018, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/09/FP_20180925_us_china_relations.pdf (28. 3. 2019)
- Barno, David, Nora, Bensahel, Travis, Sharp. 2012. „Pivot but Hedge: A Strategy for Pivoting to Asia While Hedging in the Middle East“ *Orbis* 56 (2): 158-176. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0030438712000038> (5. 4. 2019)
- BBC. 2001. „US lifts India and Pakistan sanctions“ *bbc.co.uk*, 23. 9. 2001, (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1558860.stm> (11. 4. 2019)
- BBC. 2011a. „Barack Obama says Asia-Pacific is 'top US priority““ *bbc.com*, 17. 11. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-15715446> (31. 3. 2019)
- BBC. 2011b. „Barack Obama: All US troops to leave Iraq in 2011“ *bbc.com*, 21. 10. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-15410154> (28. 3. 2019)
- BBC. 2012a. „Profile: Barack Obama“ *bbc.com*, 7. 11. 2012, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-13434315> (28. 3. 2019)
- BBC. 2012b. „Leon Panetta: US to deploy 60% of navy fleet to Pacific“ *bbc.com*, 2. 6. 2012, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-18305750> (28. 3. 2019)
- BBC. 2012c. „WTO: China discriminates against foreign card companies“ *bbc.com*, 17. 7. 2012, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-18866467> (5. 4. 2019)
- BBC. 2015a. „Japan to allow military role overseas in historic move“ *bbc.com*, 18. 9. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-34287362> (28. 3. 2019)
- BBC. 2015b. „US B-52 bombers fly near disputed South China Sea islands“ *bbc.com*, 13. 11. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-34805899> (28. 3. 2019)
- BBC. 2015c. „IMF reforms clear last hurdle with US adoption“ *bbc.com*, 19. 12. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-35141683> (5. 4. 2019)
- BBC. 2015d. „UK support for China-backed Asia bank prompts US concern“ *bbc.com*, 13. 3. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-australia-31864877> (5. 4. 2019)
- BBC. 2016. „Trans Pacific Partnership trade deal signed in Auckland“ *bbc.com*, 4. 2. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-35480600> (5. 4. 2019)
- BBC. 2019. „A quick guide to the US-China trade war“ *bbc.com*, 5. 4. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-45899310> (5. 4. 2019)
- Beaumont, Peter. 2009. „Barack Obama's Nobel prize: why now?“ *theguardian.com*, 9. 10. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2009/oct/09/barack-obama-nobel-prize-why> (31. 3. 2019)
- Bello, Walden. 2013. „Washington Debates the Pivot to Asia“ *fpif.org*, 19. 2. 2013, (online). Dostupné z: <https://fpif.org/washington-debates-the-pivot-to-asia/> (11. 4. 2019)

- Bennett, Cory. 2017. „Why Trump is sticking with Obama's China hacking deal” *politico.com*, 11. 8. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.politico.com/story/2017/11/08/trump-obama-china-hacking-deal-244658> (5. 4. 2019)
- Blackwill, Robert, Ashley, Tellis. 2015. „Revising U.S. Grand Strategy Toward China” *cfr.org*, březen 2015, (online; Pdf). Dostupné z: https://cfrd8-files.cfr.org/sites/default/files/pdf/2015/04/China_CSR72.pdf (5. 4. 2019)
- Bloomberg. 2018. „China’s Empire of Money Is Reshaping Global Trade” *bloomberg.com*, 1. 8. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/features/2018-08-01/china-s-empire-of-money-is-reshaping-lives-across-new-silk-road> (5. 4. 2019)
- Brinkley, John. 2015. „Obama Failed To Double Exports In Five Years, But Who Cares?” *forbes.com*, 16. 1. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/johnbrinkley/2015/01/16/obama-failed-to-double-exports-in-five-years-but-who-cares/#5a709de6241d> (5. 4. 2019)
- Brown, Daniel. 2018. „The 15 countries with the highest military budgets in 2017“ *businessinsider.com*, 2. 5. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/highest-military-budgets-countries-2018-5#11-brazil-5> (11. 4. 2019)
- Brzezinski, Zbigniew. 1997. *The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*. New York: Basic Books.
- Brzezinski, Zbigniew. 2009. „The Group of Two that could change the world“ *ft.com*, 13. 1. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.ft.com/content/d99369b8-e178-11dd-afa0-0000779fd2ac> (11. 4. 2019)
- Buenaflor, Joel. 2018. „People-Focused Activities: A Measure to Preserve American Strength.“ Pp. 379-409 in David Lai, John F. Troxell, Frederick J. Gellert (eds.). *Avoiding the Trap: U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*. Carlisle: U.S. Army War College Press.
- Bush, Richard. 2009. „On the Eve of Obama’s Inauguration: American Soft Power in Asia“ *brookings.edu*, 12. 1. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/opinions/on-the-eve-of-obamas-inauguration-american-soft-power-in-asia/> (11. 4. 2019)
- Bush, Richard. 2011. „The United States and China: A G-2 in the Making?” *brookings.edu*, 11. 10. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/articles/the-united-states-and-china-a-g-2-in-the-making/> (11. 4. 2019)
- Campbell, Kurt, Ely, Ratner. 2018. „The China Reckoning: How Beijing Defied American Expectations.“ *Foreign Affairs* 97 (2): 60-70. Dostupné z: <file:///C:/Users/lenovo/Downloads/KurtMCampbellElyRatnerThe.pdf> (28. 3. 2019)
- Campbell, Kurt. 2016a. *The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia*. New York: Hachette Book Group.

- Campbell, Kurt. 2016b. „'The Pivot': Three profound misunderstandings about Asia“ *lowyinstitute.org*, 12. 7. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/pivot-three-profound-misunderstandings-about-asia> (28. 3. 2019)
- Carter, Ben. 2014. „Is China's economy really the largest in the world?“ *bbc.com*, 16. 12. 2014, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-30483762> (5. 4. 2019)
- Cato, Molly Scott. 2016. „People power is ending TTIP and other unpopular EU free-trade deals“ *theguardian.com*, 19. 10. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/oct/19/people-power-ending-ttip-eu-free-trade-deals-ceta> (5. 4. 2019)
- Cavanna, Thomas. 2018. „What Does China's Belt and Road Initiative Mean for US Grand Strategy?“ *thediplomat.com*, 5. 6. 2018, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2018/06/what-does-chinas-belt-and-road-initiative-mean-for-us-grand-strategy/> (5. 4. 2019)
- CNN. 2018. „Death of Osama bin Laden Fast Facts“ *cnn.com*, 15. 4. 2018, (online). Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/09/09/world/death-of-osama-bin-laden-fast-facts/index.html> (28. 3. 2019)
- Cocoli, Isabela. 2016. „Obama Moved Aggressively to Restore Relations with Cuba“ *voanews.com*, 26. 11. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.voanews.com/a/obama-restored-relations-with-cuba/3612438.html> (4. 4. 2019)
- Cooper, Helene. 2009. „China Holds Firm on Major Issues in Obama's Visit“ *nytimes.com*, 17. 11. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2009/11/18/world/asia/18prexy.html> (11. 4. 2019)
- Coppenrath, Luke. 2016. „The U.S. Economic and Geopolitical Implications of Rebalancing to Asia: The Trans-Pacific Partnership“ Pp. 46-69. *Assessing the Obama Administration's Pivot to Asia*. Jackson School of International Studies, University of Washington, 2016, (online; Pdf). Dostupné z: [file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20\(14\).pdf](file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20(14).pdf) (11. 4. 2019)
- Cornwell, Rupert. 2016. „US and Russia relations fall to their worst since the Cold War“ *independent.co.uk*, 29. 12. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/voices/us-and-russia-relations-fall-to-their-worst-since-the-cold-war-a7501391.html> (28. 3. 2019)
- Cronin, Patrick, Alexander, Sullivan. 2014. „The Pivot and Underlying U.S. Interests in Asia.“ Pp. 51-74 in Binnendijk, Hans (ed.). *A Transatlantic Pivot to Asia: Towards New Trilateral Partnership*. Washington, DC: Center for Transatlantic Relations
- Cronk, Terri Moon. 2016. „Pacom Commander: Rebalance to Asia-Pacific 'Being Realized'“ *defense.gov*, 25. 2. 2016, (online). Dostupné z: <https://dod.defense.gov/News/Article/Article/673465/pacom-commander-rebalance-to-asia-pacific-being-realized/> (28. 3. 2019)

- Curran, Enda. 2019. „These Could Be the World’s Biggest Economies by 2030“ *bloomberg.com*, 8. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-08/world-s-biggest-economies-seen-dominated-by-asian-ems-by-2030> (28. 3. 2019)
- Das, Ajaya Kumar. 2016. „Can India Balance Between China and America?“ *nationalinterest.org*, 10. 5. 2016, (online). Dostupné z: <https://nationalinterest.org/feature/can-india-balance-between-china-america-16137> (11. 4. 2019)
- Davidson, Janine, Lauren, Dickey. 2015. „America’s Rebalance to the Asia-Pacific: On Track“ *thediplomat.com*, 1. 4. 2015, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2015/04/americas-rebalance-to-the-asia-pacific-on-course-on-speed/> (28. 3. 2019)
- Dawood, Layla Ibrahim Abdallah. 2016. „Neoclassical Realism“ *oxfordbibliographies.com*, 28. 9. 2016, (online). Dostupné z: <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0187.xml#obo-9780199756223-0187-bibItem-0005> (28. 3. 2019)
- deLisle, Jacques. 2011. „9/11 and U.S.-China Relations“ *fpri.org*, 3. 9. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.fpri.org/article/2011/09/911-and-u-s-china-relations/> (11. 4. 2019)
- Dews, Fred. 2014. „Pivot, Rebalance, or Reinvigorate? Words Matter in U.S. Strategy toward Asia“ *brookings.edu*, 21. 4. 2014, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/brookings-now/2014/04/21/pivot-rebalance-or-reinvigorate-words-matter-in-u-s-strategy-toward-asia/> (31. 3. 2019)
- Dian, Matteo. 2013. „Japan and the US Pivot to the Asia Pacific“ *lse.ac.uk*, leden 2013, (online; Pdf). Dostupné z: http://eprints.lse.ac.uk/59084/1/_lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_libfile_shared_repository_Content_LSE%20IDEAS_Strategic%20Update%20Japan%20and%20the%20US%20Pivot%20to%20the%20Asia%20Pacific_SU13-1-Japan-USPivot-LoRes.pdf (11. 4. 2019)
- Dollar, David. 2015. „The AIIB and the ‘One Belt, One Road’“ *brookings.edu*, léto 2015, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/opinions/the-aiib-and-the-one-belt-one-road/> (5. 4. 2019)
- Dougherty, Michael Brendan. 2018. „Foreign-Policy Idealism Isn’t Going Away“ *nationalreview.com*, 16. 10. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.nationalreview.com/2018/10/foreign-policy-realism-triumph-could-be-temporary/> (31. 3. 2019)
- Eaton, Tim. 2017. „Six decisive points that changed Syria's war“ *bbc.com*, 15. 3. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39233357> (28. 3. 2019)
- Eckert, Paul. 2007. „U.S. says ASEAN understands Rice no-show“ *reuters.com*, 25. 7. 2007, (online). Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-usa-asia-rice-idUSN2422826120070725> (11. 4. 2019)

- Echeverri-Gent, John, April Herlevi. „Economic Interdependence and Strategic Interest: China, India, and the United States in the New Global Order“ *virginia.edu* (online; Pdf). Dostupné z: <https://politics.virginia.edu/johnecheverrigent/wp-content/uploads/sites/5/2016/08/Economic-Interdependence-and-Strategic-Interest-China-India-and-the-United-States-in-the-New-Global-Order.pdf> (28. 3. 2019)
- Erlanger, Steven. 2018. „Europe Averts a Trade War With Trump. But Can It Trust Him?“ *nytimes.com*, 26. 7. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/07/26/world/europe/donald-trump-us-eu-trade.html> (5. 4. 2019)
- Export.gov. 2016. „U.S.-China Strategic and Economic Dialogue (S&ED)“ *export.gov*, 16. 7. 2016, (online). Dostupné: <https://www.export.gov/article?id=U-S-China-Strategic-and-Economic-Dialogue-S-ED> (11. 4. 2019)
- Falk, Richard. 2016. „The US won't pivot away from the Middle East“ *aljazeera.com*, 10. 7. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/07/won-pivot-middle-east-160706093650882.html> (28. 3. 2019)
- Fallows, James. 2012. „Obama, Explained“ *theatlantic.com*, březen 2012, (online). Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2012/03/obama-explained/308874/> (11. 4. 2019)
- Feaver, Peter. „The Clinton Administration's China Engagement Policy in Perspective“ *duke.edu* (online; Pdf). Dostupné z: <https://web.duke.edu/pass/pdf/warpeaceconf/p-feaver.pdf> (28. 3. 2019)
- Flanderová, Linda. 2013. „Soft power: mít či nemít?“ *iir.cz*, 30. 9. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.iir.cz/article/soft-power-mit-ci-nemit> (28. 3. 2019)
- FlightGlobal. 2016. „India to obtain four more P-8I Neptunes“ *flightglobal.com*, 3. 8. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.flightglobal.com/news/articles/india-to-obtain-four-more-p-8i-neptunes-428141/> (28. 3. 2019)
- Fojtek, Vít. 2017. „Obamova politika vůči Rusku: od resetu po rekalibraci?“ Pp. 167-191 in Magdalena Fiřtová, Jan Hornát, Jana Sehnálková (eds.). *Prezidentství Baracka Obamy: naplněné vize?* Praha: Univerzita Karlova.
- Forde, Steven. 1995. „International Realism and the Science of Politics: Thucydides, Machiavelli, and Neorealism.“ *International Studies Quarterly* 39 (2): 141-160. Dostupné z: www.jstor.org (28. 3. 2019)
- Foreign Policy. „China Rising How the Asian colossus is changing our world“ *carnegieendowment.org*, (online; Pdf). Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/files/FPspecialreportchina.pdf> (28. 3. 2019)
- Fortune. 2016. „A Top Trump Adviser Is Rebuking Obama For Giving Asia's 'World Bank' the Cold Shoulder“ *fortune.com*, 11. 11. 2016, (online). Dostupné z: <http://fortune.com/2016/11/10/donald-trump-aiib-china-trade-one-belt-road/> (5. 4. 2019)

- Frey, William. 2018. „US white population declines and Generation ‘Z-Plus’ is minority white, census shows” *brookings.edu*, 22. 6. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/2018/06/21/us-white-population-declines-and-generation-z-plus-is-minority-white-census-shows/> (5. 4. 2019)
- Friedberg, Aaron. 2005. „The Future of U.S.-China Relations: Is Conflict Inevitable?“ *International Security* 30 (2): 7-45 Dostupné z: www.jstor.org (31. 3. 2019)
- Friedman, Thomas. 2008. „Obama on the Nile“ *nytimes.com*, 11. 6. 2008, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2008/06/11/opinion/11friedman.html> (31. 3. 2019)
- Gallagher, Adam. 2017. „How will history judge Obama’s actions in Syria?“ *thehill.com*, 21. 2. 2017, (online). Dostupné z: <https://thehill.com/blogs/pundits-blog/foreign-policy/320199-how-will-history-judge-obamas-actions-in-syria> (4. 4. 2019)
- Garamone, Jim. 2015. „Carter Discusses U.S. Rebalance to Asia-Pacific Region” *defense.gov*, 6. 4. 2015, (online). Dostupné z: <https://dod.defense.gov/News/Article/Article/604414/carter-discusses-us-rebalance-to-asia-pacific-region/> (5. 4. 2019)
- Glaser, Bonnie, Brittany, Billingsley. 2012. „US Pivot to Asia Leaves China off Balance.“ *Comparative Connections* 13 (3) Dostupné z: <http://cc.pacforum.org/2012/01/us-pivot-asia-leaves-china-off-balance/> (11. 4. 2019)
- Glosserman, Brad. 2013. „The US 'rebalance' and the US-Japan alliance“ *ispionline.it*, červenec 2013, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.ispionline.it/sites/default/files/publicazioni/analysis_189_2013_0.pdf (11. 4. 2019)
- Gracie, Carrie. 2016. „US leaving TPP: A great news day for China” *bbc.com*, 22. 11. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-38060980> (5. 4. 2019)
- Granville, Kevin. 2017. „What Is TPP? Behind the Trade Deal That Died” *nytimes.com*, 23. 1. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2016/business/tpp-explained-what-is-trans-pacific-partnership.html> (5. 4. 2019)
- Green, Michael, Kathleen Hicks, Mark Cancian, Zack Cooper, John Schaus, Ernest Bower, Victor Cha, Heather Conley, Ryan Crotty, Melissa Dalton, Bonnie Glaser, Rebecca Hersman, Murray Hiebert, Christopher Johnson, Thomas Karako, Stephanie Sanok Kostro, Gregory Poling, Richard Rossow, Sharon Squassoni, Nicholas Szechenyi, Denise Zheng. 2016. „Asia-Pacific Rebalance 2025 Capabilities, Presence, and Partnerships“ *csis.org*, leden 2016, (online; Pdf). Dostupné z: https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/160119_Green_AsiaPacificRebalance2025_Web_0.pdf (4. 4. 2019)
- Grieco, Joseph. 1988. „Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism.“ *International Organization* 42 (3): 485-507. Dostupné z: www.jstor.org (31. 3. 2019)
- Haddad, Benjamin, Alina, Polyakova. 2018. „Don’t rehabilitate Obama on Russia“ *brookings.edu*, 5. 3. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/03/05/dont-rehabilitate-obama-on-russia/>

[chaos/2018/03/05/dont-rehabilitate-obama-on-russia/](#) (4. 4. 2019)

Hamid, Shadi. 2015. „Islamism, the Arab Spring, and the failure of America’s do-nothing policy in the Middle East“ *brookings.edu*, 14. 10. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2015/10/14/islamism-the-arab-spring-and-the-failure-of-americas-do-nothing-policy-in-the-middle-east/> (4. 4. 2019)

Harding, Luke. 2016. „What we know about Russia's interference in the US election“ *theguardian.com*, 16. 12. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/16/qa-russian-hackers-vladimir-putin-donald-trump-us-presidential-election> (28. 3. 2019)

Harold, Scott. 2015. „Is the Pivot Doomed? The Resilience of America's Strategic ‘Rebalance’.“ *The Washington Quarterly* 37 (4): 85-99. Dostupné z: <https://twq.elliott.gwu.edu/sites/g/files/zaxdzs2121/f/downloads/Harold.pdf> (11. 4. 2019)

Harris, Shane. 2018. „Chinese theft continues in cyberspace as new threats emerge, U.S. intelligence officials warn“ *washingtonpost.com*, 26. 7. 2018, (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/chinese-theft-continues-in-cyberspace-as-new-threats-emerge-us-intelligence-officials-warn/2018/07/26/7af698ae-90cc-11e8-9b0d-749fb254bc3d_story.html?utm_term=.39b1a356e3b6 (5. 4. 2019)

Harvard Kennedy School. „Joseph S. Nye“ *belfercenter.org*, (online). Dostupné z: <https://www.belfercenter.org/person/joseph-s-nye> (31. 3. 2019)

Heath, Timothy. 2017. „Strategic Consequences of U.S. Withdrawal from TPP“ *rand.org*, 27. 3. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.rand.org/blog/2017/03/strategic-consequences-of-us-withdrawal-from-tpp.html> (5. 4. 2019)

Hounshell, Blake. 2008. „Morning Brief: ‘The unipolar moment is over’“ *foreignpolicy.com*, 21. 11. 2008, (online). Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2008/11/21/morning-brief-the-unipolar-moment-is-over/> (31. 3. 2019)

Hsu, Sara. 2015. „China and the Trans-Pacific Partnership“ *thediplomat.com*, 14. 10. 2015, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2015/10/china-and-the-trans-pacific-partnership/> (5. 4. 2019)

HuffPost. 2019. „Indian Economy Will Surpass China Eventually: Raghuram Rajan“ *huffingtonpost.in*, 23. 1. 2019, (online). Dostupné z: https://www.huffingtonpost.in/entry/indian-economy-will-surpass-china-eventually-raghuram-rajain_5c47e31ee4b025aa26be239f?guccounter=1 (11. 4. 2019)

Hughes, Christopher. 2012. „China's Military Modernization: US Allies and Partners in Northeast Asia.“ Pp. 197-240 in Ashley J. Tellis, Travis Tanner (eds.). *China's Military Challenge*. Seattle, Washington D.C.: National Bureau of Asian Research.

Husniyah, Athiyya. 2016. „Exercising Diplomacy in Southeast Asia: In Pursuit of the Pivot to Asia.“ Pp. 213-224 in Brent Reininger, Sarah Stewart (eds.). *Assessing the Obama Administration’s Pivot to Asia*. Jackson School of International Studies, University of Washington, 2016, (online; Pdf). Dostupné z:

[file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20\(14\).pdf](file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20(14).pdf) (11. 4. 2019)

Chandra, Sho, Vince, Golle. 2018. „The U.S. Economy Has Hit a Milestone” *bloomberg.com*, 1. 5. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-05-01/as-u-s-expansion-hits-endurance-milestone-here-s-what-s-next> (5. 4. 2019)

Charles Koch Institute. „Challenging the Status Quo: An Alternative Approach to U.S. Foreign Policy“ *charleskochinstitute.org*, (online). Dostupné z: <https://www.charleskochinstitute.org/blog/challenging-status-quo-alternative-approach-u-s-foreign-policy/> (4. 4. 2019)

Chatzky, Andrew, James, McBride. 2019a. „China’s Massive Belt and Road Initiative.” *cfr.org*, 21. 2. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative> (5. 4. 2019)

Chatzky, Andrew, James, McBride. 2019b. „What Is the Trans-Pacific Partnership (TPP)?” *cfr.org*, 4. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-trans-pacific-partnership-tpp> (5. 4. 2019)

Chomsky, Noam. 2012. „Cuban missile crisis: how the US played Russian roulette with nuclear war“ *theguardian.com*, 15. 10. 2012, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/oct/15/cuban-missile-crisis-russian-roulette> (4. 4. 2019)

Chow, Daniel C. K., Ian, Sheldon, William, McGuire. 2018. „How the United States Withdrawal from the Trans-Pacific Partnership Benefits China” *University of Pennsylvania Journal of Law & Public Affairs* 4 (1): 37-80. Dostupné z: <http://www.lawandpublicaffairs.org/> (5. 4. 2019)

Chow, Daniel. 2016. „How the United States Uses the Trans-Pacific Partnership to Contain China in International Trade” *Chicago Journal of International Law* 17 (2): 370-402. Dostupné z: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1712&context=cjil> (5. 4. 2019)

Christensen, Stephen. 2017. „Progresivistický pragmatismus: podstata zahraniční politiky Baracka Obamy“ Pp. 147-166 in Magdalena Fírtová, Jan Hornát, Jana Sehnálková (eds.). *Prezidentství Baracka Obamy: naplněné vize?* Praha: Univerzita Karlova.

Christensen, Thomas. 2006. „Fostering Stability or Creating a Monster? The Rise of China and U.S. Policy toward East Asia.“ *International Security* 31 (1): 81-126. Dostupné z: <https://www.comfama.com/contenidos/servicios/Gerenciasocial/html/Cursos/Columbia-2010/Lecturas/11.pdf> (28. 3. 2019)

Christensen, Thomas. 2015. „Obama and Asia.“ *Foreign Affairs* 94 (5): 28-36. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/obama-and-asia> (11. 4. 2019)

Ikenberry, John. 2008. „The Rise of China and the Future of the West Can the Liberal System Survive?“ *Foreign Affairs* 87 (1): 23-37. Dostupné z: <file:///C:/Users/lenovo/Downloads/GJohnIkenberryTheRiseofCh.pdf> (28. 3. 2019)

Iwamoto, Kentaro. 2017. „A look back at the Obama administration's pivot to Asia“ *nikkei.com*, 11. 1. 2017, (online). Dostupné z: <https://asia.nikkei.com/Politics/A-look-back-at-the-Obama-administration-s-pivot-to-Asia> (11. 4. 2019)

Jinping, Xi. 2017. *O správě státu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Joffe, Josef. 2016. „Obama Is Not a Realist“ *theatlantic.com*, 10. 3. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/03/obama-doctrine-goldberg-realist-isolationist/473205/> (31. 3. 2019)

Kagan, Robert. 2012. „Robert Kagan: U.S. can't ignore the Middle East“ *washingtonpost.com*, 20. 11. 2012, (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/robert-kagan-us-cant-ignore-the-middle-east/2012/11/20/a2b4ede0-3331-11e2-bfd5-e202b6d7b501_story.html?utm_term=.13e2e75d007d (31. 3. 2019)

Kaplan, Robert. 2012. „America's Pacific Logic“ *stratfor.com*, 4. 4. 2012, (online). Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/americas-pacific-logic> (31. 3. 2019)

Kaplan, Robert. 2018a. „Robert Kaplan: Grand Strategy and the Return of Marco Polo's World“ *cnas.org*, 14. 3. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.cnas.org/publications/commentary/robert-kaplan-grand-strategy-and-the-return-of-marco-polos-world> (11. 4. 2019)

Kaplan, Robert. 2018b. „Trump's disastrous foreign policy in Asia is the worst since Vietnam“ *thehill.com*, 26. 1. 2018, (online). Dostupné z: <https://thehill.com/opinion/international/370861-trumps-disastrous-policy-in-asia-is-the-worst-since-vietnam> (5. 4. 2019)

Keck, Zachary. 2014. „Under US Pressure, Major Countries Snub China's New Regional Bank“ *thediplomat.com*, 23. 10. 2014, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2014/10/under-us-pressure-major-countries-snob-chinas-new-regional-bank/> (5. 4. 2019)

Kennedy, Simon. 2018. „China will overtake the U.S. economy in less than 15 years, says HSBC, challenging Trump's claim“ *financialpost.com*, 25. 9. 2018, (online). Dostupné z: <https://business.financialpost.com/news/economy/china-will-overtake-the-u-s-in-less-than-15-years-hsbc-says> (31. 3. 2019)

Kissinger, Henry. „Quotes“ *goodreads.com*, (online). Dostupné z: <https://www.goodreads.com/quotes/633024-america-has-no-permanent-friends-or-enemies-only-interests> (4. 4. 2019)

Kissinger, Henry. 1996. *Umění diplomacie*. Praha: Prostor.

Kissinger, Henry. 2016. *Uspořádání světa*. Praha: Prostor.

Kořan, Michal. 2008. „Jednopřípadová studie.“ Pp. 29-61 in Petr Drulák (ed.). *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.

Krauthammer, Charles. 2016. „Obama's naive idealism has caused havoc as America makes the same mistakes over and over again“ *telegraph.co.uk*, 27. 5. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/27/obamas-naive-idealism-has-caused-havoc-as-america-makes-the-same/> (31. 3. 2019)

Kronstadt, Alan, Shayerah Ilias Akhtar. 2017. „India-U.S. Relations: Issues for Congress“ *fas.org*, 19. 6. 2017, (online; Pdf). Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R44876.pdf> (11. 4. 2019)

Kundnani, Hans. 2015. „The “strategic” case for TTIP“ *ecfr.eu*, 9. 2. 2015, (online). Dostupné z: https://www.ecfr.eu/article/commentary_the_strategic_case_for_ttip421 (5. 4. 2019)

Larter, David. 2018. „The US Navy is going to need a bigger boat, and it’s getting ready to buy one“ *defensenews.com*, 17. 9. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.defensenews.com/naval/2018/09/17/the-us-navy-is-going-to-need-a-bigger-boat-and-its-getting-ready-to-buy-one/> (28. 3. 2019)

Leong, Isaac. 2017. „A House Divided: How Consensus in ASEAN Shapes Southeast Asian Relations“ *brownpoliticalreview.org*, 11. 5. 2017, (online). Dostupné z: <http://www.brownpoliticalreview.org/2017/05/house-divided-consensus-asean-shapes-southeast-asian-relations/> (11. 4. 2019)

Lewis, Nicole. 2017. „Trump's claim that 'they just kept cutting, cutting, cutting the military' until it was 'depleted'“ *washingtonpost.com*, 5. 12. 2017, (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2017/12/05/trumps-claim-they-just-kept-cutting-cutting-cutting-the-military-until-it-was-depleted/?utm_term=.6572d408951b (5. 4. 2019)

Lidovky. 2015. „Dohoda o íránském jaderném programu je konečně uzavřena“ *lidovky.cz*, 14. 7. 2015, (online). Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/dohoda-o-iranskem-jadernem-programu-je-konecne-uzavrena.A150714_084552_In_zahranici_rof (4. 4. 2019)

Lipsy, Phillip. 2015. „Who's Afraid of the AIIB Why the United States Should Support China's Asian Infrastructure Investment Bank“ *foreignaffairs.com*, 7. 5. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-05-07/whos-afraid-aiib> (5. 4. 2019)

Logan, Justin. 2013. „China, America, and the Pivot to Asia“ *cato.org*, 8. 1. 2013, (online; Pdf). Dostupné z: <https://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/pa717.pdf> (28. 3. 2019)

López, Gustavo, Neil Ruiz, Neileen Patten. 2017. „Key facts about Asian Americans, a diverse and growing population“ *pewresearch.org*, 8. 9. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/09/08/key-facts-about-asian-americans/> (28. 3. 2019)

MacAskill, Ewen, Patrick Wintour. 2011. „Afghanistan withdrawal: Barack Obama says 33,000 troops will leave next year“ *theguardian.com*, 23. 6. 2011, (online). Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/world/2011/jun/23/afghanistan-withdrawal-barack-obama-troops> (31. 3. 2019)

Manning, Robert, Patrick, Clawson. 1997. „The Clinton Doctrine“ *washingtoninstitute.org*, 29. 12. 1997, (online). Dostupné z: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-clinton-doctrine> (1. 4. 2019)

Manyin, Mark, Stephen Dagget, Ben Dolven, Susan V. Lawrence, Michael F. Martin, Ronald O'Rourke, Bruce Vaughn. 2012. „Pivot to the Pacific? The Obama Administration's „Rebalancing“ Toward Asia.“ *fas.org*, (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R42448.pdf> (28. 3. 2019)

Masuda, Masayuki. 2016. „Why has Chinese foreign policy become more assertive?“ *eastasiaforum.org*, 20. 2. 2016, (online). Dostupné z: <http://www.eastasiaforum.org/2016/02/20/why-has-chinese-foreign-policy-become-more-assertive/> (28. 3. 2019)

Mathew, Jerin. 2015. „World Bank, IMF welcome Asian Infrastructure Investment Bank; say this will boost global infrastructure development“ *ibtimes.co.uk*, 23. 3. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.ibtimes.co.uk/world-bank-aid-welcome-asian-infrastructure-investment-bank-say-this-will-boost-global-1493112> (5. 4. 2019)

Matishak, Martin. 2014. „Top Chinese general blasts Asia pivot“ *thehill.com*, 16. 5. 2014, (online). Dostupné z: <https://thehill.com/policy/defense/206307-top-chinese-general-blasts-obamas-asia-pivot> (28. 3. 2019)

Mauzy, Diane, Brian, Job. 2007. „U.S. Policy in Southeast Asia: Limited Re-engagement after Years of Benign Neglect.“ *Asian Survey* 47 (4): 622-641. Dostupné z: www.jstor.org (11. 4. 2019)

Mazzetti, Mark, Eric, Schmitt. 2015. „Obama's 'Boots on the Ground': U.S. Special Forces Are Sent to Tackle Global Threats“ *nytimes.com*, 27. 12. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/12/28/world/middleeast/more-and-more-special-forces-become-obamas-military-answer.html> (28. 3. 2019)

McClam, Reginald. 2016. *Balancing on the Pivot How China's Rise and Offshore Balancing Affect Japan's and India's Roles as Balancers in the Twenty-First Century*. Maxwell Air Force Base, Alabama, Air Force Research Institute. Magisterská práce.

McDonough, David. 2015. „The state of Obama's Pacific pivot“ *opencanada.org*, 11. 3. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.opencanada.org/features/the-state-of-obamas-pacific-pivot/> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John. 2014. „Can China Rise Peacefully?“ *nationalinterest.org*, 9. 20. 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.eastlaw.net/wp-content/uploads/2016/09/Can-China-Rise-Peacefully--The-National-Interest.pdf> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John, Stephen, Walt. 2016. „The Case for Offshore. Balancing. A Superior U.S. Grand Strategy.“ *Foreign Affairs* 95 (4): 70-83. Dostupné z: <file:///C:/Users/lenovo/Downloads/JohnJMearsheimerStephenMW.pdf> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Company.

Mearsheimer, John. 2006. „Structural Realism“ *uchicago.edu*, 31. 7. 2006, (online; Pdf). Dostupné z: <https://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/StructuralRealism.pdf> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John. 2010a. „The Gathering Storm: China’s Challenge to US Power in Asia.“ *The Chinese Journal of International Politics* 3 (4): 381-396. Dostupné z: <https://academic.oup.com/cjip/article/3/4/381/439228?searchresult=1> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John. 2010b. „Trouble brewing in the 'hood“ *smh.com.au*, 3. 8. 2010, (online). Dostupné z: <https://www.smh.com.au/politics/federal/trouble-brewing-in-the-hood-20100802-113ab.html> (28. 3. 2019)

Mearsheimer, John. 2011. „Imperial by Design“ *uchicago.edu*, leden/ únor 2011, (online; Pdf). Dostupné z: <https://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0059.pdf> (28. 3. 2019)

Military.com. 2017. „Officials: the 'Right' Number of B-21 Stealth Bombers Is 165“ *military.com*, 25. 5. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.military.com/dodbuzz/2017/05/25/officials-the-right-number-of-b-21-stealth-bombers-is-165> (28. 3. 2019)

Minkel, Sandra. 2018. „Diplomacy Under The Strategic Rebalance and a Look Forward.“ Pp. 411-443 in David Lai, John F. Troxell, Frederick J. Gellert (eds.). *Avoiding the Trap: U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*. Carlisle: U.S. Army War College Press.

Morton, Louis. „Germany First: The Basic Concept of Allied Strategy in World War II“ *army.mil*, (online). Dostupné z: https://history.army.mil/books/70-7_01.htm (4. 4. 2019)

Moss, Trefor. 2013. „America's Pivot to Asia: A Report Card“ *thediplomat.com*, 5. 5. 2013, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2013/05/americas-pivot-to-asia-a-report-card/> (11. 4. 2019)

Moss, Trefor. 2013. „America's Pivot to Asia: A Report Card“ *thediplomat.com*, 5. 5. 2013, (online). Dostupné z: <https://thediplomat.com/2013/05/americas-pivot-to-asia-a-report-card/> (28. 3. 2019)

Mousavian, Seyed Hossein. 2019. „Trump has undone the years of progress in US-Iran relations achieved under Obama.“ *blogs.lse.ac.uk*, 25. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2019/01/25/trump-has-undone-the-years-of-progress-in-us-iran-relations-achieved-under-obama/> (28. 3. 2019)

Nye, Joseph. 2006. „The Challenge of China“ *chinaelections.org*, 2006 (online; Pdf). Dostupné z: http://www.chinaelections.org/upload/file/20150531/20150531080754_9864.pdf (31. 3. 2019)

Nye, Joseph. 2007. *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Pearson Longman.

- Nye, Joseph. 2008. „Barack Obama and Soft Power“ *huffpost.com*, 6. 20. 2008, (online). Dostupné z: https://www.huffpost.com/entry/barack-obama-and-soft-pow_b_106717 (31. 3. 2019)
- Nye, Joseph. 2010. „Don't fear the rise of China“ *cnn.com*, 31. 10. 2010, (online). Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/OPINION/10/31/nye.rise.china.fears/index.html> (31. 3. 2019)
- Nye, Joseph. 2011. „Obama's Pacific pivot“ *aljazeera.com*, 8. 12. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/12/201112874128644342.html> (31. 3. 2019)
- Nye, Joseph. 2013. „Work With China, Don't Contain It“ *nytimes.com*, 25. 1. 2013, (online) Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2013/01/26/opinion/work-with-china-dont-contain-it.html> (31. 3. 2019)
- Nye, Joseph. 2017. „Only China Can Contain China“ *huffpost.com*, 6. 12. 2017, (online). Dostupné z: https://www.huffpost.com/entry/china-contain-china_b_6845588 (31. 3. 2019)
- Obama, Barack. 2016. „President Obama: The TPP would let America, not China, lead the way on global trade“ *washingtonpost.com*, 2. 5. 2016, (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/president-obama-the-tpp-would-let-america-not-china-lead-the-way-on-global-trade/2016/05/02/680540e4-0fd0-11e6-93ae-50921721165d_story.html?utm_term=.1aca785e7c0f (5. 4. 2019)
- Olson, Wyatt. 2018. „Marines deploy F-35B fighters on Navy ship in Pacific for first time“ *stripes.com*, 5. 3. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.stripes.com/news/pacific/marines-deploy-f-35b-fighters-on-navy-ship-in-pacific-for-first-time-1.515149> (28. 3. 2019)
- Parameswaran, Prashanth. 2015. „The new U.S.-Indonesia strategic partnership after Jokowi's visit: Problems and prospects.“ *brookings.edu*, 8. 12. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/opinions/the-new-u-s-indonesia-strategic-partnership-after-jokowis-visit-problems-and-prospects/> (11. 4. 2019)
- Parepa, Laura-Anca. 2016. „Implications of the US Rebalance Strategy for the Security Architecture.“ Pp. 139-157 in Małgorzata Pietrasiak, Dominik Mierzejewski (eds.). *Building the Diverse Community. Beyond Regionalism in East Asia*. Lodz: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
- Patton, Mike. 2016. „China's Economy Will Overtake The U.S. In 2018“ *forbes.com*, 29. 4. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/mikepatton/2016/04/29/global-economic-news-china-will-surpass-the-u-s-in-2018/#1d86cc0d224a> (5. 4. 2019)
- Perlez, Jane. 2015. „China Creates a World Bank of Its Own, and the U.S. Balks“ *nytimes.com*, 4. 12. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/12/05/business/international/china-creates-an-asian-bank-as-the-us-stands-aloof.html> (5. 4. 2019)
- Petri, Peter, Michael, Plummer. 2016. „The Economic Effects of the Trans-Pacific Partnership: New Estimates“ *piie.com*, leden 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <https://piie.com/publications/wp/wp16-2.pdf> (5. 4. 2019)

Pew Research Center. 2011. „China Seen Overtaking U.S. as Global Superpower“ *pewglobal.org*, 13. 7. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.pewglobal.org/2011/07/13/china-seen-overtaking-us-as-global-superpower/> (11. 4. 2019)

Pho, Sandy. 2016. „Managing U.S.-ASEAN Relations.“ Pp. 37-48 in Shihoko Goto (ed.). *Committed: U.S. Foreign Policy in Asia and Completing the Rebalance*. Washington D.C: Woodrow Wilson International Center for Scholars.

Pittaway, Nigel. 2018. „F-35 fighters arrive on Australian soil“ *defensenews.com*, 10. 12. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.defensenews.com/global/asia-pacific/2018/12/10/f-35-fighters-arrive-on-australian-soil/> (28. 3. 2019)

Plummer, Michael. „The Transatlantic Trade and Investment Partnership in the Global Context” *transatlanticrelations.org*, (online; Pdf). Dostupné z: https://archive.transatlanticrelations.org/wp-content/uploads/2014/08/TTIP_chapter8.pdf (5. 4. 2019)

Poletti, Arlo. 2017. „Containment Through Trade? Explaining the US Support for the TransPacific Partnership” *sisp.it*, 2017, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.sisp.it/docs/convegno2016/210_sisp2016_relazioni-internazionali.pdf (5. 4. 2019)

Posen, Barry, Andrew Ross. 1996. „Competing Visions for U.S. Grand Strategy.“ *International Security* 21 (3): 5-53. Dostupné z: www.jstor.org (31. 3. 2019)

Power, John. 2019. „US wants Japan and South Korea to tag team China. But history is in the way“ *scmp.com*, 12. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.scmp.com/week-asia/article/2181758/us-wants-japan-and-south-korea-tag-team-china-history-way> (11. 4. 2019)

Purzycki, Michael. „*The Trans-Pacific Partnership: A Key Element of America's "Pivot"*” *trumancenter.org*, (online). Dostupné z: <http://trumancenter.org/doctrine-blog/the-trans-pacific-partnership-a-key-element-of-americas-pivot/> (5. 4. 2019)

Qianqian, Liu. 2010. „China's Rise and Regional Strategy: Power, Interdependence and Identity.“ *Journal of Cambridge Studies* 5(4): 76-92. Dostupné z: <https://www.repository.cam.ac.uk/handle/1810/255468> (28. 3. 2019)

Rana, Waheeda. 2015. „Theory of Complex Interdependence: A Comparative Analysis of Realist and Neoliberal Thoughts.“ *International Journal of Business and Social Science* 4 (2): 290-297 Dostupné z: http://ijbssnet.com/journals/Vol_6_No_2_February_2015/33.pdf (31. 3. 2019)

Rapoza, Kenneth. 2015. „Washington's Lobbying Efforts Against China's 'World Bank' Fail As Italy, France Welcomed Aboard” *forbes.com*, 3. 4. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2015/04/03/washingtons-lobbying-efforts-against-chinas-world-bank-fail-as-italy-france-welcomed-aboard/#1c14a8e374bf> (5. 4. 2019)

- Reed, John. 2013. „Surrounded: How the U.S. Is Encircling China with Military Bases“ *foreignpolicy.com*, 20. 8. 2013, (online). Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2013/08/20/surrounded-how-the-u-s-is-encircling-china-with-military-bases/> (4. 4. 2019)
- Reuter, Tim. 2014. „An Age Of Realism: Nixon, Kissinger, And The Limits Of Power“ *forbes.com*, 13. 6. 2014 (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/timreuter/2014/06/13/an-age-of-realism-nixon-kissinger-and-the-limits-of-power/#1737210455fd> (28. 3. 2019)
- Reynolds, Paul. 2008. „US superpower status is shaken“ *bbc.co.uk*, 1. 10. 2008, (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7645743.stm> (28. 3. 2019)
- Robson, Seth. 2017. „‘Pivot’ to Asia will remain a priority for US military, experts say“ *stripes.com*, 13. 6. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.stripes.com/news/pivot-to-asia-will-remain-a-priority-for-us-military-experts-say-1.474950> (28. 3. 2019)
- Robson, Seth. 2019. „Facility for US forces opens on Philippines’ main island; another slated for Palawan“ *stripes.com*, 31. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://www.stripes.com/news/pacific/facility-for-us-forces-opens-on-philippines-main-island-another-slated-for-palawan-1.566695> (31. 3. 2019)
- Roggeveen, Sam. 2013. „Stephen Walt's big question: How long will China tolerate America's role in Asia?“ *lowyinstitute.org*, 9. 12. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpretor/stephen-walts-big-question-how-long-will-china-tolerate-americas-role-asia> (31. 3. 2019)
- Rosenfeld, Everett. 2018. „Former Obama administration official: Trump is addressing 'longstanding' trade issues“ *cnbc.com*, 16. 9. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2018/09/17/michael-froman-trump-is-addressing-longstanding-trade-issues.html> (5. 4. 2019)
- Scahill, Jeremy. 2013. *Dirty Wars*. New York: Nation Books.
- Scott, Robert. 2014. „The President Set a Goal of Doubling Exports by 2014—Why Haven’t We?“ *epi.org*, 29. 12. 2014, (online). Dostupné z: <https://www.epi.org/blog/the-president-set-a-goal-of-doubling-exports-by-2014-why-havent-we/> (5. 4. 2019)
- Sehnálková, Jana. 2017. „Obamův „Pivot“ do Asie a čínsko-americké vztahy.“ Pp. 222-245 in Magdalena Fiřtová, Jan Hornát, Jana Sehnálková (eds.). *Prezidentství Baracka Obamy: naplněné vize?* Praha: Univerzita Karlova.
- Shah, Ritula. 2014. „Is US monopoly on the use of soft power at an end?“ *bbc.com*, 19. 11. 2014, (online). Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-29536648> (31. 3. 2019)
- Shelbourne, Mallory. 2016. „McCain, Graham condemn Obama's 'hollow words' and inaction on Syria“ *thehill.com*, 13. 12. 2016, (online). Dostupné z: <https://thehill.com/policy/international/310203-mccain-graham-slam-obama-administration-for-inaction-on-syria> (4. 4. 2019)

Shepard, Wade. 2016. „As Allies Keep Jumping Ship, Will Obama's 'Knee-Jerk Reaction' To The AIIB End With Trump?“ *forbes.com*, 15. 11. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2016/11/15/as-allies-keep-jumping-ship-will-obamas-knee-jerk-reaction-to-the-aiib-end-with-trump/#7ccd6ecb1c43> (5. 4. 2019)

Shukla, Ajai. 2016. „Ajai Shukla: Get real in US-India defence ties“ *business-standard.com*, 11. 4. 2016, (online). Dostupné z: https://www.business-standard.com/article/opinion/ajai-shukla-get-real-in-us-india-defence-ties-116041101146_1.html (11. 4. 2019)

Schott, Jeffrey. „Overview: Understanding the Trans-Pacific Partnership“ *piie.com*, (online; Pdf). Dostupné z: https://piie.com/publications/chapters_preview/7137/overviewiie7137.pdf (5. 4. 2019)

Silove, Nina. 2016. „The Pivot before the Pivot“ *International Security* 40 (4): 45-88. (online; Pdf). Dostupné z: http://sdsc.bellschool.anu.edu.au/sites/default/files/publications/attachments/2017-02/16.05.05_the_pivot_before_the_pivot.pdf (4. 4. 2019)

Slavin, Erik. 2014. „Analysts: Air-Sea Battle concept carries risks in possible conflict with China“ *stripes.com*, 28. 9. 2014, (online). Dostupné z: <https://www.stripes.com/news/analysts-air-sea-battle-concept-carries-risks-in-possible-conflict-with-china-1.305505> (28. 3. 2019)

Smith, Patrick. 2015. „China's New Development Bank: How Obama Blew It in the Pacific (Again)“ *thefiscaltimes.com*, 23. 3. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.thefiscaltimes.com/Columns/2015/03/23/China-s-New-Development-Bank-How-Obama-Blew-It-Pacific-Again> (5. 4. 2019)

Smith, Rob. 2018. „Here's what you need to know about the Trans-Pacific Partnership“ *weforum.org*, 18. 5. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2018/05/trans-pacific-partnership-what-to-know/> (11. 4. 2019)

Snyder, Glenn. 2002. „Mearsheimer's World-Offensive Realism and the Struggle for Security: A Review Essay.“ *International Security* 27 (1): 149-173. Dostupné z: www.jstor.org (31. 3. 2019)

Sobolewski, Matthias, Jason, Lange. 2015. „U.S. urges allies to think twice before joining China-led bank“ *reuters.com*, 17. 3. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-europe-asia-bank-idUSKBN0MD0B320150317> (5. 4. 2019)

Solis, Mireya. 2013. „The Containment Fallacy: China and the TPP“ *brookings.edu*, 24. 5. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2013/05/24/the-containment-fallacy-china-and-the-tpp/> (5. 4. 2019)

Som, Vinushu. 2015. „US-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific May Irk China“ *ndtv.com*, 25. 1. 2015, (online). Dostupné z: <https://www.ndtv.com/india-news/us-india-joint-strategic-vision-for-the-asia-pacific-may-irk-china-733509> (28. 3. 2019)

Suzuki, Wataru. 2019. „TPP-11 opens doors to new members“ *asia.nikkei.com*, 19. 1. 2019, (online). Dostupné z: <https://asia.nikkei.com/Economy/TPP-11-opens-doors-to-new-members> (5. 4. 2019)

Swaine, Michael. 2012. „Chinese Leadership and Elite Responses to the U.S. Pacific Pivot“ *carnegieendowment.org*, 17. 7. 2012, (online) Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2012/07/17/chinese-leadership-and-elite-responses-to-u.s.-pacific-pivot-pub-48871> (31. 3. 2019)

Switzer, Tom. 2014. „Nixon, the Balance of Power, and Realism“ *nationalinterest.org*, 11. 8. 2014, (online). Dostupné z: <https://nationalinterest.org/feature/nixon-the-balance-power-realism-11048> (31. 3. 2019)

Symonds, Peter. 2013. „“Pivot to Asia”: US Military Build-up in Asia, Threatening China“ *globalresearch.ca*, 3. 6. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.globalresearch.ca/pivot-to-asia-us-military-build-up-in-asia-threatening-china/5337361> (28. 3. 2019)

Šulc, František. 2016. „Nová hybná síla světa: Americká Third Offset Strategy“ *armadninoviny.cz*, 16. 6. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/jak-porazit-cinu-a-rusko-americe> (28. 3. 2019)

Teather, David. 2010. „China overtakes Japan as world's second-largest economy“ *theguardian.com*, 16. 8. 2010, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2010/aug/16/china-overtakes-japan-second-largest-economy1> (5. 4. 2019)

Tellis, Ashley. 2014. „The geopolitics of the TTIP and the TPP.“ *Adelphi Series* 54 (450): 93-120. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/Tellis_Geopolitics_TTIP_TPP.pdf (5. 4. 2019)

The Economist. 2018. „The end of engagement - China v America“ *economist.com*, 18. 10. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.economist.com/leaders/2018/10/18/the-end-of-engagement> (5. 4. 2019)

The Guardian. 2011. „Obama tells Asia US 'here to stay' as a Pacific power“ *theguardian.com*, 17. 11. 2011, (online). Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/nov/17/obama-asia-pacific-address-australia-parliament> (28. 3. 2019)

The National Interest. 2003. „Toward Cooperative Security“ *nationalinterest.org*, 8. 1. 2003, (online). Dostupné z: <https://nationalinterest.org/article/toward-cooperative-security-2215> (2. 4. 2019)

The New York Times. 1999. „To Paris, U.S. Looks Like a 'Hyperpower'“ *nytimes.com*, 5. 2. 1999, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1999/02/05/news/to-paris-us-looks-like-a-hyperpower.html> (5. 4. 2019)

The New York Times. 2002. „War with Iraq is Not in America's National Interest“ *nytimes.com*, 26. 9. 2002, (online; Pdf). Dostupné z: https://sadat.umd.edu/sites/sadat.umd.edu/files/iraq_war_ad_2002_2.pdf (28. 3. 2019)

The Nobel Prize. 2009. „The Nobel Peace Prize for 2009“ *nobelprize.org*, 9. 10. 2009, (online). Dostupné z: <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2009/press-release/> (28. 3. 2019)

The University of Chicago. „JOHN MEARSHEIMER“ *uchicago.edu*, (online). Dostupné z: <https://political-science.uchicago.edu/directory/john-mearsheimer> (31. 3. 2019)

Thompson, Loren. 2013. „Budget Cuts Are Killing Military Preparedness“ *forbes.com*, 13. 5. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/lorenthompson/2013/05/13/budget-cuts-are-killing-military-preparedness/#3818517963e2> (5. 4. 2019)

Tow, William. 2017. „Alliances, partnerships and architectures: Confronting a historical crossroads“ *isanet.org*, 16. 6. 2017, (online; Pdf). Dostupné z: <http://web.isanet.org/Web/Conferences/HKU2017-s/Archive/c9d21036-c580-4d9b-8637-e4abe3c357c0.pdf> (11. 4. 2019)

Turse, Nick. 2017. „American Special Operations Forces Are Deployed to 70 Percent of the World's Countries“ *thenation.com*, 5. 1. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/american-special-forces-are-deployed-to-70-percent-of-the-worlds-countries/> (4. 4. 2019)

Tyler, Patrick. 1992. „U.S. Strategy Plan Calls for Insuring No Rivals Develop“ *nytimes.com*, 8. 3. 1992, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1992/03/08/world/us-strategy-plan-calls-for-insuring-no-rivals-develop.html> (28. 3. 2019)

Tzu, Sun. „Quotes“ *goodreads.com*, (online). Dostupné: https://www.goodreads.com/author/quotes/1771.Sun_Tzu (11. 4. 2019)

Ulrich, Philip. 2013. „The US Pivot Towards Asia-Pacific Third Time's the Charm?“ *fak.dk*, leden 2013, (online; Pdf). Dostupné z: https://pure.fak.dk/files/5949258/The_US_Pivot_towards_Asia_Pacific.pdf (4. 4. 2019)

Varadarajan, Tunku, Elisabeth Eaves, Hana R. Alberts. 2009. „In Depth: The 25 Most Influential Liberals In The U.S. Media“ *forbes.com*, 22. 1. 2009, (online). Dostupné z: https://www.forbes.com/2009/01/22/influential-media-obama-oped-cx_tv_ee_hra_0122liberal_slide.html?thisSpeed=15000#6665c2aa624c (31. 3. 2019)

Vondra, Alexandr. 2016. „Barack Obama mezi očekáváním a realitou“ *cevroinstitut.cz*, prosince 2016, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.cevroinstitut.cz/data/17-01-citime-1612-def-clanek.pdf> (31. 3. 2019)

Waki, Natsuko. 2009. „United Korea: bigger than Japan?“ *reuters.com*, 21. 9. 2009, (online). Dostupné z: <http://blogs.reuters.com/macroscope/2009/09/21/united-korea-bigger-than-japan/> (28. 3. 2019)

Walt, Stephen. 2013. „Dealing With a Chinese Monroe Doctrine“ *nytimes.com*, 26. 8. 2013, (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2012/05/02/are-we-headed-for-a-cold-war-with-china/dealing-with-a-chinese-monroe-doctrine> (31. 3. 2019)

Walt, Stephen. 2014. „What Has Asia Done for Uncle Sam Lately?“ *foreignpolicy.com*, 16. 5. 2014, (online). Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2014/05/16/what-has-asia-done-for-uncle-sam-lately/> (31. 3. 2019)

Walt, Stephen. 1985. „Alliance Formation and the Balance of World Power“ *International Security* 9 (4): 3-43. Dostupné z: www.jstor.org (28. 3. 2019)

Waltz, Kenneth. 1988. „The Origins of War in Neorealist Theory“ *The Journal of Interdisciplinary History* 18 (4): 615-628 Dostupné z: www.jstor.org (31. 3. 2019)

Wang, Chi. 2015. *Obama's Challenge to China: The Pivot to Asia*. Surrey: Ashgate Publishing Limite.

Wang, Rudi. 2016. „Maintaining Regional Stability and Mitigating Threats: Avenues of U.S.-China Collaboration.“ Pp. 191-221 in Brent Reininger, Sarah Stewart (eds.). *Assessing the Obama Administration's Pivot to Asia*. Jackson School of International Studies, University of Washington, 2016, (online; Pdf). Dostupné z: [file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20\(14\).pdf](file:///C:/Users/lenovo/Downloads/TaskForceGReport-2016-Sorensen%20(14).pdf) (11. 4. 2019)

Ward, Alex. 2018. „How Obama's "red line" fiasco led to Trump bombing Syria“ *vox.com*, 15. 4. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.vox.com/2018/4/15/17238568/syria-bomb-trump-obama-russia> (4. 4. 2019)

White, Hugh. 2016. „Book review: 'The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia', by Kurt Campbell“ *lowyinstitute.org*, 4. 7. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/book-review-pivot-future-american-statecraft-asia-kurt-campbell> (31. 3. 2019)

White, Martha. 2018. „10 years ago, Lehman Brothers went bankrupt and triggered a recession. Could it happen again?“ *nbcnews.com*, 14. 9. 2018, (online). Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/business/economy/10-years-ago-lehman-brothers-went-bankrupt-triggered-recession-could-n909546> (31. 3. 2019)

Wike, Richard, Jacob, Poushter, Hani, Zainulbha. 2016. „China and the global balance of power“ *pewglobal.org*, 29. 6. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.pewglobal.org/2016/06/29/3-china-and-the-global-balance-of-power/> (11. 4. 2019)

Wike, Richard, Jacob, Poushter, Laura, Silver, Caldwell, Bishop. 2017. „Globally, More Name U.S. Than China as World's Leading Economic Power“ *pewglobal.org*, 13. 7. 2017, (online). Dostupné z: <https://www.pewglobal.org/2017/07/13/more-name-u-s-than-china-as-worlds-leading-economic-power/> (11. 4. 2019)

Worley, Robert. 2012. „The Foreign Policy Debate 2012 and Grand Strategy“ *huffpost.com*, 22. 10. 2012, (online). Dostupné z: https://www.huffpost.com/entry/the-foreign-policy-debate_b_2004032 (28. 3. 2019)

Wright, Thomas. 2017. „A post-American Europe and the future of U.S. strategy“ *bosch-stiftung.de*, prosinec 2017, (online; Pdf). Dostupné z: <https://www.bosch->

stiftung.de/sites/default/files/publications/pdf/2018-05/Post%20American%20Europe.pdf (4. 4. 2019)

Zaiser, Jeffrey. 2018. „U.S. Economic Rebalance to the Asia-Pacific Region: Is it Still Possible?“ Pp. 257-283 in David Lai, John F. Troxell, Frederick J. Gellert (eds.). *Avoiding the Trap: U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*. Carlisle: U.S. Army War College Press.

Zakaria, Fareed. 2010a. *Postamerický svět*. Praha: Academia.

Zakaria, Fareed. 2010b. „ZAKARIA: CHINA AND THE U.S. STILL NEED EACH OTHER“ *newsweek.com*, 2. 4. 2010, (online). Dostupné z: <https://www.newsweek.com/zakaria-china-and-us-still-need-each-other-75071> (28. 3. 2019)

Zakaria, Fareed. 2015. „Whatever happened to Obama's pivot to Asia?“ *washingtonpost.com*, 16. 4. 2015, (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-forgotten-pivot-to-asia/2015/04/16/529cc5b8-e477-11e4-905f-cc896d379a32_story.html (5. 4. 2019)

Zakaria, Fareed. 2016a. „Fareed's Take; The Final Push for the Presidency; In The Next President's Inbox: National Security; Polls: To Believe or Not To Believe?; Comparing This Election to Previous One“ *cnn.com*, 6. 11. 2016 (online). Dostupné z: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/1611/06/fzgps.01.html> (28. 3. 2019)

Zakaria, Fareed. 2016b. „Obama stands alone on the Asia pivot“ *nst.com.my*, 3. 9. 2016, (online). Dostupné z: <https://www.nst.com.my/news/2016/09/170467/obama-stands-alone-asia-pivot> (31. 3. 2019)

Zhang, Feng. 2016. „Challenge Accepted: China's Response to the US Rebalance to the Asia-Pacific.“ *Security Challenges* 12 (3): 45-60. Dostupné z: https://www.regionalsecurity.org.au/resources/Files/SC12_3Zhang.pdf (11. 4. 2019)

Zoellick, Robert. 2005. „Whither China? From Membership to Responsibility“ *ncuscr.org*, 21. 9. 2005, (online; Pdf). Dostupné z: https://www.ncuscr.org/sites/default/files/migration/Zoellick_remarks_notes06_winter_spring.pdf (28. 3. 2019)

Zukerstein, Jaroslav. 2017. „Barack Obama a Irán: nový začátek.“ Pp. 209-221 in Magdalena Fiřtová, Jan Hornát, Jana Sehnálková (eds.). *Prezidentství Baracka Obamy: naplněné vize?* Praha: Univerzita Karlova.

Seznam použitých zkratek

A2/AD	<i>Anti Access/Area Denial</i>
ADB	Asijská rozvojová banka <i>Asian Development Bank</i>
AIIB	Asijská infrastrukturní investiční banka <i>Asian infrastructure investment bank</i>
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství <i>Asia-Pacific Economic Cooperation</i>
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie <i>Association of South East Asian Nations</i>
CIA	Ústřední zpravodajská služba <i>Central Intelligence Agency</i>
CSIS	<i>Center for Strategic and International Studies</i>
FTAAP	<i>The Free Trade Area of the Asia-Pacific</i>
HDP	Hrubý domácí produkt <i>Gross Domestic Product</i>
HDP PPP	Hrubý domácí produkt podle parity kupní síly <i>Gross Domestic Product based on purchasing power parity</i>
IMF	Mezinárodní měnový fond <i>International Monetary Fund</i>
MZV	Mezinárodní vztahy
TPP	Transpacifické partnerství <i>Trans-Pacific Partnership</i>

TTIP	Transatlantické obchodní a investiční partnerství <i>Transatlantic Trade and Investment Partnership</i>
US NAVY	Námořnictvo Spojených států amerických <i>United States Navy</i>
USAF	Letectvo Spojených států amerických <i>United States Air Force</i>
WB	Světová banka <i>World Bank</i>
WTO	Světová obchodní organizace <i>World Trade Organization</i>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1: Porovnání populace asijsko-tichomořského regionu s ostatními regiony.

Příloha 2: Porovnání HDP (nominál) asijsko-tichomořského regionu s ostatními regiony.

Příloha 3: Porovnání HDP (nominál) – USA, EU, ČLR, Japonsko, Indie, Rusko.

Příloha 4: Porovnání ekonomického růstu HDP – USA, ČLR.

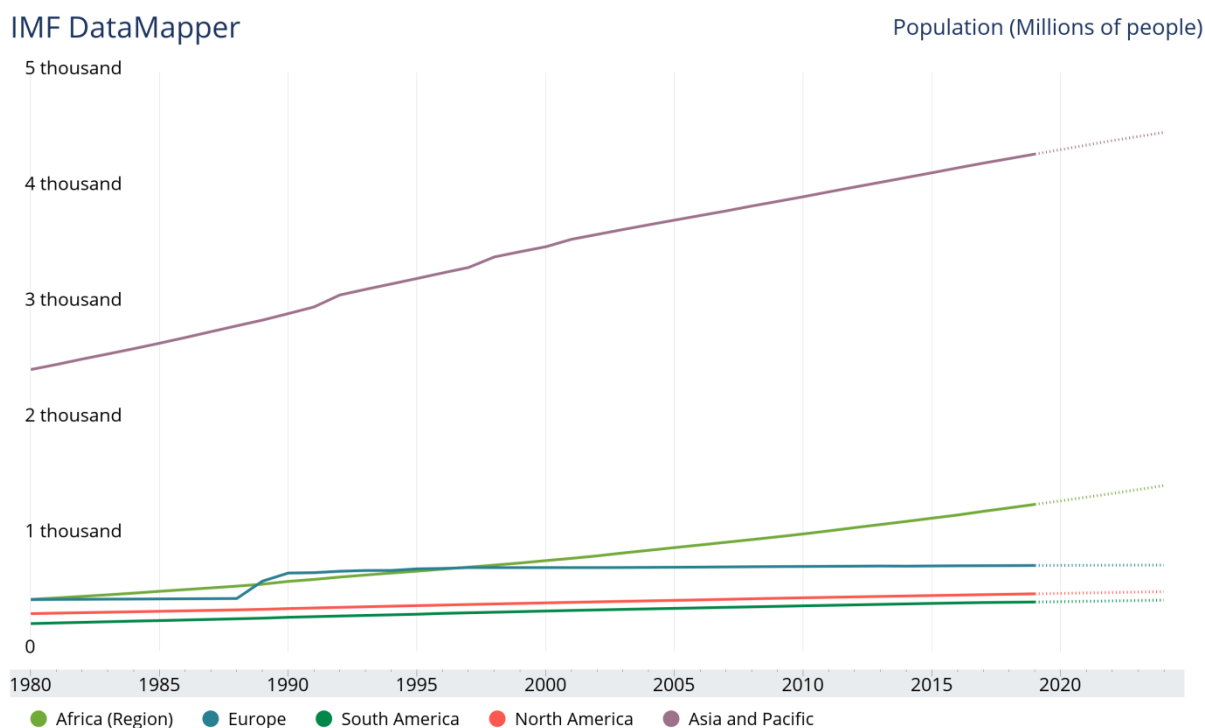
Příloha 5: Porovnání HDP (nominál) – USA, ČLR.

Příloha 6: Porovnání HDP (PPP) – USA, ČLR.

Příloha 7: Nové rozmístění amerických vojenských sil v asijsko-tichomořském regionu.

Příloha 8: Množství přímých zahraničních investic v USA a množství amerických přímých zahraničních investic v zahraničí.

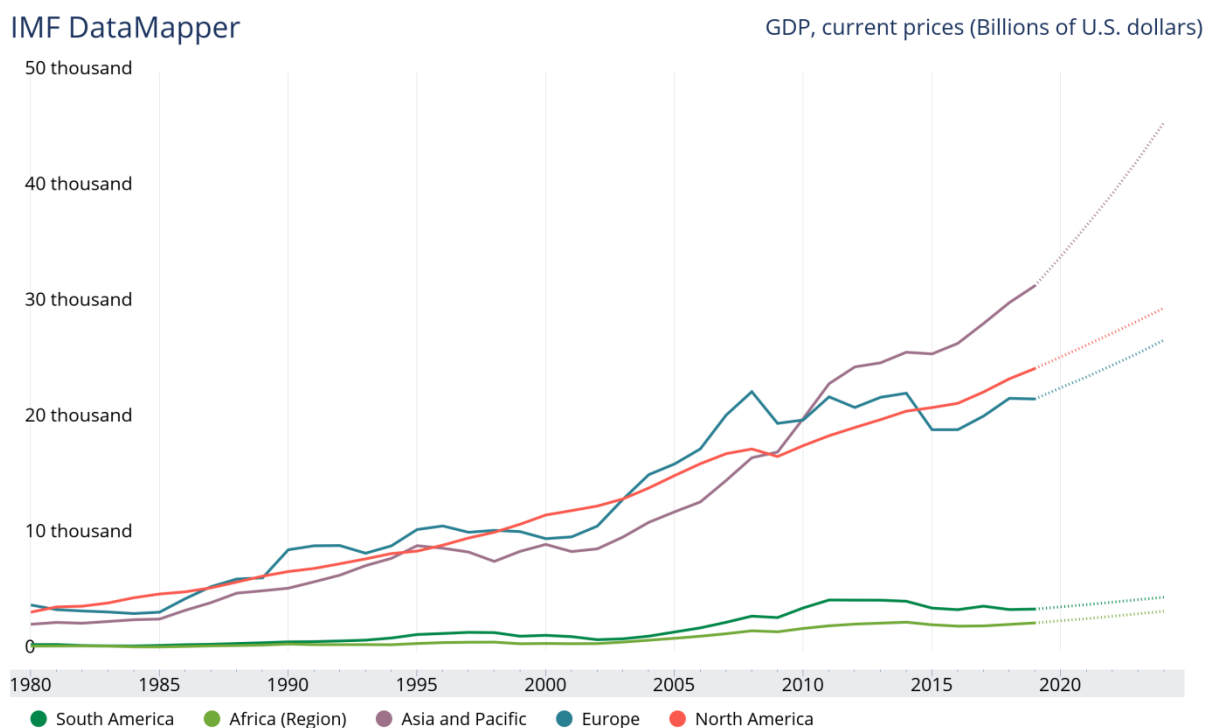
Příloha 1: Porovnání populace asijsko-tichomořského regionu s ostatními regiony.

©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: International Monetary Fund, (imf.org, Population)

Příloha 2 : Porovnání HDP (nominál) asijsko-tichomořského regionu s ostatními regiony

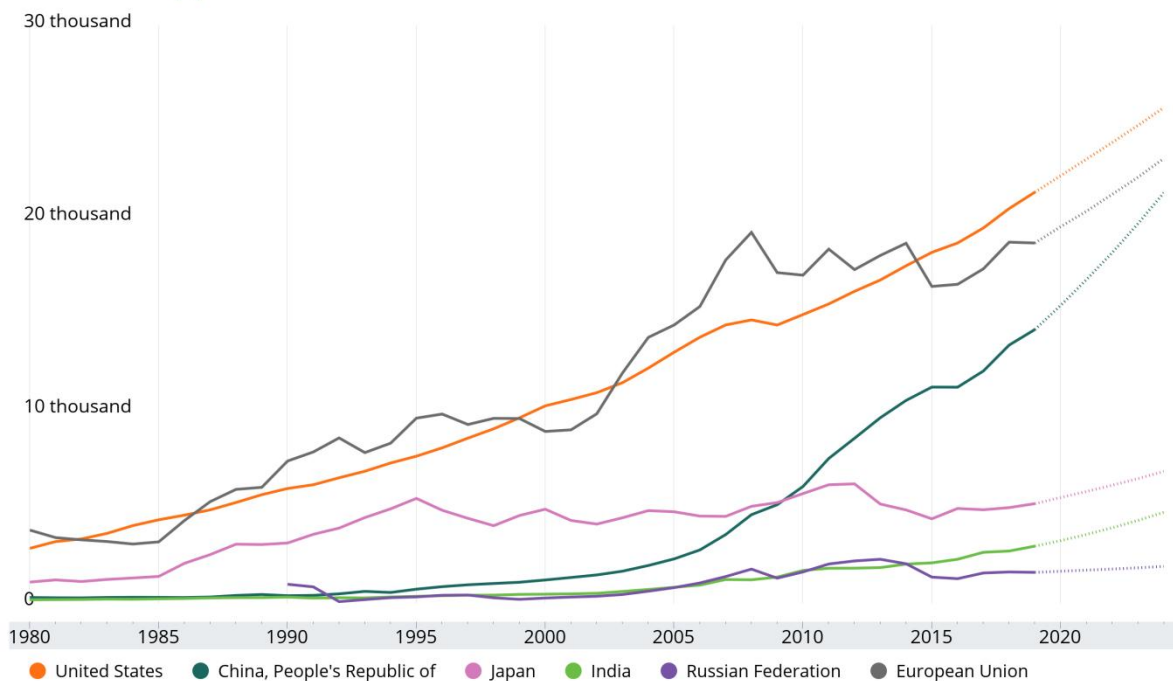
©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: International Monetary Fund, (imf.org, GDP nominal)

Příloha 3: Porovnání HDP (nominál) – USA, EU, ČLR, Japonsko, Indie, Rusko.

IMF DataMapper

GDP, current prices (Billions of U.S. dollars)

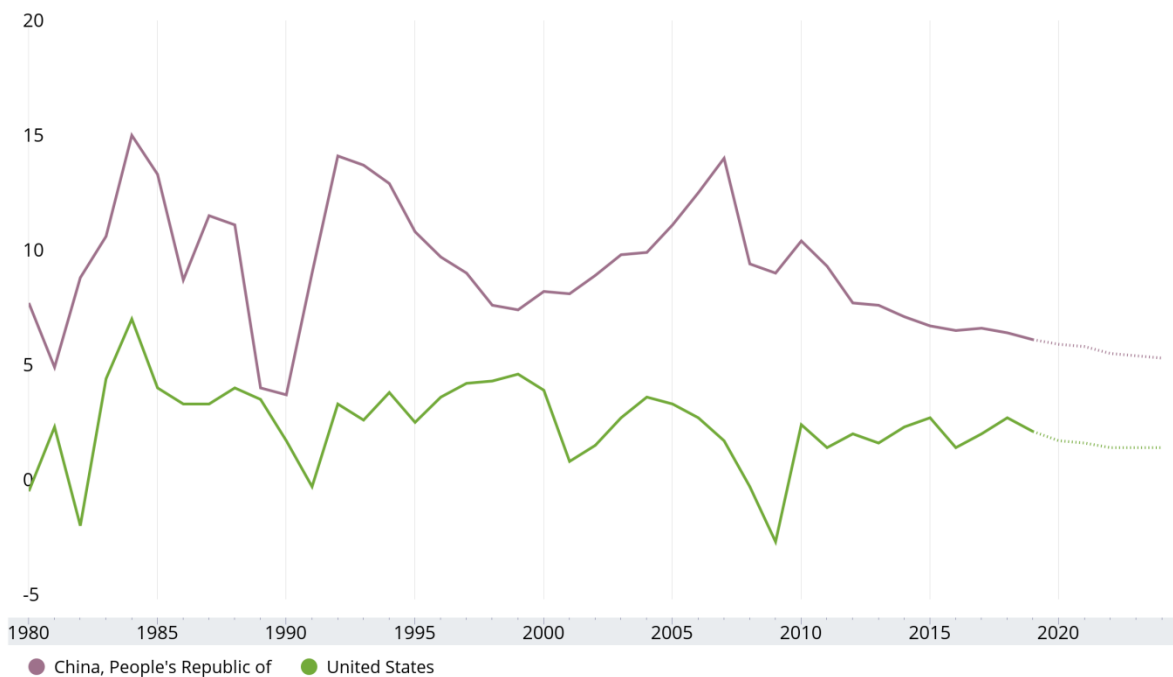
©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: International Monetary Fund, (imf.org, GDP nominal)

Příloha 4 : Porovnání ekonomického růstu HDP – USA, ČLR.

IMF DataMapper

Real GDP growth (Annual percent change)

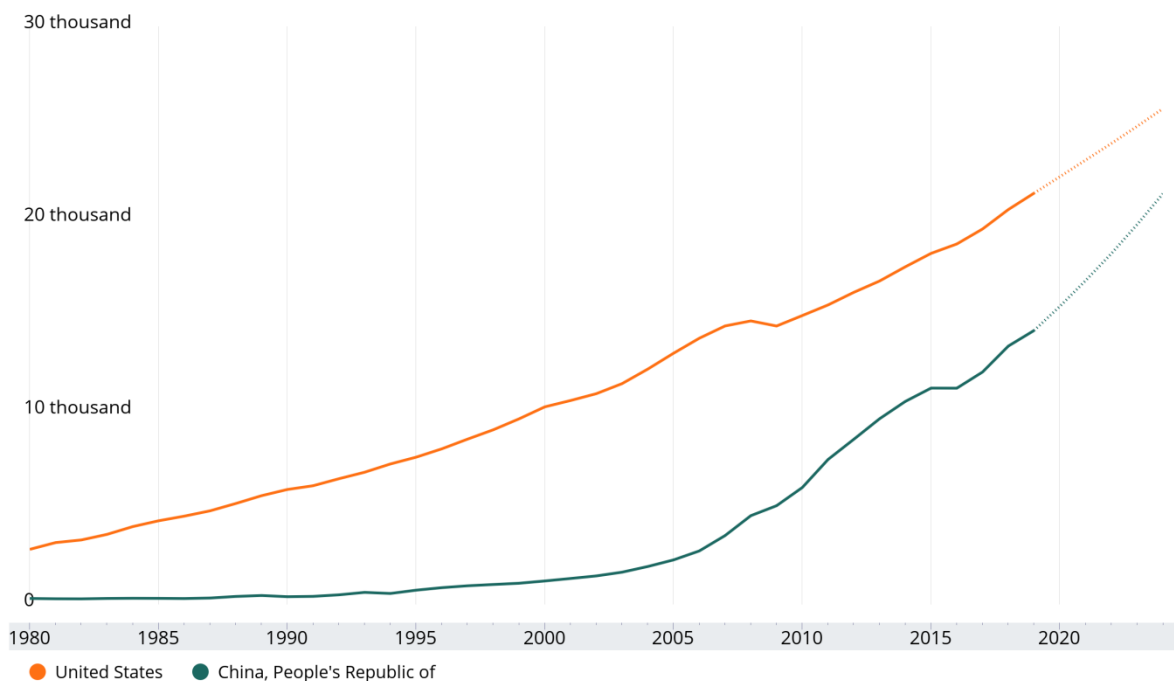
©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: International Monetary Fund, (imf.org, Real GDP growth)

Příloha 5: Porovnání HDP (nominál) – USA, ČLR.

IMF DataMapper

GDP, current prices (Billions of U.S. dollars)

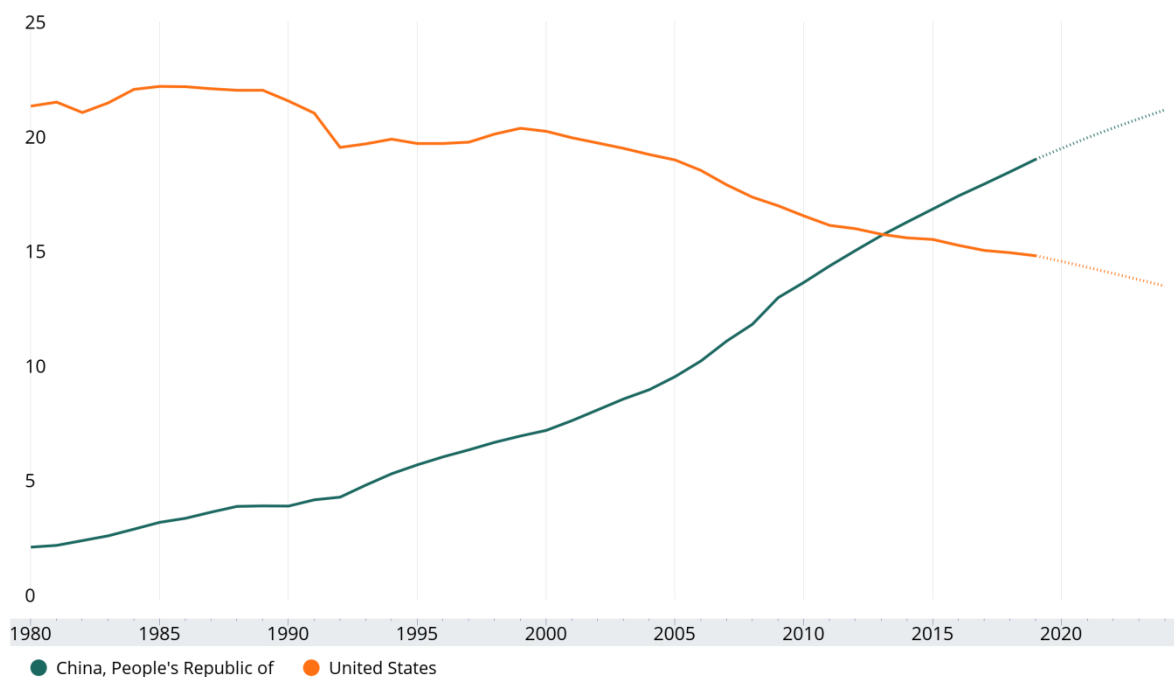
©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: *International Monetary Fund*, (imf.org, GDP nominal)

Příloha 6: Porovnání HDP (PPP) – USA, ČLR.

IMF DataMapper

GDP based on PPP, share of world (Percent of World)

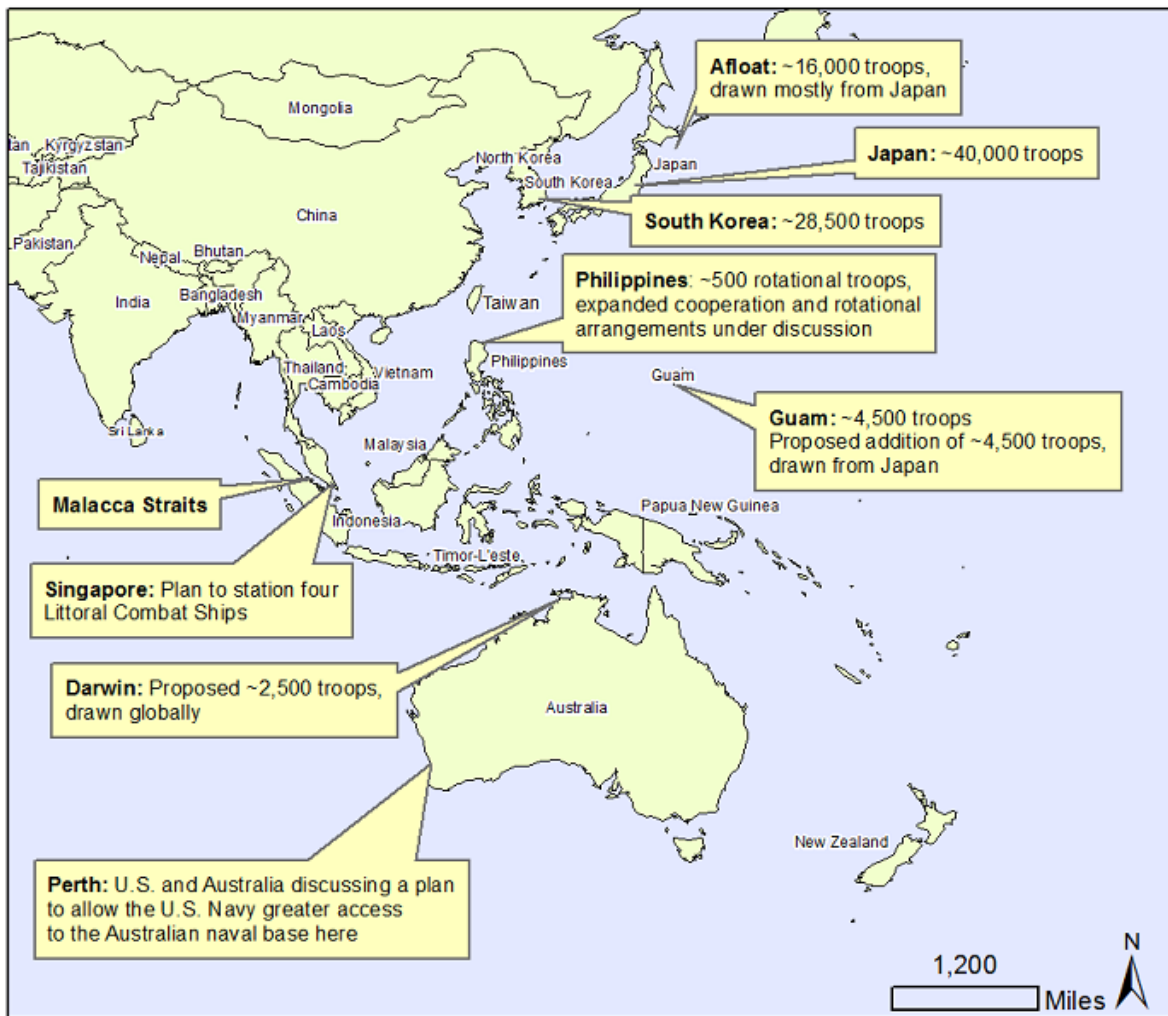

©IMF, 2019, Source: World Economic Outlook (April 2019)

Zdroj: *International Monetary Fund*, (imf.org, GDP PPP, share of world)

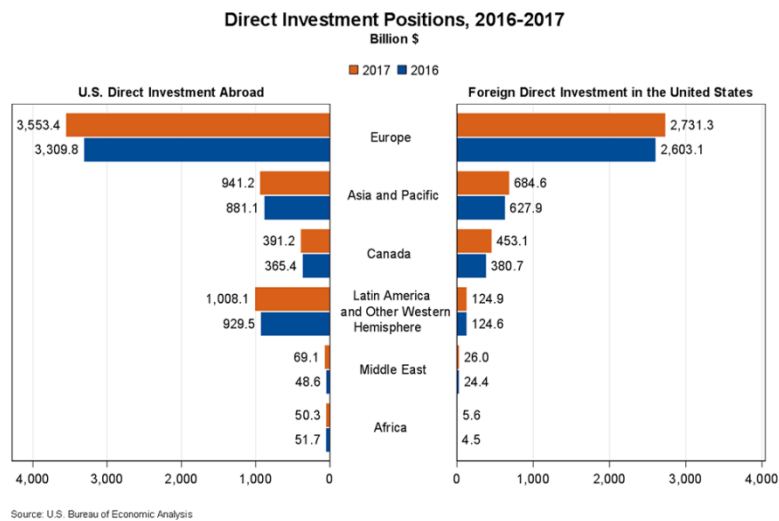

Příloha 7: Nové rozmístění amerických vojenských sil v asijsko-tichomořském regionu.

Zdroj: Manyin et al. 2012: 3

Příloha 8: Množství přímých zahraničních investic v USA a množství amerických přímých zahraničních investic v zahraničí.

Zdroj: The Bureau of Economic Analysis 2018

Abstrakt (CZ)

Analýza Obamova „Pivotu“ do asijsko-tichomořského regionu. Neoliberální, nebo neorealisticke strategie?

Tato diplomová práce se věnuje analýze americké strategické politiky v asijsko-tichomořském regionu, známé jako Pivot do Tichomoří. Tu ohlásil v roce 2011 tehdejší americký prezident Barack Obama a daná oblast se měla podle ní stát pro Spojené státy hlavní geopolitickou prioritou. Primárním cílem výzkumu je určení, kterému ze dvou konkurenčních paradigmat mezinárodních vztahů – neorealismu, či neoliberalismu – spíše odpovídá tato zahraničněpolitická iniciativa a to především směrem k Čínské lidové republice. Vzhledem k tomu, že Čína představuje dominantního státního aktéra v asijsko-tichomořském regionu, můžeme analýzou této komplexní americké strategie věrohodně vyhodnotit přístup Obamovy administrativy k dané velmoci. Sekundárním cílem práce je určení, do jaké míry se Spojeným státům podařilo naplnit strategické cíle, které si v rámci Pivotu vytyčily v časovém období 2011, kdy byl Pivot vyhlášen a rokem 2017, kdy Barack Obama ukončil své druhé funkční období v Bílém domě. V teoretické části jsou formulovány dva rozdílné přístupy Spojených států směrem k Číně, z nichž jeden by odpovídal svým zaměřením neoliberalní a druhý neorealisticke strategii. V analytické části jsou posléze tyto dva hypotetické přístupy konfrontovány s reálnou politikou Obamovy administrativy v Tichomoří. Na základě podrobného výzkumu jednotlivých hlavních dimenzí americké strategie – vojenské, diplomatické, ekonomické jsou zodpovězeny obě zkoumané otázky. Analýza Pivotu také umožňuje částečné definování možné zahraničněpolitické doktríny Baracka Obamy, protože tato strategie a další procesy které s ní bezprostředně souvisely, tvořily klíčovou agendu zahraniční politiky jeho administrativy.

Klíčová slova: Pivot, neoliberalismus, neorealismus, Barack Obama, USA, Čína, asijsko-tichomořský region, offshore balancing, cooperative security, Transpacifické partnerství.

Abstract (EN)

Analysis of Obama's „Pivot" into the Asia-Pacific Region. Neoliberal or neorealist strategy?

This thesis deals with the analysis of American strategic policy in the Asia-Pacific region known as Pivot to the Pacific. American president Barack Obama announced this strategy in 2011, and the area was said to be the major geopolitical priority for the United States. The primary goal of the research is to determine which of two competing paradigms of international relations – neorealism or neoliberalism – can rather described this foreign policy initiative, especially towards the People's Republic of China. Because China has been a dominant state actor in the Asia-Pacific region, we can credibly evaluate the approach of Obama's administration to that superpower by analyzing this comprehensive US strategy. The secondary aim of this work is to determine how much the United States has succeeded in achieving the strategic goals which it set itself in 2011 when Pivot was announced till 2017 when Barack Obama finished his second term at the White House. In the theoretical part two different approaches of the United States towards China are formulated. The former approach corresponds with its neoliberal strategy and the latter one with the neorealist strategy. In the analytical part these two hypothetical strategies are confronted with the real policy of Obama's administration in the Pacific. Both questions are answered on the basis of detailed research of individual major dimensions of US strategy – military, diplomatic, economic. The analysis of Pivot also allows the partial definition of the possible foreign policy doctrine of Barack Obama, because this strategy and other processes directly related to it formed the key agenda of his foreign policy.

Keywords: Pivot, neoliberalism, neorealism, Barack Obama, USA, China, Asia-Pacific region, offshore balancing, cooperative security, Trans-Pacific Partnership.